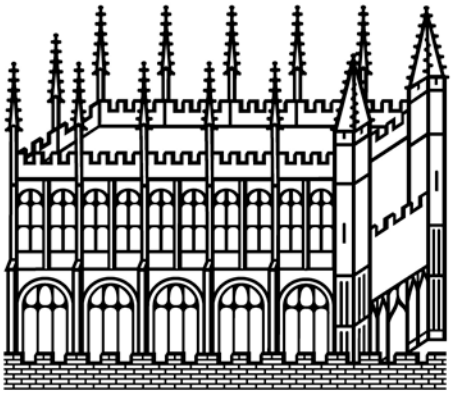

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

1064.7.

Sagabibliothek

med

Anmærkninger og indledende Afhandlinger.

Af

Peter Erasmus Müller,

Dr. og Prof. i Theolog. ved Kiøbenhavns Universitet.

Tredie Bind.

Kiøbenhavn.

Trykt i det ſchultziſke Officin.

Forlagt af Dorothea ſal. Schultz.

1820.

2064

LIBRARY OF THE TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
8 JUN 1939
OF OXFORD

Indhold af tredie Deel.

Side

Fortale. . . . . VII-XVI.

Almindelige Bemærkninger om Sagaer fra den historiske Tidsalder . . . . . 1-37.

Sagaer om Danmark.

Jomsvikingasaga . . . . . 38-115.

Historisk-geographisk Fragment . . . . . 115-116.

Fragment om Harald Blaatand og Svend Tveskiæg . . . . . 116-118.

Knytlingasaga . . . . . 118-127.

Saga om Hakon Hareks Søn . . . . . 127-131.

Thattr om Egill den Onde . . . . . 131-139.

Sagaer om Sverrig.

Thattr om Styrbiørn . . . . . 140-147.

— Hroe den Tossede . . . . . 147-153.

Side

Thattr om Hauk Habrok . . . . . 153-158.
Ingvar Vidførles Saga . . . . . 158-176.

Saga om Rusland.

Eymunds Saga . . . . . 177-186.

Sagaer om Norge.

Saga om Harald Haarfager . . . . . 187-190.
— — Harald Haarfagers Skalde . . . 190-197.
Oluf Tryggvesens Saga ved Oddur Munk og Gunlaug Munk . . . . . 197-211.
Thorleif Jarlaskalds Thattr . . . . . 211-217.
Thattr om Sunneve og Alban . . . . . 217-222.
— — Svend og Finn . . . . . 222-227.
— — Endrid Ilbreid . . . . . 227-231.
— — Thorstein Orefod . . . . . 232-237.
— — Helge Thorers Søn . . . . . 238-240.
— — Thorstein Bæarmagn . . . . . 240-251.
— — Ragnvald og Raud . . . . . 252-257.
— — Thorvald Tasald . . . . . 257-261.
— — Augmund Ditt og Gunnar Helming 261-269.
— — Halfred Vanraadskald . . . . . 269-287.
— — Oluf Geirstadaalf . . . . . 287-292.
— — Raudulf . . . . . 292-300.
— — Egil Sidu Halls Søn . . . . 300-303.
— — Endrids Giftermaal . . . . . 304-308.
— — Karl Vesæl . . . . . 308-316.
— — Margrete og Sigurd Kongsfrende . 316-319.

	Side
Thattr om Thrand fra Opland	319-321.
— — Rafn Rutfirding	322-325.
— — Hreidar Tosse	325-329.
— — Haldor Snorresen	330-337.
— — Snegle Hall	337-351.
— — Odd Ofeigsen	351-356.
— — Hemming	356-368.
— — Thorvard Krakunef.	368-371.
— — Brand den Gavmilde	371-375.
Hakon Iversens Saga	375-377.
Thattr om Stuf Skald	377-380.
Den hellige Edvards Saga	380-386.
Thattr om Gisle Illugesen	386-398.
Snorre Sturlesens Heimskringla	398-413.
Sverres Saga	413-426.
Saga om Hakon Sverresen, Guttorm Sigurdsen og Inge Bardsen	426-429.
Hagen Hagensens Saga	430-433.
Magnus Lagabæters Saga	433-434.
Fagurskinna	434-437.
Flatøbogen	437-449.
Morkinskinna	449-452.
Hrockinskinna	452-457.
Hryggiarstykke	458-461.
Thattr om Hromund Halte, Tillæg til 1 D.	462-464.
— — Helge og Ulf, Tillæg til 1 D.	465-467.
— — Bragda Aulver, Tillæg til 3 D.	467-471.
— — Erkebiskop Absalons Gierrighed, Tillæg til 3 D.	471-474.

Side

Thattr om Thorſtein Sidu Halls Søn, Tillæg til 3 D. . . . . 474-477.

— — Thorſtein den Nysgierrige, Tillæg til 3 D. . . . . 477-479.

Alphabetiſk Regiſter over islandſke af fremmede Sprog overſatte eller efterlignede Romaner . . . . . 480-484.

Alphabetiſk Regiſter over de i Sagabibliothekets trende Bind underſøgte Sagaer og Thattr 485-491.

Sagregiſter over Bibliothekets trende Bind . . 492-499.

Forerindring.

Sagabibliothekets tredie og sidste Deel indbefatter Islændernes Fortællinger om Begivenheder i Norden uden for deres egen De, fra den historiske Tidsalders Begyndelse indtil Enden af det trettende Aarhundrede.

Da Hovedtrækkene i disse Begivenheder letteligen kunne bestemmes med Hensyn til Sted og Tid, er det fra disses egen, og ikke enten fra Fortællingens eller Nedskrivningens Tidsalder, at Indelingsgrunden for Indholdet af nærværende Bind er bleven hentet.

Først anføres Sagaerne om Danmark, saa de om Sverrig og Rusland, tilsidst de om Norge, der udgiøre det største Antal. I enhver af disse geographiske Afdelinger følges den chronologiske Orden.

Nogle Anomalier have indsneget sig. Saaledes kunde den hellige Edvards Saga, der henføres under de Harald Haardraade vedkommende Fortællinger, ligesaa godt have udgiort en egen Rubrik, under Titel af Saga om Engelland, som Eymunds Saga har faaet Overskrift af Saga om Rusland. Af de i første Bind optagne Stykker høre Smaafortællingerne om Audun Vestfyrdska og Thorstein Austfyrdska til Sagaerne om Danmark; de om Thorstein Frode og

Guld-Aſes Thord til Sagaerne om Norge. Slutningen af nærværende Bind indeholder Supplementer af ſtige Fortællinger, paa hvilke jeg ſenere er bleven opmærkſom, og ſom derfor ved Overſkriften ere blevne henviſte til den dem efter Planen tilkommende Plads.

Legender om fremmede Helgene hvoraf den islandſke Litteratur eier en betydelig Deel, men næſten alle blotte Overſættelſer, ere her aldeles forbigaaede. Ikkun de om Alban og Sunneve ſamt den nysnævnte om Edvard blive omtalte, fordi de ere mere end Overſættelſer, ſtaae i Forbindelſe med den nordiſke Hiſtorie, og desuden vare optagne i Kongeſagaerne, i det mindſte i Flatøbogen, hvor-

imod de øvrige Legender udgjøre egne Samlinger.

Endnu større er Tallet paa de Overſættelſer og Efterligninger af fremmede Romaner, hvilke Islændere have forfattet fra Begyndelſen af det trettende Aarhundrede indtil vore Dage. Min Hensigt var at behandle disse om end kortere, dog paa samme Maade som Sagaerne; men efter at have læst en Deel deraf, forgik Taalmodigheden mig, saa usle vare de Fleste baade af Foredrag og Indhold. Hertil kom, at skulde disse ofte meget frie Overſættelſer sammenlignes med Originalerne, udfordredes dertil et vidtløftigt Studium af Middelalderens Romantik, hvilket vilde føre mig altfor vidt fra mine Hovedsysler,

og dog kun maaskee ved et Par Enkelte lovede et Udbytte, der fortiente nogen Opmærksomhed.

For imidlertid efter det i Fortalen til første Deel givne Løfte, dog her at meddele en Udsigt ogsaa over denne Green af den islandske Litteratur, har jeg tilføiet en alphabetisk Liste over alle slige Romaner, som findes paa Kongens og Universitetets Bibliotheker eller i Etatsraad Thorlacii og Professor Rasks private Samlinger. De korte Bemærkninger, som ere lagte til, grunde sig deels paa egen Læsning, deels paa Arne Magnussens Excerpter No. 571 i Fol. blandt de Suhmske Haandskrifter. Hvor disse Romaner tillige hørte til dansk Almuelæsning, har jeg desuden henviist til Profes-

for Nyerups Værk over denne Gienstand. De Eventyr derimod, som ere digtede af Islænderne selv, angaae nordiske Helte, og skiønnes at være Efterligninger af deres egen Oldtids Sagn, ere paa vedkommende Steder blevne giennemgaaede med de øvrige Sagaer; de Romanhelte, hvis Historie blot findes i de saakaldte Rimur, eller de senere Aarhundreders rimede Sange, ere aldeles udeladte.

For at lette Oversigten af hvad Sagabibliothekets trende Bind indeholder, har jeg udarbeidet tvende Registre. Det ene indeholder en Fortegnelse over alle de Sagaer og Thattr eller større og mindre Fortællinger, som her ere blevne undersøgte. Har en Saga flere Titler, ere de særskilt blevne anførte med Henviisning,

ligeledes ere de enkelte Sagaer blevne nævnede, hvoraf Snorres Værk bestaaer, med Tilføielse af det Sted i Heimskringla, hvortil de høre. Ved at sammenligne vor Sagaliste med Troils Breve over Island 14de B. eller Halfdan Einarsens islandske Litterairhistorie, vil man bemærke: at her adskillige Navne ere føiede til, men ogsaa en Deel forbigaaede, fordi de ikke fandtes i de kiøbenhavnske Samlinger. Fradrager man imidlertid Legender, Romaner og blotte Udtog af Rimur, vil man finde, saavidt jeg af Titlerne formaaer at slutte, at de fleste andre i Sagabibliotheket ikke anførte Sagaer, ere enten Brudstykker, der høre til større Fortællinger, f. Ex. Holmgange Berses, Bolle Bollesens, Thettleif Danskes, eller slige Skrif-

ter, som uden Tvivl allerede før det syttende Aarhundrede vare tabte, f. Ex. Bodmods og Grims Saga, og alleneste anførtes paa Sagalisterne fordi man i et ældre Skrift fandt dem citerte.

Blandt de islandske Haandskrifter der bevares i Stokholm, hvorover Professor Liliegreen har meddeelt en omhyggelig Fortegnelse i Skandinaviska Fornålderns Hieltesagor 1 D., har jeg kun fundet to historiske Stykker, som maaskee indeholde noget, der ikke findes i de kiøbenhavnske Haandskrifter, nemlig S. XLV et Fragment om Danakonger, forskielligt fra Søgubrot, men som dog sandsynligviis er enten det i Sagabibliotheket 2 D. S. 482 eller 3 D. S. 116-118 anførte, og en Beretning om Kong Svend og Biskop Vil-

helm. Af Romanerne vare fire mig ubekiendte, Geirard Jarls og Vilhelm Geirardsens, Laes Henriksens samt Rolf Skuggefifls Ingaldsens og Vilhelm Laessens, Thorborg Digres, samt Æventyret om Placidius. De, som i Island besidde utrykte Sagaer, ville letteligen, ved Sammenligning med hvad her er bleven meddelt, kunne finde, om det de selv besidde er noget Nyt, og om det fortiener Opmærksomhed.

Endnu er et Sagregister bleven føiet til med Hensyn til Fleres Ønske, især den af den oldnordiske Literatur saa fortiente W. C. Grimms i Tidsskriftet Hermes 1820 1ste St. Historiske Personers Navne ere i dette Register kun for saavidt blevne optagne, som kritiske Undersøgelser vare dermed forbundne. Af Stedsnavne ere kun de mærkeligste anførte.

Undersøgelsen om Snorres Kilder og deres Paalidelighed, blev for vidtløftig til at kunne optages i dette Bind, den bliver trykt i siette Bind af den ved Etatsraad Thorlacius og Justitsraad Verlauff besørgede Fortsættelse af de norske Kongesagaer.

De kritiske Undersøgelser ere blevne færre i denne Deel end i den foregaaende, ikkun ved Jomsvikingesaga og et Par andre behøvede de at være omstændelige. Derimod haaber jeg, det ikke vil være Læseren uvelkomment, her at læse fuldstændigere Udtog af Fortællinger om Begivenheder i vort Norden fra den historiske Tidsalder, som ofte ved mærkelige Træk skildre Forfædrenes Tænkemaade og Stilling, og hvoraf en Deel hidtil ikke have været trykte.

Almindelige Bemærkninger

om

Sagaerne fra den hiſtoriſke Tidsalder.

Hiſtoriſkt kalde vi det Sagn, der er grundet paa Vidnesbyrd, hvis Paalidelighed vi kunne godtgiøre; mythiſkt det, hvis Hiemmel, hentet fra Oldtiden, vi ikke tilſtrækkeligen formaae at undersøge. I Begge er Fremſtillingen blandet af Erindringen om den virkelige Begivenhed og Maaden, hvorpaa den af Vidnerne blev beſkuet; men i det hiſtoriſke Sagn bliver Erindringen om det Skete saa klar, at den Fortællendes Eiendommelighed kun i mindre Grad kan yttre sig; i det mythiſke Sagn derimod maae Erindringen, ved at forplantes fra Oldtiden giennem mange Minder, være bleven fordunklet; og i samme Grad have de Fortællendes Eiendommelighed yttret ſtørre Indflydelſe.

Sagnet adskiller sig fra Fabelen, ved i det Væsentlige at indeholde en Fremstilling, af hvad der er bleven fortalt som Virkeligt, uden andre end uvilkaarlige Forandringer. Det mythiske Sagn er forskielligt fra senere Tiders, dels ved Flerheden af Fortællere, giennem hvis mundtlige Foredrag det er kommet til Efterverdenen, dels ved det særegne Præg, dets uvilkaarlige Forandringer bære; hvilke afhænge især af Maaden, hvorpaa Oldtiden betragtede Tingenes Aarsager.

Det historiske Sagn er sikkert, fordi det Objektive her er det Fremtrædende, og Fremstillingen ved selve Begivenhederne nøie betinget. Det mythiske Sagn er usikkert, fordi vi vel undertiden kunne, ifølge Bekiendtskab med Sielens Virkningslove og den gamle Tidsalders Beskaffenhed, slutte med Sandsynlighed til hvilken Anskuelsesmaade, der i samme har hersket; men alligevel ikke formaae strengt at affondre det Subjektive, eller afgiøre, hvormeget Fortællerne have forandret Begivenhedernes oprindelige Form.

Et Tidsrum maae kaldes mythiskt, naar vi fra det kun have mythiskt Sagn tilbage. Historisk vilde den Tidsalder være, hvis Hovedbegivenheder bleve bevarede i saadanne Fortællinger, hvilke bevisligen i deres oprindelige Form bleve overant-

vordede til Efterkommerne. Hertil er det ikke fornødent at Begivenhederne strax bleve nedskrevne, thi lige som det Skrevne muligen kan være falskt, kan det mundtligen Fortalte blive paalideligt. Ikkun det udfordres, at Fortællingens Paalidelighed er bygget paa tilstrækkelige Grunde.

Hos ethvert Folk, hvis Oldtids Minder ikke ere forsvundne, maae der være en gradvis fremskridende Overgang fra den mythiske til den historiske Tidsalder. Saa let man derfor i Almindelighed kan tænke sig Forskiellen mellem en mythisk og en historisk Tid; saa vanskeligt bliver det bestemt at betegne de glensidige Grændser. Først fremtræde enkelte Begivenheder umiskiendeligen, som fremragende Punkter af Oldtidens Fiernhed. Disse blive siden flere, og deres Omrids bestemtere, indtil de tilsidst gandske komme ind under den Fortællendes Synskreds. Men endog efter at en Tidsalders Hovedbegivenheder ere blevne historiske, kan dog i samme meget tildrage sig, der mundtligen forplantes giennem Rækker af Aar, og det af Mennesker, hvis Anskuelsesmaade meget ligner Oldtidens; saaledes ville Sagn med et mythiskt Præg endnu kunne gives i en historisk Tidsalder.

Flere Omstændigheder stødte sammen, til i det niende Aarhundredes sidste Halvdeel at ende

Mythernes Periode baade i Danmark og Norge. I begge Riger bliver de mange Smaakonger tvungne til at hylde Overkongens Magt. Begivenhederne erholdte derved større Omfang, og bestemte hele Nationens Skiebne. Forhen forvildedes Erindringen mellem de mange Fylkekongers evindelige Feider; nu kunde den fæste sig til Stolkongernes Bedrifter og dens uafbrudte Følge. I Danmark indvandrede kristelige Missionairer, deres Skiebne blev optegnet, saaledes Kristendommens Udbredelseshistorie knyttet til Dannerfolkets, og i fremmede Krøniker, om end kun i Brudstykker, bevaret. Derved fremkaldtes tillige efter nogle Menneskealdre den Periode, hvori boglige Kunster kunde fremspire, og siden enkelte Mænd foranlediges til at optegne Fædrenes Bedrifter.

Fra Norge udvandrede til samme Tid Islands Nybyggere. De medbragte til den fierne De mythiske Sagn, knyttede til de mange Oldtidssange, desuden historiske Minder fra deres egen og deres Fædres Levetid. Her begyndte strax en historisk Tidsalder. Nybyggerne hørte til Norges ædleste og kraftfuldeste Slægter; det var tildeels Ahnestolthed og Hang til at fortsætte det gamle Liv, om hvilket Sangen tonede, der bragte dem til at forlade deres Hiemstavn.

Alle de mægtigere Familier, der levede adspredte paa den store Ø, for største Delen allerede forhen hinanden bekiendte, bragtes strax, ved deres gienſidige Forhold, først paa enkelte Thingſteder siden paa Althinget at indgaae med hinanden nøiere Forbindelser. Ligesom den samme Aand, der havde tilskyndet deres Flugt, ledede dem til omhyggeligen at bevare Mindet om deres Herkomst; maatte den unge Stats Opkomst, Tilvext og første indvortes Stridigheder stærkt indpræge sig Hukommelsen. Det blev vigtigt for enhver Slægt at vide, hvad man havde at hevne, hvem at hielpe, paa hvilke Slægters Bistand man ifølge ældre Forholde var beføiet til at regne. Saaledes maatte allerede formedelst Høvdingernes indbyrdes Feider et Aarhundrede efter Bebyggelsestiden, henimod da Kristendommen forskyndtes, en Mængde Familiesagn være i Omløb, der med Omhyggelighed bleve fortalte, med Opmærksomhed hørte, og hvorved den historiske Sands i Almindelighed blev vakt og næret.

Handelstrang nødte imidlertid Islænderne til jevnligen at seile til Moderlandet; Familieforhold, Lyst til Hæder og Gods, bragte mangen enkelt Mand til at besøge Norges Konger og Høvdinger. Ved Tilbagekomsten lyttede Alle med største

Begiærlighed paa deres Efterretninger, og hvad saaledes den Hiemkomne fortalte paa Althinget eller ved de ſtore Gilder, blev noie indprentet Hukommelſen. Af disſe og flere Anledninger, ſom andensteds vidtløftigere ere bleven fremſatte, udviklede ſig den islandſke Hiſtoriographie [1]).

Da de fleſte hiſtoriſke Minder, Islands Nybyggere bragte med ſig, angik Moderlandet, da deres Forbindelſer med dette vare ſaa mangfoldige; maae i den islandſke Litteratur den hiſtoriſke Tidsalder begynde tidligere for Norge, end for de andre ſkandinaviſke Riger; hvad disſe angaaer, maae den for Danmark atter begynde tidligere end for Sverrig, efterdi Islænderues Samfærſel med hint Rige var ſtørre end med dette. Vi kunne altſaa regne at den hiſtoriſke Tidsalder i Norge begynde med Harald Haarfagers Fader Halfdan Svarte; i Danmark med Harald Blaatand, i Sverig med Erik den Seierſælles Son Oluf Skodkonge. Fra den Tid er i det mindſte Kongerekken upaatvivlelig.

---

1) See min Afhandling ueber den Urſprung und Verfall der isländiſchen Hiſtoriographi aus dem Däniſchen überſetzt Kop. 1813. En Omarbeidelſe af den danſke Original vil blive indrykket i det danſke Videnſkabernes Selſkabs Skrifter.

Neppe tohundrede Aar forløbe fra Harald Haarfagers Dage til den første islandske Historieskriver, og allerede et Aarhundrede derefter vare de allerfleste af de ældre Minder blevne førte i Pennen. En Tidlang, førend de nedskreves, maae de være bleven bragte i sammenhængende Fortællinger. Disse vare da ikke saa meget yngre end selv de ældste Begivenheder i hin Periode, at de jo have i sig selv Rimelighed for, især i en Tidsalder hvor den mundtlige Overlevering ene galdt, og derfor omhyggeligen bevaredes, at udholde en sanddru Fremstilling af selve Begivenheden; hvis vi ellers have Grund til at formode: at deres Ophavsmænd havde været i Stand til at indhente nøiagtige Efterretninger om Tildragelserne i de nordiske Riger, og havt Villie til troligen at bevare disse.

Hvad det første angaaer, kunne vi ikke tvivle paa, ifølge hvad allerede er anført angaaende Samfærselen mellem Norge og Island, samt Forbindelsen mellem Øens anselige Familier og Norges Høvdinger; at jo paalidelige Efterretninger om Statsomvæltninger i Norge jevnligen ere blevne bragte over Havet til den afsides liggende Ø. Man kan endog fra Harald Haarfagers Dage af paavise en Række af Øienvidner, som i Island

have fortalt deres Medborgere de Tildragelser i Norge, de selv have oplevet [2]).

Sieldnere kom Islands Beboere til Danmark, imidlertid kunne vi dog finde Spor til et hyppigere Samkvem mellem begge Lande, end man efter Fiernheden kunde formode. Allerede Handelsreiserne til Norge kunde gisre dem bekiendte med danske Kiøbmænd, thi paa de fra ældgamle Tider besøgte Markeder i Vigen [3]), i Tønsberg [4]) og paa Brenserne [5]), indfandte sig og mange danske Kiøbmænd. Men Datidens Handelsmænd, der førte deres egne Skibe, og maatte ofte selv værge om Liv og Gods, vare tillige Stridsmænd, hørte ofte til de anseligste Slægter, og besadde en fortrinligere Dannelse.

Da de vigtigere Varer, Islænderne hentede fra Norge, bleve, naar Tømmer undtages, især fra Danmark bragte did; var det naturligt, at ogsaa Islænderne prøvede paa at seile til Danmark. Blandt de mange norske Skibe der hentede

---

[2]) See min Afhandling om Snorres Kilder, der vil blive trykt i det siette Bind af den norske Kongekronike.

[3]) Heimskringla Oluf Hell. S. K. 62, 84.

[4]) Ibid. Harald Haarfagers Saga Kap. 38.

[5]) Laxdælasaga See Sagabibli. I D. S. 199.

Malt, Hvede og Honning paa Markedet i Helsingøer, allerede i Harald Blaatands Tid, fandtes vel og Skibe fra Island ligesaavel som der vare nogle fra Færøerne [6]). Sigurd Torfæfostre reiste som Kiøbmand ned til nysnævnte Kong Harald, og blev vel modtaget [7]). Giſle Surſen og Veſtein giorde i det tiende Aarhundrede en Kiøbmandsreiſe fra Island til Viborg, hvor de tilbragte Vinteren [8]). I ſamme Tidsalder ſkal Islænderen Karl den Røde have ſolgt en Slavinde paa et danſk Marked [9]). Halfred Vanraadſkiald giorde i det ellevte Aarhundrede en Handelsreiſe fra Norge til Helſingøer [10]).

En anden Aarſag til Vinteropholb i Danmark vare Vikingstogene i Øſterſøen, ved hvilke Danmark tilbød et bekvemt Vinterleie. Saaledes beſøgte Gunnar fra Hlidarende Kong Harald Blaatand i Slesvig [11]). Biørn Breidvikingakappe be-

---

6) Færejingaſaga See Sagabibl. 1 D. S. 176. Egilsſaga K. 19. S. 78, 81. Sagabibl. 1 D. S. 111.

7) Hørdes Saga K. 16. S. 91.

8) Giſle Surſens Saga K. 8. S. 136.

9) Svarfdælaſaga Sagabibl. 1 D. S. 305.

10) Olaf Tryggeſ. Saga isl. Udg. 2 D. S. 126. K. 31.

11) Nialsſaga K. 30.

gav ſig til Danmark, for derfra at gaae til Jomsborg [12]). Biørn Hitdælakappe havde endog i nogle Aar indgaaet Staldbroderſkab med en danſk Viking, og tilbragte Vinteren hos Knud den Mægtige [13]). Dog vare der ikkun faa Islændere, ſom droge paa Vikingstog, og efter Kriſtendommens Indførelſe ophørte ſtrax denne Skik i det mindſte i Island.

Flere beſøgte Danmark for at tiene i Kongens Gaard, og iſær ſom Skalde at vinde Ære og gyldne Ringe ſaavel hos Dannerkongen ſom hos hans Høvdinger. Saaledes kom Thorleif Jarlaſkald til Svend Tveſkiæg [14]), Thord Sighvats Fader [15]) og Halfred Vanraadſkald til Sigvald Jarl [16]); Thoraren Loftunge [17]), Hallvard Hareks Blæſe [18]), Berſe Skald Torveſen [19]),

---

12) Eyrbyggiaſaga S. 148.
13) Sagabibl. 1 D. S. 161.
14) Olaf Tryggeſ. Saga isl. Udg. 1 D. K. 181.
15) Heimskringla Olaf Hell. S. K. 41.
16) Olaf Tryggeſ. Saga isl. Udg. 2 D. S. 126. K. 31.
17) Heimskringla Olaf Hell. S. K. 182. Knytlingaſaga K. 19.
18) Knytlingaſaga K. 8. Heimskringla Olaf Hell. S. K. 183.
19) Olaf Hell. Saga K. 140. Knytlingaſaga 19.

Thord Kolbeinſen [20]), Ottar Svarte [21]), Sighvat Skald [22]), Thorgeir og Thormod Kolbrunarſkald [23]) til Knud den Store. Thorlak Fagre [24]) og Audun Veſtfyrdſke [25]) beſøgte Svend Eſtridſen, Kalv Maaneſen kom til Knud den Hellige [26]), Markus Skeggeſen til Erik Eiegod [27]), Einar Skuleſen til Svend Grathe [28]) og Oluf Hvideſkald til Valdemar den Anden [29]).

Ogſaa Slægtſkabsforbindelſer fandt Sted mellem Islændere og Danſke i det tiende og ellevte Aarhundrede. Saaledes fandt Høskuld ved Midten af det tiende Aarhundrede danſke Frender paa Thinget ved Brennerne [30]), Thor Kolbeinſens Morbroder var Hior den Rige i Danmark [31]).

---

[20]) Knytlingaſaga K. 8.
[21]) Knytlingaſaga K. 1, 7, 10, 12, 13.
[22]) Knytlingaſaga K. 16, 17, 19. Heimskringla Ol. Hell. Saga K. 140.
[23]) Foſtbrødreſaga Sagabibl. S. 154.155.
[24]) Knytlingaſaga K. 22. Heimskringla Ol. Hell. S. K. 34, 35.
[25]) Sagabibl. 1 D. S. 345.
[26]) Knytlingaſaga K. 25, 26.
[27]) Knytlingaſaga K. 71, 73-76, 78-81.
[28]) Knytlingaſaga K. 108.
[29]) Knytlingaſaga K. 127.
[30]) Lardælaſaga Sagabibl. 1 D. S. 199.
[31]) Saga om Biorn Hitdælakappe Sagabibl. 1 D. S. 162.

En ſenere Anledning til Bekiendtſkab med Danmarks Beboere gave Pillegrimsreiſer til det hellige Land og iſær til Rom. De fleſte af disſe foretoges til Lands, og da gik Veien over Danmark. Saaledes nævnes i det ellevte Aarhundrede Stefner Thorgilſen [32]), Thorſtein Auſtfyrdſka [33]), Thorvard Hoſkuldſen [34]), Odde Grimſen [35]); i det tolvte Aarhundrede, Thorlauge Palsdatter [36]); i det trettende Aarhundrede Sturle Sturleſen [37]) og Urækia Snorreſen [38]).

Ogſaa de Islændere, der reiſte ud for at tiene blandt Væringerne, tilbragte undertiden en Vinter i Danmark, ſom Laxdælaſaga fortæller om Bolle Bolleſen [39]). Endeligen bleve de islandſke Klerke foranledigede at drage did, naar de vilde til Saxland, Køln eller Paris for at ſtudere, og

---

[32]) Kriſtniſaga S. 102.

[33]) Sagabibl. I D. S. 348.

[34]) Liosvetningaſaga K. 28.

[35]) Sammeſteds K. 30. Biſkop Jon Sgmundſen reiſte i ſamme Aarhundrede ſom Barn med ſine Forældre til Danmark, uviſt af hvad Aarſag, og blev vel modtaget af Svend Eſtrithſen, Sagabibl. I D. S. 321.

[36]) Sturlungaſaga 2 Th. K. 34.

[37]) Sammeſteds 5 Th. mod Enden.

[38]) Sammeſteds 6 Th. 46 K.

[39]) Laxdælaſaaga Kap. 56.

ſtundom bleve de nødte at reiſe derhen, for at vies til Biſkopper [40]).

Det kunde altſaa ikke mangle de videlyſtne Islændere paa Efterretninger om Begivenhederne i Danmark, imidlertid vare dog Berøringspunkterne med dette Rige langt færre end med Norge; Deeltagelſen i dets Skiebne var i det Hele mindre. Det er derfor ikke nogen fuldſtændig danſk Kongehiſtorie, men Fremſtilling af vigtigere fremtrædende Punkter i ſamme vi kunne vente.

Blandt de mythiſke Sagn, Nybyggerne bragte til Øen, vare ogſaa adſkillige, der angik Leirekongerne; de vare knyttede til Digterſproget, og havde derfor ſæregen Vigtighed. Saaledes bevaredes Sagaerne om Rolf Krage og Regner Lodbrok. De gamle Skioldungers Skiebne maae have været rig paa mærkelige Træk; deres Magt giorde dem navnkundige over hele Norden; for de ſenere Skalde, der beſøgte Leirekongerne, var det vigtigt at kiende Stamfædrenes Bedrifter; ſaaledes bleve Islænderne foranledigede til at ſamle en Skioldungeſaga, men ſom vi ikkun kiende af faa Citationer [41]), og hvoraf Søgubrot ſamt Begyndelſen af Jomsvi-

[40]) Hungurvaka S. 76, 90, 158.

[41]) Heimskringla Ynglingaſaga K. 33. jevnfør Saga-bibl. 2 D. S. 489.

kingasaga rimeligviis indeholde Brudstykker. Den har neppe gaaet længere end til den hedenske Tidsalders Ende, efterdi Knytlingasagas Forfatter, der flittigen citerer, ingensteds finder Leilighed til at nævne den.

Jomsvikingernes Tog til Norge i Enden af det tiende Aarhundrede havde i fortrinlig Grad vakt Islændernes Opmærksomhed. Flere af deres Landsmænd havde været tilstede i Slaget ved Hisrungavog, erkiendt Fiendernes Tapperhed, og beundret Fangernes Trods. Hvad der stod i Forbindelse med dette Tog erholdt Vigtighed for dem. Saaledes opstod og uddannedes en Jomsvikingasaga. Nogle af de dertil hørende Efterretninger foranledigede, i Forbindelse med Adam af Bremens Krønike, Fortællingen om Keiser Ottos Forsøg paa at kristne Danmark, et Æmne, der ogsaa havde en religiøs Interesse.

Knud den Mægtiges samt Haardeknuds Historier og Svend Estrithsens første Regieringsaar ere saa nøie knyttede til den samtidige norske Kongesaga, at de for en Deel maatte behandles i denne. Men just dette foranledigede maaskee, at Islænderne fandt mindre Opfordring til i særskilte Sagaer at fortælle om disse Konger. Imidlertid har der dog været en egen Saga om Knud den

Mægtige, som nu er tabt [42]). Af Svend Estrithsens Sønner blev Knud ved sit sørgelige Endeligt den navnkundigste. Efterretningerne om hans Mord bleve tidligen bragte i en sammenhængende Fortælling [43]). Erik Eiegods Navn var Islænderne bekiendt formedelst hans Venneſalighed og Markus Skieggesens Vers [44]) Da Islænderen Oluf Hvitaskald i det trettende Aarhundredes første Halvdeel kom til anden Valdemars Hof, forenede han Knudssagaerne til et Heelt, forudskikkede en Indledning, uden Tvivl fra det Punkt, hvor Skioldungasaga endte, og fortsatte Fortællingen til Knud den Siettes Historie. Dette Arbeide udgiør altsaa Summen af Islændernes Bestræbelser i den danske Kongehistorie.

Norges Samfærsel med Sverrig var i Oldtiden langt ringere, end man efter Nabolauget maatte formode. Halogelændernes Handel med Finner og Krydstog mod Qvæner vedkom ikke de Svenske. Uveibare Klippestrækninger, langt farligere end Kattegattets Skiær, adskilte Landene indtil henimod den sydlige Grændse, hvor der var

---

[42]) Heimskringla Magnus den Godes Saga K. 25.
[43]) Heimskringla Oluf Kyrres Saga K. 8.
[44]) Knytlingasaga K. 127.

Samkvem mellem Vigværingerne og Gothlands Indbyggere, hvilke især fra Vigen hentede Sild og Salt [45]).

Af Islands Nybyggere vare nogle besvogrede med gothlandske Slægter [46]), men de synes dog ei at have kiendt andre mythiske Sagn om de svenske Konger, end de som vare knyttede til Ynglingeslægten, forsaavidt de norske Konger regnede derfra deres Herkomst, maaskee endog disse blot i Anledning af Thiodolf den Hvinverskes berømte Sang om Rognvald Jarls Forfædre.

Handelens Gang førte ikke Islændere til Sverrig. Vikingstogene til Østersøen bragte dem til, snarere som Fiender end Venner at giæste dets Kyster. Ikkun Gothlands Havne tilbøde undertiden et Vinterleie [47]). Derimod vare der enkelte Skalde, som besøgte Upsalakongen, og nøde der Anseelse formedelst deres Kunst. Saaledes var Thorvald Hialtesen hos Erik den Seiersælle [48]),

---

45) Heimskringla Ol. Hell. S. K. 59.

46) f. Ex. Hørd, see Hørds Saga i Markussens Sagasamling i 8. S. 91. Torstein Ketilsen, see Vatnsdælasaga K. 5-6. Thorstein Thorgeirsen Sagabibl. 1 D. S. 301.

47) f. Ex. Egilsaga. K. 48.

48) Styrbiørns Thattr.

Rafn Ønundsen, Gunlaug Ormstunga [49]), Ottar Svarte, Gissor Svarte [50]), Halfred Vanraadskald [51]) hos Oluf Svenske. Endnu nøiere Efterretninger erholdt Islænderne om denne Konges Regiering af tvende Landsmænd, Hialte Skeggesen og Skalden Sighvat, hvilke i Oluf den Helliges Ærinde reiste til Sverrig for at indlede Ægteskabet mellem den norske Konge og den svenske Prindsesse Ingegerde. Dem skyldes de saare underholdende Efterretninger om Fredsunderhandlingerne og Upsalathing, der synes i Begyndelsen at have udgiort en egen Fortælling under Navn af Forligelsessagaen [52]). Ogsaa den svenske Lav-

[49]) Gunlaug Ormstunges Saga K. 9. S. 108.

[50]) Heimskringla Oluf Hell. S. K. 69. Cod. Flat. col. 751. S. 2535 i Suhms Afskrift. "Det fortælles, at Ottar havde qvædet en Mansaungsdrape (Elskovssang) om Astrid, Sveakongens Datter, medens han var i Sverrig, derfor blev han ved sin Ankomst til Norge fængslet af Oluf den Hellige."

[51]) Oluf Tryggves. S. 2 D. S. 131. K. 31. Skaldatal anfører endnu flere Skalde hos de svenske Konger, men da denne Fortegnelse er i sig selv aldeles upaalidelig, har jeg ikkun anført saadanne, for hvis Ophold i Sverrig jeg havde anden Hiemmel.

[52]) Heimskringla Oluf Hell. S. K. 67. uphaf fridgerdar sögu.

mands, Emunds Historie blev ved denne Leilighed bekiendt [53]); men disse tvende Fortællinger bleve indflettede i den norske Kongehistorie. Særskilt er, saavidt vi vide, ikke nogen Deel af den svenske Kongehistorie bleven behandlet af Islændere. Den lille Fortælling om Prinds Styrbiørn staaer i Forbindelse med Sagnene om Jomsvikingerne. De tvende Smaafortællinger, om Harek Hadbrok og Hroe den Tosfede, ere uden Tvivl tidligen blevne udsmykkede, og siden formedelst deres Eventyrlighed erindrede. Erik Vidførles Saga er en senere Fabel.

Enkelte Islændere kom ogsaa til Gardarige, flere til Engelland, men da der er kun een lille Saga, der angaaer andre russiske Begivenheder end de, der vare nøie knyttede til den norske Kongehistorie, og den islandske Literatur fra Engelland blot fik Legender og Romaner, behøve vi ikke her at udvikle, hvor meget Bekiendtskab Islænderne havde til disse Lande.

Vi have hidindtil talt om de islandske Fortælleres eget Bekiendtskab til de nordiske Rigers Historie: hvad nu deres Sandorhed angaaer, maae deres hele borgerlige Stilling være Borgen for

---

[53]) Ibid. Ol. Hell. S. K. 96.

samme. Den bevirkede, at de fleste Bevæggrunde, der kunne bringe Mennesker til at afvige fra Sandhed, maatte for dem have liden Kraft. Hverken Frygt eller Haab kunde have Indflydelse paa Kongesagaernes Forfattere. Den frie Islænder havde jo, indtil over Midten af det trettende Aarhundrede, ingen Aarsag til at frygte nogen fremmed Konge, hvis han kundgiorde dennes eller Forfædres Udaad. Heller ikke kunde han vente nogen Løn for en hædrende Saga; thi oftest angik samme afdøde Helte, og sielden blev den i dens Ophavsmands egen Tid bekiendt uden for Øen, hvor Tilhørernes Bifald var den eneste Belønning. Kierlighed og Had kunde vel virke noget paa dem, der selv havde deltaget i Begivenhederne; men de fortalte dem dog stedse under ganske andre Forhold, fiernt fra Skuepladsen, hvor de vare skete, og vare altsaa bedre end andre Øienvidner istand til med roligt Blik at overskue, hvad der var hændet. Nationalstolthed kunde ei i det Væsentlige forvanske Fortællingen, thi Islænderne deltoge aldrig som Nation, kun som Individer i Nordens Omveltninger. Overtroen og Hierarkiet havde i Island kun liden Indflydelse paa Historiens Behandling. Denne var ældre end Kristendommen, der ikkun fremhastede Tidspunktet, da det mundt-

ligen Foredragne blev ført i Pennen. Nogle Historieforskere vare geistlige, de fleste Sagnemænd vare det ikke, og Flerheden af Islands Høvdinger, i hvis Slægter de historiske Minder gik i Arv, vare ingenlunde Yndere af Hierarkiet.

Det var indvortes Trang til at meddele, hvad mærkeligt man selv havde erfaret, der bragte den hiemkomne Islænder til at fortælle. Begivenhedens Vigtighed og Fortællingens Ynde giorde, at den indprentedes i Hukommelsen. Af flere Reisendes Beretninger blev den især erindret, som enten formedelst Fortællerens Anseelse eller Fortællingens egen Beskaffenhed havde giort stærkest Indtryk; denne blev af Tilhørerne sammenholdt med andre Beretninger, og stundom forøget. Saaledes opkom den mundtlige Saga, som hele Tidsalderens Værk, dog ofte forsynet med navngiven Hiemmel.

Ingen Historieskrivning kan derfor være oprundet mere uvilkaarlig, mere være udsprunget af Folkets Indre, end den nordiske hos Islænderne. Men deraf fulgte og visse Ubekvemmeligheder. I det de Reisende efter Hiemkomsten beretted, hvad der meest havde interesseret dem, bleve visse Begivenheder, indtil de mindste Smaaomstændigheder, fortalte; andre vigtigere ganske gaaede forbi.

Deraf maatte opkomme megen Ulighed i en Hiſtorie, der grundede ſig paa ſlige Beretninger. I den ældre Bearbeidelſe af Kongeſagaerne, ſom vi i Fagurſkinna have tilbage, er iſær denne Ulighed fremtrædende. Den reiſende Islænder var desuden ikke Hiſtorieforſker, han fortalte ikke blot, hvad han havde ſeet, men ogſaa hvad han erindrede ſig at have hørt, og han vilde ſnareſt erindre det Uſædvanlige. Hans Løn var Tilhørernes ſpændte Opmærkſomhed, denne søgte han altſaa at faſtholde. Deraf fulgte Hang til at fortælle karakteriſtiſke Smaatræk, om de end vare uhiemlede, eller Anecdotjægeri; hvorpaa iſær findes Exempler i Flatsbogen, men ſom ved Snorres ſindige Kritik for ſtørſte Delen ere undgaaede i Heimskringla. Naar den Fortællende havde deltaget i en Begivenhed, kunde han let blive tilbøielig til at forhøie ſammes Vigtighed eller ſin egen Deeltagelſe deri, iſær naar Skuepladſen havde været i fierne Egne. Enkelt Gang er maaſkee ogſaa den Anſeelſe overdreven, hvori Islændere ſkulle have ſtaaet ved det norſke Kongehof. Fremmede Fyrſters og Steders Navne bleve ofte ſkiødesløſt behandlede; Chronologi og Synkroniſme bleve førſt ſenere Frugter af en Are Frodes, Sæmunds og Styrmers Beſtræbelſer.

Til de indvortes Grunde for disse islandske Sagaers Troværdighed komme endnu de Skaldesange, som jevnligen findes indblandede i Fortællingen. De ere næsten alle Brudstykker af berømte Digte af visse navngivne Skalde, som ifølge den senere eller prosaiske Edda bleve anseete for at være Hoveddigtere, eller saadanne, der vare de Seneres Mønstre, fra hvis Arbeider man hentede Hiemmel for den poetiske Phraseologi, og som derfor maatte som klassiske være i friskt Minde hos alle senere Digtere. I alle Bearbeidelser af den norske Kongekronike, ligesaavel som i Knytlingasaga, findes slige Vers. Jevnligst forekomme de hos Snorre, dog findes hos de Øvrige adskillige Vers, Snorre ei har, hvorimod andre, han anfører, ere udeladte, mange ere dog de samme i alle Haandskrifter. Der gives nogle Tilfælde, hvor de enkelte Vers i de forskiellige Bearbeidelser af Kongesagaerne tilskrives forskiellige Forfattere; men i de allerfleste Tilfælde stemme disse Angivelser paa det nøieste overeens. Desuden findes mange Brudstykker af disse Skaldes Vers, undertiden de selvsamme Strophер i Skalda eller den anden Deel af den prosaiske Edda, Orkneiingasaga, Egilssaga, Kormakssaga, Fostbrødresaga og andre flere. Disse Skalde danne en uafbrudt Række fra Ha-

rald Haarfagers Regiering lige til Hagen Hagensens. Vi kiende de Flestes Levnetsomstændigheder og have om adskillige af dem udførlige Beretninger. Heraf følger da, hvad allerede af indvortes Grunde var tydeligt, at disse digteriske Brudstykker ingenlunde ere digtede af Sagaskriverne, men optagne som Fortællingens enten begrundende eller forskionnende Citationer [54]).

Disse Digterstrophers Forhold til Fortællingens Gang trænger endnu til nøiere at bestemmes. I den historiske Tidsalder var Sagnet ingenlunde, som i den mythiske, fornemmeligen bygget paa Sange, eller udledet af disse. Allerede Nærheden mellem Begivenhedernes og Sagaens Tidsalder forbyder at antage dette. Vi finde desuden, at Skaldesange anføres i heelt ulige Forhold, undertiden flere om een Begivenhed, og om andre vigtige Tildragelser slet ingen. Der var trende forskiellige Grunde til at anføre Skaldesange i Kongesagaerne: først som Hiemmel. Dette fandt Sted ved slige Begivenheder, der havde tildraget sig uden for

---

[54]) Dette udvikles udførligere i min Afhandling om Authentien af Snorres Edda i det Skandinaviske Literaturselskabs Skrifter for 1812, paa Tydsk særskilt udgivet 1811 under Titel: über die Aechtheit der Asalehre.

Norden, som ved Olufernes, Harald Haardraades, Sigurd Jorſalafars og Erik Eiegods Færd i Udlandet, eller for at beſtyrke et enkelt Træk i en bekiendt Tildragelſe, ſom hvormange Jarler Hakon den Mægtige havde under ſig i Slaget mod Jomsvikingerne. Dernæſt anføres ſtundom Brudſtykker af Sange, blot fordi de i ſig ſelv vare ſkionne, ſom Hornkloves Sang over Slaget ved Hafursfiord, og Eyvind Skaldaſpilders Hakonarmaal, eller fordi de, ſom de ſenere Skaldes Mønſtre, vare berømte, og derfor i levende Erindring, ſom Velleklo af Einar Skaaleglam og Glelognsqvæde af Thoraren Loftunge. Endeligen bleve Digterſtropher optagne, naar de ſelv grebe ind i Begivenheden, ſom Islændernes Nidviſe over Harald Gormsſøn, Skaldenes Qvad før Slaget ved Stiklestad, Sighvats Fritalenhedsviſe, Stropher af Kong Harald Haardraade og af Magnus Barfod o. ſ. v.

De fleſte hiſtoriſke Oplysninger, Skaldeſange give, beſtaae, hvad man mindſt ſkulde vente ſig, i chronologiſke og geographiſke Notitſer. Verſet ſiger oftest ikke andet, end at at en vis Konge vandt Seier et viſt Sted. Dette er indklædt i allehaande poetiſke, iſær fra den gamle Mythologi hentede Phraſer, og indeholder ſieldent andet Individuelt,

end Kongens, Stedets og maaskee Fiendens Navn. Hvor Sangene afhandle en Række af Bedrifter, som de over Olufernes og Harald Sigurdsens Ungdomstoge, eller Bandadrape om Erik Jarl, pleie Bedrifterne at opregnes i chronologisk Orden, og de enkelte Feldtslage ligesom numereres.

Vi ville endnu tilføre disse Bemærkninger en Udsigt over Skaldekunstens Historie ved det norske Hof fra Harald Haarfager til Hagen Hagensen, eller over det Forhold mellem Skaldesangene og Begivenhederne, som vi af de norske Kongesagaer kunne uddrage.

Ynglingasaga hører til den mythiske Tidsalder, og er heel bygget paa Skaldesange; om Halfdan Svartes Historie findes derimod ingen Vers. Harald Haarfagers Regiering var Skaldenes gyldne Periode. En ærgierrig og krigersk Konge udførte store Bedrifter, vilde hævde sin Anseelse ved en prægtig Hofstat, og i det han forfulgte og undertrykte Smaakongerne, forøgede han Jarlernes Magt og sine Hofsinders Antal. Alle Landets udmærkede Mænd vilde han drage til sin Kongsgaard. Hornklove har i en Sang, hvoraf Fagurskinna har bevaret os adskillige Stropher, skildret Haralds Hofhold. Mange Vers ere tilbage af Draperne til hans Ære, og fra denne

Konges Skalde begynde Rækken af klassiske Digtere.

Erik Blodøxe var en vild Kriger, men hvor megen Pris han satte paa Skalde, kan sees af Egils Historie [55]). Hans Død blev besunget i et af de skiønneste Oldtidsqvad, vi have tilbage [56]).

Den kristeligsindede i Engelland opdragne Hakon Adelsteen, var neppe selv stor Ynder af Skaldesange, der bare saa stærke Præg af Hedenskab. Imidlertid blev han dog formedelst sin Vennesalighed besiunget af Guttorm Sindre, Thord Siareksøen og Eyvind Skaldaspilder.

Erik Blodøxes Sønner slægtede Faderen paa i Mandighed og i Vildhed. Omendskiønt de ei vare gavmilde, savnede de dog ikke Skalde ved deres Hof, hvor de gamle Sæder herskede, og Sangen derfor hørtes ved Drikkebordet. Især anføres Glum Geiresens Vers om Harald Graafelds Bedrifter, hvis Skueplads for en Deel var i Udlandet.

Hakon Jarl var uden Tvivl for kold og herskesyg, til af Hiertet at ynde Skaldenes Kunst; men som en ivrig Tilhænger af den gamle Tro hævdede

---

[55]) Egilssaga K. 62:63.

[56]) Sagabibliothek 2 D. S. 374:375.

han tillige de gamle Skikke, og tilstædte Skaldene Adgang i sin Hall; dog var end ikke hans egen Hofskald, Einar Skaaleglam, ham af Hjertet hengiven [57]). Jarlens store Bedrifter i Slaget mod Jomsvikingerne bleve imidlertid prisede i flere Sange; Einars Drape til Jarlens Ære ansaaes for et af de bedste gamle Qvæder, og blev som et Mønster for Skaldene omhyggeligen erindret.

Oluf Tryggvesen var for ivrig for Kristendommen, og Kristendommen alt for ny i Riget, til at de med hedenske Talemaader opfyldte Skaldesange kunde have været ret yndede ved hans Hof. Kongen bragtes først til at ville høre et Drape til sin Ære af Halfred Vanraadskald, da denne, harmfuld over at see sin Kunst forsmaaet, forsikkrede han vilde forkaste den Kristendom, Kongen havde ladet ham lære, hvis denne ei hørte paa hans Sang. Der gives derfor slet ingen Skaldeqvad om Olufs Regiering. Ikkun hans Ungdomsbedrifter ere besiungne af Hallar Stein og af nysnævnte Halfred, der ogsaa har qvædet om hans Fald.

Desoftere ere Hagen Jarls Sønner blevne besiungne. Disse havde deres Faders Aand og

[57]) Oluf Tryggves. Saga isl. Udg. I D. K. 152. S. 179.

Kraft, men ikke hans Hierte. De vare de vennesaligſte blandt alle norſke Høvdinge, derfor have Sange af Thord Kolbeinſen, Haldor Ukriſtne, Eyolf Daadeſkald og Skule Thorſtenſen bevaret deres Ros og Mindet om deres Bedrifter.

Oluf den Hellige var lige saa lidt ſom ſin ældre Navner nogen Elſker af Skaldeſange. Han ſagde ſelv til Skalden Sighvat, at han ei forſtod ſig paa Digtekunſten, og ei vilde lade ſig beſynge[58]; ſiden blev Sighvat perſonligen yndet af ham. Oluf har uden Tvivl mærket, at det hørte til den Glands, hvormed han ſom Norges Overkonge vilde omgive ſig, at have Skalde ved ſit Hof. Om Olufs egentlige Regieringstid har man ingen Sange, men Sighvat og Ottar have i deres Qvad bevaret Erindringen om hans Ungdomsbedrifter. At desuden flere Skalde have været ved hans Hof, kan ſluttes af det ſidſte Tog, han giorde for at gienerobre Riget, hvor flere Skalde fulgte ham. Da ſynes ogſaa Kongen at have viiſt dem mere Opmærkſomhed. Det er nemlig karakteriſtiſkt, at kort før Slaget ved Stikleſtad Oluf ikke viſte ſig bekymret for ſin Skiebne hisſet, thi han var ſaa vis paa ſin gode Sag, at han ikke vilde lade læſe Sielemeſſer for ſig og ſine, men ikkun

[58]) Ol. Hell. Saga K. 41.

for dem, der faldt af Fienderne; derimod sørgede han omhyggeligen for sit Eftermæle, ved at lade sine Skalde træde ind i Skioldborgen, for at være Vidner til hans Daad. Hæren lærte strax de Stropher, disse Digtere improviserte, da Slaget skulde gaae for sig, og de ere blevne bevarede til vore Tider.

Med Troen paa Olufs Helligheds var Kristendommen i Norge bleven Nationalsag. Ingen behøvede nu længere at frygte for de hedenske Toner. Ved Magnus den Godes Hof vare Skaldene velkomne, Kongen selv digtede undertiden paa staaende Fod nogle Stropher. I hans Saga ere en Deel Vers om hans Bedrifter blevne optagne.

Endnu mere vare Skaldene yndede af Harald Sigurdsen, der selv ofte morede sig med at giøre Vers, og som baade i Medgang og Modgang har improviseret. Den Fornøielse han fandt i Skaldesange, var ventelig Anledningen til den Yndest, han viste alle Islændere. Til Giengield kappedes Skaldene om at lovsynge ham, især bleve hans Eventyr i Udlandet et Yndlingsæmne for dem. Vi have endnu Brudstykker af i det mindste fem Draper over denne Gienstand; ogsaa om andre Tildragelser i hans Regieringstid finde vi ikke sjeldne Vers anførte i hans Saga. Dog var denne

Konges Regiering ingenlunde Skaldekunſtens gyldne Periode. Vel manglede Kongen ſelv ikke Digteraand, ſom hans Vers om den ruſſiſke Prindſesſe Elliſif bevidne; men naar ikke Spørgsmaalet var om Draperne til hans egen Hæder, betragtede han Digternes Arbeider blot ſom Legetøi, og opfordrede dem iſær til at frembringe allehaande kunſtige Stykker, hvori Aanden var aldeles qvalt under Verſemaalets Lænker. Med Kong Harald faldt i Engelland Kiernen af hans Hær, og dermed udſlukkedes tillige mange af de gamle Slægter, hos hvilke Lyſt til Skaldeſange og Helteſærd vare gangne i Arv.

Under Oluf Kyrres fredelige Regiering fandt Skaldene lidet Stof til Qvæder. Da bleve desuden nye Skikke indførte efter andre Landes Exempel. Hornet blev ikke mere rakt over Ilden i Drikkeſtuen. Den gamle Skald ſad ikke længere lige over for Kongen, han blev vel neppe heller nu ſaa meget anſeet for ſit Qvad mellem Hofmændene, efter at disſe havde faaet Silkeſko og fem Alen lange Ærmer i Kiortelen. Dog forſtummede Sangen ei; Skalden Stuf forkyndte den fredſælle Olufs Roes.

Fra Magnus Barfods Regiering haves adſkillige Vers baade om ſtore og ſmaae Begivenheder.

Kongen digtede selv en Elskovssang om Keiserens Datter [59]). Hans Tog til Irland blev, ligesom Harald Haarderaades til Engelland, fordærveligt for mange af de gamle norske Slægter.

Sigurd Jorsalafar havde lig Faderen Sands for Digtekunst [60]). Hans Tog til det hellige Land foranledigede adskillige Skaldesange, blandt hvilke Haldor Skvaldres især blev yndet †). Hans Broders Kong Eisteins nyttigere Virksomhed fremkaldte vel ikke Digternes Ros, men den vandt Folkets Hierter [61]), og neppe har nogen Konge viist mere Godmodighed mod en Digter, end Eistein mod Ivar Ingemundsen [62]).

De borgerlige Krige, der hiemsøgte Norge fra Harald Gille af til Sverres Tid, gave liden Opmuntring til Skaldesange. Heller ikke meldes, at nogen af Regenterne selv har yndet disse. Harald Gille var en munter og gavmild Mand, men han havde faaet sin Dannelse udenlands, og havde neppe selv Sands for Digtekunsten. Imidlertid

---

[59]) Magnus Barfods Saga K. 18. Heimskringla 3 D.

[60]) Saga om Sigurd Eistein og Oluf K. 24, 28.

†) Sverresaga K. 85.

[61]) Sammesteds K. 26.

[62]) Sammesteds K. 17.

var han dog Enekonge i Norge, han blev beſun-get af Haldor Skvaldre og Einar Skuleſen. Den ulykkelige Sigurd Slembedegn kunde allene have ſin Klækhed at takke for, at Ivar Ingemundſen qvad et Digt til hans Ære. Af de øvrige norſke Konger eller Kronpretendentere bleve ikkun Harald Gilles Sønner beſungne af Faderens Skald, Einar Skuleſen, og den mærkeligſte af dem, Kong Inge [63]), desuden af Kolle Prude. Derimod gaves bekiendte Hædersſange om de kiekkeſte Høvdinger, ſom i denne urolige Tid udmærkede ſig. Saaledes ſang Thorbiørn Skakkeſkald om Erling Skakke [64]) og Einar Skuleſøn om Gregorius Dagſøn [65]).

Birkebenernes Seier under Sverre kunde ei være Digtekunſten gunſtig. Den raae Flok af Æventyrere, der ved Sværdet havde under Borgerkrigene vundet Hæder og Magt, kunde hverken have Sands for de gamle Minder, eller for Sangens Toner. Sverre ſelv var i ſin Frendes, den færøiſke Biſkops Huus, bleven dannet til Klerk; han havde der uden Tvivl havt bedre Leilighed til at giøre ſig bekiendt med Kirkelove end med Skalde-

---

[63]) Saga om Sigurd og Inge K. 17.

[64]) Saga om Magnus Erlingſen K. 3, 20.

[65]) Saga om Hakon Herdebred K. 11.

ſange. Som Konge morede han ſig ved at høre opdigtede Fortællinger om gamle Helte [66]), og anvendte i ſine Taler ſtundom Exempler, hentede fra ſaadanne Eventyr [67]). Ingenſteds finder man derimod omtalt, at han har værdiget Skaldene nogen Opmærkſomhed. Af Blacke Skald haves nogle Vers imod Sverres Fiender [68]), deraf følger dog ei endnu, at han var Sverres Hofſkald. En anden Digter, Biarne Kalfſen, kom tilfældigen en Gang i Ledtog med nogle af Sverres Folk, og improviſerte en Spotviſe [69]). Saare faa Vers blive anførte i den vidtloftige Sverreſaga, og intet Hædersdigt om denne Konge erholdt nogen Anſeelſe. Flere Skalde ſynes at have været paa Modſtandernes Side [70]), til hvilken de fleſte gamle Slægter henhørte, og hvis Konge Magnus viſte ſig ſom Skaldenes Ven [71]); men af disſe Sange ere, ſom man kunde vente, da Bir-

---

[66]) Sturlungafaga I Th. K. 13 S. 23. Sagabibl. 2 D. S. 555.

[67]) Sverreſaga K. 176 S. 322.

[68]) Sverreſaga K. 106 S. 187. K. 116, S. 203.

[69]) Ib. K. 68 S. 125.

[70]) Maane, Halle Snorreſen, Refvar nævnes. See Fortalen til Sverreſaga. S. XIII.

[71]) Sverreſaga K. 85.

kebenerne ſeirede og Baglingernes Saga tabtes, kun faa Vers bevarede.

I Sagaerne om Sverres trende nærmeſte Efterfølgere, Hakon Sverreſøn, Guttorm Sigurdſen og Inge Bardſen, findes hverken Spor til Skalde eller til deres Vers. Ikkun melder Sturlungaſaga om et Hædersdigt, Snorre Sturleſen Aar 1213 overſendte til Grev Hakon Galin, en af Birkebenernes Høvdinge. I øvrigt vare Tiderne saa urolige, Kongerne saa unge, og deres Magt saa lidet befæſtet; at et pragtfuldt eller berømt Hof, der kunde lokke Skalde fra Island, ikke var at vente.

Dette gielder og om de første Aar af Hagen Hagenſens Regiering, indtil Ribbungerne bleve overvundne. Uagtet Hagen da var Enekonge i Norge, gaves der dog tvende Hoffer, thi Hertug Skule førte kongelig Pragt, endnu førend han tiltog ſig Kongetitelen. Han ſøgte juſt ved Gavmildhed at giøre ſig yndet, morede ſig ogſaa ſelv ved at høre Skalde improviſere [72]). Gudmund Oddſen nævnes ſom hans Skald [73]); til hans Tilhængere hørte en vis Snækoll, af hvem nogle Vers-

---

[72]) Hagen Hagenſens Saga K. 194.
[73]) Ib. K. 59.

linier ere tilovers [74]); blandt hans Hofſinder var desuden en Jatgeir Skald, der blev brugt baade i Krig og til politiſke Underhandlinger [75]). Af disſes Sange ere kun faa Stropher blevne bevarede; derimod haves flere Brudſtykker af de Hædersdigte, Snorre Sturleſen [76]) og hans Broderſon, Oluf Hvideſkald [77]) qvade om Hertugen, til Giengield for den Venlighed, hvormed han modtog dem.

Kong Hagen Hagenſen ſynes ikke ſynderligen at have yndet den gamle Digtekunſt. Vel findes mange Vers i hans Saga, men alle de af Oluf Hvideſkald dreie ſig om Hertug Skules Skiebne og Bedrifter, og have uden Tvivl hørt til dennes Drape. Undtage vi nu fire Linier af en Gisſur Thorvaldſen, der befandt ſig paa den norſke Flaade udenfor Kiøbenhavn [78]), til hvem vi i øvrigt intet kiende; ere alle de andre Vers til Kongens Ære hentede fra tvende Draper af Sturle Thordſen, Sagaens egen Forfatter. Det ene af disſe maae være ſkrevet efter Kongens Død, det andet

[74]) Jb. K. 208.
[75]) Jb. K. 83, 187, 216, 243.
[76]) Jb. K. 74, 75.
[77]) Jb. K. 25, 176, 177, 182, 190, 193, 199, 219, 228, 232, 234, 235
[78]) Jb. K. 293.

er ſandſynligviis forfattet i Island, medens Kongen levede, men hvorledes det blev modtaget, vide vi aldeles ikke. At Kong Hagen ei har ſat ſtor Priis paa ſlige Digte, kan man ſlutte af at Snorre Sturleſen, der af Kongen blev giort til Lehnsmand, og ei glemte at være ſparſom paa ſine Hædersqvad, ikke har digtet nogen Drape til Kongens Ære. Der nævnes desuden ikke nogen anden Skald, der havde beſunget hans lange og lykkelige Regiering. Derimod veed man, at juſt til den Tid Smagen for fremmede Romaners Læsning udbredte ſig, og efter Kongens egen Foranſtaltning bleve ſaadanne Skrifter overſatte af Tydſk, Franſk, Engelſk og Italienſk.

Med Hagen Hagenſens Regiering endes Islands Frihed og de omſtændeligere Beretninger om det norſke Kongehof; dog finde vi endnu i de islandſke Mindesmærker nogle faa Efterretninger om den gamle Digtekunſts ſenere Skiebne i Norge. Af Sturle Thordſens Levnet kan man ſlutte [79]), at Magnus Lagebæter ikke har brudt ſig enten om Digtere, eller om at beſynges af dem; thi denne Konge vilde ei høre de Sange, Sturle Thordſen, endog han var en bekiendt Digter, havde forfattet

[79]) Vita Sturlæ Thordii p. XXIII foran Hagen Hagenſens Saga.

til hans og hans Faders Ære. Siden, da nogle Hoffolk havde berettet Dronningen, at Islænderen kunde godt fortælle Eventyret om Troldkvinden Hulda, blev Kongen formaaet til at høre paa denne Moerskab, og blev først derved Digteren mere gunstig.

Hvor meget Smagen for det Fremmede i Enden af det trettende Aarhundrede fortrængte Sandsen for den gamle Digtekunst, viser et Exempel i Biskop Laurentii Saga [80]). En norsk Magnat friede paa Latin til en Frøken af Kong Erik Præstehaders Slægt, og for end mere at vise sig til sin Fordeel, formaaede han Broder Laurentius til at hielpe sig med et latinsk Vers. Var det først kommen saa vidt, at de Fornemme endog forsmaaede at skrive Frierbreve, eller besynge Elskov i Nordens gamle Toner; er det intet Under, at Skaldene maatte tie med deres Rimbogstaver og forældede Phraseologi; især da tillige ved denne Tid de nyere Sangformer, som vi i Kæmpeviserne have tilbage, begyndte at gienlyde mellem Norges Klipper.

---

[80]) Sagabibliothek 1 D. S. 331.

Sagaer om Danmark.

Jomsvikingasaga.

Indledning (uphaf sögunar).

Kap. 1–10. S. 1–24. (i den svenske Udg.)

Om Danske Konger.

En Dag Kong Gorm af Danmark, med Tilnavn den Barnløse, var paa Jagt, fandt tvende af hans Hofsinder et Barn, indsvøbt i Gyldenstykke; om dets Hoved var knyttet Silketøi i en Knude, hvori der laae Guld. Barnet var en Slegfredsøn af Jarl Arnfind i Saxland og dennes egen Syster. Kong Gorm lod Barnet opfostre som sit eget, og kalde Knud den Fundne. Denne blev Konge i Danmark efter Gorm, og kaldtes ogsaa Trælleknud, fordi han gav de Trælle Frihed, der havde fundet og reddet ham, han regierede kort, men berømmelig. Hans Søn Gorm havde Riget

til Lehn af Regnar Lodbrogs Sønner, blandt hvilke især Sigurd Snogøie var hans Ven. Gorm opfostrede Sigurds Søn Haardeknud, som efter Sigurds og Gorms Død blev Konge i Danmark; hans Søn var Gorm, der i sin Alderdom fik Tilnavnet den Gamle. Denne beilede til den holstenske Jarls Klakharalds kloge Datter, Thyra; hun svarede, at han først skulde bygge et Huus, sove deri, og fortælle hende sine Drømme. Kongen lader Huset bygge, og drømte der, imedens 300 Mand holdte Vagt, den første Nat om tre hvide Øxne, den anden Nat om tre røde Øxne, og tredie Nat om tre sorte Øxne, de sidste værre end de første, de stege op af Havet, afbede Landets Græs og ginge i Havet tilbage, hvorpaa der blev et stort Bulder. Da Thyra hørte disse Drømme, var hun villig til at drikke Fæstensøl med Harald, og tolkede de ni Køer om ligesaa mange Uaar, de sidste værre end de første, der skulde ramme Landet, men derfor vilde hun raade Bod. Bulderet varslede Ufred i Landet, men den skulde først sildig komme. Thyra bragte meget Korn med sig, samlede ogsaa siden, før de rette Hungersaar indtraf, og blev derved i Stand til at afvende Landeplagen, hvorover hun erholdt Tilnavnet Dannebod.

Gorm havde med Thyre tvende Sønner, Knud og Harald. Knud var saa vennesæl, at han blev kaldet Danask (Ask o: Kierlighed); han opfostredes hos Klakharald. Harald, den yngste og ustyrligste, blev hiemme, og var meest yndet af Moderen. Engang bød Kongen Klakharald til Julegilde, denne lovede at komme; men da han paa Reisen saae ved Limfiorden et Træ, der endnu havde grønne Æbler, medens de modne laae ved dets Fod, blev han ved Varslet bragt til at vende tilbage. Andet og tredie Aar gik det ligedan; thi den ene Gang hørte han ved Limfiorden Hvalpene gise i en Tæve, den anden Gang saae han der tvende Jetter slaaes, og gisre hele Fiorden blodig. Kong Gorm blev saa harmfuld over Klakharalds Udeblivelse, at han vilde drage med Hærskiold imod ham; men Thyra overtalte ham dog til endnu engang at sætte ham Stevne. Der fortalte Klakharald alle sine Syner, og tolkede dem saaledes, at det første varslede om en ny Tro, bedre end den gamle; det andet at ufødte Ungersvende skulde vilde tage Magten fra de Gamle; det tredie, at en stor Ufred vilde paa Limfiorden opstaae mellem deres Afkom. Gorm blev nu forsonet med Jarlen, som efter nogen Tids Forløb afstod sit Land til Knud Danask, og reiste til Valland, hvor han blev Kristen. Den unge

Harald vilde og have en saadan Forlehning af Faderen, og da denne kun gav ham Skibe til Vikingstog, blev han vred paa Faderen og avindsyg paa sin Broder. Et Efteraar var han kommen hiem med 10 Skibe, og laae i Limfiorden, som Knud med trende Skibe vilde seile dertil. Harald angreb ham strax, og dræbte ham med alt Skibsfolket [81]). Gorm havde engang giort det Løfte, at hvis han spurgte Knuds Fald, skulde han selv dse tilligemed den, der bragte Budskabet. Dronningen, hvem Harald havde berettet Alt, lod Veggene i Kongehallen betrække med mørk Vadmel, og da Kongen besteg Høisædet, vare Alle tause. Kongen spurgte, hvad der var skeet, Thyra fortalte [82]),

---

[81]) Saaledes fortælles Knuds Død i den Udgave af Sagaen, der findes i Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. I D. K. 76, hvor dog ogsaa meldes K. 79, hvorledes andre fortælle, at Knud blev dræbt i Vedingsfærd i Engelland, hvilket ene er bleven optaget i den svenske Udgave af Sagaen K. 7. S. 21. Hvilken Beretning end er den rigtige, er det dog vist, at Brødermordet bedst passer til Sagaens Sammenhæng, thi ellers blev Spaadommen uopfyldt.

[82]) Saaledes den svenske Udgave; efter den islandske Udg. K. 77-78 er det Harald, der efter Moderens Raad fortæller Faderen om Aftenen, at tvende Falke sloges, og den hvide blev dræbt,

at han havde tvende Falke, den ene hvid, den anden sort. Den hvide var sløiet langt, og bleven overvældet af mange Krager, den sorte Falk var kommen tilbage, for at opjage Fugle til hans Bord. Da udbrød Gorm: saa sørger Danmark, for min Søn Knud er død; han blev strax syg og døde næste Dag. Harald blev Konge over hele Riget, og styrede det med Hæder. I hans Tid skete det, at Hakon Jarl blev af Gunhildes Sønner fordreven fra Norge, han kom til Harald og lagde med ham svigefulde Planer mod den norske Kong Harald Graafeld, som der fortælles i Konningebogen. Den norske Harald blev ved Limfiorden dræbt af Guldharald, hvem atter Hakon Jarl overvandt, og lod hænge. Hakon blev nu enevældig i Norge og betalte Skat til Gorm. Kort efter nødte Keiser Otto Harald og Hakon, der var kommen ham til Hielp, at blive Kristen; men Hakon aflagde snart igien Kristendommen, og betalte ei mere Skat til Harald.

---

hvorpaa Moderen Dagen efter lader Hallen overtrække. Det ovenfor anførte er rimeligst. Om end Harald var Knuds Morder, kunde dog Thyra ikke andet, end ville fortie det for Faderen.

At fortælle Jomsvikingernes Angreb paa Norge og sammes Anledning er Sagaens Øiemed. Hvad som dermed kun staaer i fiern Forbindelse, har neppe hørt til Sagaens oprindelige Indhold. Allerede af denne Grund maae dette Afsnit betragtes som et senere Tillæg. Det fattes desuden i adskillige Haandskrifter, det har i andre sin særegne Titel, skiønt det allerede i Flatsbogen fremstilles at udgiøre et med de Øvrige sammenhængende Heelt. Det følgende Afsnit begynder med at fortælle Palnatokes Slægt, som om Intet var gaaet i Forveien, og denne Begyndelse er just den sædvanlige i Sagaerne, der ofte pleie at forudskikke Efterretninger om Stamfædrene til dem, hvilke egentligen ere Historiens Helte.

Kongelisten, her forekommer, stemmer hverken med Saxo, Svend Aagesen eller Adam af Bremen. Denne sidste lader Gorm Thyres Mand være en Søn af Hardevyk [83]; de andre kalde ham Haralds Søn, men ingen veed noget at berette om denne Gorms Fader. Imidlertid er denne Uovereensstemmelse ikke at undres over, da de Konger, her nævnes, vare, som Sagaen selv antyder, ikkun Fylkekonger; men see vi hen til hvad der fortælles

[83]) Hist. eccles. cap. 47.

om disse Konger, viser Stykket sig som senere Udpyntning af gamle Sagn.

Om Gorm den Barnløse og hans Eftermand, Knud den Fundne eller Trælleknud, fortæller Sagaen uden Tvivl blot, hvad man troede at kunne slutte af Navnene. Den barnløse Konges Eftermand blev et Hittebarn, der havde sit Navn af en Knude, hvormeb han var bleven funden. (Man havde rillige her en ønskelig Etymologi til Kongenavnet Knud). Da denne Knude var bleven saa betydningsfuld, mente man deri havde været knyttet Guld. Barnet maatte altsaa være en Rigmands Søn, og da de Rige ikkun af ganske særdeles Grunde pleiede at udsætte Børn, sluttede man, det var avlet i Blodskam; saaledes var Historien færdig. Svend Ageſen fortæller en anden Fabel om Anledningen til Navnet Knud [84]). Hans Knud Sivards Søn synes ligesaavel som Saxos Knud Eriksen [85]), at være den samme som vor Sagas. Navnet Trælleknud kunde da maaskee staae i Forbindelse med, at en Mand af ringe Herkomst, ved Navn Ennignup, i hans Tid længe var Rigets Forstander.

---

[84]) Kap. 2 hos Langebek script. rer. Dan. vol. I. p. 48.

[85]) lib. 9. p. 178. edit. Steph.

Af Gorm den Gamles Liv fortælles kun de tvende paafaldende Træk: hvorledes han blev gift, og hvorledes han døde. Det Mærkeligste i hans Regiering: at under ham hele Danmark blev forenet under een Konge, tog Folkesagnet ikke Hensyn til. Det forbigaaes baade af Saxo og af vor Saga. Gunlaug Munk [86]) og Snorre [87]) have leilighedsvis omtalt det. At Gorms Dronning Thyra har giort sig yndet af sit Folk, viser Hædersnavnet, der vist ikke var et arkesløst Tilnavn, da det blev hende givet fremfor alle andre Dronninger [88]). Den nærmeste Anledning dertil er uvis, maaskee blot den Beskyttelse hun gav de første Kristne. Dette Navn har nok imidlertid foranlediget, at man tilskrev Dronningen, hvad Udmærket der skete under Gorms Regiering. Saaledes lader Saxo hende opkaste Dannevirke, og Islænderne lindre en Hungersnød. Maaden hvorpaa dette Sidste var udført, kunde man let udmale sig efter Josephs Historie. Skulde der gives

---

[86]) Oluf Tryggvesens Saga isl. udg. 1 D. K. 2 S. 2.

[87]) Harald Haarfagers Saga K. 3. Oluf den Helliges Saga K. 140.

[88]) Snorre kiender ogsaa dette Tilnavn, Halfdan Svartes Saga K. 5.

Hielp mod en Hungersnød, maatte den være bleven forudseet; dette kunde kun skee i Drømme, men Drømme ere især betydningsfulde i et nybygt Huus [89]). Paa denne Maade fik man Grundlaget til Fortællingen om Haralds Frieri, i det mindste er det sandsynligt, at Haralds Drøm er en Kopi af Pharaos. At Sagnet er gammelt, sees af Saxo, der ogsaa lader Gorm drømme trende Nætter, men paa en anden Maade.

At Gorm havde tvende Sønner, hvoraf Knud, der af alle var afholdt, faldt tidligen, enten ved Fienders eller Brødres Haand, og at Faderen derover tog sin Død fortælles og af Saxo, og synes at være historisk Sandhed. Men jo mere elsket Knud var, desto mere blev hans Død udsmykket. Den maatte da have været varslet paa sædvanlig Viis, nemlig ved Drømme. Saxo lader allerede Gorms Drøm Bryllupsnatten tyde derhen, men hos Sagnskriveren er det mere udpyntet. Man lod Thyras vise Fader have Syner, og ligesom det er sædvanligt i Sagaerne, at noget

---

[89]) Samme Mening havde Thorleif den Vise, see Snorre Halfdan Svartes Saga K. 7. Den psykologiske Grund hertil angiver Etatsraad Brandis i sit Skrift, psychische Heilmittel und Magnetismus S. 82.

gientages trende Gange, saaledes ogsaa her. Det første Syn, der bebudede Kristendommens Indførelse, er et Sidestykke til en Drøm i Hørdes Saga Kap. 6, hvor ligeledes de blomstrende Træer udlægges som et Varsel om en Religionsforandring til det Bedre.

Baade den første og anden Drøm høre ikke til det nærmest følgende, og maae derfor ansees som senere Udpyntning. Om Harald eller Engellænderne have dræbt Knud, formaaer ingen nu med Vished at bestemme. Sædvanligt er det imidlertid, at Menneskene just ved en elsket Fyrstes Død ahne Misgierninger, og det er ikke rimeligt at Knuds Søn Guldharald skulde fredeligen, en Deel Aar efter, være draget til Harald Blaatand, hvis han havde anseet denne for sin Faders Bane. Maaden hvorpaa Gorm erholde Efterretning om Sønnens Død er ganske i Oldtidens Smag, der gierne udtrykte sig ved betydningsfulde Tegn, finder ogsaa Medhold hos Saxo.

Det 9 og 10 Kap. i den svenske Udgave af Sagaen ere blotte Udtog af vidtløftigere Beretninger for at gisre Overgangen til det følgende, og bestyrke det før Anførte: at det hele Afsnit maae ansees for en senere tilsat Indledning. Der var ellers et alt for stort Misforhold mellem Vidt-

løftigheden i det Foregaaende og Kortheden i de tvende sidste Kapitler.

Den egentlige Jomsvikingasaga.

Om Palnatoke.

Kap. 1-9. S. 26-66.

I Fyen boede en mægtig Mand, som hedte Toke, han havde tvende Sønner, to ægte, Ake og Palner, een uægte ved Navn Fiolner. Efter Faderens Død vilde de ægte Børn kun dele Faderens Løsøre, ei hans faste Eiendomme med Fiolner, som forbittret begav sig til Kong Harald, og, da han snart var bleven dennes fortrolige Raadgiver, æggede ham til at lade Ake overrumple paa et Estog, og dræbe med alt sit Følge. Palner harmedes vel over Broderens Død, men tiltroede sig ikke Styrke nok til at hevne den. Efter en Vens Raad vilde han forøge sin Magt ved et godt Giftermaal, og ægtede Ingeborg, den Gothlandske Jarl Ottars Datter. Hun drømte Brudenatten, at et Hoved faldt ud af hendes Væv, og blev Kong Haralds Bane. Med Glæde saae derfor Palner, at hun fødte ham en Søn, der blev kaldet Toke. Denne udmærkede sig tidligen,

og da Faderen døde, før han var bleven fuldvoxen, erholdt han Navnet Palnatoke (Palnes Toke). Med tolv Skibe begyndte han sine Søtog. Efter at have hærget vidt om Lande, kom han til Bretland, hvis Jarl Stefnir indbød ham til sig, han erholdt Jarlens eneste Barn, Olufa, til ægte, samt det halve Rige. Nogen Tid satte Palnatoke Biørn den Bretske til at styre det, og drog med Olufa til Fyen.

Engang han der beværtede Kong Harald, hendte det sig, at en fattig Qvinde, der hed Saunæsa, som var sat til at opvarte Kongen, blev frugtsommelig ved ham.. Palnatoke lader hendes Søn opdrage, og kalde Svend; da Barnet var tre Aar gammelt, fremstiller han det for Faderen, men Harald vil ei erkiende det, og skilles i Vrede fra Palnatoke. Denne opfostrer nu Svend med sin egen Søn Ake; da Svend var bleven femten Aar, sender han ham, ledsaget af 20 Mand, til Kongen, at han skulde fremstille sig for ham som hans Søn. Harald afviser ham haanligen, men giver ham dog tre Skibe og hundrede Mand, til dermed at drage i Vikingstog, kun maatte han aldrig mere komme for hans Øine. Svend faaer ligesaa mange Skibe af Palnatoke, og hærjer efter hans Anvisning hele Sommeren paa Langelands,

Siælands og Møens Kyster til Haralds store Harm. Vinteren tilbragte han i Fyen. Om Foraaret sendte Palnatoke ham atter til Harald, at udbede sig 6 bemandede Skibe under det Løfte, ikke mere at hærje i Riget. Harald gav ham dem. Palnatoke lagde lige saa mange til, og raadede Svend til at plyndre Kysterne af Siæland (snarere Skaane) og Halland. Denne øvede derpaa endnu større Hærværk i Dannerkongens Rige, og seilede atter efter Vinteropholdet i Fyen ifølge Palnatokes Raad med sin Flaade til Harald, i hvis Hal han gik bevæbnet ind med sit Følge, og fordrede 12 bemandede Skibe, hvis Harald ikke strax vilde slaaes. Svend erholdt, hvad han forlangte, og lovede ei mere at hærje Riget. Svend havde nu 24 Skibe, og erholdt ligesaa mange af Palnatoke paa de Vilkaar, at han skulde vedblive at hærje hele Danmark, Fyen undtagen; imedens seilede Palnatoke til Bretland med femten Skibe. Svends Røverier vække nu stor Misfornøielse i Landet. Harald nødes til at samle en Flaade, de mødes ved Bornholm, hvor de sloges fra Morgen indtil Aften; men Svends Skibe, der vare de færreste, trængtes ind i Bugten. Da landede Palnatoke med 24 Skibe; ene gik han i Land, og saae nu at Harald sad selvtolvte ved en Ild. Palnatoke,

som kunde høre af deres Tale, hvad var paa Færde, skyder Kongen igiennem Ryggen, og seiler derpaa om Nesset hen til sin Fosterson, som efter at have giennembrudt den Linie, Haralds Skibe havde dannede, snart nødte hele Flaaden til at hylde sig som Konge

Paa Viborg Thing bare der mange, som nødigen vilde have Svend til Konge, efter at han havde tilføiet dem saa meget ondt, og tilbøde Palnatoke Riget; men da denne undslog sig, kaarede de Svend. Fiolner havde kiendt Palnatokes guldbeslagne Piil, hvormed Harald var fældet, og angav det for Svend, som derved opfordredes til Hevn, og indbød Palnatoke til Haralds Gravøl. Tvende Aar undskyldte denne sig, det tredie mødte han med 300 Mænd. Ved Drikkebordet fremviste Fiolner Pilen; Svend lod den gaae rundt, om nogen skulde kiende den; Palnatoke vedgik strax, at han med den havde skudt Harald giennem Ryggen, hvorpaa Svend bød sine Mænd at gribe Palnatoke. Denne sprang iud paa Fiolner, og nedhug ham, hvorpaa han gik ud af Hallen med sine Folk, da han var saa vennesæl, at ingen vilde angribe ham. Kun een savnedes af Biørn den Bretskes Mænd; Biørn gik igien ind i Hallen for at saae ham ud, men Hofsinderne havde

allerede taget ham paa deres Spyde; dog griber Biørn Liget, og trækker det med sig. Skibene laae seilfærdige, paa hvilke Palnatoke styrede til Bretlaud, men da hans Kone døde, vilde han ei længere blive der, satte Biørn til at styre Landet, og drog i Vikingsfærd. Efter nogen Tids Forløb landede han ved de vendiske Kyster, hvor Kong Burisleif af Frygt for hans Magt tilbød ham et Land der hed Jome, hvis han vilde værne om hans Rige. Dette modtog Palnatoke, og blev der Høvding.

Om Palnatoke kunde man i Island have gode Efterretninger, da Islænderen Biørn Bredvikingakappe havde en Tidlang opholdt sig i Jomsborg, og var derfra kommen tilbage til Island. (Eyrbyggiasaga S. 149, 199). I Slaget ved Hiorungavog, hvor Palnatokes Staldbrødre og Sønnesøn blevne fangne, vare flere Islændere tilstede. End lettere maatte de kunne erfare Begivenhederne af Svends Liv fra Thorvald Vidførle, der efter længe at have deltaget i Svends Vikingsfærd, var med Biskop Frederik vendt tilbage til sin Fædrenese. (Thorvald Vidførles Saga S. 262 f.)

See vi hen til Beretningerne selv, bærer Fortællingen om Palnatokes Herkomst og Ungdom Sandhedens Præg. Svends Fødsel og hans Opdragelse hos en Høvding, hvis Hensigter maatte være Kong Harald mistænkte, forklarer godt det rodfæstede Fiendskab mellem Fader og Søn. Derimod er Svends tredobbelte Begiæring om Krigsskibe, og hver Gang om et dobbelt Antal, hans tre Aar gientagne Røverier paa de danske Kyster, meget usandsynligt. Det er ligesom Sagnskriveren vel havde hørt, at Svend engang havde faaet nogle Skibe af Faderen, at han siden understøttet af Palnatoke, havde sværmet omkring som Søkonge, og længe været Harald fiendsk, indtil endeligen Krigen brød ud, hvori Faderen blev fældet; men at disse Efterretninger vare saa utilfredsstillende, at han, for at runde Fortællingen bedre, paa sin Viis havde udsmykket den. Svends og Palnatokes paafølgende Forhold er aldeles i den nordiske Oldtids Aand. Det er urigtigt, naar nyere Forfattere dadle Svend for Utaknemmelighed mod sin Fosterfader; thi at Frender skulde hevne nærmeste Frendes Død, og forfølge Morderen, var en ufravigeiig Grundsætning. Rigtig nok kunde det være tilladt at modtage Bøder, i Særdeleshed naar Drabsmanden overlod det til

Blodhevneren selv at afgjøre Sagen; men var Drabsmanden dertil for stolt, og mangen Høvding satte en Ære i ikke at betale Bøder; da var der intet andet tilbage, end ved Sværdet at søge den lovmessige Hevn. Palnatokes tredobbelte Indbydelse til Gravstedet bliver desuden mistænkeligt, fordi Tretallet er det sædvanlige runde Tal, hvoraf Sagnskriverne betiene sig.

Sammenligne vi Sagaens Fremstilling med andre gamle Efterretninger, møde vi Afvigelser der fordre en vidtløftigere Undersøgelse. Saxo kiender intet til Palnatoke som Høvding og Lovgiver, men omtaler blot i 10 Bog en vis Skytte, der hed Toke, som fordi han pralte af sine Færdigheder, blev tvunget til at skyde et Æble af sin Søns Hoved, og til at løbe ned af Kullen, hvorover denne siden søgte Hevn, ved at dræbe Kongen med et Pileskud. Maaden, hvorpaa Palnatoke her omtales, viser allerede, at Saxos Efterretninger ere usikkre. At han ikke skulde have været en af Rigets mægtigste Lehnsmænd, men ikkun en af Haralds Hofsinder, passer lidet til hans øvrige Bedrifter; og var han en af de mægtigste Høvdinger, er det meget usandsynligt, at han skulde tvende Gange have ladet sig sætte paa saa farlige Prøver. Overalt vare Begivenheder,

som Æbleskydningen over Sønnens Hoved og denne Skielsben langs ad Kullen, saa synderlige, saa aldeles i Sagnskrivernes Smag; de angik en Mand, om hvis Levnet man havde saa omstændelige Efterretninger; at det er uforklarligt, hvorledes dette, hvis det havde tildraget sig, ikke skulde have kommet til Islændernes Kundskab, og hvis de havde faaet dette at vide, ikke af dem skulde være bleven optegnet. Vel kiende Islænderne begge de farlige Prøver, men sætte dem i langt senere Tider, da de lade Harald Haardraade paalægge dem en vis Heming (See Hemings-Thattr.) ja de have endog knyttet en lignende Æbleskydning til det ældgamle Sagn om Wølund (Sagabibl. 2 D. S. 156) Begivenheden er ikke i sig selv utrolig, thi ligesom en overmodig Bueskytte kunde have villet vise Behændighed ved at bortskyde et Æble over sin Søns Hoved, kan og en forbittret Tyran have engang befalet dette; men ligesaalet kan man og have faldet paa at digte sligt, som det høieste Punkt baade af Færdighed og Tyranni. Fortællingen om Skytten Toke, der dræbte Kong Harald, kan derfor gierne i Danmark, hvor det paafølgende Fiendskab med Julin udentvivl gjorde, at Efterretningerne om Jomsborgs eller Julins berømteste Helt bleve saa ufuldstændige, have foran-

lediget det hele Sagn, eller dets Overførelse paa den bestemte Person, som en Forklaring over hans Fiendskab til Kongen[90]).

I Svends Historie ere Beretningerne meget forskiellige om Svends Fødsel, hans Stridigheder med Faderen og dennes Død. Knytlingasaga K. 4. og Snorre i Oluf Tryggesens Saga K. 11. kalde Svend en Frilleson, og Thorvald Vidførles Saga S. 262 siger, at han var af ringe Herkomst paa mødrene Side. Derimod lader Saxo ham være en Søn af Dronning Gerytha, Adam af Bremen beretter (hist. eccl. lib. 2 cap. 2) at Harald blev døbt med sin Dronning Gunhild og hans Søn den unge Svend, som blev efter Keiseren kaldet Svenotto, og i Encomium Emmæ (Langeb. script. 2. p. 474) hedder det om Svend "a nobilissimis, qvod primum est inter homines, duxit originem". De tvende sidstnævnte Forfatteres Vidnesbyrd kunne synes af Vægt; men Lovtalerens Yttring kan forklares med Hensyn til Svends Herkomst paa fædrene Side, og Adam af Bremen, der ikke ved denne

---

[90]) Hvor forvirrede de danske Minder om Palnatoke vare, sees og af Svend Aagesens Fortælling. Kap. 4.

Efterretning, som paa andre Steder, anfører Kong Svend Estrithsen som sin Hiemmelsmand, kunde saa meget des hellere være bleven bragt til at lade Sønnen døbes med Forældrene, som dennes paafølgende Hedenskab derved blev saa meget værre. Navnet Svenotto var det stærkeste Beviis for Beretningens Rigtighed, hvis det var sikkert, at Svend er bleven saaledes nævnet. Snorre anfører vel, men som noget tvivlsomt, som et blot Sagn, at han i Daaben var bleven kaldet Otte-Svein (Oluf Tryggesens Saga K. 29). Knytlingasaga K. 1 fortæller det ligefrem, men begge have uden Tvivl blot fulgt Adam af Bremen 2, 2, og bruge selv ingensteds dette Tilnavn.

Svends Stridigheder med Faderen maae have varet meget længere, indbefattet langt flere Begivenheder, end Sagaen fremstiller. Vel er det ugrundet, at nye Historieskrivere, efter Suhm, lade Svend indsættes af Faderen til Statholder, først i Vigen og siden i Skaane. Dette er nemlig lidet sandsynligt efter det fiendtlige Forhold, der fandt Sted mellem Fader og Søn, hvilket ifølge Snorre (Oluf Tryggvesøns S. K. 38) og Knytlingasaga (K. 4) nærmest var foranlediget, ved det Faderen ei vilde dele Riget med ham, eller med andre Ord give ham Forlehninger. Svends Stadt-

holderskab i Vigen grunder sig paa Snorre (Oluf Tryggves. S. K. 131) der siger, at Svend efter Svolderslaget fik Vigen, som han før havde havt, men dette kan og gielde hans Adkomst som dansk Konge til Provindsen. Stadtholderskabet i Skaane beroer blot paa Pave Agapeti opdigtede Bulle (Suhms danske Hist. 3 D. S. 158. 159). Derimod omtaler Knytlingasaga (Kap. 4) de mange Vikingstog Svend foretog, da han ingen Forlehning kunde erholde, og at han hærgede baade hiemme og i fremmede Lande. Den Tildragelse, hvorved Thorvald Vidførle reddede Svends Liv, skal være skeet paa et Tog i Bretland (Thorvalds Saga K. 2 S. 262) Svends tidligere Vikingstog ere desuden saaledes en Følge af Tidsalderens Forfatning, at de maatte forudsættes, om end ingen havde omtalt dem; thi kun ved slige Tog kunde Kongesønnen, som ei havde Forlehninger, erhverve sig Gods, Hader og Tilhængere. Hvis Svend blot havde hærget paa de danske Kyster, var det forunderligt, at han ikke af alle var bleven forkastet paa Viborgthing; men naar han, som berømt Viking, paa sine Tilbagetog giorde Strandhug paa fædrelandske Kyster, kunde det vel opirre Enkelte, og forbittre Faderen, men ikke af Almenheden ansees for Niddingsfærd. Hos Saxo

og Adam af Bremen er Svends Historie bleven forvanſket, fordi de fulgte Geiſtliges Beretninger, der vidſte, at han en Tid havde været Kriſtendommens Fiende, og altſaa mente, at haarde Straffedomme maatte have ramt ham. Derfor kunde de ikke dynge Ulykker nok paa hans Hoved, de lode ham flere Gange blive fangen, og mange Aar være i Landflygtighed. Adam af Bremen ſynes vel at have Svend Eſtrithſens Vidnesbyrd for ſig, men ſelv diſſe ere undertiden urigtige, og desuden er det uviſt, om denne Konge har indladt ſig paa vidtloftigen at fortælle ham ſin ældre Ravners Levnet. En Yttring [91]) giver ſnarere tilkiende, at Svend Eſtrithſen har undveget at tale udførligere om Svend Tveſkiægs Feide med ſin Fader, og kun foiet til, at han maatte ſiden bøde derfor med Landflygtighed, hvorved Kongen kan have meent Svend Tveſkiægs Fangenſkab i Jomsborg. Efter at Adam i det paafølgende Kapitel har fortalt, hvorlunde Svend tvende Gange

---

[91]) Kap. 18. De cujus (Haraldi) fine cum istum pronepotem suum, qvi nunc in Dania regnat, Suein interrogare maluerim; velut alter Tydeus crimen avi reticuit, me vero parricidium exaggerante; hoc est, inqvit, qvod nos posteri luimus, qvod ipse parricida suo piavit exilio.

var bleven fanget af Slaverne, og siden forjaget af den svenske Konge Hericus, siger han: dette var guddommelig Straf over ham, og føier til Hæc junior nobis in avo suo Svein recitavit contigisse justo Dei judicio, qvoniam illum dereliqvit, qvem pater ejns bonum defensorem habuit. Men heraf følger ei, at Kongen havde fortalt alt, hvad i det foregaaende var berettet, kun at han havde forsikret, at Svends Ulykke var Guds Straffedomme.

At ikke Kong Erik den Seiersælle har erobret Danmark, og at dette endnu mindre kan være skeet i Svends Regieringstid, have allerede Torfæus (Trifolium p. 131) Gram (i Noterne til Meursius S. 161) og Langebek (sript. vol. 2. S. 151) tilstrækkeligen beviist. Havde Svend Tveskiæg, maattet tilbringe den største Deel af sin Regiering enten i Fangenskab eller Landflygtighed, kunde ikke Emmæ Encomiasst have kaldet ham: (Langebek script. vol. 2. p. 474) næsten den lykkeligste af alle sin Tids Konger. Heller ikke havde Snorre, der kiendte Adam af Bremen og ei vilde smiggre de Danske, (Oluf H. S. K. 71) ladet den svenske Kong Oluf Skødkonning, som i en Tale ophøier sine Forfædres Bedrifter i Danmark og Norge, forbigaae dette, som var det aller-

mærkeligste, hvis Snorre selv havde antaget Fortællingen for sand. Baade Adam og Saxo lade desuden Svends Flugt for Erik følge paa Svends Fangenskab i Jomsborg; men da Svend der blev fanget, maae Erik allerede i flere Aar have været død. Muligen at en Erobring af Skaane, en Følge af Styrbiorns Overvindelse, kan have foranlediget det hele Rygte.

Ligesom Beretningerne ere forskiellige om Varigheden og Beskaffenheden af Svends Feide med sin Fader, saaledes ere de og afvigende om sammes Ende. Snorre (Oluf Tryggves. K. 28) og Forfatteren til Knytlingasaga (Kap. 4) kiende kun det Slag ved Isefiorden mellem Fader og Søn, hvori Faderen blev saaret. Saxo taler om flere Slag, og tilsidst om et ved Helgenes, hvor Harald skulde have faaet Julinske Tropper (Jomsvikinger) til Hielp; men alle, undtagen Snorre, der fortælle det Hele meget kort, ere de enige med Adam af Bremen K. 18 og Emmæ Ercomiasst [92]) at den saarede Harald flygtede til Julin, hvor han døde, et Sagn, der gierne kan bestaae med

---

[92]) Langeb. script. vol. 2. p. 474 congrediuntur in prælio, in qvo vulneratus fugatusqve pater ad Slavos fugit, et non multo post ibi obiit.

vor Sagas Efterretning, om at den største Deel af Flaaden strax hyldede Svend, og som kan have foranlediget Saxo til at troe, Julinske Krigere havde hiulpet Harald. Da vor Saga lader Palnatokes Søn Ake holde sit Bryllup efter Gravøllet over Kong Harald, og siden bemærker at Vagn Akes Søn var sexten Aar, da Palnatoke døde, maatte efter Sagaens Tidsregning Haralds Dødsaar ansættes til 973 hvilket er omtrent 15 Aar for tidligt. Aarsagen til denne chronologiske Feil ligger i, at Sagnskriveren ikke kiendte noget nøiere til Krigen mellem Faderen og Sønnen, og at han troede Jomsborg anlagt af Palnatoke efter Haralds Død; thi under sidste Forudsætning maatte Tidsregningen være rigtig. Denne Tidsbestemmelse yttrer og sin Indflydelse paa Fortællingens følgende Gang. Efter Snorre (Oluf Tryggves. S. K. 39) var det ved Gravøllet, der holdtes paa eengang baade over Svends og Sigvalds Fader, at Jomsvikingernes Tog mod Norge blev aftalt. Vor Sagnskriver maatte sætte det ene Gravøl over Harald, hvor Palnatoke blev angrebet, mange Aar før det andet.

Jomsborgs Stiftelse og dens Flor til Palnatokes Død.

Kap. 10 - 17. S. 67 - 95.

Palnatoke lod bygge en stor Borg, en Deel af samme laae ud i Søen, inden for var en Havn til 300 Skibe; alle saadanne Borge kaldtes Søborge [93]). Dernæst gav han Love efter Overlæg med de Viseste i Borgen. Ingen skulde optages i dette Krigerlaug, som var under 15 eller over 50 Aar; ingen der flygtede for en lige stærk Mand, eller for tvende. Den ene skulde hevne den anden som Fader eller Broder, ingen maatte bagtale, eller fare med Løgn; spurgtes nye Tidender, skulde de først fortælles Palnatoke [94]). Alle Jomsborgere skulde være som hinandens Brødre, og kom det op, at nogen forhen havde dræbt hinandens

---

[93]) Det er kun Misforstaaelse af Sagnskriverens Udtryk, naar Adskillige have giort Søborg til et af Borgens Navne.

[94]) Noget Lignende paastode stundom Herredshøvdingerne i Island (See Vatnsdælasaga S. 130.) Palnatokes Hensigt var nok i Tide at kunne tage sine Forholdsregler, hvad enten Efterretningen angik Staten, eller Ufred mellem dens enkelte Medlemmers Slægter.

nærmeste Frende, skulde Palnatoke domme dem imellem. Ingen maaatte have Frille i Borgen, ingen sin Kone længere hos sig end een Nat [95]), ingen være selv længere Tid borte uden Palnatokes Minde. Alt hvad der toges i Herfærd skulde bringes til Delingsstangen. Ingen maatte klage, skiondt det Uventede rammede ham. Intet maatte tildrage sig mellem dem, som de jo sagde Palnatoke. Hverken Frendegunst eller Venskab maatte bringe dem til at optage nogen i Samfundet, der ei havde de bestemte Egenskaber. Jomsvikingerne holdt over disse Love, og bleve snart navnkundige ved deres Vikingstog. Tvende af den siælandske Jarls, Strutharalds Born, Sighvald og Thorkel den Høie, droge til Jomsborg, efter først at have taget Strandhug paa Bornholm, hvor den mægtige Jarl Vesete boede. Da denne ei kunde erholde Bøder for den lidte Skade af Strutharald, udelagde han tre Gaarde paa Siæland for ham, denne

---

95) Denne den svenske Udgaves Læsemaade er bedre end den islandske Udgaves, hvor der blot forbydes at have nogen Kone i Borgen. Tænker man sig Jomsborg som et Kastel ved en stor Stad, bliver Anordningen let forstaaelig. Uden Grund er da nogles Mening: at Palnatoke vilde, hans Stats Borgere ei skulde gifte sig.

giorde Giengield paa Bornholm. Kong Svend blev nødt til at megle mellem disse Høvdinge, og fastsætte et Møde paa Isothing. Forinden havde Bue den Tykke endnu plyndret Strutharalds Skatkammer, taget tvende Kister med tyve Pund Guld, og den kostelige Hue, der havde givet Harald sit Tilnavn. Dog forligte Svend dem; Bues Broder, Sigurd, ægtede Strutharalds Datter, Bue beholdt Kisterne, men gav det øvrige Rov tilbage. Begge Brødrene droge nu til Jomsborg, hvor de strax bleve optagne i Samfundet. Da den uregierlige Vagn, Søn af Ake, Sønnesøn af Palnatoke, var bleven 12 Aar, og stærk som en fuldvoxen Mand; stod hans Hu til Jomsborg; han seiler derhen med tvende Skibe. Palnatoke vilde ei modtage ham, baade fordi han havde Ord for at være ustyrlig, og desuden var yngre end Lovene bestemte. Vagn tilbød sig at ville bevise i Kamp mod Sigvald, at han var ligesaa stærk som een paa 18 Aar. Sigvald mødte ham med lige Magt. Kampens Udfald begyndte at blive farlig for Jomsborgeren, da Palnatoke adskilte de Stridende, og Vagn med Alles Samtykke optoges i Borgen. Efter at Vagn havde været fire Aar i Borgen Jomsborg, blev Palnatoke syg; han lod Kong Burisleif hente, og anbefalte Sigvald som

den klogtigste til efter sin Død at være Borgens Høvding. Kort efter endte Palnatoke sit Liv paa Sotteseng. Sigvald blev Høvding, men vaagede ikke med Strenghed over Lovene.

Om Jomsborg[96]) ere meget vidtløftige Undersøgelser blevne anstillede, hvoraf her ikkun Resultaterne vedkomme os, forsaavidt de kunne tiene til at bestemme Troværdigheden af hvad Sagaen beretter. Handelsstaden Vineta, om hvis Magt og store Herlighed det sextende og syttende Aar-

---

[96]) See A. G. Schwartz de olla Vulcani 1745, 24 S. 4. Haken historisch-critische Untersuchung sämmtlicher Nachrichten von der ehemaligen Seestadt Jomsburg 1776 m. K. 44 S. 4. Begge Skrifter ere forfattede uden Kritik. Et Par vigtige Bemærkninger giorde Langebek i script. rer. Dan. vol. 1 p. 51-52. Oberconsistorialraad Zöllner har i sin Reise durch Pommern im Jahre 1795 4 Beilage S. 464-527 med Skarpsindighed veiet de Gamles didhørende Beretninger. Lindfors dissertatio de civitate Jomensi Lundæ 1811. 75 S. 4. er en Sammenstilling af det Bekiendte. Endnu fuldstændigere er Professor Vedel Simonsens historiske Undersøgelse om Vikingesædet Jomsborg 2 D. 1 H. af hans Udsigt over Nationalhistoriens mærkeligste Perioder Kiøbh. 1813.

hundredes Skribentere vide meget at fortælle, skylder sin hele Existens til en Afskriverfeil og et Naturspil. Albertus Crantzius læste i sit Haandskrift af Helmoldi Slaviske Krønike Kap. 2 i et Sted, der ordret var udskrevet af Adam af Bremen, Navnet Vineta, istedet for at bedre Afskrifter af Helmold have Jumneta, som svarer til Jumne, Jumyne eller Julin hos Adam af Bremen, og betragtede derfor samme aldeles urigtigen i sin Vandalia (lib. 2. cap. 19.) som en særegen Bye. Hertil kom, at nogle ved Kysterne af Øen Usedom fremragende Basaltklipper, der viste sig i Vandet ligesom Ruiner af Bygninger†), havde foranlediget Folkesagnet om en af Havet ødelagt stor By. Af sikkre historiske Efterretninger kiender man kun et eneste Julin, der har lagt paa Øen Wollin (Wollinsch Werder) og efter mange afvexlende Skiebner tilsidst ødelagdes 1176 af den danske Konge Valdemar den første. Dette Julin synes at være det samme Sted, som Jomsborg, og dog alligevel at adskilles derfra. Hvad den ene Skribent fortæller, at være skeet i Julin, henfører den anden til Jomsborg. Alle tydske Skribentere, paa

†) Ueber die Gebirgstrümmer einer vorgeblich von der See verschlungenen Stadt i Zachs monathl. Corresp. 1802 Mai S. 438 Oct. S. 347.

Adam af Bremen og Albert af Stade nær, kiende kun til Julin; alle nordiske Skribentere, paa Saxo nær, tale kun om Jomsborg. Paa den anden Side synes der at være mærkelig Forskiellighed mellem Julin og Jomsborg. Julin beskrives stedse, som en rig Handelsstad, Jomsborg blot som et Sæde for diærve Vikinger. Julinerne vare af slavisk Herkomst, Jomsborgerne af dansk; hine skildres som de Danskes arrige Fiender, disse som deres Venner. Det Stridige i disse Beretninger hæves, naar man betragter Jomsborg, som Julins Fæstning, anlagt af danske Konger for at holde den rige Handelstad i Ave, og forsynet med en Besætning af udvalgte Krigere, hvis stigende Anseelse og derved forøgede Antal snart kunde sætte deres Høvding i Stand, til at giøre sig uafhængig af sin Lehnsherre. Det var kun Fæstningens Besætning, der ved dens Bedrifter blev vigtig for Nordens Historieskrivere. De tydske Forfattere maatte snarere blive opmærksomme paa den store Handelsstad. Det er og kun af denne Forbindelse mellem Handelsstaden og Vikingesædet, at man kan forklare sig Jomsvikingernes Fremtræden i Historien, der viste sig som et glimrende men tillige snart bortsvindende Luftsyn. Saalænge Fæstningen var besat med en talrig Skare af danske

Krigere, maatte Byen yde dem Skat; harmedes vel over de fremmede Herrer, men kunde tillige under de kiekke Søhaners Beskyttelse udvide sin Handel, og det blev Jomsvikingerne let at faae baade Penge og Folk til Skibenes Udrustning. Leed derimod Besætningen engang et betydeligt Tab af Folk, og formindskedes Lysten at gaae derhen, hvortil baade de glimrende Erobringer i Engelland, og den mere rodfæstede Kristendom kunde bidrage; maatte stedse flere Julinere optages mellem Besætningen, og Fæstningen uformærkt komme i Borgernes Hænder; dens Besætning kunde saaledes med Tiden anvende til de Danskes Skade det Sømandskab, de af dem havde lært.

Adam af Bremen taler om Julin, som den største Stad til hans Tid i Europa (hist. eccles. lib. 2. cap. 12). Til Byens ældre Historie kiende vi aldeles intet, thi hvad man har villet udfinde herom, har ikkun været grundet paa uhiemlede Efterretninger og blotte Gisninger [97]). Jomsborg foreſtiller vor Saga at være anlagt af Palnatoke; sandsynligere er, hvad Knytlingesaga (Kap. 1),

---

[97]) See min Recension over Prof. Vedel Simonsens ovenanførte Skrift, dansk Literaturtidende 1818. S. 403. f.

Svend Aagesen (Kap. 4. p. 51), Fagurskinna [98]) anføre om Harald Blaatand som Borgens Stifter. Man kan vel begribe, at en dansk Konge kunde paa et seierrigt Tog mod Venderne anlægge en Fæstning ved den største By, og forsyne denne med stærk Besætning; derimod var det synderligt at en Anfører for Vikinger, om han end havde, som der siges om Palnatoke, 40 Skibe, kunde dermed tiltrue sig af den vendiske Hertug, at maatte anlægge en Fæstning, der snart vilde giøre ham til Kystens Herre.

Den Lehnsforbindelse, der var mellem Jomsborg og Leirekongen, at Jomsvikingerne skulle have udvidet Dannerkongens Rige, at den saarede Harald flygtede til Jomsborg, og endeligen Styrbiørns hele Tog (see dennes Thattr); alt dette samstemmer til at vise, at Harald har været Byens Stifter. Derimod kunde vor Sagaskriver, hvis Efterretninger især angik Palnatöke og hans Slægt, let falde paa at tillægge Borgens Stiftelse den Mand, under hvis Styrelse den især blev berømt.

De Love, der anføres, læses ikkun i vor Saga, men synes at bære Ægthedens Præg. Det

---

98) Stedet anfører Torfæus i Trifolium hist. S. 93. Det findes i det Suhmske Afskrift S. 98.

er klart, at disse Love ikke vare de eneste, men de udgiorde det meest Paafaldende ved denne Byes Forfatning. Vist nok har man ogsaa der holdt Thing, havt hellige Sæder for de valgte Dommere, brugt de gamle Retsformularer o. s. v.; men alt dette fulgte af sig selv. Derimod er det Karakteristike ved Jomsborgs Lovgivning den inderligere Forbindelse mellem Borgerne, og dertil synes Ideen at være laant af det, Vedtægt og naturlige Forhold havde indført imellem Besætningen paa et Skib. Det var sædvanligt i det gamle Norden, at naar en af Mandskabet paa Skibet døde, arvede de andre hans Efterladenskab; blev han dræbt, ansaae de sig forpligtede til at hevne hans Død; giordes Bytte, blev det deelt efter visse almindelige Regler. Qvinder pleiede aldrig at følge Vikingerne paa deres Toge. Man kunde let falde paa at betragte Besætningen af en Søborg paa en fiendtlig Kyst som et eneste Skibs Mandskab, og dermed havde Kolonien erholdt sin Grundform. Den var saa saare udmærket, fordi der var kun een stor Handelsstad paa den Vendiske Kyst, kun een Kolonie anlagt af Danske paa hin Side Havet, kun eet Sted, hvor Overkongens Gaardsret ikke indskrænkede Kraftens Udbrud. Men vare nu Lovene frembragte ved lokale Forhold, er det og ri-

meligt, som Knytlingasaga beretter, at deres Grundvold blev lagt af Harald. Var Besætningen først bleven ret talrig, ved Tilløb af de kiekkeste Ynglinge fra de danske Kyster, kunde let Høvdingen falde paa at gjøre sig mere uafhængig af den danske Konge; dette ledte til Venskab med den vendiske Fyrste, og det maatte blive vigtigt for denne at forbinde sig Anføreren for Jomsvikingerne, hvorved disse langt fra at være Vendernes Skræk, kunde vorde deres Værn. Saaledes bliver Palnatokes venskabelige Forhold til Burisleif begribeligt, om det end ikke just var denne, der gav Landet til Palnatoke; og det var tillige Venderfyrsten magtpaaliggende, at en klogtig Mand, snarere end en vild Kriger, blev Palnatokes Eftermand.

At Palnatoke skulde have nedlagt Høvdingsdømmet, og tilbragt sine sidste Dage i Fyen, er en ugrundet Gisning [99]). Den Beretning, Th. B. Bircherod har optegnet, at Palnatoke skulde have befalet, at hans Lig skulde bringes til Fyen, grunder sig blot paa det Almue-Sagn: at en stor Gravhøi i Nærheden af Odense skulde være denne Helts. Vist er det, at den vilde Jæger kal-

[99]) Suhms danske Hist. 3 D. S. 247.

des i Fyen Palne Jæger, og at Palnes Jagt er der, hvad Valdemars Jagt er i Siæland [100]). Da imidlertid Toke, og ikke Palne var Heltens egentlige Navn, kunde det og være Faderen, hvem Almuesagnet ihukom.

Anledningen til Toget mod Norge.

Kap. 18-25, S. 95-119.

Den ærgierrige Sigvald beilede til Burisleifs Datter, den skiønne Astrid; men hun forlangte, at han først, ved at fange Kong Svend, skulde befri Venden fra at skatte til Danmark. Sigvald seilede med trende Skibe til Siæland; han lagde sig ved en Odde, hvor ingen andre Skibe vare i Nærheden; udgav sig derpaa for at være farlig syg, og at han ønskede en Samtale med Kongen; denne bliver derved lokket ombord med et lidet Følge, og strax seile Skibene til Jomsborg. Sigvald behandlede Svend med Ærbødighed, og forsikkrede, at han blot havde giort dette, for at skaffe ham Burisleifs skiønneste Datter til Ægte. Sigvald underhandlede nu med begge Fyrsterne. Enden blev, at Venden blev fri for Skat,

[100]) Vedel Simonsen om Jomsborg S. 162.

Svend skulde trolove sin Syster Thyra med Burisleif, og selv ægte dennes Datter Gunhilde, hvis Syster Astrid blev gift med Sigvald. De Eiendomme i Venden, Gunhilde fik til Medgift, skulde blive Thyras. Begge Brylluppperne stode den samme Aften. Brudene vare bedækkede med Slør, men næste Dag saae Svend, at Astrid var meget elskværdigere end Gunhilde, og at han var bleven skuffet; han lod sig dog intet mærke, og seilede fra Venden med mange Klenodier. Nogen Tid derefter døde Strutharald. Kong Svend, der erindrede Sigvalds Adfærd imod sig, lod ham og hans Broder Thorkil indbyde til et Gravøl over deres Fader. Disse troede ikke Svend, de medtoge derfor deres tappreste Folk, Borgens halve Mandskab, mange sige de havde 150 Skibe, andre med Sæmund Frode at de havde 80 store Skibe. Ved Gravøllet bleve Alle paa det bedste beværtede, især blev ikke sparet paa stærke Drikke. Mod Festens Ende stod Kong Svend op, for efter gammel Skik at giøre et Løfte: han lovede inden tre Aars Forløb at være i Engelland, og ei at ville forlade Landet, før Kong Adelrad var fanget eller forjaget. Nu opfordrede han Sigvald til ogsaa at giøre et Løfte, og denne lovede at ville hærje Norge inden trende Vintres Forløb, og ei

vende tilbage, for Hakon Jarl var dræbt eller fordrevet, eller han selv fanget. De andre Jomsvikinger aflagde Løfter om at giøre ham Bistand. Da Sigvald havde udsovet, fortrød han vel sit Løfte, men det var nu giort, og efter Astrids Raad besluttede han strax at fordre 40 Skibe til Hielp af Svend, og derpaa at begynde Toget.

At en mægtig Konge blev fanget ved List, var en alt for paafaldende Begivenhed, til at den ei af mange skulde erindres; men just fordi Fortællingen herom var saa populær, kunde den tillige let paa flere Maader blive udsmykket. Næsten ordret overeensstemmende med vor Saga berettes Svends Fangenskab i Oddur Munks Bearbeidelse af Oluf Tryggvesens Saga (Reenhielms Udg. S. 114-118), kun med det urigtige Tillæg, at Svend, da han var kommen fri, erklærede Sigvald fredløs ovtr sit Rige. Snorre, der forteligen fortæller det Hele, som en Indledning til Beskrivelsen over Jomsvikingernes Tog (Oluf Tryggves. S. K. 38) siger blot, at Sigvald fangede Kong Svend, og bragte ham til Jomsborg, hvor han nødte ham til at samtykke i det dobbelte Giftermaal. Ditmar af Merseburg fortæller i sin

Krønike, 7 B., at Svend blev, efter Faderens Død, engang fanget af oprørske Normanner, og løskiøbt af sit Folk med mange Penge [1]). Svend Aagesen (K. 4. Langebek script. I. S. 53) beretter Svends Tilfangetagelse paa en Maade, der ligner vor Sagas Fortælling, ikkun at det bliver mere æventyrligt, i det han lader Svend række sig ud af Skibet, for at tale med de Fremmede, og derpaa lader ham blive ved Hovedet trukket ned i den anden Skude; istedet for at Kongen i vor Saga med et lidet Følge bestiger Sigvalds Skib, og i det han vil bukke sig over den syge Sigvalds Leie, af ham bliver fastholdt. Desuden lader Svend Aagesen synderligt nok Palnatoke spille Sigvalds Rolle; venteligen fordi han ikke kiendte Navnet paa nogen anden Høvding i Jomsborg, og desuden henførte Tildragelsen til de borgerlige Krige mellem Faderen og Sønnen. Han føier og til, at Svend blev løskiøbt for en stor Sum Penge og de danske Qvinders Smykker, hvorover det danske Folk erholdt Skove til Almindinger af Kongen, og Qvinderne, som forhen intet havde arvet, Ret til at

---

[1]) Normanner ere hos fremmede Skribenter ofte blot Danske. og danske Oprørere kunde Jomsborgerne kaldes.

arve halvt mod Brødrene. Man seer, hvorledes vor Sagas simplere Beretning her er bleven udsmykket. Men saadanne forskiellige Beretninger om Svends Fangenskab have formodentlig foranlediget, at de Geistlige, der betragtede Svends Ulykke som Himlens Straf for hans Hedenskab, og desaarsag ikke kunde faae ham nokſom straffet, have ladet ham fanges flere Gange. Adam af Bremen (hist. eccles. Kap. 21), hvem et islandskt Fragment følger (Langebek script. 2. S. 150) beretter om et dobbelt Fangenskab af Slaverne og en dobbelt Løskiøbelse med meget Guld. Hos Saxo, hvor Sagnet end mere har afrundet sig, er det blevet et tredobbelt Fangenskab, thi de onde Ting skulde være tre ligesom de gode. Hver Gang skulde Svend betale ligesaa meget Guld, og to Gange saa meget Sølv, som han veiede; i Anledning af det andet Fangenskab bleve Skovene solgte, og ved det tredie gave Fruentimmerne deres Smykker. Den tredie Tilfangetagelse beskrives med de samme Omstændigheder, som hos Svend Aagesen, ikkun at det hos Saxo er en vendisk Styrmand, og ikke Palnatoke, der tog Kongen ved Hovedet. Havde vi end ikke ældre og paalideligere Efterretninger om Svends enkelte Fangenskab, hvortil vi endnu kunne føie den ovenfor anførte Yttring hos Em-

mæ Encomiast om Svends Held efter at være bleven Konge; maatte det dog allerede i sig selv forekomme meget mistænkeligt, at nogen Konge skulde have været enten uheldig nok, eller taabelig nok, til tre Gange at lade sig fange af selv samme Fien, der. Hvad der fortælles om Følgerne af det tredobbelte Fangenskab, tiener kun til at gisre det mere usandsynligt. Baade Gram [2]) og Kofod Ancher [3]) have erklæret Anledningen til Qvindernes Arveret for et Digt; baade fordi den var usandsynlig, da Qvindernes Arveret i Danmark snarere paa samme Maade, som i det øvrige Norden, kan være opkommet ved Sædernes gradvise Forandring; og det ikke er udsædvanligt, at digte en vis Begivenhed som Aarsag til en mærkelig Forandring i Sæderne, hvorfor og lignende Fortællinger have været i Omløb om Aarsagerne til Qvindernes Arveret i Meklenborg [4]) og i den svenske Provinds Smaaland [5]). Var desuden Fortællingen gyldig kunde Qvindernes Arveret ikke have været saa forskiellig efter de jydske og de øvrige gamle

---

[2]) Note til Meursius S. 159.

[3]) S. Lovhistorie n. Udg. 1 D. 2 Kap. S. 16-23. Schlegels Astræa 2 H. S. 220-22.

[4]) Westphal, 1 D. S. 309, 622.

[5]) Stiernhoek de jure Sveonum vetusto l. 2. c. 3. p. 176.

danske Love. Men forkastes denne ene Følge af Svends tredobbelte Fangenskab som Fabel; er der ingen Grund til at ansee den anden, de kongelige Domainers Afhændelse, for at være Sandhed; hvilket dog selv Kofod Ancher har giort. Hiemmelen er ikke bedre for det ene end for det andet; de islandske Skribentere kiende intet til nogen af Deelene, og det er meget usandsynligt, at Skovene skulde være bleven ansect den Gang for Domainer, eller endog for noget, der var værd at kiøbe. Der var uden Tvivl den Gang endnu saa megen Skov i Landet, at man gierne maatte see Folk ryddede sig Pladser, for derpaa at bygge. Svends Periode, Overgangspunktet fra Hedenskab til Kristendom, var just en bekvem Tid, til hvilken alle slige Forandringer, der Tid efter anden vare foregaaede i Landets indre Forfatning, kunde henscettes.

Da Sagaens Forfatter havde ansat Haralds Dødsaar saa tidlig, maatte han lade Gravøllet, hvortil Jomsvikingerne indbødes, blive holdt blot over Strutharald. Rimeligere er Snorres Beretning (Oluf Tryggves. S. K. 39) [6]) at Svend til-

[6]) Efter den islandske Udgave synes det I D. K. 148. S. 173 som om Jomsvikingasagas Forfatter modsagde sig selv, ved at lade Svend og Sigvald

lige drak sin Faders Gravøl, hvorved det store Løfte han giorde, før han besteg Høisædet, bliver des naturligere; thi paa denne Maade sømmede det en Kongeson at indtage Faderens Sæde. Snorre, der kun i Udtog havde omtalt det Foregaaende, er udførligere i at berette om Giæstebudet, da han endog opregner Skaalerne, først Haralds Minni, eller til hans Erindring, derpaa Christs Minni, Erkeengelen Michaels Minni og da først kom Strutharalds.

Antallet paa Skibe, hvormed Jomsvikingerne seilede til Norge angives forskielligt. I den islandske Udgave af Sagaen sættes Tallet til 165 store og smaae. Snorres Angivelse, der er saa meget bestemtere, da han tilføier, 40 vare fra Venden, 20 fra Skaane, stemmer omtrent med Sæmund Frodes, som ovenfor efter Texten i den svenske Udgave er bleven anført. Vor Saga melder vel at Svend lovede dem 40 Skibe, men tilføier ei at Løftet blev opfyldt. Det synes, at Jomsvikingerne hastede for meget til at oppebie denne Hielp,

---

drikke Gravøl efter deres Fædre, men dette sin, der ei Sted i den svenske Udgave S. 119, og synes altsaa at være blot et senere Indskud.

og Snorre lader dem seile blot med de 60 Skibe Kap. 41.

Toget til Norge.

Kap. 26 = 47. S. 119 = 181.

Jomsvikingerne styrede til Norge, og landede i Vigen ved Tønsberg; de ødelagte Byen og dræbte alle Indvaanerne. Derfra droge de til Jædderen, hvor de ligeledes skiændte og brændte. Lehnsmanden Geirmund [7]), der blev overrumplet om Natten, mistede Haanden, men undslap dog og bragte den første Underretning om Fiendens Ankomst til Hakon Jarl. Denne mærkede, hvor stor Faren var, lod Bavnen brænde og Budstikken gaae, for

---

[7]) Den islandske Udg. K. 148 har Ögmund for Geirmund, lader ham være Lehnsmand i Tønsberg, og omtaler ei Jædderens Ødelæggelse. Snorre Kap. 41 nævner og Geirmund, som den der bragte Jarlen det første Budskab, men nævner ei, hvor han blev saaret. I den svenske Udg. tilføies S. 120, at Kiøbstaden Tønsberg var af Træ, vist nok et senere Glosem, thi alle de gamle Byer vare blot af Træ. Jarlens Gaard hedder i den svenske Udg. a skugga, i den islandske a sola. Snorre siger, det var i Landskabet Møre Jarlen var, da han erholdt Tidenden.

at samle Krigsfolk fra Throndhjem, Romsdalen, Mørerne, Rogaland og Hordaland. Endog sine Uvenner lovede han Fred, hvis de vilde komme ham til Hjelp; hans Søn Erik mødte Thorkil Midlaung, en tapper men fredløs Viking, der havde 6 Skibe, og indgik Forbund med ham; i kort Tid bleve 300 Skibe samlede. Jomsvikingerne seilede imidlertid langs ad Kysterne nord paa, og kunde intet erfare om Hakon Jarl, førend de vare komne Nord for Stat til Hærserne i Sundmør; da sagde dem en Bonde ved Navn Ulf, hvis Qvæg de vilde røve, at de hellere end at dræbe Svin og Faar, skulde opsøge Biørnen; at Hakon laae tæt derved med faae Skibe. De skyndte sig nu til Hiorungavog (nu Lievog) hvor de fandt Jarlen, men med 300 Skibe. Sigvald lagde sig i Midten, hans Broder Thorkel den Høie ved Styrbords Siden, paa den nordre Side laae Bue den Tykke og hans Broder Sigurd, paa den venstre Side Vagn Akesen med hans Fosterfader Biørn den Bretske. Der vare tre Gange saa mange norske Skibe, og som Biørn Biskop sagde i sit Drape om Slaget, fem Nordmænd mod een Jomsvikinger. Mod Sigvald laae Svend Hakonsen, Gudbrand Hvide [8]),

[8]) Den isl. Udgave K. 152 S. 178 har Gudbrand af Dale.

Styrkar af Gimse; mod Thorkel den Høie vare Thorkil Jernskegge, Sigurd Steikling, Thorer Hiort [9]). Ligeoverfor Bue laae Thorkil Midlaung, Hallstein Kellingebane og Thorkil Leira [10]), imod Bues Broder Sigurd var Sigurd Jarlens Søn [11]), samt Armod med sin Søn Arne. Paa den anden Fløi vare imod Vagn Erik, Hakon Jarls Søn, hans Broder Erlind og Erling fra Skugge [12]); imod Biørn vare Einar Lille, Hallvard Upsa og hans Broder Havard. Jarlen selv vilde være, hvor det behøvedes. Sex Islændere vare med Jarlen. Den ene var Jarlens Skald, Skalmeiar Einar, der forend Slaget lod, som han vilde gaae over til Sigvald, og sagde Jarlen det i en Sang; denne gav ham nu tvende guldprydede

---

[9]) Fagurskinna siger Jarlens Søn Erling laae i Midten, Snorre K. 43 sætter Jarlen selv der, og nævner kun blandt de Høvdinger, der vare med ham, Thorer Hiort og Styrkar af Gimse, han tillægger dem 60 Skibe mod Sigvalds 20.

[10]) Snorre nævner paa denne Fløi Erik Hakon Jarls Søn, Gudbrand Hvide og Thorkel Leire.

[11]) I Stedet for Sigurd har den isl. Udg. Thorkel Thurrefrost.

[12]) I Stedet for Erlind har den isl. Udg. Ogmund Hvide. Snorre lader Svend Hakonsen, Skegge af Yrie og Rognvald af Ervig fegte med Vagn.

Sølvskaaler, hvori vare tvende udskaarne Lodder, med hvilke man kunde spaae, og nu blev Einar. De andre Islændere vare Vigfus, Viga Glums Søn, Thord Aurshaand, Thorleif Skuma, Thorkel hin Rige, Tind Halkelsen.

Ved Solens Opgang begyndte den haarde Kamp, og snart fulde mange Nordmænd. Bue hug saa stærkt, at ingen kunde modstaae ham, og, de Norske begyndte at vige; da skyndte Erik Jarl sig derhen tilligemed Svend, og fik Slagtordningen igien lignet, imedens Hakon Jarl imodstod Sigvald. Nu begyndte og den anden Flok at vige [13]) for Vagns Anfald, Erik ilede derhen, alt hans Mandskab blev dræbt, men nye Folk besatte Skibet, og det beholdt sin Plads. Haken Jarl mærkede, at det ikke længe saaledes kunde blive ved, han lod Flaaden trække sig hen mod Kysten, og Slaget standsede. Da gik Hakon Jarl op i Skoven paa Øen Prinsigd for at paakalde Thorgerde Horgabrud, sin Fortrøstning, men hun var døv; han mærkede hendes Vrede, og tilbød forskiellige Mænd til blodige Offre; hun vilde ei modtage dem; forgieves forsøgede han Tilbudet, og

---

[13]) Snorre Kap. 44 fortæller dette i omvendt Orden først om Vagn, siden om Bue.

bøiede sig til Jorden for hende; endeligen frembyder han sin syv Aars Søn Erling, et meget lovende Barn, til Seier for Norge, og ham syntes hun at modtage. Han giver nu Barnet til sin Træl Skopte Kark [14]), der overskar dets Hals paa den Mande, Jarlen bød. Derpaa gaaer Jarlen tilbage, og egger Krigsfolket, som nødigen vilde, til ny Kamp, med Forsikkring om, at han havde giort Løfter, der skulde skaffe dem Seieren. Slaget begyndte igien, og Hakon selv kæmpede mod Sigvald. Som det lakkede mod Aften, opstod fra Nord et heftigt Uveir med Hagl og Storm Jomsvikingerne imod. De følte det desmere, da de formedelst Dagens Hede havde affort sig deres Klæder. Nu begyndte Mandfaldet i deres Hær. Nordmændenes Mod voxte. Havard Huggende paa Bues Skib skal først have faaet Bie paa Thorgerde Horgabrud i Jarlens Følge; fra hvis Fingre Pilene fløi i Hobetal. Endeel Andre, endskiønt de ei vare fremsynede, bemærkede det Samme. Det blev meldt til Sigvald. Det er ikke usandsynligt, svarede han, at det er ikke blot med Mennesker vi slaaes i Dag; dog maae vi holde ud. Som Haglen begyndte at mindskes, skal Ha-

[14]) Den isl. Udg., der fortæller Offringen kortere K. 154, kalder Trællen blot Skopte.

kon have paakaldet Thorgerde og hendes Syster Yrpo, og erindret dem om sit Offer. Da tog Uveiret igien paa at rase, og man saae to Troldqvinder i Forstavnen paa Hakons Skib, fra enhver af deres Fingre fløi Pile, og hver Piil blev Mands Bane. Hakon giorde nu et heftigt Anfald, og som Tind Halkelsen sang, kastede sin Brynie for Hede; 25 af Jomsvikingernes Skibe vare alt rydede. Da raabte Sigvald til Bue: nu vil jeg flygte, thi Uveiret fordobbles, jeg har giort Løfte at stride med Mennesker, og ei med Trolde. Han lod sønderhugge de Touge, hvormed Skibene vare fastbundne, og befalte Bue og Vagn, at de skulde følge ham. Imidlertid var Thorkel Midlaung kommen op paa Bues Skib, og afhugget hans Læber og Hage; nu ville neppe de danske Møer kysse mig, sagde Bue, og hug Thorkel igiennem; derpaa greb han sine tvende Guldkister og raabte: over Bord alle Bues Mænd [15]). Da Vagn saae

---

[15]) Den isl. Udg. fortæller Bues Død omstændeligere Kap. 155. Bue var efter sit Saar bleven end mere rasende, ingen turde møde ham, indtil Hakon Jarl opmuntrede Sigurd Bresteſen dertil; efter en haard Fegtning afhug denne ved sin Vaabenfærdighed Bues Hænder, og nu styrtede denne sig i Søen med sine Guldkister. Som Hiem-

Sigvald flygte, udskieldte han ham, og kastede sit Spyd efter hans Roer; men Sigvald, som frøs, havde sat sig til Aarerne, og Spydet traf Styrmanden. Thorkel den Høie drog sig tilbage, saasnart Sigvald var reist, ligesaa Sigurd efter Bues Død; de kom til Danmark med 30 Skibe. De overblevne Jomsborgere tyede alle til Vagns store Skib, mod hvilket Hakon vendte sin hele Magt. Vagn værgede sig, indtil Natten kom, da drog Hakon sig tilbage, efter at have giort Vagns Skib ubrugbart. Om Natten besluttede Vagn at gaae i Land med sine overblevne Folk, for endnu at tilføie Fienden Skade. 40 Mand satte sig paa Masten, men de bleve drevne til et Skiær, hvor mange døde af Mathed og Kulde. De øvrige vare om Morgenen ikke i Stand til at værge sig, og bleve fangne. Imedens havde Havard den Huggende paa Bues Skib, hvis Been vare afhugne, spændt om Natten sin Bue, hvormed han skiød ind paa Landet, og dræbte Gudbrand af

---

mel anføres Sagaer af Halbiørn Hale den Gamle, samt Steingrim Thorarensen, og Fraſagn af Præsten Are Frode. Denne Citation viser, at hine vare de egentlige Vidner, hvis Vidnesbyrd Are Frode havde optegnet. Snorre følger Kap. 45 den ovenfor anførte Beretning.

Dale, Jarlens bedste Ven [16]), om Morgenen blev han ihielslaaet paa Skibet. Efter at Jarlen og hans Mænd havde spiist, vilde de hen at see Jomsvikingernes Henrettelse. Trællene flettede Vidier i deres Haar, og Thorkel Leire skulde halshugge dem. Han begyndte med de meest Saarede; da han havde fældet tre, standsede han og sagde: jeg faaer en Ahnelse, thi det hedder, at naar man paa eengang dræber tre, vil noget ramme een. Han vedblev imidlertid, og spurgte Fangerne, hvad de syntes om Døden. Een svarede, at det gik ham ved at dse ikke anderledes end hans Fader; en anden, at han ikke maatte kiende Jomsborgernes Lov, hvis han klagede i sin Død; en tredie, at det var ham godt at dse med Berømmelse, men Thorkell maatte leve med Skam; en fierde ønskede, at vide, om et Menneske havde nogen Følelse, efter at Hovedet hurtigen var afhugget; han holdt derfor sin Tollekniv i Haanden, den faldt strax tilligemed Hovedet. En ønskede, at man vilde hugge ham i Ansigtet, for at see om han blinkede med Øinene, og man saae ham holde Øinene stille, da Hugget kom. Nogle spottede Nordmændene. Bues Søn Svend bad om, at ei Trælle, men

[16]) Snorre siger Kap. 47 det var Gissur af Valdres.

en anseet Krigsmand maatte lede ham frem, og holde i hans Haar, saa det ei blev blodigt. En af Jarlens Hirdmænd holdt derpaa i det lange Haar, men da Hugget skete, trak Jomsborgeren Hovedet med Kraft tilbage, saa Hirdmandens Hænder bleve afhugne. Hagen Jarl vilde strax have ladet ham dræbe, men hans Søn Erik beskyttede ham, og optog ham blandt sine Mænd. Da Vagn Akesen blev fremledet, fortalte han Løfter, han havde giort, om at dele Seng med Ingeborg, Thorkel Leires Datter, og dræbe Faderen. Thorkel løber hen for at nedhugge ham, men denne kaster sig paa Jorden, hvorover Thorkell falder, og sønderhugger med sit Sværd Touget, som bandt Fangerne. Vagn springer op, dræber Thorkell med hans eget Sværd, og Erik tog ham strax i Beskyttelse, trods Faderens Indvendinger. Vagn vilde dog ei tage mod Fred, før ogsaa hans overblevne Staldbrødre, hvoriblandt den gamle Biørn fra Bretland, vare blevne frigivne [17]). Vagn blev siden gift med Ingeborg, erholdt tre lange

[17]) Den isl. Udg. har K. 160 nogle men smaa Forskiellighedet i Fortællingen om Fangernes Svar. Snorre anfører K. 46 kortelig den trende mærkeligste Træk: om den der holdt Kniven (hos Snorre et Been) i Haanden, om Svend og om Vagn.

Skibe til Foræring af Erik Jarl †), og levede siden i Fyen som en mægtig Høvding. Sigvald blev ved Hiemkomsten spottet af sin Kone, fordi han ei havde faaet Saar. Hans Navn forekommer ofte i andre Fortællinger. Hakon Jarl blev efter Seieren hovmodig, gierrig og fik Tilnavnet den Onde. Einar Skaaleglam drog til Island, og druknede siden i Bredefiorden. Thord Aurfhaand havde mistet sin Haand i Slaget, kom siden til Island og boede paa sin Faders Gaard; Mange nedstamme fra ham [18]). Vigfus, Viga Glums Søn, var den første, som i Island fortalte disse Begivenheder.

Fortællingen om Slaget bærer ikke blot alle indvortes Præg af Sandhed, men er tillige hiemlet ved de foranførte Øienvidners Beretninger, paa hvilke Forfatteren beraaber sig, og paa de Brud-

---

†) Snorre K. 47 siger han fik eet Skib.

[18]) Den isl. Udgave føier til K. 163, at Einar Skaaleglam og Thord Aurfhønd fortalte omstændeligst om Slaget, og at det var et Sagn, at Bue var bleven til en Slange, og laae paa sine Kister. Forfatteren tvivler dog derom, og mener, at Slangen kunne have viist sig i Bugten, eller at en ond Vætte der rugede over Guld.

ſtykker af ſamtidige Skaldes Sange, nemlig Thord Kolbeinſons, Einar Skaaleglams, Thorleif Skumas, Vigfuſes og Tiuds, ſom blive anførte. Snorre Sturleſens Beretning (Oluf Tryggveſ. S. K. 39-47) ſtemmer godt med Sagaen, nogle ſmaae Forſkiellighed er ere forhen i Noterne blevene bemærkede. Ogſaa Saxo taler i ſin tiende Bog om de Julinſke Vikingers Tog mod Hakon Jarl under Bues og Sivalds Anførſel og ſammes Udfald; han kiender de meeſt fremſtikkende Træk: Hakons Offer (hos ham af tvende Sønner) Uveirer, der afgiorde Striden til de Norſkes Fordeel, og Fangernes Kiekhed. Men han forvirrer Tiden, i det han lader Toget ſkee efter Harald Blaatands Befaling, lader Sivald fanges, og være den, der ei blinkede med Øinene, da han blev hugget. Vagn kalder han Karlsefne, og lader ham frigives af Jarlen ſelv. Den urigtige Tidsbeſtemmelſe hos Saxo tillige med Forſkielligheden i dens Navn, der bragte Hagen Jarl Krigsbudſkaber, have foranlediget Schiønning [19]) til at antage et ældre Tog af Jomsvikingerne til Norge. Men Saxo mener aabenbare blot det ſidſte Tog, har ikkun

[19]) Norſke Hiſt. 3 D. S. 139. De øvrige Grunde, han anfører, ere endnu ſvagere.

taget Feil af Tiden, og ingen anden omtaler noget ældre. Forskielligheden i Navnene Ogmund og Geirmund er alt for ubetydelig, til at noget deraf kunde sluttes. Oddur Munk, der kortelig fortæller Slaget (Oluf Tryggvs. Saga Reenhielms Udg. S. 68-70) vil, at det skal have varet trende Dage, hvilken Mening Schiønning har fulgt (Norske Hist. 3 D. S. 264-273) [20]), men dette strider baade mod vor Sagas og mod Snorres Vidnesbyrd, hvilke baade ere omstændeligere og paalideligere end Oddur Munks, der ikke beraaber sig paa Øienvidner, og kun i Forbigaaende omtaler det Hele. Alt hvad der fortælles kan gierne have tildraget sig paa een Dag, om end en Vinterdag i det nordenfieldske Norge ikke kunde være lang. Man giorde sig færdig om Natten, og endnu før Solens Opgang (Jomsvikingasaga K. 34 S. 141) begyndte Kampen. Henimod Middag blev man tret paa begge Sider, Kampen standsede; imedens var det, at Hakon ene gik op

---

[20]) At Jomsvikingerne landede i Julen ved den norske Kyst, grunder sig kun paa eet Haandskrifts Bemærkning. (Schiønning 3 D. S. 255). Da Gravøllet hos Svend blev holdt Midvinter (Jomsvikingasaga K. 144 S. 168) maa snarere Slaget være bleven holdt i Marts.

paa Øen. Om Eftermiddagen kom det dobbelte Uveir, og mod Aftenen Anfaldet paa Vagns Skib, som Natten afbrød. Det er usandsynligt at et saadant Søeslag, hvor man ligesom ved en Landtrefning sloges Mand for Mand, kunde vare i trende Dage; derimod var det rimeligt, at det senere Sagn kunde forlænge Slaget, for at gjøre det end mærkeligere, og fordi Mængden af hvad der var at fortælle, ei syntes at tilstæde et mindre Tidsrum.

At Hakon har offret sin unge Søn, var upaatvivleligen et samtidigt Sagn. Menneskeofre vare ikke ubekiendte i Norden [21]), og i overordentlige Tilfælde bleve just de Udmærkede blandt Folket ansete for de bedste Offere. Handlingen laae i Hakons Karakter, thi han var i Stand til alt for at vedligeholde sin Magt, og han troede af Hiertet paa de gamle Guder. Maaden, hvorpaa han tilbød Offeret, er et Sidestykke til hvad der fortælles om ham i Færeiingasaga [22]). Men

---

[21]) Snorre Ynglingasaga K. 18, 29, 47. Oluf Tryggves. S. K. 74. Kristnisaga S. 92. Viga Skutus Saga (Sagabibliothek 1 B. S. 264). Oluf Tryggves. S. 2 D. S. 235 isl. Udg. Hervararsaga K. 11 S. 96 (Kiøb. Udg.). Adam af Bremen de situ Daniæ.

[22]) Oluf Tryggves. Saga isl. Udg. 1 D. K. 114. S. 117. Sagabibliothek 1 D. S. 176-180.

paa den anden Side havde Jarlen neppe nog Ledsager, da han gik hen at bede, ingen var t stede, da Drengen blev dræbt af Karker, og d fortælles heller ikke, at Jarlen, da han kom t bage, havde sagt, hvad han havde giort, m kun, at hans Løfte skulde være virksomt. D paafølgende Storm var Beviis nok paa, at h havde sagt sandt; man vidste hvo hans Skyt gudinde var, hvem han dyrkede i afsides Kapell og tvivlede ei paa, at hun jo selv var kommen ha til Hielp. Da han havde været i Fare, og h altsaa engang syntes at have forladt ham, maat hendes Gunst ved en dyrebar Gave være bleven t hvervet. Saaledes ledtes Tanken til et Offer Jarlens egen Søn, og Formodningen blev til Vi hed, da Jarlen strax efter blev forhadt, og de n Kristne ydermere afskyede ham som Hedenskabe Støtte. Den sindige Snorre anfører derfor Tildragelsen blot som et Sagn Kap. 47; hvo vil vel nu kunde afgiøre noget derom med Vished?

Efter saaledes at have giennemgaaet S gaens Indhold og Troværdigheden af dens enkel Dele; kunne vi med temmelig Fuldstændighed a give dens Historie. Vigfus, Viga Glums Sø

var den første, der bragte Fortællingen om Slaget til Island, omstændeligere vare Beretningerne herom af Einar Skaaleglam og Thord Aurfhaand (Jomsvikingasaga sv. Udg. S. 181, isl. Udg. K. 163). Da alle disse vare baade Øienvidner og Skalde, have de vist nok allerede indflettet de vigtigste Skaldesange i deres Beretning. Tillæg til denne Beretning giorde Halbiorn Hale den Gamle der forekommer i Fortællingen om Thorleif Jarlaskald [23]), og en vis Steingrim Thorarinssen, som begge vare Are Frodes Hiemmelsmænd, og altsaa kunne have været gamle nok til at høre Slaget beskrive af Øienvidner. Are Frode har optegnet noget om denne Begivenhed (Oluf Tryggvesʃ. S. isl. Udg. 1 D. K. 153 S. 185), men hvor meget, vide vi ei. I Begyndelsen af det trettende Aarhundrede maae den største Deel af Sagaen have havt sin nærværende Form, thi ved at sammenligne Snorres Beretning om Jomsvikingernes Tog og sammes Anledning, (Oluf Tryggvesʃ. S. K. 38-47) seer man tydeligen, at han giver et Udtog af vor Saga, og at samme følgeligen ikke blot har indeholdt en Beskrivelse over Toget, men Svends Gravsl, sammes Anledning, Sigvalds

[23]) Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. 1 D. S. 209.

List og Svends Stridigheder med sin Fader. Snorre nævner blot Palnatoke, man kan altsaa ikke see, om dennes hele Historie allerede da var optaget i Sagaen; men det bliver dog rimeligt formedelst den nøie Forbindelse med Svends Skiebne. Snorre pleier stundom ganske at forbigaae slige Mænds Levnet, om hvilket der var meget at sige, naar det laae for fiernt fra hans egentlige Øiemed. Den Text Snorre fulgte, var imidlertid paa enkelte Steder forskiellig fra den vi har tilbage, hvilke Varianter tiene ydermere til at vise, at vor Sagnskriver ikke kan have havt Snorre for sig. Ogsaa Fortællingen om Harald Blaatands Omvendelse og Hakon Jarls derpaa følgende Frafald har udentvivl, som Togets fiernere Anledning, hørt til den Jomsvikingasaga Snorre fulgte [24]). I en senere Recension af denne Fortælling, som findes i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Levnet, citeres Jomsvikingasagas Vidnesbyrd for, at Biskop Popo fulgte med Keiser Otto (1 D. S. 89). I den svenske Udgave af Sagaen findes blot et Udtog af disse Begivenheder S. 23-24 K. 9-10. I Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede er Stykket foran om de gamle danske

[24]) See Thattr om Keiser Otto.

Konger bleven tilsøiet. Senere kan dette Tillæg ikke være skeet, thi ellers vilde det være bleven opfyldt med aandløse Digtninger, og det betragtedes mod Aarhundredets Ende, ifølge Flatøehaandskriftet, at udgiøre eet med den øvrige Saga.

Sagaen er trykt paa islandsk i den af Flatøebogen aftrykte Oluf Tryggvesens Saga, Skalholt 1668 1 D. Kap. 70-79, S. 69-81 K. 123-163, S. 138-196. I en noget forskiellig Recension er den udgivet af Adlerstam og Hammerskøld med svensk Oversættelse. Stokholm 1815, 204 S. i 4. Den trænger endnu, især med Hensyn til Versene, til en nye Udgave. Skrifterne om Jomsborg ere forhen anførte. Alle denne Periodes Historieskrivere have mere eller mindre taget Hensyn til denne Saga. Palnatokes Minde er ved Øhlenschlægers Tragoedie bleven fornyet i Norden.

Thattr om Keiser Otto.

Keiser Otto, med Tilnavn den Unge, giorde det Løfte: at kristne Danmark, eller og hærge der i sex Sommere. Da Kong Harald i Danmark fik Nys herom, lod han Dannevirke vel bevogte,

og ſendte Bud til Hakon Jarl i Norge, at han til Vaaren ſkulde komme med al ſin Hær. Hakon ankom med en ſtor Magt. Da Fyrſterne mødtes om Sommeren, blev der et heftigt Slag; man kæmpede hele Dagen og mange faldt, dog meeſt af Keiſerens Folk. Efter tre Dages Stilſtand begyndte Slaget igien, men Keiſeren maatte flygte til ſine Skibe. Da fortæller man, at Keiſeren kaſtede ſit blodige Spyd i Havet, og ſvor ved den almægtige Gud, at han, naar han kom igien, ſkulde enten kriſtne Landet, eller lade ſit Liv i Danmark. Hakon raadſlog meget med Dannerkongen, og de beſluttede paa ny at opreiſe Dannevirke, der er bleven vidt berømt, og ſtod mellem Eideren og Slesvig.

Næſte Foraar ſamlede Keiſeren en uhyre Hær af Saxland, Frakland, Frisland og Venden. Kong Burislav fulgte med meget Folk, og mange kom til fra Holſteen. Harald ſendte atter Bud til Hakon om Hielp. Denne kom ogſaa til Kongen, men ikkun ſelvtolvte, thi han ſagde, at han ei kunde faae ſine Folk til at værge om Dannerriget, med mindre at Norge herefter blev fri for Skat. Harald maatte priſe Jarlens Smildhed, Skatten blev eftergivet, og 100 norſke Skibe ſeilede ned til Dannevirke. Keiſeren ſtor-

mede mod den med ſin hele Hær, men Hakon forſvarede den ſaaledes, at Otto maatte atter tye til ſine Skibe. Derpaa vilde ogſaa Hakon med ſin Flaade forlade Danmark, men blev af Modvind opholdt i Limfiorden.

Kong Olaf Tryggveſen havde den Gang opholdt ſig et Aar i Venden, og den Sommer hærjet i Skaane og Gothland. Da han ſpurgte Keiſerens Færd, drog han til ham, og fandt ham i ſtor Vaande, thi han kunde ikke indtage Dannevirke, Hæren manglede Føde, og maatte enten vende hiem, eller ſpiſe Heſtekiød. Den nyankomne Høvding, der kaldte ſig Ole, frarraadede meget at ſpiſe denne Syndeføde, men han foreſlog at fylde alle Vandkar i Hæren med Spaaner og Tiære, ſtikke Ild deri, og kaſte det paa Trævolden. Dette blev udført, og Dannevirke brændte. Keiſeren ſeilede derpaa fra Slesvig til Jylland, hvor han mødte Harald, ſom efter et langvarigt Slag maatte tage Flugten over Limfiorden til Mors.

Et Stevnemøde blev derpaa berammet, Jomsvikingeſage fortæller, at den Biſkop, der fulgte Keiſer Otto til Danmark, hedte Poppo, men den Bremiſke Krønike melder, at Adelgang (Adeldag) i Bremen den Gang havde viet tre Biſkopper i Danmark, hvilket dog ei ſynes rimeligt. Det er

viſt, at en veltalende Mand prædikede Troen for Harald, ſom derpaa udbad ſig et Tegn paa, at den nye Tro var den bedſte, hvorpaa Biſkop Poppo bar et gloende Jern ni Fod langt, og derefter viſte Kongen at Hænderne vare uſkadte. Derpaa lod Harald ſig døbe med al ſin Hær; ſendte ogſaa Bud til Hakon, at denne ſkulde komme til ham, og da han kom, nødte han ham til at døbes og modtage Præſter. Keiſeren vilde belønne Ole, og udſpurgte ham om hans Æt, denne fortalte nu ſit ſande Navn, men vilde hellere forblive i ſit Rige i Venden, end følge med Keiſeren til Saxland.

Neppe havde Hakon Jarl faaet Medbør, førend han kaſtede de viede Mænd i Land, og hærgede paa de danſke Kyſter og i Gothland. Tvende Jarler, Urguthriotur og Brimilſker ſom Keiſeren havde ſendt til Vigen at kriſtne Folket, turde ikke oppebie Jarlens Ankomſt. Denne forbød ſtrax den Tro, Jarlerne havde forkyndet, og blev værre Hedning end nogenſinde før.

Saaledes findes denne Fortælling i den Bearbeidelſe af Oluf Tryggveſens Levnet, der ſtaaer i Flatøbogen og er trykt i Island 1668, 1 D. Kap. 81—87. S. 82—91. Den ſtemmer i det

hele overeens med den Bearbeidelse af Oluf Tryggvesens Levnet, Reenhielm har udgivet Kap. 12, S. 49—61; dog ere Varianterne saa mange, at begge Fremstillinger ei kunne betragtes som tvende Recensioner af samme Text, men som tvende Maader hvorpaa det samme Sagn er bragt paa Papiret. Reenhielms Udgave har ikke de ovenfor anførte Citationer, og er kortere i Samtalerne, lægger derimod til: at Keiserens Jarler seilede til Norge med 12 Skibe, at Olaf kom til Keiseren med 300 Mand, at der vare 8000 Vandkar i Keiserens Leir, at Hakon Jarl paa sin Plyndring i Gothland opbrændte et Afgudshuus, hvori vare 100 Billeder. Keiser Otto kaldes her med Tilnavn den Røde, altsaa den Anden, istedet for at den islandske Udgave kalder ham den Unge eller den Tredie.

Betragte vi Fortællingen blot i og for sig selv, uden Jevnførelse med fremmede Skribentere; bemærke vi letteligen flere Spor til, at den er bleven indklædt efter Islændernes sædvanlige Synsmaader, og i flere Dele udpyntet. Keiseren aflægger et Løfte paa oldnordisk Viis, kaster høitideligen et Spyd under Guds Paakaldelse,

som Erik den Seiersalige [25]) og flere hedenske Skandinavier [26]); naar hans Folk lide Nederlag, tyer han til sine Skibe, ligesom Nordboerne pleiede at giøre, uagtet at Keiseren rimeligvis var kommet til Lands; han indtager Dannevirke ved Ild, det sædvanlige Middel der anvendtes mod Trævoldene i Island og Norge, og efterat Volden var ødelagt indskiber han sig, og sætter over Fiorden ved Slesvig, saa at Dannevirkes Opbrændelse bliver aldeles overflødig.

Disse mistænkelige Træk findes ikke i Maaden, hvorpaa Snorre meget kortere fremstiller denne Tildragelse (Ol. Trygg. S. K. 24—29). Han lader en Keiser Otto, uvist hvilken i Tallet, drage til Danmark med mange Ryttere og Fodfolk, og storme Dannevirke, om hvis tappre Forsvar af Hakon Jarl der anføres adskillige Vers. Efter forgieves Forsøg drager Keiseren sig tilbage; Hakon forlader Dannevirke, for at seile bort. Otto samler imedens Skibe ved Slesvig, lader sin Hær sætte over til Jylland, hvor han nøder Harald at flygte til Mors; derpaa følger Haralds og Hakons Omvendelse. Om Olaf Tryggvesen melder Snorre intet andet, end at han tilligemed sin Svoger

---

[25]) See Styrbiorns Thattr.

[26]) Eyrbyggiasaga S. 228.

Burisleif ledsagede Keiseren, og at Halfred Vanraadskald havde besiunget Olafs Strid ved Hedeby. Vist nok havde Snorre anført mere om Olafs Bedrifter ved dette Tog, havde han erkiendt Beretningen derom for troværdig.

Knytlingesaga kalder Keiseren, der feidede med Harald Gormsen, Otto den Røde (Kapitel 1), lader ham først tabe, men nogen Tid efter vinde Seier, og forfølge Harald til Limfiorden, hvor den danske Konge blev døbt, og Hakon Jarl ved samme Leilighed nødt til at lade sig kristne. Olaf Tryggvesen nævnes slet ikke her ved denne Feide, ligesaalidet som af Theodorich Munk, der taler om en længere Krig mellem Otto den Røde og Kong Harald, hvis Ende blev, at Harald maatte lade sig døbe (Langebek script. vol. 4, Pag. 316—317). Schisnning (norsk. Hist, 3 D., S. 167) og Suhm (Danm. Hist., 3 D., S. 195) have meent, at Theodorich sætter Ottos sidste Tog til Danmark og Hakons derpaa følgende Frafald 10 Aar efter Gunhilds Død. Men dette er uden Tvivl urigtigt, thi efterat Theodorich havde i Forbigaaende fortalt Gunhilds Død, vender han tilbage til Hakon Jarl, og fortæller Anledningen til at denne ti Aar efter at have erholdt Magten, nægtede at betale Skat til Harald.

Formodningen om, at Olaf Tryggvesens Medvirkning til Dannevirkes Indtagelse er en Fabel, bestyrkes endnu mere, naar vi tage Hensyn til Begivenhedernes Følge. Hakons Frafald fulgte paa hans Tog til Danmark og hans tvungne Daab. Frafaldet fremkaldte Harald Gormssens Tog til Norge, der og var Islænderne saa mærkeligt, fordi det hedte sig, at den danske Konge havde villet gieste denne Ve. Efterat dette Tog var til Ende, forefaldt Striden mellem Svend og Harald, hvori denne tilsidst dræbtes, tre eller fire Aar før Jomsvikingernes Tog til Norge 994. Ansættes nu Haralds Drab til 990, ere Begivenhederne fra Dannevirkes Indtagelse til hans Død altfor mange, til at de paa et Par Aar kunde være skete; men rykkes Dannevirkes Indtagelse længere tilbage, bliver Olaf Tryggvesen for ung, til at kunne have deeltaget deri. Schiønning har ikkun udredet sig af disse Vanskeligheder, ved at antage, at Hakon Jarl er flere Gange faldet fra den danske Konge, at Jomsvikingerne to Gange have anfaldt Norge, og at Harald Gormssen har angrebet Hakon længe før Dannevirkes Indtagelse (3 D., S. 134—141); hvilket altsammen kun er bygget paa Gisntnger, er i og for sig selv usandsynligt, og strider mod Snorres tydelige Fremstilling af Begivenhedernes

Følge. Det er ikke rimeligt, at Snorre skulde bringe saa vigtige og bekiendte Begivenheder, som Harald Gormsens Tog til Norge og Dannevirkes Opbrændelse i en urigtig Forbindelse; derimod er det let forklarligt, at han kunde lade Olaf Tryggvesen deeltage i Keiser Otto den Andens Tog, fordi han erindrede sig et Vers af Halfred Vanraadskald, der talte om Olafs Feide ved Slesvig. Dette Vidnesbyrd af en samtidig Skald maae vistnok ansees ophøiet over enhver Tvivl; men det nævner slet ikke, med hvem Olaf feidede ved Slesvig, eller i hvilken Anledning. Det kunde derved let forandledige, at man troede denne Strid havde været den bekiendte ved Dannevirke, og da man nu af Digtet Velleklo vidste, at der havde været Vender tilstede i Keiserens Hær, og Olaf en Tidlang havde opholdt sig i Venden, var her Anledning nok til at lade Olaf være i Burisleifs Følge. Det forskiønnende Sagn lod nu Helten fremtræde paa en værdig Maade, ved at lade Dannevirke indtages af den kristelige Keiser ifølge den norske Helts Plan. Med Olaf Tryggvesen forsvinder tillige den stærkeste Grund for at den tredie Otto nogensinde har bekriget Danmark.

At Keiser Otto paa Toget mod Danmark engang havde kastet sit Spyd i Søen, er et Sagn,

ogsaa Saxo har kiendt (10 B., S. 182), som det ofte er Tilfældet, at han i enkelte Smaatræk stemmer overeens med Islænderne, og afviger i det Vigtigere. Det kunde vel være, at Navnet Oddesund paa et Sted ved Limfiorden, er af nogle blevet anseet for at være Ottesund, eller et Sund opkaldet efter Keiser Otto, og at andre af begge Navnene sammensatte Historien om Otto og Spydsodden.

Et langt mere berømt Træk af hiin Tids Historie er Poppos Jernbyrd, som og Snorre omtaler Kap. 27. Adam af Bremen fortæller 2 B., Kap. 26, at til hans Tid vidste man i den hele danske Kirke at fortælle om Poppo, nogle satte Tildragelsen i Slesvig, andre i Ribe. End større er Uenigheden om Kongen, for hvem dette Jertegn skete. Saxo siger det var Svend Tveskiæg, 10 B. S. 189, Adam af Bremen nævner den svenske Erik den Seiersælle, men Vittechind i Annal. lib. 3 p. 659 ed. Meibom og Ditmar af Merseborg (lib. 2, S. 333 edit Leipn.) stemme med Islænderne i, at det var Harald, hvilket og i sig selv er sandsynligst. Klerkerne have især tilskrevet dette Jertegn de Danskes Omvendelse; Islændernes Beret-

vinger lede os derimod til kun at betragte dets Virksomhed i Forbindelse med Keiserens Krigsmagt.

Næsten alle islandske Forfattere ere enige i, at det var en Otto, der efter gientagne Angreb tvang den danske Overkonge til at lade sig døbe, og derved stadfæstede Kristendommen i Landet. Alle henføre de Krigene mod Danmark til den samme Keiser, og de synes overhoved kun at have kiendt een Keiser af Navnet Otto, hvem de have givet forskiellige Tilnavne [28]). Endog Annalernes Forfattere kiende ikkun een Otto, men deraf fulgte tillige den Strid i Tidsbestemmelserne, at nogle Annaler, som fulgte Adam af Bremen, satte Ottos første Indfald i Danmark til Aar 949, og Dannevirkes Opbrændelse til 963, men andre, der uden Tvivl mere tog Hensyn til de nordiske Sagn, henførte alle disse Begivenheder til 980. Theodorich

[28]) En Undtagelse gior Forfatteren af det islandske Fragment hos Langebek, (script. 2 p. 39) der benytter fremmede Forfattere, og nævner baade Otto den Store og hans Søn Otto den Røde. Ham eller hans Hjemmel har Samleren af Oluf Tryggvesens Levnet (isl. Udg. 1 D. S. 82) udskrevet, men endnu lagt Otto den Unge til, fordi dennes Navn stod anført foran i Jomsvikingasaga.

Munk er tilligemed Fragmentet hos Langebek (script. 2 p. 39) den eneste, der med Bestemthed hat udpeget Otto den Røde som den anden af Navnet, ved at gisre ham til Keiser Otto den Frommes Søn, men tilskriver ogsaa ham allene hele Danmarks Omvendelse.

Hos Saxo finder man blot Efterretning om en Keiser Ottos Tog til Limfiorden, og at Krigen med ham fik Ende ved Haralds Daab. Vi maae altsaa søge nøiere Underretning hos de gamle tydske Skribentere. Wittechind anforer et Brev af Keiser Otto den første fra Aar 964, hvori denne taler om en nær forestaaende Krig med de Danske [29]) og kalder siden Keiseren de Danskes Overvinder [30]). Ditmar af Merseburg henfører Poppos Jertegn for Kong Harald til Otto den Førstes Levetid [31]) og kalder samme Keiser Danmarks Herre [32]). Ruotger fortæller i den hellige Brunos Levnet, at Otto den Første bragte den danske Kong Harald til at lade sig døbe [33]). Munken Ekkerhard fra

---

[29]) Wittechindi Corbeiensis annales lib. 3. i Meibomii Rer. German. tom. 1. p. 661.

[30]) ibid. 662.

[31]) Leibnitii script. rer. Brunsvic. tom. 1. p. 333.

[32]) ibid. 340.

[33]) §. 35. p. 286. Scrtpt. Brunsv. tom. 1

det ellevte Aarhundredes første Halvdeel taler og om Otto den Førstes Krige med Danmark [34]). Med større Omstændelighed beretter Adam af Bremen [35]) hvem Albert fra Stade og mange senere Forfattere have udskrevet: at Keiser Otto den Første var trængt frem i Jylland indtil Ottesund; havde paa sit Tilbagetog mødt den danske Hær, og efter et heftigt Slag nødt den til at flygte til Skibene, hvorpaa Harald var bleven døbt, og havde siden lige til sin Død befordret Kristendommen. Til Otto den andens Krige med Danmark kiender Adam af Bremen intet, men han havde hørt af nogle, at Svend Tveskiæg var bleven overvundet af Otto den tredie (Kap. 27). Alligevel have vi og hos tydske Skribentere tilstrækkelig Hiemmel for Otto den andens Tog mod Danmark, thi Ditmar af Merseborg, der havde henført Haralds Daab til Otto den førstes Tid, uden dog at melde noget om denne Keisers Krig imod Harald, beretter, at Otto den anden angreb de Danske ved Slesvig, og trængte igiennem den Forskandsning, de havde op-

[34]) Casus monast. S. Galli cap. 9, 10 i Goldasti Alemannica. Jevnfør om alt dette Grams Noter til Meursius S. 146-147.

[35]) hist. eccles. lib. 2. cap. 3.

kastet ved Eyderen, ifølge et Anslag af Hertug Bernhard og Dittmars Farfader Grev Henrik (lib. 3 p. 342). Flere gamle tydske Forfattere omtale samme Tog [36]).

Hvad vi have anmærket om de islandske Forfattere, gielder da ogsaa om de tydske. Forskiellige Skribentere omtale forskiellige Ottoners Krige med Danmark, men undrages Adam af Bremens tvivlsomme Yttring om Otto den tredies Krige med Svend, er der heller ingen tydsk Forfatter, der udtrykkeligen lader flere Ottoner angribe dette Rige. Vi nødes imidlertid til at antage de tvende Keiseres Angreb, da man ikke paa anden Maade kan forene saa mange gamle og troværdige Vidnesbyrd. Men om Beskaffenheden af Otto den førstes Tog vides intet, uden hvad Adam af Bremen og Saxo berette: deels om et Tog til Ottesund, deels om en Strid paa Tilbagemarschen derfra. Vi have allerede forhen bemærket det Mislige ved Sundets Navn; og om det lange Tog dertil uden Strid, som ikke nævntes af de fleste tydske Skribentere, gielder det samme; med mindre man vil antage det havde været uheldig for Keiseren, og derfor var bleven forbigaaet med Taushed. Enden af Toget

---

36) Grams Noter til Meursins S. 147.

maae have været lykkeligere, da det er rimeligst at antage, at Harald ved den Leilighed er bleven døbt, uden at dog derfor enten den danske Konge blev nogen god Kristen, eller Keiseren Landets Herre. Keiser Ottos Diplom til den bremiske Erkebisp Aar 965, hvorved han fritager alt Gods, som Kirkerne i Slesvig, Ribe og Aarhuus eiede, eller kom til at eie, er blot Curialstiil, der viser: at der den Gang vare Kristne i Jylland, at altsaa Kongen taalte den nye Lære, men hverken at Harald var døbt, eller at Otto var Danmarks Herre [37]). I ethvert Tilfælde var desuden dette Diplom ældre end Ottos Tog til Danmark, der først kan være gaaet for sig 972.

Otto den andens Tog mod Danmark synes i det Hele at have været lykkeligere, maae derfor og have havt gavnlig Indflydelse for Kristendommen, hvis Udbredelse var ligesaa vigtig for de tydske Keiseres Statsklogskab, som for deres Fromhed. Dette kan have foranlediget Islænderne til med saa mange andre gamle og nye Forfattere at sammenblande begge Ottoners Tog [38]); og gisre

---

[37]) Gram til Meursins S. 151. Suhms Hist. 3 D. S. 91-93.

[38]) I det den skarpsindige Gram viser, hvorledes man har sammenblandet begge Ottoners Tog,

Haralds Daab til, hvad i og for sig selv maatte synes rimeligt, en Følge af Dannevirkes Opbrændelse. Deres Beretninger om disse Begivenheder ere mindre feilfulde, end baade Adam af Bremens og Saxos.

Efter saaledes at have undersøgt denne Thatrs Troværdighed, maae vi endnu tilføie Bemærkninger om dens Oprindelse, Omfang og Tidsalder.

Ottos Tog til Danmark udgior en for sig bestaaende Episode i begge de Bearbeidelser af Olaf Tryggvesens Historie, som den islandske og svenske Udgave indeholde. Der maae altsaa have været en ældre Fortælling, som begge disse Forfattere nøiagtigen og ofte ordret have fulgt. Et heraf med Skionsomhed forfattet Udtog er, hvad der findes hos Snorre. Thi hvis hiin vidtløftigere Fortælling skulde være en senere Udpyntning, af hvad Snorre havde fortalt; vilde man ei kunne forklare sig, hvorfor man i enkelte Træk afveeg, og hvorfor Udpyntningen ikke var bleven æventyrlig; derimod lader sig den rimelige Grund angive til alt, hvad Snorre udelod, eller forandrede. Vi have des-

---

gior han sig selv skyldig i samme Feil, ved at henføre Keiserhærens Uhæld til Otto den andens Tog.

uden ovenfor beviſt, at Snorre fulgte en ældre og vidtloftig Saga om Jomsvikingernes Tog til Norge [39]). Af denne Saga er det i ſig ſelv rimeligt, at Keiſer Ottos Tog, formedelſt dets Forbindelſe med Hakon Jarls Affald fra Danmark, har udgiort en Beſtanddeel. I den ſvenſke Udgave af Jomsvikingaſaga meddeles disſe Begivenheder i et kort Udtog (Indledn. Kap. 9—10). I vor Thattr [40]) anføres Jomsvikingeſagas Vidnesbyrd, for at Poppo fulgte Keiſer Otto til Danmark, hvilket beviſer, at i det mindſte før Flatsbogen er bleven ſkrevet, har Keiſerens Feldtog udgiort en Deel af bemeldte Saga.

Ikke blot ifolge Forbindelſen, deels med Olaf Tryggveſens, deels med Hakon Jarls Hiſtorie, blev hint Anfald paa Danmark vigtigt for Islænderne; det maatte og ſom en Fortælling om, hvorledes Danmark blev kriſtnet, have Intereſſe, og heri maae uden Tvivl Oprindelſen ſøges til denne Fortælling, ſom et ſæreget Heelt. I den islandſke Udgave af Olafs Saga ſynes nemlig denne Thattr forbundet med Kap. 80 ſamt 68—69, der indeholder en Beretning om tydſke Keiſere, og dis-

[39]) S. 95-96.

[40]) Oluf Tryggveſ. Saga 1 D. S. 89.

ſes Forhold til Danmark fra Karl den Stores Ti
tildeels hentet fra Adam af Bremen. Disſe K
pitler kunne ei være udarbeidede af dem, der skre
det Flatøſke Haandſkrift. Thi deels pleiede dis
ikke ſelv at anſtille hiſtoriſke Underſøgelſer, m
lode det være nok at udſkrive Stykker af and
Forfattere, og blot med et Par Ord at bringe de
i et Slags Forbindelſe; deels findes juſt disſe K
pitler næſten ordret i et andet Membran [41]) fr
ſamme Tidsalder, eller maaſkee endog noget ældr
hvilket antyder en tidligere fælleds Kilde. I hi
Membran findes den mærkelige Variant, at Ott
den Røde ſiges at være den Keiſer, der regiered
paa ſamme Tid, ſom Harald Gormſen i Danmar
og Hakon Jarl i Norge, hvorimod Flatsboge
ſamme Sted nævner Otto den Unge eller den tredi
hvilket viſer at dens Samler her har giort en Fo
andring, for at undgaae Modſigelſe med det Fø
gende, hvor Otto den Unge og Olaf Tryggveſe
forekomme. At desuden Fortællingen ikke har b
gyndt med Ottos Tog, men langt høiere oppe me
Keiſer Karls Stamfædre, ſynes at følge af Kap
69 i Olaf Tryggvſ. S. isl. Udg. 1 D. S. 67

41) Fragmentum vetus islandicum hos Langebek i
ſcript. rer. Dan. 2. 26-30.

hvor det hedder: "dette er Begyndelsen til denne Fortælling: der var en hellig Mand som hedde Arnolf o. s. v." Denne Fortælling har allerede Gunlaug forbundet med en Indledning (Olaf Trygg. S., Kap. 68), hvori han siger, at han vil fortælle, hvorledes Danmark blev kristnet, og hvad Deel Oluf Tryggvesen havde deri.

Af alt dette følger: at Fortællingen imod Enden af det tolvte Aarhundrede havde sin nærværende Form. Men ligesom det ved lignende islandske Mindesmærker ofte skete, gik det ogsaa her. Enkelte Tillæg bleve giorte til den ældre Beretning, i det den afskreves. Hertil regne vi de forhen anførte Citationer, der maaskee endog af Flatsbogens Samlere ere blevne tillagte.

Historisk-geographisk Fragment.

Langebek har i scriptores rerum danicarum 2 D. S. 25—37 ladet aftrykke tvende Pergamentsblade i 4to af den arnæmagnæanske Samling, hvilke indeholder Brudstykker af forskiellige islandske Boger, er altsaa et Stykke af en Excerptbog, som, at dømme efter Membranens Beskaf-

fenhed, uden Tvivl hører til det fiortende Aarhundrede.

De første to Kapitler udgiøre Begyndelsen af den Beretning om Kristendommens Indførelse i Danmark, vi nys have omtalt under Navn af Thattr om Keiser Otto. Det 3die, 4de, 5te Kapitel ere tagne af Landnamabogens Begyndelse. Det siette Kapitel anfører adskilligt om Grønlands Bebyggelse, der findes i Landnama, Are Frodes Schedæ, Erik Rodes Saga og Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. 2 D. Kap. 61, 68, Snorre Kap. 104. Men uvist er det, om disse faae Efterretninger ere hentede fra Skrifter eller mundtlige Beretninger. At det var efter Aundot Krakes Anvisning, at Erik fandt Grønland, læses ikke andre Steder. Det syvende Kapitel er taget af Rymbegla, hvor det udgiør Begyndelsen af den historiske Afdeling S. 317—318. Tilsidst meddeles nogle geographiske Efterretninger om de trende Verdens Dele, uvist hvorfra hentede og af liden Betydenhed.

Fragment af Harald Blaatands og Svend Tveskiægs Historie.

Hvad dette Brudstykke indeholder, er hentet og tildeels ordret oversat af Adam af Bremens

Hiſtorie, ſom og under Navn af Hamborgs Hiſtorie i Begyndelſen citeres. Det er vel kun Misforſtaaelſe, naar Fragmentets Forfatter lader den ſvenſke Kong Erik være Hedning og dog Ven af de Kriſtne, iſtedetfor at Adam af Bremen kalder ham de Kriſtnes Fiende. Ikkun et Par ſmaae Tillæg har Forfatteren tilladt ſig, med Hensyn til de islandſke Beretninger om disſe Begivenheder. Saaledes mener han, at det var Kong Erik, hvem Hakon Jarl havde hiulpet mod Keiſer Otto den tredie, hvilken Daad i Digtet Velleklo var bleven beſiunget. Dette var et Forſøg paa at forene den Bremiſke Krønike med det bekiendte Drape; men det ſtrider aldeles med Snorres Beretning, og Maaden hvorpaa Forfatteren anfører dette [42]) viſer og, at han ſelv erkiendte det for tvivlſomt. Det andet Tillæg er, at Angrebet paa Oluf Tryggveſen var en Følge af Sigrid Storraades Tilſkyndelſe. Forfatteren afviger endeligen fra ſin Kilde, ved at lade Slaget med Oluf holdes, ikke i Øreſund, men under den vendiſke Kyſt; thi Efterretningerne om Slaget ved Svolder vare altfor bekiendte, til at det kunde henlægges noget andet Sted.

---

[42]) i theſsum ufridi hyggium ver verit haſa Hakon Jarl o. s. v.

Denne Forfatter kan altsaa formedelst sin Afhængighed af Adam af Bremen, ikke betragtes som noget særeget Vidne, men hans Arbeide er altid et Bidrag til den islandske Historiegraphies Historie, og til at berigtige den bremiske Krønikes Text. Det er desuden mærkeligt formedelst sin Ælde, da det findes i en Membran, der efter al Rimelighed er skrevet 1306, og altsaa hører til de ældste Haandskrifter vi have tilbage. Det er udgivet med mange oplysende Anmærkninger af Langebek i script. rer. Dan. Vol. 2 S. 146—153. Haandskriftets Indhold og Ælde omtales samme steds Vol. 1 S. 1—2.

Knytlinga Saga.

Denne Saga indeholder de danske Kongers Historie fra Harald Gormsen til Knud den Siette. Dannerkongerne kaldes Knytlinger eller Knuds Ætlinge, fordi Knud den Mægtige, der var saa berømt i Norden, havde givet hele Slægten Navn. Sagaens Middelpunkt er Knud den Helliges Historie. Vi kunne derfor dele den i trende Dele: hvad der gik foran denne Konges Tid, hans egen Regiering, og hvad der siden tildrog sig. Ved

særskilt at betragte enhver af disse Dele, kunne vi ikke indlade os paa at undersøge enhver enkelt Begivenhed, eller jevnføre samme med andre Mindesmærker, men maae lade det beroe ved almindelige Bemærkninger om Fortællingens Værd og Kilder.

Sagaens første Deel, der indbefatter 25 Kapitler, og gaaer til Svend Estrithsens Død, synes med Undtagelse maaskee af Anecdoten om Gudin Jarl Kap. 11, ikke at bero paa mundtlige Efterretninger, men at være uddraget, deels af de norske Kongesagaer samt Jomsvikingesaga, deels af de bekiendte islandske Skaldes Sange om Knud den Store, Erik Jarl og Svend Estrithsen. Fortællingen er i det hele kort, uden Samtaler, og jevnligen ledsaget med Citationer enten af Skaldenes Vers [43]) eller af Sagaer [44]). Hvad der

---

[43]) Vers af Ottar Kap. 7, 8, 10, 12, 13, af Halvard Hareksblese Kap. 8. Thord Kolbeinsen Kap. 8, 15. Sighvat Kap. 16. Thoraren Loftunge Kap. 19. Berse Skald Torvesen Kap. 19. Thorleik Fagre Kap. 22. Arnor Jarleskald Kap. 22. Stein Herdisen Kap. 25.

[44]) Kap. 4 citeres Jomsvikingasaga, Kap. 6 engelske Mænds Beretninger om Svend Tveskiægs Død, hvilket dog er taget af Kongesagaerne (see Heimskringla Ol. Hell. S. Kap. 11). Kap. 7 citeres Oluf den Helliges Saga, Kap. 16 atter Oluf

af disse anføres, findes vel altsammen hos Snorre, men er dog neppe hentet fra hans Værk, thi det findes og i de andre Kongesagaer, og de flere Citationsformeler synes at antyde en Forskiellighed af Kilder. Knytlingasagas Forfatter afviger desuden i adskilligt fra Snorres Beretninger [45]). Der har været en ældre Saga om Knud den Gamle, thi den citeres af Snorre i Magnus den Godes Historie Kap. 23, men vor Forfatter kan ikke have kiendt den, thi netop det Træk, Snorre deraf anfører, at Ulf Jarl blev dræbt af Knud, forbigaaes ganske i Knytlingesaga.

Fortællingen om Knud den Hellige kan man regne at begynde fra Harald Heins Regiering, eller Tvisten om Kongevalget efter Svend Estrithsens Død Kap. 26, og at ende med at Knuds Hellighed blev erkiendt i Danmark under Erik Eiegodes Regiering (Kap. 72). Fortællingen om Kongens

---

den Helliges Saga, Kap. 21 æfi noregs konunga tvende Gange, Kap. 22 Koug Magnus den Godes Saga og Kong Haralds Saga.

45) Kap. 1 kaldes den Keiser, der feidede paa Danmark Otto den Røde, Kap. 22 siges, at det var Halkel Oluf den Helliges og Harald Sigurdsens Morbroder, der forligte Magnus og Harald med hinanden.

Mord maatte i høi Grad vække Deeltagelſe, der end mere voxte ved Rygtet om den hellige Martyrs Jertegn. Det var altſaa at vente, at en Saga herom tidligen blev bragt i Omløb. Indvortes Grunde tale ogſaa for, at vi her læſe ſamtidige Beretninger, thi hele Fremſtillingen er ſaa omſtændelig, ſaa livelig, og ſynes tillige ſaa ſandfærdig. Der fortælles ikke mere om Jertegnene, end hvad der ved ſlige Leiligheder pleier ſtrax at blive udſpredt. Der findes ingen Citationer, ingen Skaldevers i denne Deel af Hiſtorien; thi man behøvede ei denne Hiemmel. Hertil kommer, at Snorre i Oluf Kyrres Hiſtorie Kap. 8 nævner Knuds Saga, og anfører noget deraf; hvoraf altſaa følger, at man i det mindſte i Enden af det tolvte Aarhundrede, omtrent et hundrede Aar efter Tildragelſen, har havt en Saga derom i Island, der altſaa efter Rimelighed er affattet, førend den ſidſte Deel af Knytlingeſaga kan være bleven ſkrevet.

Denne indbefatter nemlig et Tidsrum af henved hundrede Aar, fra Begyndelſen af Erik Eiegods Regiering 1095 indtil Hertug Burisleifs Død under Knud den Siette 1186. Fortælleren har i Erik Eiegods Hiſtorie iſær benyttet Markus Skiggeſens Drape til denne Konges Hæder. I den tydſke Hiſtorie har han ei været bevandret, og tager

Feil i at bestemme Dronning Bothildes Slægtskab til Keiser Henrik [46]). I Anledning af Erik Emuns Feide med Kong Niels anfører han, at danske Historiebøger nævne nogle Trefninger mellem disse, om hvis Udfald han intet veed [47]).

Ved at beskrive Slaget ved Fodvick mellem Niels og Erik Emun, undskylder han sin Korthed med at han manglede udførlige Beretninger derom (Kap. 97). De norske Kongesagaer blive citerede angaaende Valdemar den Førstes Underhandlinger med Erling Skakke (Kap. 124). To Steder blive samtidige Vidner anførte Kap. 117, en Atle Svendsen, som sagde, at han havde seet under sit Ophold i Danmark Thetleif Edlarsen ligge paa Steile Kap. 120, og Oluf Thordsen, der opholdt sig hos Valdemar den Gamle (den Anden), lærte meget af ham, og fik især af ham herlige historiske Efterretninger. Efter Erik Eiegods Død forekomme ingen flere Skaldesange, venteligen fordi der ingen bekiendte Digte vare forfattede om de følgende Konger. Vel besøgte Skalden Einar Skú-

---

[46]) Kap. 75.

[47]) Slige Bøger, der blot nævnede disse Trefninger, uden at fortælle mere om dem, maae have været Annaler.

leſen Kong Svend Grathe, og bragte ham et Qvad (Kap. 108); men da Skalden ingen Belønning fik af Kongen, har han neppe heller bekiendtgiort Drapet til hans Ære.

Af disſe Bemærkninger ſynes at følge, at ligeſom den første Deel af Sagaen er ſammenſat af ſkriftlige Efterretninger, og den anden Deel er hentet fra mundtlige, er den tredie Deel grundet paa begge Slags. Den maae være nedſkrevet en Tid efter Tildragelſerne, deels fordi Valdemar den anden nævnes, og det endog med Tilnavnet den Gamle, hvilket han først erholdt mod Enden af ſin Regiering; deels fordi det bemærkes om en vendiſk Egn ved Tribuzis, der 1167 blev opbrændt af Abſalon, at den laae øde mange Aar derefter (Kap. 122).

Sagaens Forfatter er efter al Rimelighed den nysnævnte Oluf Thordſen, med Tilnavn Hvideſkald, en Broderſøn af Snorre Sturleſen, der tilbragte en Deel af ſin Ungdom i dennes Huus, og reiſte efter Faderens Død udenlands mellem 1237 og 1241. Han var bekiendt ſom en god Skald og en kundſkabsrig Mand, og levede i megen Anſeelſe i ſit Fadreland, hvor han tvende Gange var Lavmand Aar 1248 og 1252. I en liden Afhandling om Troperne, der findes i den

anden Deel af Snorres Edda, kalder denne Oluf Kong Valdemar ſin Herre, og ſiger, at han af ham havde lært et orthographiſkt Mindevers, hvilket beſtyrker, hvad Knytlingaſaga fortæller om de Kundſkaber, Kongen havde meddeelt ham. Han døde 1259. Da denne Oluf var en lærd Mand, der gav ſig af med at ſkrive Bøger, er det rimeligt, at han efter ſine Slægtningers, Snorre Sturleſens og Sturle Thordſens Exempel, har ſyſſelſat ſig med hiſtoriſke Arbeider. Som Digter maatte han kiende de ældre hiſtoriſke Mindeſange, og under Opholdet ved Dannerkongens Hof havde han hørt meget, om hvad i det ſidſt forløbne Aarhundrede der havde tildraget ſig. Vi kunne nu indſee, hvorledes denne Mand kunde faae i Sinde at ſkrive et Sideſtykke til de norſke Kongeſagaer, men ſom, fordi Kilderne ikke fløde ſaa rigeligen, maatte blive meget kortere end diſſe. Knytlingaſagas ovenanførte Beſkaffenhed viſer os, hvorledes han har arbeidet. Den første Deel uddrog han af de norſke Kongeſagaer, men tilføiede et Par enkelte Træk, han maaſkee havde hørt i Danmark, ſamt Udtog af de islandſke Skaldeſange. Hermed forbandt han den hellige Knuds Saga, ſom han efter andre islandſke Hiſtorieſkriveres Exempel heel optog, og ſom han uden Tvivl forøgede med Blod Eigills

Thattr, der ſynes at have været en for ſig beſtaaende Fortælling, da den udgiør et ſammenhængende Heelt, og findes ſærſkilt i Flatsbogen ſamt andre Haandſkrifter. Til Knuds Saga føiede Forfatteren det, ſom venteligen har foranlediget ham til at ſkrive det Hele, Danmarks Kongehiſtorie i det tolvte Aarhundrede. Man kunde maaſkee undre ſig over, at Oluf ikke længere havde fortſat ſin Hiſtorie, og iſær at han ei havde omtalt Valdemar den Seierriges Regiering. Men der kan jo tænkes flere gyldige Grunde, ſom kunde have afholdt ham, blandt andre den at han ved Døden blev forhindret fra at fuldføre ſit Værk, der ender temmelig afbrudt. Det vigtigſte Beviis for Olufs Forfatterſkab bliver ſtedſe Maaden, hvorpaa han i Sagaen ſelv bliver omtalt; thi havde dens Forfatter benyttet ſig af hvad Oluf havde ſkrevet, vilde han efter Islændernes ſædvanlige Citeremaade have ſagt "ſom den lærde Oluf Thordſen haver ſkrevet." Havde han hentet ſine Beretninger fra Olufs mundtlige Fortælling, maatte han have tilføiet "den lærde Oluf bragte først disſe Efterretninger her til Lander" eller "ſaaledes ſagde den lærde Oluf", men nu anføres ikke Oluf ſom Hiemmel, men derimod Olufs egen Hiemmel, og det uden noget hæderligt Tilnavn for Oluf, hvilket efter den islandſke Citere-

maade bliver et temmeligt ſtærkt Beviis for, at han ſelv er Skriftets Forfatter.

Dette for den danſke Hiſtorie ſaa vigtige Værk, paatog den lærde Etatsraud Gram ſig at udgive. Texten, der allerede af Arne Magnæus var bleven afſkrevet af et Membran, og jevnført med flere Haandſkrifter, blev paa ny confereret. Arnes latinſke Overſættelſe blev heelt igiennem rettet af Gram; men ligeſom den derved vandt i Sprogreenhed, tabte den igien i Nøiagtighed. Nogle faae Noter, meeſt Arne Magnæi og Torfæi, bleve tilføiede. Det Hele var trykt paa den ſidſte Side nær af Overſættelſen ſamt Regiſter og Fortale, da Gram døde 1748. Profeſſor Molman paatog ſig nu at beſørge Udgaven, den flittige Olavſen fra Grundvik forfattede vidtløftige Regiſtre, og nu var blot Fortalen tilbage; men den ſkiærtede Molman ikke om at ſkrive, fordi han ei kunde lide Sagaen, efterdi den indeholdt Urigtigheder om Dronning Botilde [48]). Han døde hen over Værket, og imedens blev hele Oplaget paa nogle faae Exemplarer nær fortæret af Rotter og Muus paa Bogtrykker Høpfners Loft. Nu kan en ny Udgave af denne Saga ventes paa kongelig

[48]) Lüxdorphiana S. 453.

Bekostning af Etatsraad Thorlacius og Justitsraad Verlauff, saasnart deres Udgave af Kongesagaerne er bragt til Ende. Apparat til Udgaven findes iblandt de Arnæmagnæanske Samlinger. En dansk Oversættelse af en Deel af Sagaen angaaende Knud den Helliges Levnet, findes i det af Pastor Grundtvig udgivne Dannevirke, 1. B. S. 131—166.

Saga om Hakon Harcks Søn. *

Der boede en rig Bonde øster paa Norge, som heed Harek, en vennesæl Mand, hans eneste Søn Hakon, en rask og vakker Yngling, arvede alt Faderens Gods, og ægtede en forstandig Kone. Hakon elskede Pragt, men passede ei sine Eiendomme; da han nu trods sin Kones Erindringer vedblev at holde aarlig de samme trende store Giestebuder, som Faderen pleiede at anstille, forødte han sin Rigdom paa faae Aar. Derpaa betroede han sin Kone en Aften, at han vilde forlade Landet, og bad hende være sig troe. Han gik til Strandbredden, hvor han fandt et Skib, der bragte ham til Kong Svend Oluffen i Danmark, som for sin Gavmildhed var berømt.

Under Navnet Vigfus fremstillede han sig for Kongen, og da denne spurgte ham, hvad han forstod, svarede han, at han ei vidste andet, end at han havde Lyst at tiene ham, og der søge Lykke. Kongen hovede ham vel, satte ham i Lære hos sin Smed, og i sex Maaneder vidste Vigfus saa meget som hans Mester. Han blev derefter sat til en Sølvsmed, derpaa til en Guldsmed, saa til en Juveleer; i faae Maaneder lærte han alle disse Kunster til Fuldkommenhed, og blev den fortrinligste Arbeider. Han arbeidede nu et heelt Aar for Kongen, og da denne spurgte ham, hvad han forlangte til Løn, svarede han, at da han vidste, at Kongen var viis og forudseende, ønskede han blot at erholde et godt Raad. Svend gav ham det Raad: ikke at troe nogen rødskiægget Mand. I det følgende Aar forfærdigede han flere Klenodier, forlangte igien kun et Raad, og Kongen gav ham det: ikke at forrette noget Ærende, førend Tienesten var forbi i den Kirke, hvor han befandt sig. Det tredie Aar gik det ligedan, Kongen raadte ham, at naar han i Vrede besluttede at dræbe nogen, skulde han tænke paa Gud og bede et Pater noster, kølnedes ikke Vreden, skulde han læse en Bøn til Guds Søns Ære, vedvarede Vreden, skulde han læse det tredie Pater noster, til

den Helligaands Ære, og havde han endda Lyst til at dræbe, kunde han gjøre det, hvis ei Gud hindrede ham, eller gav ham noget Tegn. Vigfus takkede nu Kongen for sine gode Raad, og erholdt et ladet Skib til Foræring, hvormed han seilede til Engelland. Her var allerede hans Kunstfærdighed bekiendt, og den engelske Konge beder ham i Forening med en engelsk Kunstner, at opføre en Sal; hver skulde arbeide paa sin Side. Den engelske Mester havde 15 Svende, og Vigfus kun 7, dog gik hans Arbeide bedre end den andens. Kongen skammer sin egen Mester ud, som derover bliver saa fortrydelig paa Vigfus, at han med alle sine Svende beskylder ham for at staae i Forbund med Dievelen; Kongen troer dette, men da han ei vilde dræbe Vigfus aabenlyst formedelst hans Berømthed blandt de Danske, lader han den anden Mester efter dennes eget Raad, sige ham, at han satte ham over alle sine Arbeidere, og gav ham til Tegn derpaa sin Handske, han skulde derfor aarle om Morgenen gaae ud til Bygningen; der havde Trællene faaet Befaling at kaste den, som aarle indfandt sig, i en gloende Ovn. Vigfus fattede Mistillid til den engelske Mesters Budskab, da denne var rødhaaret, og han erindrede sig Kong Svends Raad; han begiver sig dog omsider paa

Veien, men da han finder et Kapel aabent, bivaaner han hele Messen, for at efterkomme det andet Raad, Kongen havde givet. Imedens vare flere Timer henrundne, hans Fiende, som ilte ud for at nyde sin Hevn, kom først, og blev kastet i Ovnen; Vigfus erfoer af Trællene, hvad der var skeet, retfærdiggiorde sig for Kongen, og reiste bort med store Foræringer. Som en rig Mand begav han sig nu til sit Hiem, hvor han ventede, at finde alt forfaldet. Han studsede derfor; da han fandt Gaarden vel vedligeholdt, og nyligen tiæret. Urolig gik han ind i sin Kones Sovekammer, hvor han saae en ung Mandsperson sove ved hendes Side, herover optændtes hans Vrede, saa at han strax besluttede at dræbe ham; dog randt Kongens Raad ham i Hu, og han læste trende Gange sit Pater noster. Endnu var Vreden ikke slukket, og han greb Ynglingen i Haaret; men i det samme vaagnede Konen, og raabte det var hendes Søn, hvorpaa de alle med Glæde omfavnede hinanden. Gode Naboer havde i hans Fraværelse sørget for hans Gaard.

Man gienkiender her let den, især ved Schillers Behandling bekiendte Anecdote, om Fridolin

og Greven af Savern. Ved Svend Oluffen tænkes paa Svend Ulffen eller Svend Eſtrithſen, hvis Gavmildhed berømmes i flere Sagaer. Hele Fortællingen kan ikke være noget ret gammelt Eventyr, da baade dets hele Gang viſer et nyere Eving, og iſær Adſkillelſen mellem de forſkiellige Smedde ikke fandt Sted efter den ældre Tids Sæder. Imidlertid kan dog Fortællingen for det tredie Raads Skyld ikke være yngre end Reformationen, den er vel altſaa fra det femtende Aarhundrede. Den findes i adſkillige Papirs Haandſkrifter.

Thattr om Egill den Onde eller Egill Vendelboer.

Egill en Broder til Asbiorn Prude, hvem Jotunen Bruſe ihielſlog, var af Knud den Mægtige ſat til at vogte Venſyſſel mod Nordmandens Angreb. Kriſtendommen var endnu ung i Riget, de Ældre offrede i Løn, Præſterne vare fattige og foragtede af Mængden. Da Magnus den Gode var bleven hyldet paa Viborg Thing, tilbød Egill ham ſin Tieneſte. Magnus gav ham tre Skibe. Nogen Tid efter opkom Krigen mellem Magnus og Svend Eſtrithſen, ſom vidtloftigen fortælles i Sa-

gaerne. Enden blev, at Svend maatte flygte for Magnus og Harald Sigurdsen. Som Kong Magnus laae med Hæren ved Sorøe, sendte han en Dag Asmund Grankelsen til Kong Harald, der bevogtede Flaaden, og indbød ham til sig. Harald vilde nødigen, og yttrede sin Frygt for at lade Flaaden være uden Anfører. Af Høvdingerne, der vare om ham, søgte Einar Flugu at vække Mistanke mod Magnuses Hensigter og Sendebudets Ærlighed; Find Arnesen forsvarede begge, og vilde Harald skulde besøge Magnus. Egill Vendelboer raadede til at afslaae Indbydelsen, og see til hvordan dette vilde gaae. Harald yttrede, at han fandt Vanskeligheder ved alle Forslag, allermeest ved Egills, der syntes at lede til Strid med Magnus, hvem han endnu ikke følte sig voxen.

Egill taug en Stund og fortalte derpaa sin Historie. Under Knud den Mægtiges Regiering var han bleven Jarl i Jylland efter sin Fader Visil, og havde tient længe Knud og Haardeknud. Hans Raad havde bidraget til at Ulf Jarl var bleven dræbt, at Sønnen Svend siden var bleven forjaget; denne var gaaet paa Vikingetog, og omsider blevet Jarl hos Kong Magnus i Danmark. I Slaget paa Hyrskovs Hede havde Egil tilligemed Thorkell Geysa, Søn af Thorkel den Høie, anført

Jyderne, Svend de danske Øboere; disse havde staanet sig under Striden, Jyderne derimod havde, som Nordmændene, stredet mandeligen. Da Svend Ulfsen skulde efter Magnuses Bortreise styre Riget, havde Egill ikke villet tiene under ham; havde derfor fulgt Magnus til Norge, og efter Krigens Begyndelse med Svend igien til Jylland, hvor han havde truffet tvende Klerke, Rupertus og Adalbrekt, Kong Svends Hofbiskop, der vare hans Fiender; dem havde han ladet hænge, og brændt deres Kirke. Derover var Kong Magnus bleven fortørnet paa ham, og da Egill ønskede at forlade hans Hof og erholde Forlehning i Norge, havde han negtet ham dette, fordi han var dansk født, hvorpaa Egill havde tyet til Harald. Han uddrog af alt dette, at Harald kunde stole paa hans Troskab.

Harald svarede, at han havde hørt med Behag paa hans lange Historie, men at han nu behøvede et hurtigt Raad. Egill foreslog derpaa, at overfalde Svends Fosterfader Toke, og der røve den ypperlige Hest Høifod, som den hedenske Kiæmpe Kol havde skiænket til Sveakongen, denne igien til Svend Ulfsen som et Seierspant. Denne Hest skulde Harald forære Magnus til Forsoning, fordi han afslog hans Indbydelse. Egills Raad blev

fulgt. Asmund berettede sin Konge, hvad Haralds Høvdinge havde yttret; hvorpaa Magnus besluttede blot i Følge med Einar Tambeskielver og Asmund at ride paa den skiønne Hest til Harald og selv bilægge deres Mellemværende. Som han reed, blev Hesten saaret af en Piil fra Skoven, den løb løbsk, Kongen som vilde springe af, blev hængende i Stigbøilen, og slæbt et langt Stykke. Man bragte ham til sit Telt, og med megen Møie igien til Live. Han sagde til Hofpræsten Øssur og de øvrige Omstaaende, at han nu forstod Egills onde Anslag, den forhexede Hest skulde skille ham ved Livet. Nu var det hans Villie at hans Frende Harald skulde have det hele Norge, men Gud havde bestemt, at Svend og hans Æt skulde giennem Slægternes Række regiere over Danmark, og det vilde falde Harald tungt at tilvende sig dets ætbaarne Høvdings Arvegods. Thorer af Stig i Guldbrandsdalen, Kongens Halvbroder, skulde bringe Svend dette Budskab. Kong Harald vilde have fortsat Krigen, men Nordmændene vilde vende tilbage. Samme Dag Harald seilede ud af Havnen, blev Asmund Grankelsen overfaldet af Svend, en Søn af Harek af Thiotta, Egill Vendelboer og tre andre, men Asmund dræbte dem alle, og drog til Svend, der gav ham Egills Forlehninger i

Jylland. Thorer af Stig levede i Anseelse hos Kong Svend, medens Harald regierede. I Oluf Kyrres Tid drog han tilbage til Norge, hvor han blev hængt i den høieste Galge.

Hvad der i denne ret godt sammensatte Fortælling berettes om Egill den Ondes Bedrifter, er i sig selv ikke usandsynligt. Selv Overtroen med Hesten Hoifod er ikke urimelig, som en Levning af det omtrent 60 Aar forhen afskaffede Hedenskab; hvad enten man tænker sig Hesten helliget Freir, eller som en Gestalt, hvori Svend Estrithsens Skytsaand (Fylgie) boede, eller som et Dyr, der ved Galderkunster var bleven forhexet til at skade Svends Fiende. Magnuses Dødsmaade stemmer vel ikke med Snorres Beretning, efter hvilken Magnus døde af en pludselig Sygdom i Sudatorp i Jylland (Harald Haard. S. Kap. 28), men derimod bedre med Saxo (lib. 10, S. 304) [49]) der lader Magnus ved Alexthath eller Alsted i Sielland blive af en sky Hest kastet mod en spids Træbul.

---

[49]) Hamsfort siger noget lignende (Langebek Script. rer. Dan. T. 1 p. 18) "Moritur Magnus Bonus anno 1046 ad Halmstadum eqvo excussus fracto thorace.

Alle Personerne som nævnes ere med Undtagelse af Egill selv og Einar Fluggs Broder Svend, af andre Sagaer bekiendte. Forfatteren synes endog om enkelte af disse at have havt noiagtigere Efterretninger, end andensteds haves; naar han f. Ex. kalder den jydske Høvding Thorkell Geysa, der forekommer i Harald Haardraades Historie, en Søn af Thorkell den høie, der er bekiendt af Jomsvikingasaga, og lader ham være Jydernes Anfører i Slaget paa Lyrskovs Hede.

Men paa den anden Side ere der vigtige Grunde imod Fortællingens Ægthed. Torfæus har ikke kiendt den, den findes ligesaa lidt i den Arnæmagnæanske Samling, som paa nogen ældre Sagoliste. Den er først bleven bekiendt, ved at udgives efter et nyt Papirshaandskrift af Etatsraad B. Thorlacius, som Program ved Kongens Fødselsdag 1820, med Indledning og latinsk Oversættelse, 12 S. i Fol. Uagtet det vel var muligt, at et saa lidet Skrift kunde undgaae hine Lærdes Opmærksomhed, finder dette dog saa sieldent Sted, at allerede den Omstændighed var nok til at vække Mistanke. Hertil kommer, at der i Stilen findes ikke faae nye Ord og Talemaader; f. Ex. Kap. 4. forystulaus, vandratat er medalhofit, oskertri; Kap. 5 maglekleiki; Kap. 7 at undantek-

num; Kap. 9 vidhiukrunar; Kap. 11 forspraki. Hele Fortællingen har et nyt Tilsnit, den begynder med almindelige Betragtninger, og indfører leilighedsvis Helten selv, fortællende sin Herkomst og sin Historie; begge Dele er afvigende fra alle ældre Sagaskriveres Skik. Spaadommen, at Svend Ulfsens Æt skulde giennem Slægternes Række (um aldir ok æfi) herske over Dannerriget, viser en Forfatter, der levede længe efter Begivenheden. Flere Steder støder desuden Fortællingen an, mod hvad vi af troværdigere Kilder kunne vide. Snorre fortæller (Magnus Godes Saga Kap. 13), at Asmund Grankelsen erholdt Forlehninger af Kong Magnus i Halogaland, og at der ere mange og vidtlyftige Fortællinger om de Stridigheder, han og Hareks Sønner havde med hinanden. Denne Yttring lader ikke formode, at Asmund skulde strax efter Magnussøes Død have forladt sit Fædreland. Det er meget usandsynligt, at Thorer, Kong Magnuses Halvbroder, er bleven, ved sin Tilbagekomst til Norge hængt under Oluf Kyrres milde Regiering. Flatøbogen fortæller tvertimod, at han døde af Sorg kort efter Kong Magnus. Tilnavnet, ham gives her, findes intet andet Sted, og vækker Mistanke om, at denne Thorer er af Sagaskriveren bleven forvexlet med Steigar Thorer fra

Guldbrandsdalen, der ifølge Flatsbogen var den første, der gav Harald Kongenavn, og efter Snorres Beretning (Harad Haardraades Saga Kap. 24) erholdt af Harald kostelige Gaver. Denne Thorer fra Steig i Guldbrandsdalen blev rigtig nok hængt, men for et Oprørs Skyld under Magnus Barfods Regiering (Mag. B. S. Kap. 6). Beretningen om Magnuses Dødsmaade afviger aldeles fra Islændernes Beretninger, hvilke stemme i det Væsentlige med hinanden overeens, og hvoraf især Flatsbogens ere udførlige. I Stedets Navn, hvor Kongen blev syg, kunde Islænderne maaskee tage Feil; men ikke letteligen i Hovedomstændighederne ved hans Død, hvortil flere af deres Landsmænd vare Vidner. Havde dette romantiske Sagn været i Omløb, da Kongesagaerne bleve skrevne, maatte det efter al Rimelighed være bleven optaget deri, som aldeles svarende til hine Samleres Smag. Der ere endnu andre Omstændigheder, som lade formode en senere Affattelse. Egill skal have været en Broder til Asbiørn Prude, hvem Jotunen Bruse ihielslog; dette sigter til Fabelsagaen om Orm Storolfsen og Asbiørn Prude, der ikke er ældre end fra det fiortende Aarhundrede (Sagabibl. 1 D. S. 353), fra hvilken Kilde ogsaa Efterretningen er hentet om Egils Fader. Den hedenske Jarl Kol

hidrører uden Tvivl ogsaa fra en Digtning af det fiortende Aarhundrede, nemlig Thorstein Vikingsens Saga (Sagabibl. S. 590).

Derimod røber Sagaen selv baade i Foredrag og Indhold mere Smag og flere historiske Kundskaber, end som man ellers pleier at finde i Digtninger fra Enden af det fiortende, eller i det femtende og sextende Aarhundrede.

Resultatet bliver: at det vel er muligt, at et gammelt Sagn om en vis Egill er her bleven med adskillige Udpyntninger bevaret; men at der paa den anden Side er Grund til Mistanke om, at Sagaen er et nyere Digt, nærmest foranlediget ved Saxos Fortælling om Magnuses Dødsmaade. Man kaldte maaskee Helten Egill ifølge det gamle islandske Ordsprog "værre end Egill" (Torfæi Prolegom. ad hist. Norveg.), og giorde ham til Vendelboer, fordi at Strandingerne havde sat denne Provindses Beboere i ondt Rygte.

Sagaer om Sverrig.

Thattr om Styrbiorn,

den ſvenſke Kiæmpe.

Erik og Oluf, Sønner af Biørn den Gamle, ſtyrede Sverrigs Rige. Oluf var gift med Ingeborg, Datter af Thrand Sulujarl, deres Søn hedte Biørn. Oluf faldt død ned af Gifr ved Bordet i Upſal. Erik lod Biørn opføde hos Ulf Jarl hans Morbroder. Da Biørn var 12 Aar gammel, ſatte han ſig paa ſin Faders Høi, kom ei under Bord med Kongen, og fordrede ſin Faders Rige; han gientog denne Begiering tre Aar efter hinanden, men Erik vilde, han ſkulde bie til ſit ſextende Aar. Imedens blev han uenig med Ake, Kongens Hirdmand, og ſlog denne ihiel. Kongen maatte betale Bøderne, da Biørn ikke vilde. Men Bønderne i Biørns Andeel af Landet, joge ham bort fra Thinget, og valgte ſig til Konge en Mand af ringe Herkomſt. Erik gav Biørn 60 Skibe paa Vikaar,

at han forlod Sverrig paa trende Aar, og gav ham derhos for sin Stridbarhed Navn af Styrbiørn [50]). Biørn ihielslog først den nysvalgte Konge, hærjede derpaa ved Østersøen, og drog siden til Jomsborg, hvor han blev Høvding. Der hendte det sig, at et Uhyre ((fingalkn) steeg op af Borggraven, og qvad et Vers, der spaaede de Danske en haard Sværdleg fra Seierens Møer. Biørn feidede paa Danmark, og giorde Fred mod at erholde Thyra, Harald Gormsens Datter til Ægte, samt Løfte om en Hielp af 100 Skibe i trende Trefninger. Natten efter Brylluppet reiste han atter til Jomsborg, hvor en stor Hær havde samlet sig; kom med tusinde Skibe tilbage til Danmark, og nødte de Danske at lade 200 Skibe støde til sig under Kong Haralds Anførsel. Med denne Hær drog han til Sverrig.

Thorgnyr, Lavmanden i Tiundeland, raadede Erik at giøre Veien til Upsal ufremkommelig for Skibe. Styrbiørn søgte at hugge Skoven Myrkrud igiennem, og da de Svenske vilde hindre ham deri, truede han at afbrænde hele Skoven, hvorfor Erik lod ham komme frem til Fyrisvold. Styrbiørn havde selv brændt sine Skibe, at hans Folk

---

50) Styriolld er Strid.

ſkulde ſtride des tappere. Thorgnyr raadte Erik, til at lade ſamle alle Heſte og Øxne, giøre Aag til dem, forſynede med Brodder, ſætte Trælle paa dem, og jage disſe ind paa Styrbiørn, hvis Hær deraf leed meget. Anden Dag ſloges de med lige Held. Henning Jarl var hos Styrbiørn. Da Natten adſkilte de Stridende, offrede Styrbiørn til Thor efter Ulf Jarls Tilſkyndelſe; men en rødſkiægget Mand blev ſeet i Styrbiørns Leir, der qvad et Vers, hvori han ſpaaede Styrbiørn ilde.

Samme Nat gik Erik til Odins Tempel, og gav ſig ſelv hen for at erholde Seier, ved at love ham ſin Død om ti Aar. Kort efter ſaae han en Mand med en ſid Hat komme til ſig, der gav ham en Rørſtengel, ſom han ſkulde ſkyde hen over Styrbiørns Hær, ſigende: Odin vil have eder alle. Erik giorde dette; Blindhed ſlog Fiendernes Hær og Styrbiørn med. Et Fieldſkrid ødelagde en Deel af dem. Harald flygtede med de Danſke, ſom erholdt deres Syn igien, ſaaſnart de vare komne bort fra det Sted, hvorover Rørſtengelen foer. Styrbiørn blev ſtaaende, og dræbtes der med alle ſine Mænd. Da ſtod Erik paa Upſala Bakke, og bød hvem der kunde, at qvæde en Sang, og modtage Løn derfor. Thorvald Hialteſen qvad da tvende Vers, der anføres, og erholdt en Ring paa

en halv Mark for hvert; der fortælles ei, at han enten før eller siden haver qvædet.

Denne Fortælling bærer indvortes Præg af Ælde. Biørns Tog til Sverrig var saa mærkeligt, at vel Mindet om dette og dets Anfører en Tidlang maatte forplante sig. Det er imidlertid kun Hovedtrækkene af hans Bedrifter, der vedligeholdte sig. Fortællingen er derover bleven kort; digtet i en senere Tidsalder vilde den vist have været langt vidtløftigere. Den er udsmykket efter Oldtidens Viis med Varsler og Gudernes Aabenbarelser; men ikke letteligen lod man i nogen senere Digtning de gamle Guder saaledes fremtræde.

Fortællingens Indhold bestyrkes desuden ved flere Vidnesbyrd. Knytlingasaga Kap. 2 angiver Styrbiørns Herkomst ligesom vor Forfatter. Saxo (9 B) giør ham til en Søn af Biørn, og lader Erik, der forjog ham, være en Søn af Oluf Biørns Broder. Styrbiørns Ungdoms Hændelser, før han forlod Sverrig, fortælles kun i vor Saga, men ere aldeles i Tidens Aand. Hans senere Skiebne omtales af desto flere. Efter Saxo flygtede Styrbiørn med sin Søster Gyrithe til Harald, som ægtede Gyrithe, og lagde Styrbiørn med en

Beſætning ind i Julin, hvilken Stad han paa et vendiſk Tog havde erobret. Da Styrbiørn derpaa vilde udføre ſin Hevn mod den ſvenſke Konge, ledſagede Harald ham, men blev kaldet tilbage ved Keiſer Ottoes Indfald i Jylland. Styrbiørn vilde ei vente Haralds Tilbagekomſt, giorde et forvovent Angreb paa de Svenſke, og faldt. Man ſeer, hvorledes Saxo her fremſtiller alt i det fordeelagtigſte Lys for den danſke Konge. I den ſvenſke Kong Olufs Tale, Snorre anfører (Oluf den Hell. Saga Kap. 71), hedder det, at Styrbiørn kuede Kong Harald, og at denne blev hans Mand (Vaſal). Dette er dog kun for ſaavidt ſandt, at Styrbiørn overrumplede Harald, eller ſom Knytlingaſaga ſiger, fangede ham, og derved tvang ham til at give ſig ſin Datter Thyra til Ægte, og ſin Flaade til Hielp paa det ſvenſke Tog. Rimeligt er, hvad Knytlingaſaga fremfører, at Harald Blaatand, der mod ſin Villie havde foretaget det hele Tog, drog ſig tilbage, ſaafnart Styrbiørn havde brændt ſin Flaade. Ælden af Sagnet om Odins Aabenbarelſe for Erik beſtyrkes ved Oluf Tryggvſ. S. (Reenhielms Udg. Kap. 2 S. 7, Kap. 23, isl. Udg. 1 D. 63 Kap. S. 60); hvor der berettes, at Erik havde i Slaget mod Styrbiørn, givet ſig til Odin efter ti Aars Forløb, paa

Vilkaar at maatte ſeire. Vel er Talemaaden ſelv, Erik ved denne Leilighed ſkal have brugt, mistænkelig, da den ſnarere ſynes at paſſe paa de Kriſtnes Foreſtillinger om Odin ſom ond Aand, i hvis Vold man hengav ſig, end paa de Gamles Tro til Seierfaderen; men de ældre Talemaader, at fare til Odins eller til Valhalla, eller mærke ſig med Spydsodden, kunde gierne Sagnſkriveren have forandret efter ſit Begreb, og den Handling, hvorved Erik indvier den fiendtlige Hær til Undergang er oldnordiſk. Saaledes fortæller Eyrbyggiaſaga S. 228, at Islænderen Steenthor ſkiød efter Oldtidens Skik et Spyd ſig til Held over den fiendtlige Flok, og ramte den Bagerſte. Beretningen om Styrbiørns Herredømme i Jomsborg ſynes vanſkeligen at kunne forenes med Palnatokes Hiſtorie. Antager man med Saxo og flere Nyere [51]), at Styrbiørn erobrede Borgen for Julins Indvaanere, eller fra Venderne, altſaa før Palnatoke var bleven deres Lovgiver; kunde denne ikke være kommen til Jomsborg før efter 983; men han maae være død omtrent 990, og i dette korte Mellemrum kunde neppe alt det være ſkeet, der

[51]) Suhms danſke Hiſt. 3 D. S. 164; Vedel Simonſen om Jomsborg S. 73.

giorde Jomsborgerne saa navnkundige, endnu medens Palnatoke var i Live. Ikke blot Jomsvikingesaga lader Palnatoke virke meget længere som Lovgiver paa hiint Sted; Eyrbyggiasaga fortæller desuden om Islænderen Biørn S. 148, at han drog til Jomsborg, da Palnatoke var Høvding, og blev optaget i Samfundet, at han var i Borgen, da Styrbiørn fik den, fulgte denne til Sverrig, efterdi Jomsvikingerne hialp ham, undkom fra Slaget i Fyresvold ved at flygte til Skovene, og opholdte sig siden i Jomsborg til Palnatokes Død. Her siges at Palnatoke var i Jomsborg baade før og efter Styrbiørn, ligesom og ingen Islænder kunde have faldet paa at drage til denne Fæstning, saalænge den var i Vendernes Hænder. Endnu er vel den Vanskelighed tilbage, hvorledes de diærve Jomsvikinger, dannede ved Palnatoke, skulde kunne lade deres Borg erobre, og siden følge Seierherren. Men ikke behøver man ved Udtrykket: at Styrbiørn fik Jomsborg [52]); at tænke paa nogen egentlig Erobring. Han kan

---

[52]) I Eyrbyggiasaga hedder det S. 148: Biörn var i Jomsborg er Styrbiörn hinn Sterki vann hana. I Styrbiørns Thattr: á thriggia vetra fresti *náde* hann Jomsborg a Vinlande, ok vard thar yfir höfdingi.

været kommet til Borgen i Palnatokes Fraværelse, og nu, fordi han var Prinds, være bleven valgt til Høvding, eller og som Vagn Akeſon (Jomsvikingeſaga Kap. 16) have holdt en Prøvetrefning med nogle af de kiekkeſte i Borgen, og derved have tiltvunget ſig Adgang til ſamme.

Styrbiørns Thattr findes i den Flatøeſke Codex Col. 342—344, den er bleven aftrykt med latinſk Overſættelſe i Noterne til Vorms Udgave af Are Frodes Schedæ S. 111—118.

Thattr om Hroe den Tosſede. *

Hroe var en god danſk Bondes Søn, der ved Kiøbmandſkab havde erhvervet ſig meget Gods, men hans Skib ſtrandede, ſaa han miſtede alt. Han gav ſig derpaa til at ſmedde, og da han var en dygtig Arbeider og vel lidt, erhvervede han ſig i kort Tid Penge, men ſaa ſnart han havde faaet noget ſamlet, begav han ſig til Skibs, og miſtede det igien.. Da han trende Gange havde forliiſt, begav han ſig til Kong Svend Tveſkiæg, der var vennefæl iblandt ſit Folk; for af ham at erholde Raad. Kongen forſtrakte ham med Penge, og handlede i Fællig med ham. Nu blev Hroe atter

rig, og han, som før heed: ofara-Hroi o: Hroe den Uheldige, kaldtes nu den Rige og den Prude. Hroe bad nu Kongen at ville tage sine Penge igien, han ønskede at seile for egen Regning. Svend raader ham derfra, men Hroe gaaer med Varer til Sverrig.

Der møder han en af Kong Eriks Hirdmænd, der heed Helge, som kiøber hans hele Ladning, mod at Hroe skulde faae de Varer, der laae i et Huus i Nærheden. Næste Dag kommer Helge, og flytter sine Vare. Nogen Tid derefter gaaer Hroe ene op paa Kysten, for, en Dag senere end Aftalen var, at hente Varene. Veiret var godt. Hroe var iført en Skarlagens Kiortel med en bebremmet Kappe over, og et godt Belte med en kostbar Kniv i, foruden gode Vaaben, thi han var en pyntelig Mand. Da han kom til Huset, var alt hans Gods borte. Helge laae i et Værelse og sov. Hroe spørger ham om Godset, denne svarer, at han til den bestemte Tid havde baaret det ud af Huset, og da han saae, der mødte ingen, for at modtage det, havde han ladet det føre bort; thi det var Landslov, at hver skulde passe paa sit Tøi, saa at ingen stial det. Kongen maatte dømme imellem dem; dette antaget Hroe. Lidt efter møder han tvende Mænd, hvoraf den ene, Thorgisle,

Helges Broder, beſkyldte ham for at have i Valland frataget ſig Beltet og Kniven, Koſtbarheder han i Engelland havde ladet giøre. Længere henne møder Hroe en ensiet Mand, det var Thorer, Helges tredie Broder, der beſkyldte ham for: at han ogſaa havde været eensiet, og at han engang, da de laae ſammen under Samſøe, havde tilhexet ſig hans ene Øie, at Kongen derfor ſkulde dømme dem imellem. Hroe ſmilte over disſe Stevninger, gik tilbage til Skibet, og fortaug alt for ſine Folk.

Næſte Morgen gik han ene i Land, og hørte ved Borgerledet, at Folk ſpaaede, det vilde gaae Hroe den Tosſede ilde, fordi Kongen pleiede at dømme efter Brødrenes Ønſke. Derpaa møder han en ſkiøn Qvinde, Sigrbiorg, Thorgnyr Lavmands Datter, hende beder han ſkaffe ſig Lavmandens Biſtand. Hun ſvarede, at hendes Fader ikke giorde meget af de Danſke, men at han heller ikke var Brødrenes Ven; han kunde tage Plads i hendes Kammer (loftskemmu), der kunde han høre hvad Faderen talte, hvis det kunde hielpe ham. Sigrbiorg beklager nu for Faderen den ſtakkels Hroe, hvis Sag ingen vilde tale, og ſpørger, hvordan han vel vilde bære ſig ad, hvis han var ſtedt i ſaadan Vaande. Thorgnyr ſvarede, det var ingen Sag, han vilde ſætte et Lovtrækkerie mod et

andet, en Løgn mod en anden, og Vederparten kunde blive ſtraffet ſom en Tyv paa Ære og Gods. Nu raadede Sigrbiorg Hroe, ſom havde hørt alt, at han ſkulde give ſig i hendes Faders Følge til Thinget, og ei bekymre ſig, om denne tiltalte ham haardt.

Paa Helges Stevning, at Hroe ſkulde have ſit Gods forbrudt, og endda betale Bøder til Kongen, ſvarer denne, at han havde kiøbt alt hvad der var i Huſet, ogſaa alt Levende alt Utøi, ſom var deri, tilligemed Helge ſelv, ſom ſtod i Huſet, da Kiøbet ſluttedes, og da alt dette ikke var flyttet ud af Huſet, paaſtod han, at Helge ſkulde være hans Træl. Mod Thorgisles Anklage, ſvarte Hroe, at en Mand havde dræbt hans Broder i Valland, røvet hans Penge, og derpaa løbet bort og ladet Belte og Kniv i Stikken; da nu Thorgisle vedkiendte ſig Beltet, maatte det have været ham, der havde begaaet Mordet. Paa den tredie Broders, Thorers, Anklage, ſvarede Hroe, at den var falſk, og at han vilde beviſe det, ved at lade ſit Øie udtage, og lægge i en Vægtſkaal ved Siden af Thorers, hvis de havde hørt til et Hoved maatte de være lige tunge, og da vilde han give Bøder; men vægrede Thorer ſig, var det et Beviis paa Anklagen var falſk. Den ensiede Thorer kunde ei

finde ſig i Forſlaget, og dette foranledigede Thorgnyr til at tale ſtærkt imod alle Brødrene. Deres Dom blev overladt til Hroe, og faldt da ſaaledes, at Helge ſkulde landsforviſes, og de andre to hænges. Hroe erholdt nu Tilnavnet den Viſe, ægtede Lavmand Thorgnyrs Datter, boſatte ſig i Sverrig, og mange fornemme Folk nedſtamme fra ham.

En Thorgnyr Lavmands kiekke Adfærd paa Upſala Thing er bekiendt af Oluf den Helliges Saga Kap. 79—81. I denne Thorgnyrs Alderdom, var det dog ikke Erik men Oluf, der var Konge over de Svenſke; heller ikke kan han, ſom der ſiges i Enden af Sagaen, være død før Kong Svend Tveſkiæg. Derimod kunde Fortællingen gielde den ældre ſvenſke Lavmand af ſamme Navn, hvis Klogſkab Styrbiørns Thattr omtaler, og hvis Datter Jorunna var gift med en af Islands Nybyggere (Landnamabog S. 253); derſom ellers ikke dens Forfatter blot er faldet paa dette Navn i Anledning af, hvad andre Sagn fortalte om den kloge Thorgnyr. Det Hele ſeer nemlig ud ſom en Anecdot, der ved at gaae fra Mund til Mund er bleven meget udpyntet. Da Vedhængen ved Formaliteter og deraf flydende Lovtrækkerier herſkede i høi Grad

i den oldnordiſke Procesorden; kan vel noget, ligt det med Hroe og Helge, engang have tildraget ſig, men hvor meget deraf er ſandt, kan af Mangel paa Sammenligning med andre Efterretninger om Hroe ikke beſtemmes. Muligen er det en fremmed Digtning, man har givet en nordiſk Klædedragt. I det mindſte findes et lignende Eventyr i den ſidſte, forhen uoverſatte Deel af 1001 Nat efter Tnneſeren Ben Ennadſchars Haandſkrift [53]), om en Kiøbmand, der kom til en By, fuld af Skielmer, hvilke paaførte ham fire Processer, af hvilke han udredede ſig, ved, efrer en gammel Kones Anviisning, om Natten at lytte til de Bemærkninger, Gavtyvenes Formand giorde ſine Tilhængere, der fortalte ham deres Bedrifter. Ikke blot at hele Fortællingens Gang er den ſamme, ſom i Sagnet om Hroe, men Processen om Øiet fortælles ganſke overeenſtemmende begge Steder.

Hroe den Tosſedes Hiſtorie findes i Flatsbogen Col. 344—348. Torfæus har meddeelt et

---

[58] See Ugeſkriftet Tilſkueren for 1819 No. 78 S. 617 — 624. Efter den Oplysning Hr. Profeſſor Rahbek venſkabeligen har meddeelt mig, har han taget denne Prøve paa den ſidſte Deel af 1001 Nats Fortællinger, af Zeitung für die elegante Welt.

udførligt Udtog deraf i sin Hist. norvag. 3die D. S. 154—161.

Thattr om Hauk Habrok. *

Da Harald tog Riget i Norge, var Biørn paa Hauge Konge i Sverrig; efter ham regierede Ønund i 40 Aar, hans Søn Erik ægtede Ingegerde, Harald Haarfagers Datter. De Svenske offrede til hende, og flyttede hende ud paa en Ø. Hendes Broder Halfdan Svarte, tog hende bort med sig, hvoraf der opstod Fiendskab mellem Harald og Erik.

Medens dette varede, sendte Harald Hauk Habrok til Østerlide, at kiøbe sig kostbare Varer. Paa det store Marked i Holmgaard vare, blandt andre Fremmede, ogsaa tvende af Kong Eriks Kiæmper, Biørn Blaaside og Salgard Serk. Disse havde paa deres Konges Vegne giort Bud paa en kostbar Kappe, som Hauk kiøbte; de Svenske paastode at deres Konge, som den, der var Overkonge i de nordlige Lande, burde være Kappens Eier. Da Hauk paastod, at hans Konge ikke var vant til at vige for den Svenske, udfordrede

de andre ham, til derpaa at vove en Kamp. Hauk ſvarede, at han vel vilde kiæmpe om Kappens Kiøb ſkulde ſtaae ved Magt, men ikke om ſin Konges Hæder. Hauk var bedre yndet end de Svenſke; fik derfor mere Hielp, og ſeirede, indtil Indbyggerne ſkilte dem ad.

Nogen Tid efter vilde Kong Harald ſende Hauk i Selſkab med Vighard, en af hans kiekkeſte Mænd og en ſtor Skieløber, til Biarmeland, at indkiøbe Skindvare. Men da han vidſte, at Kong Erik, der var forbittret paa Hauk, vilde offre, for at det kunde gaae ham ilde; raadede han dem til først at beſøge Heide, ſin Foſtermoder, der boede i Gandvig, og bringe hende en Guldring af 12 Øres Vægt, to gamle Vildſvineſider, og to Tønder Smør.

Kong Erik ſeer deres Færd, og befaler Biørn og Salgard at giøre ſig færdige til at drage til Surzdalen [54]) og Biarmeland. Da det blev Sommer lader han et Gilde tillave i Upſal, og ager med tvende Vogne til Stedet, hvor han offrede til Guden Lytr. Det var Skik, at Vognen ſkulde ſtaae der om Natten, da kom Guden til om Mor-

---

[54]) Dette Navn bruges i Hagen Hagenſens Saga Kap. 280 om en Deel af Rusland.

genen; men denne Gang kom Lytr ei, og man ſagde Kongen, at Lytr var uvillig til at reiſe. Kongen forsøgede Offeret, og tredie Nat kom Lytr. Vognen blev ſaa tung, at Øgene ſtyrtede, forend de kom med ham til Hallen. Vognen blev ſat midt paa Hallens Gulv. Kongen nærmede ſig med et Horn, og ſagde, han vilde tømme det til Lytrs Ære, og hvis denne vilde hielpe ham ved den foreſtaaende Reiſe, ſkulde han faae ſtore Gaver. Lytr ſvarede, han reiſte nødig did, engang havde han været nord paa, og fundet der den ſtørſte Trold. Dog haabede han, at den nu var død. Da Biørn og Galgard derefter ſeilede bort, ſaae man et Drageſkib med ſorte Seil foran dem uden Mennesker.

Imidlertid vare Haralds Sendebud komne til den gamle Heide, ſom de fandt varmende ſig ved Ilden, hun blev iſær glad over Smørret, og ſagde, Kong Harald var dog ikke ſom andre Mennesker, hun vilde lønne ham for det. Hun afører Hauk hans Klæder, befaler ham, og beder ham kysse ſig; han giør det, og hun ſpaaer ham godt. Med Vighard vilde hun giøre det ſamme, men denne ſiger, Trolde maatte kysse hende, thi hun var ſaa ſtyg. Derover ſpaaer hun ham ilde, giver derpaa Hauk til Afſked to Qværnſtene, ſom han

ſkulde kaſte over Borde, naar han kom i Nød. I Biarmeland mødtes de med de Svenſke, og begyndte ſtrax Kampen, den blev haard, efterdi Drageſkibet laae ſig under Land, og fra det ſkiødes Pile, der ſtedſe traf. Vighard faldt, og mange andre, indtil Hauk erindrede ſig Qværnſtenene. Neppe havde han kaſtet dem over Bord; ſorend en Ild luede op foran Drageſkibet. Hauk fældede nu de Svenſke, der vare tilbage, og kom derpaa ene paa en Baad til Heide, der lægte hans Saar, og ſørgede for at han i Selſkab med nogle Kiøbmænd vendte tilbage til Norge.

Denne Fortælling er vel ikke juſt forſætligen digtet, da Hovedperſonerne ere hiſtoriſke; men den er dog meget uefterrettelig. Den ſvenſke Kongefølge, der angives i Begyndelſen, ſtrider mod hvad Snorre beretter i Harald Haarfagers Saga, Kap. 28: at Erik Emundſen døde, da Harald havde regieret 10 Aar over Norge, og at efter ham regierede hans Søn Biørn i 50 Aar; dennes Søn var Erik den Seierſalige. Snorre kiender intet til Ingegerde og hendes Gifteraaal. Sagnet om hendes Dyrkelſe ſom Gudinde, har Lighed med Gunnar Helmings Thattr; ſaa det ſynes, man i

Island har været tilbøielig at tillægge de Svenske en saadan Overtro. Hvis noget Sandt ligger til Grund, er det maaskee, at Ingegerde var ligesom en anden af Harald Haarfagers Børn, Rognvald Rettilbein (See Snorre Har. Haarf. Saga Kap. 36), hengiven til den Art af Troldom, der kaldtes Seid, og at derfor Broderen, Halfdan Svarte, med Magt havde ført hende fra sit Opholdssted.

Hauk Habrok nævner Snorre Kap. 42, som een af Haralds kiereste Hirdmænd, der med Snildhed havde røgtet et Ærende hos Kong Adelsteen, hvilket og denne Thattr i Forbigaaende omtaler. Hans Biarmelandsfærd, der i sig selv intet utroligt indeholdt, er bleven saaledes udpyntet, at det seer ud som et blot Æventyr. Farven er nordisk. Kong Haralds formeentlige Fostermoder skildres ligesom Jetinden Arinnefia i Egils og Asmunds Saga, der ogsaa erholdt et stort Trug Smør og tvende Sider Flesk til Foræring af en Konge, som de kierkommeste Gaver i Jotunhiem.

Fortællingen om Lyter har noget saa særeget, saa den ikke synes udsprungen i Sagaskriverens egen Hierne. Den erindrer om hvad Tacitus beretter om Herthes Dyrkelse (German. 40). Lyter forekommer som en Dvergs Navn i Snorres Edda 43de Dæmasaga; neppe har man da ved

dette Navn tænkt ſig nogen af Aſerne, men et mindre mægtigt Væſen, der var Eriks Skytsgud (Fylgie et Slags Fetiſs).

I Danſke Atlas 6te D. S. 745, anføres et Sagn fra Lyss ved Fyen, at paa denne lille Ø ſkulde findes en vis Lyters Grav, der havde været Øens første Beboer. Men dette Sagn betyder neppe andet, end at man der, ſom saa mange andre Steder, har indbildt ſig, at Landet havde Navn af en Perſon, og nu fulgte deraf, at denne ogſaa der maatte have ſin Grav.

Fortællingen om Hauk findes i Flateyarbogen Col. 303—305, er altſaa ſkrevet før Enden af det fiortende Aarhundrede, men er neppe heller meget ældre.

Schiønning har i ſin norſke Hiſtorie 2 D. S. 213—216 givet et Udtog af denne Thattr, men hvori meget af det Fabelagtige er udeladt, og derved Fortællingens egentlige Beſkaffenhed mindre tydelig.

Ingvar Vidførles Saga.

Erik med Tilnavn den Seierſælle var en Konge i Sverrig, han havde ægtet Sigrid Storraade, men ſkilte ſig atter ved hende, fordi hun

var saa trettekier. Deres Søn var Oluf Svenske. Erik havde og en Datter, til hvem Ake en svensk Høvding beilede, men fik Afslag, fordi han ei havde Kongenavn. Kort efter blev Datteren gift med en Fylkekonge fra Garderige, men Ake overrumplede dem, dræbte Kongen, og bortførte Kongedatteren, med hvem han nu holdt Bryllup. Da otte Høvdinger vare forbundne med ham, skiottede Kong Erik ikke om at angribe ham; men modtog det Forlig, han nogen Tid efter tilbød. Imidlertid havde Erik beilet til Aude, Datter af Hakon Jarl, der styrede Norge. Til Brylluppet blev ogsaa Ake indbudet tilligemed de otte Høvdinger; men en Nat midt under Høitiden bleve de overfaldne af Kong Erik, og alle dræbte. Nogle tilskrive Hakon Jarl dette Anslag. Kongen bemægtiger sig nu de Dræbtes Gods, Akes Søn Emund lader han hæderligen opfostre ved sit Hof.

Efter Eriks Død beholdt Emund vel sin Anseelse hos Sønnen, Kong Oluf, og var yndet af hans Datter Ingegerde, men det harmede ham dog, at see sig skilt ved sin Fædrenearv. En Gang da Kongen sendte 12 Mand ud at kræve Skat i de Lande, hans Fader havde eiet, drog han med tolv andre imod dem. Der blev en heftig Strid, alle faldt paa Valpladsen undtagen Emund, der vel

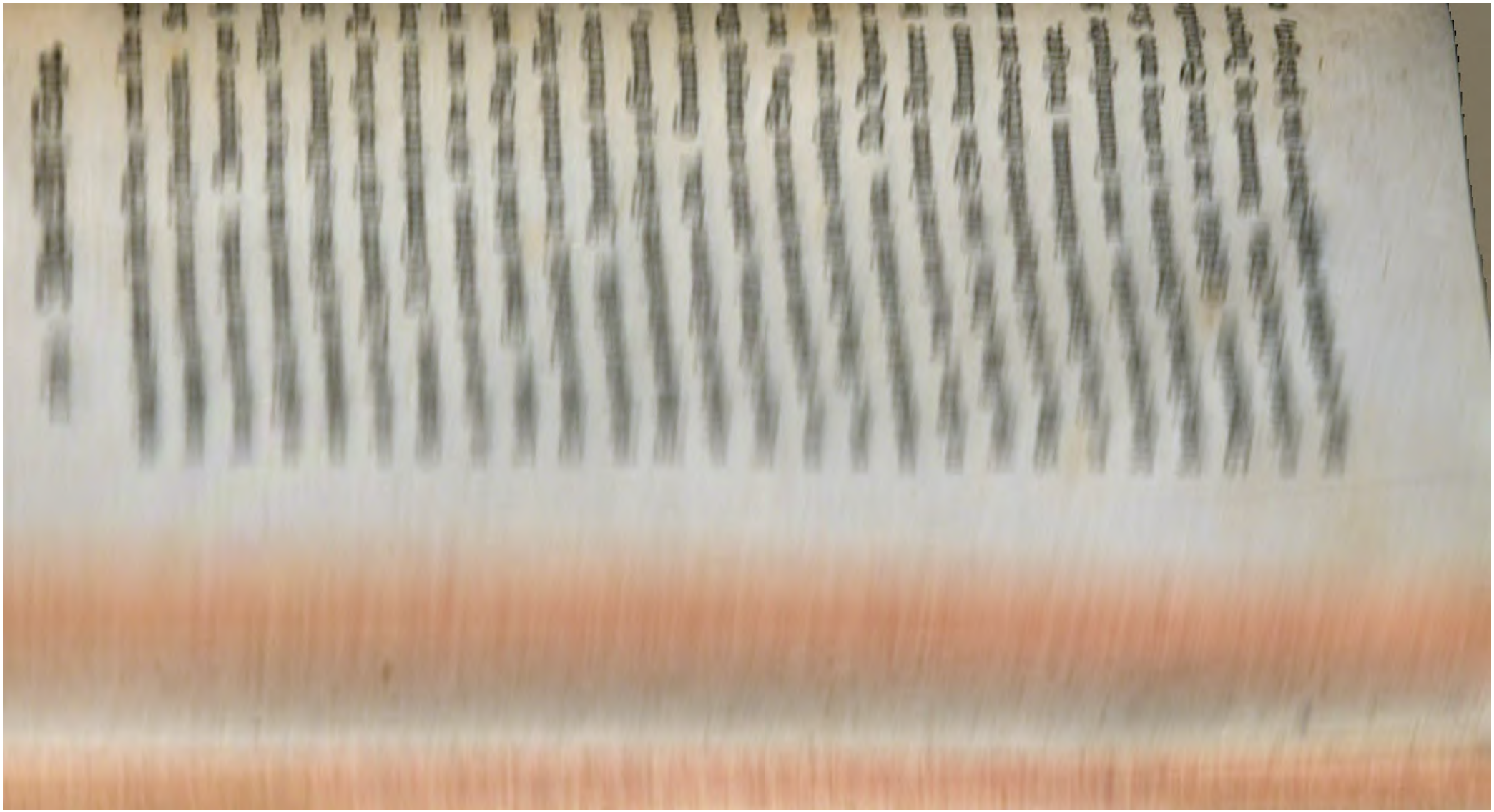

Ingvar over alle Hv
attraaede Kongenavn,
ar blev nu misfornøiet,
e Riget. Da Oluf hø
; opfylde Ingvars Ønske.
med 30 Skibe fetlede
Efter at Ingvar havde opl
hvor Jarisleif hæderligen
erige, og i den Tid lært n
de han at undersøge de tre
e kom fra Østen, og gik gien
Biskoppen fik han indviet Staa
sig. Hans Klaade bestod af
ert skulde en Mand holde Vag
en maatte efter Solens Nedgang
emlæstelse forlade Skibene. Eft
et et Stykke skulde Islænderen Ke
n kiedede sig, og besluttede derfor
at see sig om. Da han havde
tykke, traf han et høit Huus, hvor
olk, men en Sølvkiedel hang over
g den, og ilede tilbage; han mær
t en gruelig Jette satte efter ham
ærmere, han kastede derfor Kiedel
og Hanken med. Jetten standsede
sin Kiedel, og Ketil naaede Skibene
Sagabibliother. 3die Bind.

ogſaa ſegnede af ſine Saar, men blev optaget og lønligen helbredet af Prindſeſſen. Kongen lod ham erklære fredløs. Ingegerde gav ham Skib og Folk, hvormed han drog paa Vikingetog, og erhvervede ſig Gods og Tilhængere. Nogle Aar efter blev Ingegerde gift med Kong Jarisleif fra Garderige. Da Emund hørte dette, drog han did, og blev vel modtaget, thi der var ſtor Ufred i Landet. Emund holdt fem Slag mod Kongens Broder Burisleif, der attraaede Riget, og fangede ham tilſidſt. Ingegerde bevirkede derpaa et Forlig mellem hendes Fader og Emund, ſom igien erholdt ſin Fædrene-Odel. Emund vendte nu tilbage til Sverrig, ægtede en mægtig Mands Datter, og avlede med hende en Søn, der heed Ingvar. Kong Oluf blev avindſyg over hans Magt, men turde ei antaſte ham. Da Ingvar var bleven ni Aar, drog han med femten Ryttere hen at beſøge Kong Oluf, hvis Søn Aumund blev hans Ven, og disſe Ungerſvende lykkedes det med Tiden at faae Fædrene fuldkommen forligte. Ingvar blev meget anſeet, man ſammenlignede ham med hans Frende Styrbiørn, ja endog med Kong Oluf Tryggveſen. Et Folk, der hedte Semgaller, vilde ei betale Oluf Skat, Aumund og Ingvar ſendtes did, og udførte deres Hverv ſaa heldigen, at Oluf

ſatte Ingvar over alle Høvdinge, men da denne ogſaa attraaede Kongenavn, afſlog han ham det. Ingvar blev nu misfornøiet, og lavede ſig til at forlade Riget. Da Oluf hørte dette, tilbød han ſig at opfylde Ingvars Ønſke. Men det var for ſildigt; med 30 Skibe ſeilede Ingvar til Garderige, hvor Jarisleif hæderligen modtog ham.

Efter at Ingvar havde opholdt ſig tre Aar i Garderige, og i den Tid lært mange Sprog; beſluttede han at underſøge de tre Floders Udſpring, hvilke kom fra Øſten, og gik giennem Garderige. Af Biſkoppen fik han indviet Staal og Flinteſteen med ſig. Hans Flaade beſtod af 30 Skibe; paa ethvert ſkulde en Mand holde Vagt om Natten, ingen maatte efter Solens Nedgang under Straf af Lemlæſtelſe forlade Skibene. Efter at de havde ſeilet et Stykke ſkulde Islænderen Ketil have Vagt, han kiedede ſig, og beſluttede derfor at gaae i Land for at ſee ſig om. Da han havde vandret et godt Stykke, traf han et høit Huus, hvor der var ingen Folk, men en Sølvkiedel hang over Ilden. Ketil tog den, og ilede tilbage; han mærkede dog ſnart, at en gruelig Jette ſatte efter ham, og ſtedſe kom nærmere, han kaſtede derfor Kiedelen fra ſig, men tog Hanken med. Jetten ſtandſede, da han fandt ſin Kiedel, og Ketil naaede Skibene. Dagen efter

kunde man ſee paa Sporene i Duggen, at een af Mandſkabet havde været i Land. Ingvar lovede Tilgivelſe, naar den Skyldige vilde tilſtaae, Ketil fortalte nu ſin Hiſtorie og erholdt Tilgivelſe.

Efter at have ſeilet mange Dage ſaae de ganſke fremmede Dyr, og ſluttede deraf, de vare komne langt fra deres Hiem. En Aften bemærkede man noget ſom en Halvmaane ſkinnende langt oppe i Landet. En af Vagten ved Navn Valdemar fik Lyſt at gaae derhen, og ſaae en Skat af Guld, ſkiult af ſovende Slanger. Med ſit Spyd ragede han en Guldring til ſig. En lille Slange vaagnede, og vakte de andre, tilſidſt ogſaa Jaculus; da ſkyndte Valdemar ſig til Skibet, og fortalte alt til Ingvar, ſom ſtrax lod Skibene lægge over til den anden Bredde. Men den gruelige Drage Jaculus fløi hen over Skibet, hvor de to Præſter vare, og udſpyede ſaa megen Edder, at Skibet ſank med hele Beſætningen.

Atter ſeilede Ingvar i mange Dage, indtil han ſaae talrige Bygninger og en herlig Borg af hvide Marmorſtene; derfra kom en ſtor Skare Mænd og Qvindet dem imøde paa Strandbredden; en Qvinde, udmærket ved Dragt og Skiønhed, vinkede dem til ſig. Ingvar ſteeg i Land, og blev tiltalt af den ſkiønne Qvinde, men han taug, for

at prøve, om hun kunde flere Sprog, og erfarede saaledes, at hun forstod Latin, Tydsk, Dansk [55]) og Græsk. Derpaa fortalte han hende, hvo han var, og modtog af denne Stedets Dronning, der hedte Silkesif, Indbydelsen til at overvintre. For det meget Hedenskabs Skyld, som der gik i Svang, indsluttede han alle sine Folk i en Halle, og forbød dem alt Samkvem med Indbyggerne. Selv talte han hver Dag med Dronningen, og udviklede hende den kristne Tro; hun syntes vel derom, og tilbød Ingvar sin Haand og sit Rige; han tog derimod, men vilde dog først undersøge Flodens Længde.

Mod Vaaren fortsatte han sin Reise, indtil han kom til et stort Vandfald og høie Feldkløfter, hvor de maatte hidse Skibene op med Linier. Derefter mødte de en Mængde kredsrunde Skibe, der seilede med Fuglens Fart. Deres Anfører var Kong Julf fra Borgen Heliopolis som tiltalte Ingvar paa Græsk, og efter at have erfaret hans Navn og Ærinde, indbød ham til sig. Ogsaa der ind-

---

[55]) Dansk bruges her som almindelig Benævnelse paa Skandinaviens Tungemaal. See Pauli Vidalini de lingvæ septentrionalis appellatione Dansk tunga, med Erichsens Noter bag efter Gunlaug Ormstungas Saga, og mit Skrift om det islandske Sprogs Vigtighed S. 17. f.

ſpærrede Ingvar ſine Folk, for at hindre Sammøem med Hedningerne.

Efter at have overvintret, og være bleven underrettet om de endnu foreſtaaende Farer, ſeilede han videre med ſin Flaade indtil de kom til et ſtort Vandfald, hvor de maatte anvende nogle Maaneder, paa at grave en Kanal mellem Klipperne. En uhyre Jette, ſom boede der, begrove de under hans eget Huſes Vægt, men afhug hans ene Fod, ſom de toge med og nedſaltede. Siden mødte de nogle ſlemme Folk i Skibe, der ſaae ud ſom rørbevoxne Øer, hvorfra der udſkødes Ild. Men Ingvar lagde Tønder med viet Ild paa ſin Bue, og opbrændte dermed disſe diævelſke Mennesker. Endelig kom Ingvar til Flodens Udſpring, hvor der laae en græsſelig Drage, ſom hver Dag een Gang forlod ſin Skat, for at krybe til Vandet. Ingvar lod den ſaltede Jettefod kaſte paa Dragens Vei, og imedens denne blev opholdt, ved først at æde, ſiden flere Gange at ſlukke ſin Tørſt, røvede Ingvars Folk meget af Skatten. Derpaa vilde Ingvar underſøge det nærliggende Næs Siggeum, hvorfra en anden Flod løb i det røde Hav. Han lod en af ſine Folk der hed Sote, tilbringe Natten i der derværende øde Kaſtel. En Diævel i Menneſkeſkikkelſe kom til ham, og fortalte, at

her havde boet en Kong Siggeus, der havde efterladt ſin Skat til trende Døttre, hvem Gierrighed havde bragt af Dage; disſe opfyldte nu Borgen hver Nat med onde Aander. En ſvenſk Kong Harald var for lang Tid ſiden draget denne Vei, og omkommet med ſit Følge i det røde Havs Svælg. Han havde nu Forſædet paa Borgen, til Beviis herpaa ſkulde Ingvar føre hans Banner hiem med ſig. Da Sote havde fortalt alt dette om Morgenen, faldt han død om, ſom Diævelen havde ſpaaet ham.

Ingvar tog Banneret, og ſeilede tilbage; han hialp Kong Julf eller Hromund mod hans Broder Kong Biolf eller, ſom han og kaldtes, Saulmund, men var nær ſelv bleven et Offer for Julfs Troløshed. Han reddede dog ſin Flaade og ſeilede videre, men Smitſot havde udbredt ſig i Hæren. Ingvar ſelv blev angreben; han overdrog Ketil at udføre ſin ſidſte Villie, og være Flaadens Anfører. Hans Efterladenſkab ſkulde deles mellem Kirken, de Fattige og hans Fræender. Ingvar døde 104. Silkeſif ſørgede meget over ham, og bad om at erholde Præſter. 12 Skibe vare tilbage af Flaaden, men de vilde ei lyde Ketil, ſom ene kom tilbage til Gardarige.

Et andet Skib under Valdemae kom til Myklegaard, om de Øvriges Skiebne vides intet.

Ketil bragte Ingvars Efterladenskab til hans Søn Svend, som Ingvar i Sverrig havde avlet med en Frille. Svend var en stærk og modig Ungersvend, der forsøgte sig paa Vikingstog, og derpaa seilede til Gardarige hvor han tilbragte Vinteren, og lærte mange af de østlige Folkes Sprog; derpaa seilede han bort med 30 Skibe, hvorpaa vare mange Præster og en Biskop, for at finde Dronning Silkesif. Underveis holdt han adskillige Fægtninger, en Skare af kæmpemæssige Cykloper bleve dræbte af Bueskytterne; en Hær af Krigere med Fugleneb flygtede, da Anføreren var bleven saaret. Een Gang vare Hedningerne, som først havde taget godt mod dem, blevne forbittrede over, at de sigtede sig ved Bordet, havde og yppet Strid; men ligesom Hedningerne havde baaret et blodigt Menneske foran sig til Banner, havde de Kristne fulgt det opløftede Krucifix, og vundet Seir. Slangen Jaculus dræbte Svend med viet Ild. Endeligen ankom de til Dronningen Silkesif, der lod sig kristne med sit hele Land, satte Kronen paa Svends Hoved, og ægtede ham. Der blev nu bygget en Kirke til den hellige Ingvar; thi vel indvendte Biskoppen, at man ei havde seet

Jertegn ved hans Grav, men Dronningen mente, at den rette Troes Udbredelſe og Kierlighed til Gud var efter hans egen Lære mere end Jertegn. Efter tre Aars Forløb aflagde Svend et Beſøg hos ſine Frender i Sverrig, hvor han dog ikke vilde blive, thi han ſagde, han havde erhvervet ſig bedre Land. Han ſeilede tilbage næſte Sommer, og ſiden hørte man intet til ham. "Ketil, "der fik Tilnavnet Gardeketil, drog til Island, bo"ſatte ſig der, og fortalte først disſe Tildragelſer. "Vi vide at nogle Sagnemænd ſige, at Ingvar "havde været en Søn af Aumund Olaffen, fordi "det ſyntes hæderligere for ham at være Konge"ſøn. Vi ſvare hertil: Eymund Olafs Søn havde "en Søn der hedte Aumund, ſom lignede Ingvar "i meget, iſær i ſine Reiſer, ſom der vidnes i Bo"gen der hedder gesta Saxonum, hvor der ſtaaer: "fertur qvod Eimundus, rex Sveonum, mi"sit filium suum Oenundnm per mare Bal"zonum, qvi postremo venit ad Amazonas "et ab eis interſectus est. Nogle ſige, at Ing"var ſeilede 14 Dage ſaaledes, at han ei kunde "ſee uden Lys, fordi Biergene lukte ſig over ham. "Men kloge Folk tvivle derpaa, med mindre Flo"den har været meget ſmal, ſaa at Fieldſpidſerne "ere komne hinanden nær, eller have været bedækkede

"med tykke Skove. Det kan vel være, er dog ikke "sandsynligt. Men denne Saga have vi hørt og "skrevet, efter de Bøgers Vidnesbyrd, som Oddur "Munk den Lærde havde ladet forfærdige, efter de "Lærde Mænds Vidnesbyrd, som han selv nævner "i de Breve, han sendte til Jon Loptsen og Gissur "Halls Søn. De som vide det Bedre, berigtige "hvad her maatte mangle." Denne Saga siges Oddur Munk at have hørt fortælle af en Præst, der hedte Isleif, en anden Mand, der hedte Glum Thorgeirsen, og en tredie ved Navn Thorer. Isleif siges at have hørt Ingvars Saga af en Kiøbmand, som fortalte, han havde faaet den at vide ved det svenske Hof. Glum havde hørt den af sin Fader; Thorer af Klak Samsen, der igien havde den fra sine Forældre.

Hovedpersonerne i denne Saga er Ingvar den Vidtbefarne, som haver givet den Navn, og han skal være bleven navnkundig ved Reisen, der vidtløftigen beskrives og udgiør Sagaens Hovedindhold. Men det fuldstændige Udtog af Reisebeskrivelsen vil allerede have overtydet Læseren om, at den fra først til sidst maae være Digt. Nogle af Fablerne: om de store Kæmper, som æde Menne-

ſker, og Slangerne der ruge over Guld, ere oldnordiſke. Navnene Jaculus Heliopolis og Siggeum ere Erindringer af Skolelærdommen. Spøgeriet med Diævle og Giengangere ved Siggeum, tyde hen til den ſenere kriſtelige Almues Overtro. Reiſebeſkrivelſens hiſtoriſke og geographiſke Bommerter ere ſaa i Øine faldende, at de ikke behøve at paaviſes, og af den Beſkaffenhed, at de ingenlunde forklares af gamle Sagn. Thi hvorledes ſkulde man vel i Midten af ellevte Aarhundrede falde paa, at lade en hedenſk Prindſesſe, midt inde i Rusland, forſtaae Græſk og Latin, Tydſk og Danſk? eller lade en hedenſk Konge i ſamme Egne være en Græker, eller lade en ſvenſk Fyrſte omkomme i det røde Hav, eller en Flod løbe did fra det ſiggeiſke Forbierg? Sønnens Reiſeæventyr med Cycloperne, Fuglemenneſkene og Dragerne ere ligeſaa urimelige ſom Faderens. Viſer nu Reiſen ſig at være et vilkaarligen opſpundet Æventyr, hvori ikke et eneſte karakteriſtiſkt Træk peger hen til noget gammelt Sagn; maae dette vække en meget ugunſtig Fordom mod den førſte Deel af Fortællingen.

I denne forekomme vel de hiſtoriſke Perſoner: Erik den Seierſælle, Sønnen Oluf Svenſke, Sønneſønnen Aunund, ſamt den norſke Hakon Jarl.

Hvad der berettes er ikke i ſig ſelv utroligt, heller ikke uovereensſtemmende med Tidsalderens Sæder. Men paa den anden Side indeholde disſe Begivenheder intet Eiendommeligt; intet ſom jo letteligen kunde ſenere opdigtes, og ſammenligne vi andre hiſtoriſke Vidnesbyrd hermed, opſtaae flere Grunde til Mistanke om dens Paalidelighed. Ingvar ſkal være død i ſit 25de Aar 1041, og have været 20 Aar, da han forlod Kong Oluf, regierende i Sverrig. Denne maatte altſaa efter Sagaen have regieret endnu Aar 1036, uagtet Snorre (Oluf Hell. Saga K. 120) ſætter hans Dødsaar til 1022. Suhm og Lagerbrink til 1024. Forholdene mellem Oluf den Hellige og Sønnen Aunund tillade ei at ſætte dennes Død ſenere. Men døde Kong Oluf Aar 1024 i det ſeneſte, kunde Ingvar den Gang efter Sagaens Beregning ei være ældre end otte Aar, og altſaa bliver Fortællingen om hans Forhold til denne Konge ugyldig. Ikke kan man antage at Sagaen har anſat Ingvars Fødſelsaar for ſildigt; thi han kunde efter et andet ſikkert kronologiſkt Datum, ikke engang da være bleven født. Hans Fader Eimund ſkal ifølge Sagaen være draget til Prindſesſe Ingegerde, da han hørte hendes Formæling med den ruſſiſke Kong Jarisleif, og først efter at have hiulpet denne i fem

Trefninger, erholdt han ved Ingegerdes Mægling igien ſin fædrene Odel. Men nu fortæller Snorre meget om Oluf den Helliges Frieri til Ingegerde, og hendes Giftermaal med Jarisleif kan først have fundet Sted Aar 1019. Nogle Aar efter kan først Eimund have giftet ſig, altſaa omtrent paa den Tid, Oluf Svenſke døde, da hans Søn efter vor Saga allerede ſkal have været 20 Aar. Ligeſom Chronologien viſer, at Beretningerne om Ingvars Ungdom ere urigtige, opſtaae lignende Tvivl mod hvad der fortælles om Eimunds tidligere Skiebne. Hans Faders Drab ſættes i Forbindelſe med Giftermaalet mellem Hakon Jarls Datter Aude og Kong Erik. Men om denne Aude ſamt om Hakon Jarls Reiſe til Sverrig veed Snorre ikke det Mindſte, uagtet han er meget omſtændelig i Jarlens Hiſtorie, og Begivenheden i ſig ſelv var mærkelig. Da Oluf den Hellige beilede til Ingegerde, og Forhandlingerne paa Upſala Thing vidtløftigen berettes, (Ol. Hell. S. K. 80-81) nævnes heller ikke nogen tidligere Forbindelſe mellem begge Rigers Regentere. Var Ingvars Saga og med den Beretninger om Audes Ægteſkab ſaa tidligen og af ſaa mange, ſom Sagaen ſelv forſikrer, bleven udbredt i Island; var den bleven ført i Pennen af Oddur Munk, der døde 22 Aar før Snorre;

kunde denne ei være bleven uvidende derom. At Snorre ei melder noget derom, viser altsaa, enten at Fortællingen ei til hans Tid var kiendt, eller at den af ham blev forkastet. Rigtig nok læses i den Bearbeidelse af Oluf Tryggvesens Saga, som tillægges Oddur Munk, at det hedte sig, at Hakon Jarl Sigurdsen, der af Dronning Gunhilde var bleven sendt til Sverrig, at lede efter den unge Oluf Tryggvesen, og siden forviist, fordi han ei godt nok havde rygtet sit Ærinde; havde giftet sin smukke Datter Aude med Kong Erik [56]). Men det Urigtige i denne Fortælling, som allerede i sig selv er urimelig, fordi den mægtige Hakon Jarl vist ikke havde ladet sig bruge til at udføre Gunhildes Ærinder, giendrives af Snorre, der i Oluf Tryggvesens Historie Kap. 3, 4, nøie adskiller den Hakon Gunhildes Ven, som forfulgte den unge Oluf, fra den Hakon Jarl Sigurdsen, der var hendes Fiende.

---

[56]) I den islandske Udg. af Oluf Tryg. S. K. 63 S. 59 giendrives det, at den Hakon, der søgte efter Barnet Oluf, var Hakon Jarl; derimod anføres Audes Giftermaal med Erik. Men det hele Sted synes en senere Tilsætning fra den, som samlede Flatøebogen.

At imidlertid Oddur Munk i Oluf Tryggvesens Historie K. 2 anfører Audes Giftermaal med Erik, kunde synes en Bestyrkelse paa vor Sagas Forsikkring, at Oddur Munk var deres Forfatter. Dog viser en nøiere Sammenligning mellem begge Efterretninger en saa væsentlig Forskiel, at de ei kunne hidrøre fra den samme Mand. Efter Oluf Tryggvesens Saga skulde Audes Formæling være skeet 970, og foranlediget ved at hun fulgte sin landflygtige Fader til Sverrig. Efter Ingvar Vidtfarnes Saga kunde Audes Giftermaal ei have fundet Sted, førend efter 982, da Hakon var i rolig Besiddelse af Enevælden i Norge, og forestilles som en Følge af et Gesandtskab fra Kong Erik, der anholdt om hendes Haand.

Den eneste Grund til at antage noget historiskt i denne Saga blev altsaa, at der i Enden af samme anføres saa mange Vidner for dens Ægthed. Det er ikke usædvanligt, at der i Sagaerne om Tildragelser fra den historiske Tidsalder, anføres, enten hvo der havde først fortalt dem, eller hvo der havde ført dem i Pennen, eller at flere Øienvidner anføres som Hiemmel for en Begivenhed. Alt dette findes her samlet, men med en saadan ængstlig Omhyggelighed for at blive troet, hvortil man ellers ikke finder Sidestykke i nogen

Saga. Betænker man nu, at om den af Ingvars Staldbrødre, Gardeketil, der kom tilbage til Island, fortælles imod Sædvane, hverken hvor han boede, eller til hvilken Slægt han hørte; at de trende Personer, der skulle have forplantet Sagaen, ere i øvrigt ubekiendte Navne; at Sagaens Indhold viser, at den ingenlunde kan være forplantet fra Begyndelsen af det tiende Aarhundrede, og Sammenligningen med Oddur Munks eget historiske Skrift, at det ikke kan være sammenskrevet af denne; bliver den sidste Deel af Sagaen ligesaa unegterrettelig som det Foregaaende, og tiener kun til at bestyrke den Mening, at Sagaen er et opdigtet Eventyr fra Begyndelsen indtil Enden, hvis Forfatter aldeles ikke har villet fortælle Sandhed.

Da imidlertid Navnene paa de svenske Konger vise, at Forfatteren har villet fortælle en historisk Roman; er det rimeligt, at ogsaa flere Træk ere laante af de gamle Sagn. Nogle af disse kunne vi efterspore. Vi have allerede talt om en Aude, Hakons Datter, der skulde efter nogle uhiemlede Efterretninger have ægtet Kong Erik. Sagaen selv anfører gesta Saxonum, som hiemmel for, at en Aunund, svensk Prinds, reiste til Amazonernes Land, og noget Lignende fortæller

Adam af Bremen [57]). Endelig have vi endnu en Fortælling om en norſk Emund, der i Selſkab med en Gardeketil og en Hær af Væringer, gav ſig i Tieneſte hos Kong Jarisleif [58]). Med Henſyn til diſſe Minder, og til allehaande Æventyr om fremmede Landes Vidundere, er Sagaen ſandſynligvis bleven digtet i det ſiortende eller femtende Aarhundrede, og fortiener ikke ringeſte Troværdighed.

Torfæus omtaler Ingvars Saga i Series reg. Dan p. 45, og i Hist. Norv. Prol, C. med Ringeagt, men antager dog Oddur Munk ſom Forfatter. Den ſkarpſindige ſvenſke Lærde N. F. Brocman har udgivet Sagaen 1762. 4. med ſvenſk Overſættelſe og en vigtig Afhandling om de ſvenſke Runeſtenes Ælde. Han ſøger at forſvare Sagaens Ægthed, dog meeſt kun af Mulighedsgrunde, og under Forudſætningen at det var vir-

---

[57]) Brem. lib. 3. cap. 17. Filius regis nomine Amund (Anund) a patre miſsus ad dilatandum imperium, cum in patriam foeminarum perveniſſet, qvas nos Amazones eſse dicimns, veneno, qvod illic fontibus immiscuerunt, tam ipse qvam exercitus ejus perieruut.

[58]) See følgende Saga.

kelige Vidner, der bleve anførte. Tvende Afskrifter af Kiøbenhavnske Codices laae til Grund for Brocmans Udgave, et som Grev Bonde havde erholdt fra Etatsraad Gram, og et andet, Udgiveren havde bekommet af Justitsraad Langebek.

Saga om Rusland.

Eymunds Saga. *

Eymund var en Søn af Kong Hring i Opland, Harald Haarfagers Sønneſøn; Eymund var Oluf Haraldſens Fostbroder, og fulgte denne paa hans første Tog til Engelland tilligemed Ragnar Agnars Søn, der og ſtammede fra Harald Haarfager. Oluf Haraldſen blev ſiden Enekonge i Norge, hvilket vidtloftigen fortælles i hans Saga efter ſom vise Mænd have ſkrevet. Ni indenrigſke Konger enten dræbte eller lemlæſtede, eller forjog Oluf efter Styrmer den Viſes Fortælling, og mellem dem Eymunds Fader, Hring ſamt hans Brødre, Hrærek og Dag. Hræreк var bleven blindet, og førtes omkring med Kong Oluf, og da han engang havde prøvet paa at dræbe denne, blev han ſendt til Island at være der under Gudmund den Mæg-

tiges Varetægt, hvor han døde. Imidlertid havde Eymund og Ragnar flakket om paa Vikingstog; en Tid regierede de i Gothland, og kom derpaa med mange Skibe til Norge, kort efter Hræret var sendt til Island. De stevnede Landsfolket til Thinge og klagede over det Onde, Oluf havde tilføiet deres Slægt. Nogle af Begges Venner vilde lægge sig imellem, og bevæge Eymund til at give sig i Olufs Vold. Denne svarede, at han vel vidste, at Oluf vilde modtage ham vel; men han vilde hverken opgive sit Kongenavn, eller føre Hærskiold imod Oluf, men seile med sine Folk til Garderige. Der var Riget efter Kong Valdemars Død bleven deelt mellem hans trende Sønner. Burisleif havde faaet Kænugaard, det største Rige, Jarisleif Holmgaard, og Warnlaf Palteskiu med Tilhørende; disse Brødre vare kun lidet enige, da Burisleif higede efter de Andres Riger. En af disse Konger vilde han tilbyde sin Hielp. Hoben billigede hans Tale, og fulgte med ham til Garderige.

Der tilbød Eymund Kong Jarisleif, som var gift med Ingegerde, den svenske Kong Olufs Datter, at ville forsvare Riget med sin Hær, imod at Kongen skaffede ham og hans Folk en Gaard og den bedste Beværtning, desuden hver Krigs-

mand en Øre veiet Sølv, og hver Skibsstyrer halvanden. Dette sidste vilde Kongen et indvilligе førend Eymund tilbød sig at tage Bævere og Zobeler og andre af Landets Varer i Betaling, som han selv og ei hans Folk skulde vurdere; hvis der ei blev giort Bytte, skulde Lønnen formindskes, og Afkorden ikkun staae i 12 Maaneder.

Jarisleif lod dem nu bygge en Steenhalle, og denne beklæde med kostelige Tapeter. Nordmændene vare daglig med Kongen og Drouningen, indtil der kom Brev fra Burisleif, og fordrede noget af Jarisleifs Rige. Eymund raadede ham til at sige nei, og samle sin Hær. Burisleif ahnede af dette Svar, at Fremmede maatte være komne Jarisleif til Hielp, hvorpaa og hans Afsendinge fortalte ham, at de havde hørt, en Nordmannakonge var kommen der med 600 Mand. Kongebrødrene holdte et Feldtslag, hvori Jarisleif seirede, fordi Eymunds Flok tog Fienden i i Flanken. Rygtet udbredte sig, at Burisleif var fældet.

Nordmændene vare nu der i megen Anseelse. Men da Dagen kom, at Kontrakten med dem skulde fornyes, yttrede Jarisleif, som troede al Fare forbi, at det var for meget de erholdt i Betaling; hvorimod Eymund endog paastod, at han

nu vilde have en Øre Guld for hver Mand, og en Mark Guld for Styrmændene. Jarisleif vilde da ophæve Kontrakten, men efterdi han hørte, at Burisleif, som ei var falden, inden tre Uger vilde angribe ham med en stor Hær fra Biarmeland; maatte han fornye den paa 12 Maaneder. Efter Eymunds Raad lod Jarisleif befæste sin Borg, og anlægge uden for den Grave, bedækkede med løse Grene. Da Biarmerne kom, stode Qvinderne uden for Borgen i alle deres Prydelser, og som Fienderne vilde ride hen paa dem, faldt de i Graven. Alligevel blev der et heftigt Slag, nogle trængte ind i Byen, men Eymund og Ragnar dreve dem ud igien. Nordmændene fik herved ny Hæder, dog blev det dem vanskeligt at erholde deres Tilgodehavende. Eymund talte derom til Kongen, som sagde, at han nødigen vilde miste dem, men at det var for meget de forlangte, Eymund svarede, at mange af hans Folk havde mistet Lemmer og Førlighed, eller taget Skade paa deres Vaaben; de vilde heller ikke tiene allene for Føden; han vidste desuden, at Kong Burisleif, der endnu levede, kom snart fra Tyrkland med en utallig Hær Tyrker og Blokumænd. Nu blev en ny Akkord sluttet paa andre 12 Maaneder. Eymund skulde med sine Folk værne om Landet, og

først, naar han var overvældet, Jarisleif komme til med sin Hær; Eymund udbad sig kun Tilladelse at dræbe Burisleif, hvilken han erholdt. Imidlertid kom Burisleifs Hær ind i Landet, og det syntes, Eymund ei traf Anstalter derimod.

En Morgen tidlig reed Eymund selvtolvte ud af Borgen, en Islænder der hedte Biørn, Gardeketil, Astkel og to Thordere vare med ham; enhver havde med sig en løs Hest med deres Vaaben og Mad. De rede den hele Dag giennem Skoven, mod Natten kom de ud paa en stor Slette. Eymund havde faaet at vide, at Burisleif der vilde opslaae sin Leir, nær ved et stort Egetræ; han lader sine Folk binde Reeb om Egens Grene, og derved tvinge disse til Jorden. Anden Dags Aften, da Kongen opslog sin Leir, speider Eymund den, forklædt som Olding, han lader derpaa sex af sine Folk blive tilbage i Skoven, og holde Hestene færdige; med de andre gaaer han frem, befæster det til Jorden bøiede Egetræ med Toug til Stangen af Burisleifs Telt, og lader to af sine Folk overhugge de Reeb, der nedbøiede Træet. Det springer tilbage og river Kongens Telt op i Luften. Eymund iler i Øieblikket til, dræber Burisleif med nogle Flere, og rider bort. Den fiendtlige Hær blev forskrækket, vidste ei,

hvordan det var gaaet til; den Ene mistænkte den Anden, og Hæren adskiltes.

Nu glider Aaret hen, Nordmændene erholde ingen Penge; der vare ogsaa de, der mindede Jarisleif om, at det var hans Broder, som var bleven dræbt af Eymund. Denne mærkede Uraad, lod Skibene gjøre seilfærdige, og efter at have sagt Jarisleif, at han drog til hans Broder, begav han sig hurtigen ombord. Som han vilde lægge fra Land, kommer Dronning Ingegerde, fulgt af Rognvald Jarl Ulfsson, og et Par Andre, for at ville tale med Eymund; denne gaaer i Land. De sætte sig paa en Brink tæt ved Strandkanten, Dronningen og Rognvald tage Plads, hver ved sin Side, og det just paa Eymunds Kappe, men denne mærker Uraad, og løser Kappens Baand. Da nu Dronningen under Samtalen kaster sin Handske i Veiret, og Bevæbnede bryde frem af et Baghold, lader Eymund sin Kappe i Stikken, springer ned paa Strandbredden, og seiler bort til Kong Varnlaf, hos hvem han tog Tieneste paa de forrige Vilkaar.

Jarisleif fordrede nogen Tid efter et Stykke af Kong Varnlafs Land; denne svarede Nei efter Eymunds Tilskyndelse. Da Kongerne derpaa førte deres Hære mod hinanden, bortsnappede Eymund

Ingegerde, som tilbød sig at slutte Forlig; hvilket saaledes blev indgaaet, at Jarisleif skulde beholde den større Deel af Garderige, nemlig Holmgaard, Varnlaf skulde have Kænugaard, hvilket var en halv Gang mere end han før besad, og Eymund erholde Palteskiu. Hvis han døde uden Arvinger, skulde Landet tilfalde Kongebrødrene. Rognvald Jarl beholdt Aldeigiaborg. Varnlaf døde tre Uger efter, Jarisleif arvede ham. Eymund blev heller ikke gammel, han døde uden Børn, og gav sit Rige med Jarisleifs Samtykke til sin Fostbroder Ragnar. Rognvald Jarl var i Garderige, da den hellige Olaf kom der, og blev hans bedste Ven.

Forfatteren af denne Saga har vist nok vilet fortælle en sand Begivenhed. Den er henført til en Tidsalder, om hvis Tildragelser man var nøie underrettet. Dens Hovedpersoner ere næsten alle af andre Mindesmærker bekiendte, og Sagaen indeholder intet Overnatutligt, uagtet dog dens større Deel angaaer Egne, hvor ellers Sagnskriverne pleiede at lade Indbildningskraften spille. Snorre nævner ikke Eymund, havde heller ikke Anledning dertil, da Norge ei var Skuepladsen for hans Bedrifter; men Sagaens Beretning om

Kong Hræreks og Medkongers Skiebne ſtemmer noie med Snorre i Oluf Hell. Saga Kap. 73, 74, 82-86, og hvorlunde Ingegerde og Rognvald Jarl kom til Garderige, fortælles ſammeſteds Kap. 95. Eymunds Adfærd mod Oluf er ſaa naturlig, at der er ikke Aarſag til at kalde den i Tvivl. Derimod ſynes Tildragelſerne i Rusland at være forſkiønnede ved Sagnet; thi at Jarisleif tre Gange nødes til at ſlutte Kontrakten, tre Gange vil bryde den igien, og at Eymund tre Gange bruger en gradviis forøget Snedighed for at ſeire, bliver mistænkeligt. Overeensſtemmelſen med de ruſſiſke Skribentere er dog ſtørre, end ved en opdigtet Fortælling havde været Tilfældet. Ifølge Tidsregningen hos Snorre blev Hræret ſendt til Island 1018, og Ingegerde gift med Holmgaards Konge Jarisleif 1019. Efter Tſcherbatovs ruſſiſke Hiſtorie [59]), bemægtigede Jaroslav ſig Novgorod efter Faderens Wladimirs eller Valdemars Død 1015. Han blev angrebet af ſin ældre og mægtigere Broder, den gruſomme Sviatopolk, men overvandt ham med en Hær, hvori der var 1000 Væringer. Sviatogolk kom igien, underſtøttet af ſin

[59]) Karamſins ruſſiſke Hiſtorie har jeg ikke her kunnet benytte, da ikkun den første Deel af ſamme hidtil er udkommet i tydſk Overſættelſe.

Svigerfader, den polske Kong Boleslav, men denne blev siden forbittret paa ham, og unddrog ham sin Hielp. Tredie Gang kom Sviatopolk igien med en stor Hær Petscheneger, der vel kunde være Sagaens Tyrker, men blev slagen og døde i Polen 1019. To Aar efter fik Jaroslav en ny Strid med Priatschislav, Søn af hans Broder Isjjaslav. Jaroslav slog ham vel, men giorde dog Fred med ham og lagde to Stæver til hans Gebet. Dette er ikke uligt, hvad Sagaen fortæller om Udfaldet af Striden med Varnlaf. At der er nogle Aars Forskiel i Tidsbestemmelsen mellem de russiske og nordiske Skribentere, bliver i saa fierne Tider let forklarligt.

I den fabelagtige Ingvar Vidførles Saga nævnes vel Kap. 1, 2, 3, en Eymund, der forsvarede Kong Jarisleifs Land; men denne Eymunds Herkomst og øvrige Skiebne er aldeles forskiellig fra Heltens i vor Saga. Ingvars Saga er desuden alt for meget et blot Eventyr, til at noget paa den kunde bygges. Muligt er det, at da Ingvars Saga ogsaa Kap. 5 nævner Islænderen Gardketil blandt dem, der ledsagede Ingvar paa sit Fabeltog til Garderige, dens Forfatter just har valgt dennes og Eymunds Navne, fordi han før havde hørt disse knyttede til Mindet om Bedrifter i Rusland.

Sagaen er skrevet i et ret godt Sprog. Den findes i Flateyarbogen col. 368-377, er altsaa ikke yngre end det fiortende Aarhundrede, og da den citerer Præsten Styrmer, som Hiemmelsmand for Begivenheder, ogsaa Snorre fortæller, er det rimeligt, at Sagaen er skreven enten før Snorre eller paa en Tid, da Heimskringlas Anseelse ei endnu var saa stor, altsaa i det trettende Aarhundrede.

Torfæus har korteligen benyttet denne Saga, hist. norvag. P. 3. p. 97. Suhm nævner Eymund i Hist. af Danmark 3 D. S. 537.

Sagaer om Norge.

Saga om Harald Haarfager. *

Ved første Giennemlæsning synes dette Haandskrift at indeholde meget Nyt og Vigtigt. Det begynder med Halfdan Svartes Regiering, og ender afbrudt kort før Slaget ved Hafursfiord. Det følger Snorres Beretninger, Kapitel for Kapitel, dog saaledes, at alt fortælles her, ikke blot med flere Ord men ogsaa meget omstændeligere. Naar f. Ex. Snorre blot siger kort, at Halfdan førte mange Krige med Gandalf, og feirede jevnligen; læser man her om, hvorledes det var gaaet til i hvert Slag. Naar Snorre fortæller om et Feldtslags Udfald, tilføies her, hvor talrige Hærene vare, hvor mange der faldt paa begge Sider; ligeledes naar en mærkelig Mands Fald bliver omtalt, hvo det var der nedlagde ham. Snorre bemærker om

Kong Sigurd Hiort (Halfdans S. K. 5), at man havde en lang Saga om ham. Her finde vi et Udtog af denne: hvorledes nemlig Sigurd havde i det ſydlige Jylland nedlagt Hildebrand og tolv Berſærker, ſiden opjaget den guldhornede Hiort i Thorslund i Skaane, hvorefter de Svenſke havde helliget Templet i Lunven til Thor, og bygt en Borg deromkring, ſom kaldtes Lundeborg, hvor enhver af Aſerne og Aſynierne havde deres Tempel, men ſom to Gange før Kriſtendommens Indførelſe blev ødelagt af Vikinger. Siden havde Sigurd Hiort indgaaet den Pagt med Kong Hring den Gamle af Hringerige; at han ſkulde arve hans Rige, hvis Hring døde uden Børn. Om adſkillige af Harald Haarfagers Skalde fortælles her mærkelige Træk. Saaledes var det Thiodolf af Hvine, der først berettede Kong Harald, at de oplandſke Konger havde ſammenrottet ſig imod ham (Snorre H. Haarf. S. K. 2) og ſom ledte Kongens Hær ad en Gienvei, paa hvilken Fienderne bleve overfaldne. Han var desuden Hofgode, og foretog en Gang et ſtort Offer, hvori han paakaldte Thor og Odin, men iſær Dovre Haralds Fosterfader, for at befri Kongen for Svaſes Kogleri. Der var Audun Illſkald, der opmuntrede Harald til at beile til Kong Eriks Datter Gyda, ſom gav

Kongen det bekiendte ſtolte Svar; han udmærkede ſig ſiden ved ſin Klogt i Krigen imod de Svenſke.

Alle disſe Tillæg til den gamle norſke Hiſtorie ere i dem ſelv ingenlunde fabelagtige; ikkun det æventyrlige Sagn, om hvorledes Harald Haarfager blev opfoſtret af Dovre, er her bleven noget mere udmalet. Nogle enkelte Stropher af Harald Haarfagers Skalde, ſom ikke læſtes hos Snorre, ſynes end mere at ophøie Beretningernes Paalidelighed, hvortil endelig kommer en Citation af Are Frode, efter hvilken han ſkal have ſagt, at der hverken før eller ſiden i Norden havde været ſaa megen Ufred, ſom i Kong Haralds Mindreaarighed. Dog maae denne Saga ved nøiere Underſøgelſe vække Tvivl om ſin Ægthed. Allerede den Omſtændighed er mistænkelig, at den, uagtet ſin ſtore Vidtløftighed, følger Snorre Skridt for Skridt, og vel udmaler hans Beretninger, men aldrig afviger fra disſe. Anderledes er Forholdet mellem Heimskringla og de andre gamle Bearbeidelſer af de norſke Kongers Krønike, hvor ikke ſielden Forſkiellighed finder Sted. Alle Tilſætningerne have desuden ſlet intet karakteriſtiſkt, men ere blot Gientagelſer af ſædvanlige Kampſcener, eller Træk, hvortil findes Sideſtykker i andre Sagaer. De for Sagaen ſæregne Vers ere maadelige

ligesom og Stilen ikke er fri for nye Ord og Vendinger. K. 13 nævner Forfatteren Sturlaug Starfsame, og anfører K. 26 noget om hans Bedrifter, K. 16 bemærker han, at der gives en Saga om Halfdan Eisteinsen, han maae altsaa selv være yngre end disse ikke før Enden af fiortende Aarhundrede skrevne Fabelsagaer. Men hvad der endnu mere vækker Formodning om Skriftets Nyhed, er, at det har været Torfæus aldeles ubekiendt, uagtet han ellers har læst alt, hvad vi om den gamle norske Historie endnu have tilbage. Sagaen findes heller ikke blandt de arnæmagnæanske Samlinger, hverken Schiønning, eller Suhm have vidst af den at sige. Først i 1819 er den bleven sendt til Kiøbenhavn. Vi er altsaa beføiede til at anſee denne Saga for en Digtning fra vor egen Tidsalder, der ikke har det ringeste historiske Værd.

Saga om Kong Harald Haarfagers Skalde. *

Kong Harald Haarfager regierede over Norge. Han havde mange giæve Mænd hos sig, deriblandt

trende Skalde, Aulver Huufa, Thorbiørn Hornklove og Audun Illskald. Denne var nyligen bleven forligt med Kongen, efter at have ſtiaalet et Omqvæde af et Drape, ſom hans Frende Ulf Sebbeſen havde digtet om Kongen, hvorover han, ſom der fortælles i Sagaen om Ulf Sebbeſen og Quig Jarl, havde faaet Tilnavnet Illſkald, og Drapen var bleven kaldet Tyvsomkvædet (stolin stefia). Thiodolf af Hvine havde, da det følgende tildrog ſig, Orlov af Kongen at være paa ſin Gaard.

Kong Harald var med ſine Hirdmænd i Gieſterie hos ſin Frenke Ingeborg, en rig Enke paa Nordmør. Der var et ſtort Gilde, Enken, en vakker og beleven Kone, vartede ſelv op. Da hun mod Aften iſkænkede Audun et fuldt Dyrehorn, greb denne med Horner hendes Haand, og ſagde "du er en deilig Kone, og har indtaget mig, vil du lade mig komme til dig i Nat, vil jeg give dig denne Guldring, jeg fik af Kongen, med meget Andet" "Det er ei dit Alvor", ſvarede Enken "du er drukken, Kongen bliver vred, hvis han mærker det." Audun forſikkrede, han brød ſig ei om Kongen, naar hun vilde ſamtykke. Ingeborg ſaae paa den ſmukke Ring, og ſagde: det kan være, jeg føier dig, hvis du giør ſom jeg ſiger. Nadr

en Trediedeel af Natten er forbi, kommer du til min Fruerſtue, jeg ſkal mage det, at Ledet paa Plankeværket, og de tvende Dørre paa Bygningen, ſtaae aabne. Hun gav ham et Kys til Afſked. Derpaa traadte hun hen til Thorbiørn Hornklove, han tiltalte hende paa ſamme Maade, erholdt og løfte om et Stevnemøde, ligedan gik det Aulver Hnufa. Ingeborg fik en Guldring af hver. Ud paa Aftenen forlod hun Drikkeſalen, for at begive ſig til Ro. Mændene bleve tilbage, drak dygtigt, og ſlumrede ind, en efter anden, kun Skaldene bleve vaagne, thi de kunde ikke glemme, hvad de havde at vente. Da Trediedelen af Natten var forbi, ſtaaer Audun op, gaaer til Fruerſtuen, finder Ledet og tvende Dørre aabne, men den ſidſte Dør var lukt, og ſom han vil vende om igien, ſlaaes den anden Dør i, ſaa Skalden maae blive ſtaaende. Ved Midienat forlader Thorbiørn Hornklove Salen, kommer igiennem Plankeværket og den første Dør, men den anden var lukt, og den han var kommen igiennem, blev ſtrax ſlaget i efter ham. I den ſidſte Trediedeel af Natten vandrer Aulver Hnufa ſamme Vei, og kommer netop indenfor Plankeværket, da Leddet lukkes for ham. Enhver af dem maatte, hvor han var, tilbringe Natten, den ene vidſte ikke af den anden, ingen havde an-

det paa i den ſtærke Froſt end ſit Linned og en Kappe.

Næſte Morgen ſom Kongen kom i ſit Høiſæde, ſavnede han ſine Skalde, og lod ſøge efter dem. Ingeborg fortalte da, hvad hun vidſte. Kongen gik med et talrigt Følge hen til Fruerſtuen, og var ſaa vred, da han fandt Skaldene, at han neppe kunde tale; han vilde for deres Uforſkammenhed ſtrax have ladet dem dræbe, hvis ei mange anſeelige Mænd vare gangne i Forbøn for dem. Kongen paalagde dem derfor at reiſe til den ſvenſke Konge, Erik Biørnſen, og ſtifte Fred mellem Rigerne, et farligt Ærinde. Hver af dem kunde vælge en af Kongens Mænd til Følge. De bade Kongen, at han vilde lade ſin Lykke ledſage dem; og hvor vred han var, lovede han det dog. Ingen af Kongens Følge nægtede at reiſe med dem, ja endog flere anſeelige Mænd fulgte med, ſaa at Kong Harald blev bange for ſaa mange Hædersmænd, og ſamlede ſin Hær. Thorolf Qvældulfsſen, Sigurd af Sandnes, Raugnvald af Mistl og flere Nord fra kom til ham. Kongeſønnen Erik ſkulde gaae med Flaaden.

Imidlertid vare de Reiſende dragne over Kiølen, hvor de havde dræbt en Røver ved Navn Hama, en Søn af Jarlen i Helſingeland, ſamt hans

Moder Ruddu. Broderen Hialmar, der havde afskyet Hamas Fremfærd, forligte sig med dem, især for Kong Haralds Skyld, og ledsagede dem til Kong Erik, der paa Hialmars Anbefaling tog vel imod dem. Efter at have bragt Kongen rige Gaver af Hamas Efterladenskab, fortalte de, at de vare komne at slutte Fred mellem Landene, og qvade Sange til Kongens og andre mægtige Svenskes Ære. Da de vel havde rsgtet deres Ærinde, vendte de igien tilbage, og mødte Kong Harald, som havde samlet en stor Hær, og blev glad ved at see dem i Behold. Harald sendte strax Hauk Habrok og Rolf Nefia til sin Søn Erik, for at lade ham vide, at han skulde vende hiem Denne havde imidlertid alt begyndt Fiendtlighederne, han vendte vel strax tilbage, men Kong Erik blev dog meget forbittret over det, og der var aldrig siden god Forstaaelse mellem disse Konger.

De trende ulykkelige Elskere ere bekiendte historiske Personer. De nævnes alle i Fortegnelserne paa Kong Haralds Skalde. Om Audun Illskald fortæller Egilssaga (K. 8. S. 27), at han var den ældste af Harald Haarfagers Skalde, havde været Faderens Halfdan Svartes Skald, og sad

derfor paa det fornemſte Sæde. Af hans Vers findes ingen i Heimskringla, men derimod i Snorres Edda, og en Strophe om Kong Haralds Kæmpere i Flatøebogen col. 298.

Thorbiørn Hornklove var efter det anførte Sted i Egilssaga i Værdighed den anden Skald hos Kong Harald. Snorre anfører adskillige Strophер af hans saakaldte Glyms Drape om Kong Haralds Kampe [60]), end flere Brudstykker af hans Vers findes i Snorres Edda, i Fagurskinna [61]) og Flatøebogen [62]). Aulver Hnufa var af Harald Haarfagers Skalde den tredie i Værdighed [63]). I Slaget ved Hafursfiord var han en af Stavnboerne paa Kongens Skib [64]), og nævnes oftere som en Mand af Anseelse [65]). Hans Vers ere alle tabte.

Men uagtet de fremtrædende Personer ere hiſtoriſke, og Fortællingen ei beretter andet, end hvad der gierne kan have tildraget ſig ved Harald

---

[60]) Harald Haarf. Saga K. 10, 11, 16, 17, 19, 21, 22.
[61]) Det Suhmſke Afſkrift No. 54 i Fol. S. 9-14.
[62]) col. 301-302.
[63]) Egilssaga Kap. 8, S. 27.
[64]) Ibid. Kap. 9, S. 32.
[65]) Ibid. Kap. 22, S. 95-96.

Haarfagers Hof, indeholder den dog alt for mange hiſtoriſke Misgreb, til at være ſandfærdig. Naar Audun havde været Skald hos Halfdan Svarte, maae han i det mindſte have været 20 Aar gammel, da Halfdan dode 851. Erik Blodøxe blev født 898, havde denne nu blot været ſexten Aar, da han fik den norſke Flaade at anføre; maae Audun have været halvfierdſindstyve Aar, da han blev indtaget af den ſkionne Ingeborg. Thorolf Qvelvulfs Søn nævnes blandt de Lehnsmænd, der fulgte med Kongen til Sverrig; men denne var bleven dræbt otte Aar før Erik Blodøxe kom til Verden. Snorre omtaler blot Haralds Stridigheder med den ſvenſke Kong Erik Emundſen, der dode i Haralds tiende Regieringsaar. Sønnen Biørn regierede i 50 Aar. (Sn Har. Haarf. S. K. 28-29). Det maatte altſaa have været til dennes Søn Erik den Seierſælle, at Skaldene reiſe; men Snorre veed intet om Harald Haarfagers Tvistigheder med denne Erik. Hertil kommer endnu det Uſandſynlige, at det netop vare de tre fornemſte Digtere, der bleve forelſkede, og at det tredobbelte Stevnemøde paa een Aften blev aftalt. En ſaadan tredobbelt Gientagelſe er ſædvanlig i de opdigtede Sagaer. Imidlertid er dog neppe denne Saga, om den endnu kun er tilbage i tvende Pa-

piiraſkrifter i den arnæmagnæanſke Samling, nogen ganſke ny Digtning. Den er ſaa lidt udpyntet efter det fiortende eller femtende Aarhundredes islandſke Smag, at dette Udkaſt til et oldnordiſk Lyſtſpil, vel kunde ſtige op til det trettende Aarhundrede. Om noget Oldtidsſagn angaaende en Kierlighedshandel mellem nogle Digtere og en Adelsfrue har lagt til Grund, maae man vel i vore Dage lade være ubeſtemt. Torfæus har ikke kiendt Fortællingen.

Oluf Tryggveſens Saga ved Oddur Munk og ved Gunlaug Munk.

Foruden den Saga om Kong Oluf Tryggveſen, der udgiør en Deel af Snorres Heimskringla, have vi endnu tvende vidtloftige Bearbeidelſer af ſamme Konges Hiſtorie, hvis Forhold til hinanden og til Snorre er temmelig indviklet.

1691 udgav J. J. Reenhielm i Upſal Olaf Tryggveſens Saga ved Oddur Munk 272 S. i 4 med Regiſter over de mærkeligſte Ord og Perſoner ſamt hiſtoriſke Noter. Et Fragment deraf, indeholdende Slaget ved Svolder, havde Reenhielms Svigerfader O. Verelius allerede 1665 ladet aftrykke efter et Membram. Det fuldſtændige

Haandskrift bragte Islænderen Jonas Rugman til Sverrig 1666, men hindredes ved forskiellige Uheld fra selv at besorge Udgivelsen, som Reenhielm efter hans Død paatog sig.

Betragte vi denne Saga i og for sig selv, finde vi i den en udførlig Fremstilling af Oluf Tryggvesens Levnet, som ved nogle hist og her indstrøede fromme Betragtninger synes at røbe, at Forfatteren var Geistlig; men hvis Tone i det Hele ikke er forskiellig fra Sagaskrivernes. Nogle faae fabelagtige Anecdoter hindre ei Troværdigheden af det Øvrige, hvori der er saa meget karakteristiskt. Fortællingen, hvis Begyndelse er forkommet, er i det Hele godt sammenhængende, dog findes et Par Steder Gjentagelser: nemlig om Sigurd Storraade S. 7 jevnfør 114 og Dronning Thyrà S 125, 129 jevnfør 155, 160, hvor det synes Forfatteren har glemt, hvad han forhen havde berettet. Bogen maae være skrevet af en for de Tider belæst Mand, thi S. 95, 96 tager han Hensyn til Are Frodes og Sæmund Frodes chronologiske Bestemmelser, citerer S. 121 en Yttring af sidstnævnte om Olufs Missionsiver, og et Vidnesbyrd af Præsten Ruphus S. 156, om Kong Burisleif. Ved Sagaens Ende læses S. 261:

at saaledes skrev Oddur Munk, viet til Præst paa Thingøre.

Sammenligne vi Oddurs Fremstilling af Olufs Levnet med Snorres, finde vi, at hiin er uafhængig af denne. Oddur fortæller næsten altid med andre Ord, oftest meget vidtløftigere, og endeel Begivenheder i en anden Orden. I det Hele stemme begge overens, og tiene til at bestyrke hinanden; men Oddur afviger ikke blot i nogle Smaatræk, han har ogsaa begaaet Feil, som han neppe havde været i Stand til, hvis han havde kiendt Snorres Værk. Han forvexler nemlig den Hakon, der efter Gunhildes Befaling forfulgte den nyfødte Olaf med Hakon Jarl paa Hlade, og lader Kong Oluf begive sig til Norge fra Rusland af og ikke fra Irland. Derimod kan Snorre gierne have kiendt Oddurs Værk, thi man kan finde gyldig Grund til hver Udeladelse og Afvigelse hos ham: enten fordi det var alt for omstændeligt for hans Plan, eller i sig selv mindre troværdigt. Et Par Træk har Snorre maaskee med Villie forbigaaet, fordi de ei vare hæderlige for Oluf Tryggvesen: nemlig at Gudrune, Jernskægges Datter, havde været Olufs Frille S. 177, og at han engang lod Hunden Vige sønderrive et

Menneſke, og derfor blev iretteſat af Biſkoppen S. 183, 186.

Sammenligne vi dernæſt Oddurs Skrift med den i Skalholt trykte Udgave af Oluf Tryggveſens Levnet, der bærer Gunlaugs Navn; ſees ſtrax, at denne er af langt ſtørre Omfang end hiin. Ved nøiere Underſøgelſe viſer det ſig, at i den Skalholter Udgave ere mange Fortællinger optagne, fordi de ſtode i fiern Forbindelſe med Olufs Hiſtorie, hvorved Fortællingens Gang ideligen afbrydes. Afſondres alle disſe Epiſoder, bliver Forſkiellen i Omfanget af begge Fremſtillinger ikke ſtor. Mogle Steder er den Skalholter Udgave vidtløftigere, men meeſt formedelſt tilføiede Betragtninger; oftere er det hos Oddur, at den udførligſte Beretning findes. Begge ſtemme de indbyrdes langt mere overeens end med Snorre, dog maae de oprindeligen have været uafhængige af hinanden, thi ikke blot at de fortælle Begivenhederne fra Midten af Olufs Regiering i forſkiellig Orden, de afvige og i Smaaomſtændigheder. Oddur Munk har adſkillige Træk om Olufs Tog i Venden (22, 38), om hans Ophold i Keiſerens Leir (49, 61) om Dronning Thyra (128, 155, 160) og iſær om Slaget ved Svolder, hvilke efter al Sandſynlighed vare blevne optagne i den anden Bearbeidelſe af Olufs

levnet, hvis dens Forfatter havde kiendt dem. Alligevel anføres i Enden af den Skalholter Udgave 2 D. S. 327 at Oddur Munk, der var en anden Mand end Gunlaug Munk, havde skrevet meest paa Latin om Oluf Tryggvesen, og blandt andet anført, at Grimkel, Oluf den Helliges Biskop, var en Søsterson af den Sigurd, der havde været Oluf Tryggvesens Biskop; en Bemærkning, som vi ikke nu læse i Oddurs Saga. S. 329 bemærkes, at Klosterbrødrene Gunlaug og Oddur havde faaet deres fleste Efterretninger om Kong Olaf fra Geller Thorgilsen, Asgrim Vestlidason, Biarne Bergthorsson, Arngunna Arnorsdatter, Herdise Dadadatter, Thorgerde Thorsteinsdatter. Hvorledes disse Yttringer om Oddur kunne forklares med Hensyn til den Skalholter Udgave, skulle vi see nedenfor; her maae vi endnu betragte det Tillæg til Oddurs Værk, som findes i Reenhielms Udgave S. 262-272. Det indeholder foruden nogle Vidnesbyrd om, at Oluf havde levet længe efter Svolderslaget, nogle Vers af Halfred Vandraadskald og følgende Linier S. 267. "Denne Saga fortalte mig Abbed Asgrim Vestlides Søn, Præsten Biarne Bergthors Søn, Geller Thorgilsen, Herdise Dadadatter, Thorgerde Thorsteinsdatter, Ingud Arnorsdatter. Disse lærte mig

Olaf Tryggvesens Saga saaledes som nu er fortalt. Og jeg viste Bogen til Gissur Hallssen, og rettede den efter hans Raad, og dertil have vi siden holdt os." Dette Sted stemmer næsten ordret overeens med det nys anførte af Gunlaugs Saga, ikkun med den Forskiel, at paa det sidste Sted uævnes siden allene Gunlaug, paa det første anføres Oddur som den, der benyttede Gissurs Rettelse. Den svenske Udgiver har bemærket foran disse Tillæg, at de syntes at være af samme Forfatter, som det Foregaaende; heraf kan man slutte, at Haandskrifterne ei have havt Tillæggene, men at de andensteds fra ere tagne. De kunne ei heller bringes i god Forbindelse med det Foregaaende, hvor Olufs Frelse af Slaget korteligen blev fortalt, og Sagaen formeligen sluttet. Da nu Gunlaugs Saga just har Efterretningen om Oddurs Hiemmel, og desuden vidtløftigen anfører allehaande Sagn om Olufs Skiebne efter Slaget, kunde det blive rimeligt, at Tillæggene derfra vare hentede. Men ved nærmere Sammenligning finder man, at af de trende Smaafortællinger, Tillægget indeholder, findes kun de tvende og det med Afvigelser i Gunlaugs Saga. Altsaa maae Tillægget enten være en fuldstændigere Oversættelse af

Oddurs latinske Skrift, eller hentet fra en os ubekiendt Kilde.

Kristnisaga anfører K. 6. S. 32, at det er skrevet i Kong Olufs Saga, at Kongen reiste fra Island til Holmgaard (Rusland) og fra Holmgaard til Norge. Da det allene er Oddur Munk, som lader Oluf reise paa denne Maade, er det rimeligt, at det er hans Skrift, der citeres. I øvrigt vide vi slet intet om Munken Oddur, uden at han ifølge Annalerne skal være død 1200. Af Oddurs Hiemmelsmænd var Arngrim Vestlides Søn Abbed i Thingøre Kloster fra 1158 til sin Død 1161 [66]). Præsten Biarne døde 1173 [67]). Gissur Hallsen, der giennemsaae Odds og Gunlaugs Arbeider, var Laugmand i Island Aar 1181. Han havde foretaget mange Reiser og beskrevet dem i et nu tabt Værk, der hedte flos peregrinationis; han var desuden bekiendt for sin historiske Lærdom, og det var efter hans Beretninger at Hungurvaka blev nedskrevet [68]). Oddurs Skrift

[66]) Finni Johannæi hist. eccles. Isl. vol. 4. p. 31.

[67]) Ibid. vol. 4. p. 138. Samme Biarne anføres i et Haandskrift af Rymbegla, som en af Islands berømteste Mathematikere, men efter den Text, som den trykte Udgave af Rymbegla følger, var Mathematikeren Biarne en Søn af Thorgeir.

[68]) Sturlungasaga 3 Thattr 5 K. S. 205. Hun-

maae altsaa være forfattet i den sidste Halvdeel af det tolvte Aarhundrede, og vi have ingen Grund til at omtvivle, hvad der udtrykkeligen siges i Enden af Reenhielms Udgave: at vi heraf have en islandsk Oversættelse, men som neppe er ordret, og hvori enkelte Udeladelser og Tilsætninger ere skete. Endnu skal Oddur, ifølge en Yttring af den lærde Islænder Arngrim, have skrevet en Beregning over de kirkelige Fester [69]). Et andet men uhiemlet Sagn, at Oddur skulde have skrevet Ingvar Vidførles Saga, maae ifølge indvortes Grunde være urigtigt.

I Skalholt udkom 1688 ved Biskop Thord Thorlaksens Foranstaltning Oluf Tryggvesens Saga paa Islandsk uden Oversættelse eller Noter i tvende Deie 238 og 336 S. i 4. foruden Register og et Tillæg. Denne Saga begynder med en kort Udsigt over de norske Kongers Historie, indtil Oluf Tryggvesens Fødsel; da bliver Fortællingen udførlig, men ideligen afbrydes dens Gang ved Episoder, der undertiden kun staae i fiern Forbindelse med Olufs egen Skiebne. Saaledes indføres et Stykke om de gamle danske Konger, og hvorledes

---

gurvaka Cap. 1. Finni Joh. hist. eccles. tom. I. S. 195-197.

69) Finni Joh. hist. eccles. tom. I. p. 213.

Riget blev kriſtnet 1 D. S. 69-91, i Anledning af Olufs Ophold hos Keiſer Otto; de orkenøſke Jarlers Hiſtorie og Genealogi fra de ældſte Tider optages, fordi at Oluf kriſtnede Orkenøerne, og mangen enkelt Mands hele Hiſtorie bliver fortalt, fordi han endte ved Kong Olufs Hof. Hvor en ſaadan Epiſode ſyntes meget lang, og paa flere Steder at gribe ind i Olufs Hiſtorie, blev den meddeelt i forſkiellige Afſnit; dette er iſær Tilfældet med Jomsvikingaſaga, Kæreyingaſaga og Halfred Vanraadſkalds Thattr. Disſe Epiſoder ere ſielden ved nogen Overgang forenede med den øvrige Fortælling. Jomsvikingaſaga, der haves i flere Haandſkrifter, er et Exempel paa, hvorledes Haandſkriftets Forfatter ofte blot ordret har afſkrevet, hvad han havde for ſig. Nogle faae Steder f. Ex. 1 D. S. 201, 2 D. S. 165 findes opbyggelige Betragtninger, ſkrevne i en anden Stil, der indlede det nærmeſt Følgende. Epiſoderne, hvoraf enhver for ſig er bleven paa ſit Sted omtalt i dette Sagabibliothek, ere af forſkiellig Værd og Alder. Det Hele udgiør et Stykke af Flatøebogen, og er, ifølge en Bemærkning i Membranen ſelv, ſammenſkrevet af Præſten Jon Thorderſen i Aarene 1387 til 1395.

Det er ikkun Beſkaffenheden af den Oluf Tryggveſens Saga, der har tient Samleren til Grundvold for ſit Arbeide, ſom vi her have at underſøge Vi kunne ſlutte os til den, deels af enkelte Vink i Skriftet ſelv, deels ved Sammenligning med de andre Bearbeidelſer af denne Konges Hiſtorie. 2 D. S. 329 hedder det, ſtrax efter det ovenfor anførte Sted om hvad Hiemmel Kloſterbrødrene Gunlaug og Oddur havde. "Siden ſkal Gunlaug have viiſt Kong Olufs Saga til Giſſur Hallsſen, og benævnte Giſſur havde denne Bog to Aar hos ſig, og da den kom tilbage til Broder Gunlaug, emenderede han den ſelv, hvor han troede, den behøvede det." Endvidere læſes 2 D. K. 106 S. 321. "Den hæderlige Klerk og med god Hukommelſe vel begavede Maud, Gunlaug Munk paa Thingøre, haver i et omhyggeligt Latinſk Foredrag ſammenſat og fortalt mange og mærkelige Ting om den vældige Herre, Kong Oluf Trygveſen; han har med megen Indſigt berettet, hvorledes Kongen kom med Livet fra det ſidſte Slag, han holdt, det ved Svolder. Broder Gunlaug ſiges alleneſte at have ſkrevet, hvad han haver hørt af ſanddrue Mænd, og iſær at have ſamlet, hvad hen han havde fundet i Præſtens Are Frodes Skrifter. Men efter Enden af Svolder-

ſlaget fører benævnte Munk Gunlaug ſin Tale paa Sigurd, Kong Olufs Hofbiſp, ſom jeg nu med Guds Biſtand vil fortælle. "Derpaa følger en ſom det ſynes ordret Overſættelſe af Gunlaugs Efterretninger om Biſkop Sigurd S. 322-327. Strax efter citeres endnu et andet Stykke af Gunlaugs latinſke Skrift S. 328 om en Mand, der i et Syn havde ſeet Kong Oluf Af disſe Yttringer ſees, at Flatebogens Forfatter har havt Gunlaugs Skrift for ſig, og at han har tillagt det for trinligt Værd. Af det vi allerede vide, om Maaden hvorpaa denne Samler har benyttet ſine Materialier, ere vi altſaa beføiede til at ſlutte, at hvad vi læſe hos ham, henhørende til Oluf Tryggveſens Levnet, er for det meſte Gunlaugs Ord. Vel har Samleren ogſaa kiendt Oddurs Skrift, thi ikke blot nævner han Oddur de tvende ovenanførte Steder 2 D. S. 327, 329, han har uden Tvivl og ſigtet til en Yttring af denne, ved at berigtige deres Mening, der antoge at Hakon Jarl havde forfulgt Oluf ſtrax efter hans Fødſel: maaſkee han og derfra har hentet Efterretningen om den Abbed, der døbte Oluf S. 100; men han har ikke af Oddurs Skrift ordret meddelt længere Stykker, ſaaledes ſom Tilfældet var med Gunlaugs. Hertil kommer, at vi i Reenhielms Ud-

gave have en Olufssaga, som selv angiver sig for at være en Oversættelse af Oddnrs Arbeide, men mellem denne Saga og Olufs Levnet i den Skalholter Udgave, findes baade en saadan Grundlighed og en Grundforskiellighed, som ikke kan forklares uden at antage, hvad der netop berettes: at tvende samtidige Forfattere havde af de selv samme Kilder hentet deres Beretninger om den selv samme Mand.

Imidlertid læse vi dog ikke i Flatsbogen Gunlaugs Værk uforandret. Ikke blot at det er en islandsk Oversættelse af den latinske Original, foranstaltet enten af Samleren selv, eller en anden. Der maae og være skeet Tilsætninger, thi foruden de optagne Episoder, citeres Snorre flere Gange S. 286, 288, 298, hvilket Gunlaug, der var noget ældre end Snorre, ei kunde have giort. Oftere er Fortællingen ordret som Snorres, saa at enten Samleren her maae have havt Heimskringla for sig, eller og Snorre disse Steder har udskrevet Gunlaug, hvilket sidste dog er mindre rimeligt, da det forudsætter, at en islandsk Oversættelse var bleven foranstaltet af Gunlaugs Arbeide, faae Aar efter det var bleven færdigt. Et Par kritiske Bemærkninger: hvo den Hakon var, der tidligst efterstræbte Oluf 1 D. S. 59, og om

det var troligt, at Oluf havde kriſtnet Gardarige 1 D. S. 97, paſſe bedre til den ſenere Samler, end til Gunlaug, ſom meeſt havde ſit af mundtlig Fortælling. Derimod kunne Citationerne af de norſke Kongers Krønike (æfi Noregs kunga) 1 D. S. 213 og de norſke Kongers Bog 1 D. S. 136 gierne hidrøre fra Gunlaug; da der vare ældre Bearbeidelſer af de norſke Kongers Bedrifter, ſom bare dette Navn; da desuden den ſidſt anførte Citation angaaer noget, ſom ei ſtaaer hos Snorre, og Flatsbogens Samler pleier at citere Snorre udtrykkeligen ved Navn. Ligeledes ſynes Indledningen om de ældre norſke Kongers Bedrifter at høre til Gunlaugs Skrift, thi havde den ſenere Samler uddraget det af Heimskringla, kunde man ei forklare Smaaafvigelſerne fra denne.

Reſultatet bliver: at den Skalholter Udgave af Oluf Tryggveſens Saga indeholder en fri, med mange Epiſoder og nogle faae Gloſſer forøget Overſættelſe af Gunlaugs latinſke Hiſtorie om denne Konges Bedrifter. Forholdet imellem Gunlaugs og Oddurs Arbeider have vi allerede berørt; ikkun dette er at tilføie: at Gunlaug har optaget flere Skaldevers end Oddur, deriblandt nogle, ſom ikke findes hos Snorre. Ingen af diſſe tvende Munke have drøftet derts Beretninger med den Omhygge-

lighed som Snorre, men de vare dog giennemtrængte af den gamle Tids historiske Aand; deres Efterretninger have baade i det Hele betragtede Troværdighedens Præg, og desuden antagelig Hiemmel i de hæderlige Mænds og Qvinders Vidnesbyrd, paa hvilke de beraabe sig. De maae vist nok regnes blandt Snorres Kilder i denne Deel af hans Historie.

Til Gunlaugs Levnet findes nogle Bidrag i Sturlungasaga. Han var ifølge denne en from og lærd Mand. Det var ham, der som den meest ansete Munk i Thingøre Kloster, tilligemed Klosterets Abbed Karl, høitideligen modtog Gudmund Aresen Aar 1200. Men da den samme Gudmund som Biskop havde sat Holums Skrift i Ban, var det især efter Gunlaugs Tilskyndelse, at de Fleste ei bekymrede sig om Banstraalen [70]). Biørn af Skardsa siger i Fortalen til sine Annaler (S. 4) at Munkene Oddur og Gunlaug have oversat mange Bøger af forskiellige Sprog paa nordisk Tungemaal, og tillige forfattet Sagaer. Til disse Oddurs og Gunlaugs Oversættelser kiender man i øvrigt aldeles intet. Derimod findes i Jon Ög-

---

70) Finni Joh. hist. eccles. tom. I. p. 412.

mundsens Saga [71]) Spor til, at Gunlaug har skrevet denne Biskops Levnet paa Latin, ligesom og Gudmund Godes Saga, der udgiør en Deel af Sturlunga, melder, at Gunlaug havde begyndt at udarbeide den hellige Ambrosii Levnet, men fordi dette afveeg fra den Levnetsbeskrivelse af Ambrosius, som den hellige Pave Gregor havde forfattet, var Biskop Gudmund bleven fortrydelig derover, og havde bevæget ham til at ophøre med sit Arbeide [72]). Gunlaug døde ifølge Flatøannalerne 1278 [73]).

Thorleif Jarlaskalds Thattr.

Thorleif var den tredie Søn af Asgeir Rodfeld, en mægtig Mand af anseelig Byrd i Svarfdalen. Han opfostredes hos Skiegge ved Midfiorden, blev tidlig til en dygtig Karl, vel øvet i allehaande Færdigheder og en god Skald. Det hedte

[71]) Sagabibliothek 1 D. S. 326.

[72]) Finn. Joh. hist. eccles. vol. 4. p. 137.138.

[73]) En Tabel, som viser Forholdet mellem de tre Bearbeidelser af Olaf Tryggvesens Levnet ved Oddur Munk, Gunlaug Munk og Snorre, findes i min Afhandling om Snorres Kilder og deres Troværdighed.

sig, at han havde lært mere af Oldtidens Kunster end de fleste Andre. I Anledning af Søsteren Ingvilde Fagrkin dræbte han Klause, blev desaarsag forfulgt af Karl den Røde og landsforviist, som Svarfdæla Saga fortæller.

Ved sine Frenders Hielp fik han Skib og Ladning, hvormed han seilede til Throndhiem. Da han der havde fortørnet Hakon Jarl, ved ikke omstændeligen nok at fortælle, hvordan det gik i Island; paastod denne Forkiøbsret til hans Varer. Thorleif frabad sig det, og gik strax ud i Byen at kiøbslaae. Da Jarlen hørte dette, sendte han sine Folk ned til Skibet, og lod det opbrænde; Varene tilegnede han sig, og Folkene bleve hængte mellem Kiøbmandsboderne. Thorleif kunde ei giøre andet end qvæde et Vers over hvad der var skeet, og flygte til Kong Svend (Tveskiæg) i Danmark.

Da han havde opholdt sig der et Stykke af Vinteren, digtede han et Drape til Kongens Ære, der behagede saa meget, at han erholdt til Belønning en Ring paa en Mark Guld og et Sværd der gialdt en halv Mark. Kort efter blev han tungsindig, og forlangte at reise til Hakon Jarl, og qvæde ham en Vise, som han kaldte Konevise, fordi Kone var et Digternavn paa Jarl. Svend samtykte, og Thorleif kom til Hlade, forklædt som

Ligger med et stort Bukkeskieg. Da han havde vakt Jarlens Opmærksomhed ved Støi og Fritalenhed, fik han Lov til at qvæde en Sang. Denne syntes i Forstningen at være til Jarlens Roes, men som Sangen fortsattes, blev Jarlen underlig tilmode, han følte en ulidelig Kløe, og kunde intet Øieblik have Ro. Som han vilde til at skiende, begyndte Thorleif paa den saakaldte Taagevise, der findes i Midten af Nidvisen om Jarlen. Som han qvædede den, blev der Mørke i Salen, han begyndte da igien paa Nidvisen, og ved sammes sidste Trediedeel begyndte alle Sværdene selv at bevæge sig i Hallen, Jarlen besvimede, og først efter at Thorleif var undveget, formindskedes Mørket gradvis. Jarlen kom til sig selv, men hans Skieg og halve Hovedhaar var borte, og mange vare dræbte.

Thorleif begav sig igien til Kong Svend, som kvad et Vers, da han hørte dennes Bedrift, og gav Thorleif Tilnavnet Jarlaskald samt et seilklart Skib, paa hvilket denne reiste til Island, ægtede en Kone ved Navn Aude af anseelig Æt, og bosatte sig i Myredalen.

Hakon Jarl tænkte imidlertid paa Hevn, giorde Løfter til Thorgerde Hørgabrud og hendes Søster Irpo, og da disse havde givet ham gunstigt

Svar, dræbte han et Menneske, satte Hiertet i et Træbillede, og fremkoglede saaledes med hine Systres Bistand en Mand, han kaldte Thorgerd, der blev sendt til Island, yppede paa Althinget Kiv med Thorleif, slog ham ihiel, og forsvandt. Thorleifs Mord spurgtes over det hele Land, og giorde megen Opsigt. Thorleifs Brødre, Oluf Volubriot og Helge Frækne agtede at hevne hans Død paa Jarlen, men de mægtede blot at opbrænde adskillige af dennes Gaarde.

I den Egn, hvor Thorleifs Gravhøi stod, var der en Qvæghyrde ved Navn Hallbiørn Hale, der ofte grundede paa, hvorledes han kunde qvæde en Sang til den Hellagtes Ære, men da han ingen Regler for Skaldekunsten havde lært, kom han ei videre, end til denne Begyndelse: "Her ligger Skald." En Nat, som han under disse Tanker sov ind ved Gravhøien, forekom det ham i Drømme, som Høien aabnedes, og en anseelig Mand traadte ud deraf, der lovede ham, at han skulde vorde en berømt Skald, hois han kunde erindre den Strophe, han qvad for ham. Strophen angik Thorleifs egen Roes, og Halbiørn skulde dertil qvæde et heelt Hædersdrape, som sin første Sang. Da Halbiørn vaagnede, erindrede han endnu Strophen, de øv-

rige Vers bleve ſnart færdige, og han blev en navnkundig Skald.

Landnamabogen nævner Thorleif Skald, ſom Søn af Asgeir Rødfeld, Broder til Oluf Voluſbriot og Ingvilde Rødkind, og anfører desuden et Vers af ham i Anledning af den Strid, der foranledigede hans Landflygtighed, hvilken Svarfdælaſaga vidtløftigen fortæller. Midfiord Skegge, Thorſteins Fosterfader, er bekiendt af Thord Hredes og flere Sagaer. Den første Deel af Thorleifs Hiſtorie er altſaa tilſtrækkeligen hiemlet. Uenigheden mellem Thorleif og Hakon Jarl er aldeles efter den nordiſke Oldtids Forfatning. At have Forkiøbsret til fremmede Skibes Varer maae have været et gammelt Regale; i det mindſte tilegnede Herredshøvdingerne i Island ſig denne Ret paa deres Diſtrikter [74]). At Hakon vilde betiene ſig af denne Ret, og ſtraffe hvem der vilde giøre ham den ſtridig, laae i Jarlens gierrige og voldſomme Karakter. Imidlertid er det vel en Overdrivelſe, foranlediget ved Hadet, der fulgte Jarlens Minde,

---

74) See Sagabibl. 1 D. S. 270, Gunlaug Ormſtungaſaga Kap. 2 og Anmærkningen dertil.

at man fortalte, han lod Skibets Mandſkab ophænge. Thorleif maatte nu ſom ærekier Nordbo ſøge at hevne ſig, da han ingen Bøder kunde erholde til Erſtatning. En Nidviſe blev Skaldens Tilflugt, ligeſom fordum Egil Skalagrims (Sagabibl. 1 D. S. 116), og en ſaadan anſaaes ikke for liden. Nidviſens Virkninger ere viſt nok fabelagtige, men at den er bleven digtet, er temmelig viſt. Ikke blot anfører Fortællingen ſelv en Strophe af Nidviſens Midte, Snorre citerer i Heimskringla (Oluf Tr. S. K. 56) et Vers af Asgeir Rødfelds Søn til Hakons Ære, hvilket ikke kan være forfattet ved nogen anden Leilighed, end ſom Nidviſens Indledning, der indeholdt Jarlens Roes. Oddur Munk beretter (Oluf Tryggveſ. Saga S. 79) at en Islænder havde digtet en lang Nidviſe om Hakon Jarl. Desuden fortælles i Sneglu Halls Thattr, at Kong Harald Sigurdſen formaaede en mægtig og overmodig Mand, til at forlige ſig med en Skald, der truede ham med en Nidviſe, ved at erindre ham om Thorleifs Nidviſe mod Hakon Jarl, og at ſligt aldrig glemtes. Thorleifs Nidviſe maatte fremkalde Hakons Hevn; at han har ſendt en Mand over til Island at ſnigmyrde Thorleif, er ligeſaa rimeligt, ſom at nogen af Had til Hakon og hans Hedenſkab, ſiden fortalte, det havde

været et forhexet Billede, som havde udført Mordet. For den sidste Deel af Fortællingen haves ingen Hiemmel. Halbiorn Hale nævnes i Jomsvikingesaga som ældre end Are Frode (Oluf Tryggvesens Saga, isl. Udg., 1 D., Kap. 155), er ellers en ubekiendt Skald. Brudstykker af Thorleifs Vers findes i Snorres Edda. Fortællingen om ham findes i Flatobogen i Oluf Tryggvesens Levnet og i den islandske Udgave deraf 1 D. S. 201—210. Indledningen S. 100 viser, at det er en for sig bestaaende Fortælling, dette Haandskrifts Samlere have optaget i Hakon Jarls Historie. Torfæus fortæller Thorleifs Historie som et Tillæg til Hakon Jarls Hist. Norv. P. 2 p. 356–360.

Thattr om Sunneve og Alban.

I Hagen Jarls Dage levede den favre Sunneve, en irsk Kongedatter, der styrede Riget efter Faderens Død. Hedenske Vikinger beilede til hende, men hun vilde hellige sit Liv til Gud, og allermindst ægte nogen hedensk Mand. Da Hedningerne nu hærjede Riget, og trængte hende saare; lod hun stevne til Thinge, og foredrog der, hvorlunde hun ei længere vilde trælle for det usle Riges

Skyld, men give ſig i Herrens Vold, og ſaa kunde alle de, hende vilde følge. Sunneve var ſaa elſket, at en ſtor Skare forlod Landet med hende paa Skibe, der hverken vare forſynede med Segl eller Aarer, Vaaben eller Ruſtning. De dreve til de tvende ubehoede Øer, Selio og Kin ved den norſke Kyſt, Sønden for Stad. Da de havde opholdt ſig paa diſſe i nogen Tid, mærkede Nabobønderne, ſom der holdte Qvæg, at der vare komne Fremmede; de troede det var Vikinger, og meldte det for Hakon Jarl, ſom drog derover med mange Stridsmænd. Som de hellige Folk ſaae dette, gik de ind i de Huler, de havde i Klipperne, og bade Gud vilde befrie dem fra Livets Elende. Gud hørte deres Bøn, og et Bierg faldt ned for Hulernes Aabninger.

Nogen Tid efter, da Hakon Jarl var bleven dræbt, kom to Bønder, begge ved Navn Thord, paa deres Reiſe til den nye Konge forbi Selio; de ſaae en Glands paa Øen, og da de ſeilede dertil, fandt de et ſkiønt Mandshoved, der udbredte Vellugt; det bragte de til Kong Oluf, ſom, opmærkſom ved Fortællingen, ſeilede derhen, og fandt et Steds, hvor Klippen var revnet, den ſkiønne Sunneves Liig aldeles friſkt. Paa Klippen blev der nu bygt en Kirke, og hendes Been der længe

dyrkede, indtil Sunneve i det trettende Aar af Magnus Erlingsens Regiering, blev flyttet til Bergen og skrinlagt, samme Aar salig Erkebiskop Thomas døde.

"Det findes optegnet at Sunneves Broder Alban, havde fulgt hende over Vesterhavet, men vi forbigaae dette som tvivlsomt. Imidlertid fortælle Folk, der have været paa Selio, at der er en stor Kirke, helliget Martyren Albanus, og at Hovedet af den Alban som dræbtes i England, der blev dyrket."

Sunneves og hendes Medfølgeres Fest helligholdes af Nordmændene den 8de Juli.

Denne Legende findes i Oluf Tryggvesens Levnet i Flatsbogen, og i den islandske Udgave af samme 2 D. S. 4—9. Det kritiske Tillæg om St. Alban, hvis Tone er mere prækende end den foregaaende Fortællings, hidrører uden Tvivl fra den, der i Enden af fiortende Aarhundrede sammenskrev Flatsbogen. I Oddur Munks Bearbeidelse af Oluf Tryggvesens Levnet, siges, at Alban havde fulgt med Sunneve, og det Hele fortælles noget kortere Kap. 25—27. S. 105—110. Et latinsk Udtog af Fortællingen er bleven oplæst paa

disse Helgeners Fest, og findes aftrykt efter et gammelt Legendarium i Langebeks Scriptores Vol. 4 p. 3–4, hvor ogsaa Flatøbogens Beretning er bleven aftrykt til Sammenligning. Legendariet fortæller endog tydeligere end Sagaen, hvorfor Bønderne anklagede de ubekiendte Fremmede for Jarlen; at nemlig adskilligt Qvæg var bleven borte imellem Fieldene, hvilket de troede, at disse Fremmede havde stiaalet.

De irske Krønikers Taushed om Sunneve, beviser vel ikke Fortællingens Ugyldighed, da meget er hendet de irske Smaakongers Slægt, som ei er bleven erindret, men gior den dog tvivlsom; hvortil endnu kommer det Synderlige, at man strax kiendte, at Liget var Synneves, uagtet alle de Fremmede vare døde, og ingen havde talt med dem. Venteligen er man bleven ledet ved et irsk Sagn om en Prindsesse, som, liig den hellige Ursula, engang flygtede bort, man vidste ikke hvorhen. Noget Lignende har uden Tvivl tildraget sig med Alban; thi hvad Sagaen fortæller om dennes Kloster paa Seløen, bestyrkes ved et Vidnesbyrd fra trettende Aarhundrede af Mathæus Parisiensis [75]. Denne Alban skal efter Sagaens Udsagn være ble-

[75] ad. ann. 1248 p. 755. Langebek vol. 4 p. 13.

ven dræbt i Engelland, og kan neppe være nogen anden, end en berømt engelsk Helgen, der leed i det tredie Aarhundrede, og hvis Dyrkelse udbredte sig i det ottende. Har man altsaa begaaet en slig Feiltagelse med St. Alban, kan noget lignende være skeet med Sunneve. At derimod nogle ubekiendte Liig ere i Begyndelsen af Oluf Tryggvesens Regiering blevne fundne paa Selsen, og anseete for at være Sunneves og Ledsageres, er i sig selv ikke usandsynligt; da det maatte være Oluf kierkomment at erholde Helgene, der paa en vis Maade vare nationale, og gisr det forklarligt, hvorledes Sunneves Dyrkelse saa meget og saa tidligen kunde udbrede sig. Thi foruden de anførte Vidnesbyrd nævnes allerede Seliumanna Messe blandt Rigets aarlige Fester i den gamle vigenske Kirkeret fra Begyndelsen af tolvte Aarhundrede, og i flere gamle Love. Forfatterne af Knytlingasaga [76]) og Hagen Hagensens Saga [77]) anføre disse Helgeners Festdag som en bekiendt Tidsbestemmelse. 1218 blev den hellige Sunneves Skrin frembaaren i Processionen, hvormed man i Bergen modtog den unge Kong Hagen Hagensen [78]).

[76]) Kap. 63.
[77]) Kap. 19.
[78]) Hagen Hagensens Saga Kap. 23.

Alle hiſtoriſke Minder om Sunneve ere ſamlede af Langebek med hans ſædvanlige Nøiagtighed i Scriptores rer. Dan. tom. 4 p. 1–22.

Thattr om Svend og Finn.

Det fortælles i gamle Bøger, at i Hakon Jarls Dage levede i Throndhiem en rig og velbyrdig Mand, der heed Svend. Han offrede paa Fædrenes Viis til de hedenſke Guder, og havde ved ſin Gaard et koſteligt Gudehuus, hvori vare mange Afgudsbilleder; dog hædrede han fornemmeligen Thor. Han var ligeſom de øvrige, der offrede til de gamle Guder, Jarl Hakons Ven. To Sønner havde han, Svend og Finn. Svend lignede Faderen. Finn var taus, ſelvraadig, uregierlig og meget ſærſindet; han troede ei paa Afguderne, og naar han kom ind i Gudehuſet, rev han Billederne ned fra deres Sæder. Faderen ſagde, det vilde han undgielde, da Thor havde udført ſaa ſtore Bedrifter, gaaet igiennem Klipper og Fielde, og Odin gav Menneſkene Seir. Finn ſvarede, det var ikke ſtort at bryde Steen, eller ſeire ved Troldom, den var mægtigere, der først havde giort Biergene, Himmel og Hav. Siden var det koldt

m Fader og Søn. En Juleaften, da man
e at aflægge Løfter, giorde Finn det: at han
tiene den Konge, der var større end alle
.

Efter Julen var Finn rede til at reise, ingen
han have med sig; han seilede fra Vigen til
mark, og da de havde landet, forlod han strax
det, og gik ene paa Eventyr ind i Skovene.
mødte en Hyrde, hvem han bad at skifte Klæ-
med sig. Da der fandtes et Kors paa Hyrdens
der, spurgte Finn, hvad det skulde betyde.
den svarede, at de Kristne kaldte det et Kors.
tte foranledigede Finn til at spørge om hvad en
isten var, Hyrden svarede saa godt han kunde,
t da Finn giorde Indvendinger, viste Hyrden
n til Biskoppen, der var i Nærheden. Hvad er
skoppen for en, spurgte Finn, er det et Men-
ke eller et Dyr. Hyrden førte ham derhen, og
skoppen overdrog en Præst at lære Finn den rette
o; men denne giorde Præsten det saa broget, at
n ingen Vei kunde komme. Biskoppen maatte
v underviise Finn, og nogen Tid efter erklærede
nne, at da Kristus var efter sin Død bleven saa
r en Høvding, at han havde hærjet i Helvede, og
mdet Thor samt alle Guderne, var det den Konge

han vilde tiene. Han lod ſig døbe, og opholdt ſig en Tid i Danmark.

Imidlertid var Oluf bleven Konge i Norge, og kriſtnede Landet. Han lod den gamle Svend og hans Søn ſtevne til ſig, og forkyndte dem Kriſtendommen. Den Gamle ſvarede, at han ei vilde forandre ſin Skik. Kongen ſagde, at han ſaa lod ham dræbe. Den Gamle ſagde, det var ham det ſamme, enten han døde inde eller ude. Sønnen bad Kongen at betænke, at Faderen havde mægtige Frender, hvem hans Død vilde opirre mod Kongen. Kongen ſpurgte, hvad det var, der giorde ham træg til at antage Troen, om det var Faſten, der var ham beſværlig? Sønnen ſvarede, at hans Fader var en raſk Mand, men han havde et Thors Tempel ved ſin Gaard, en ſmuk Bygning, paa hvilken han havde koſtet meget, den vilde han ei nedbryde eller opbrænde. Maatte Bygningen blive ſtaaende, vilde Sønnen være anſvarlig for, at ingen af dem ſkulde offre til Thor. Kongen ſamtykte deri, og Fader og Søn bleve døbte tilligemed deres Folk.

Da Finn i Danmark hørte, at Norge var bleven kriſtnet, fik han Lyſt at vende tilbage, og vandrede til Nidaros. Da han vilde træde ind i Kongens Herberge, anſaae Dørvogterne ham for

en Tigger, fordi han var slet klædt, og vilde ei lade ham komme ind; men han kastede dem begge tilbage, og trængte ind i Hallen; derover blev der Støi, og Kong Oluf lod ham kalde for sig. Finn fortalte da, at han var Kristen, og spurgte Kongen, om han kunde see, hvad han var for en Mand og af hvad Æt. Kongen svarede, han saae ud til at være en rask Karl, men egensindig og sær, og at være af Svends Æt. Er Svend din Ven, spurgte Finn. Vist er han, sagde Kongen, og en god Kristen. Kun een Ting var i Begyndelsen os imellem, at han havde et Gudehuus ved sin Gaard, men jeg mener, han ikke mere besøger det. Er du en god Konge, raabte Finn forbittret, naar dine Venner kunne offre i Løn, du er snarere en Kietter? Kongen sagde, han var meget hidsig; men Finn ilede ud af Hallen til sin Faders Gaard. Natten før Finn kom der, drømte hans Broder Svend, at Thor stod for ham med mørkt Aasyn, og bad, han vilde flytte ham fra Gudehuset ind i Skoven, men Svend havde svaret, han maatte hielpe sig selv. Da Finn havde været en Nat hiemme, stod han om Morgenen aarle op, tog en Kolle med sig og en Sæk. Med Kollen hug han Billederne ned, og hvad der var af Værdi puttede han i Sækken. Thor gav han tre dygtige Kolle-

hug, kaſtede et Reeb om Halſen, og trak ham ned til Baaden, hvori han roede til Kong Oluf. Thor ſlæbte efter Baaden, og fik nu og da et Kolledrag. Da Finn kom til Kongen kløvede han Thor i tynde Stykker, brændte dem til Aſke, og blandte denne med Vand, ſom han lod Hundene drikke. Finn blev derpaa Kong Olufs Mand; og døde nogen Tid efter.

Denne lille Fortælling findes blot i den Bearbeidelſe af Oluf Tryggveſens Levnet, Flateyarbogen indeholder, trykt i den islandſke Udgave af denne Konges Saga 2 D. K. 43 S. 174-180. Andre Steder omtales ikke de her forekommende Perſoner. De gamle Bøger, der nævnes i Begyndelſen, antyde, at Sagaen i ſin nærværende Form neppe er ældre end fiortende Aarhundrede. Men da den er for lidt Legendemæssig, til at være rent opdigtet; da Begivenhederne godt paſſe med Oldtidens Sæder, og Fremſtillingen er ſaa naiv; bliver det ſandſynligt, at Flatsbogens Forfatter virkeligen har havt en Optegnelſe for ſig af en Styrmer, eller Kolbein, eller Odd, eller Gunlaug, eller nogen anden af det trettende Aarhundredes lærde Islændere, der beſkieftigede ſig med

hiſtoriſke Optegnelſer. Drømmen hører til Begivenhedernes ſædvanlige Indklædning hos Islænderne; hvor noget mærkeligt var ſkeeet, maatte ogſaa noget være drømt. En danſk Overſættelſe af denne Thattr ved Cand. Repp findes i danſk Minerva 1819 S. 269 f.

Thattr om Endrid Ilbreid.

En Dag Kong Oluf Tryggveſen laae med ſine Skibe i Nidaros og beværtede ſine Mænd, kom Talen ved Giæſtebudet paa, at nu alle Folkene i Landet vare døbte. Ulf Bannerføreren ſagde, det var langt fra, og at der ſelv i Nærheden boede en anſeet ung og tapper Mand, ved Navn Endrid, Einar Tambeſkælvers Frende, der var udøbt. Kongen bød Ulf at drage til ham, og indbyde ham til Kongen. Ulf reiſte med 24 Mand, og rygtede ſit Ærinde. Endrid modtog ham vel, og ſvarede, at han vilde beſøge Kongen, naar det behøvedes; men vilde Kongen giæſte ham, var han hiemme paa ſin Gaard. Efter at have modtaget dette Svar, reiſte Kongen ſtrax derhen med et ſtort Følge; dog lod Ulf ved et Ilbud underrette

Endrid om Kongens Ankomst. Endrid modtog ham i Spidsen for en talrig Skare, og indbød ham til et Gilde. Kongen tog derimod, men opslog Telte uden for Stuelængden, for ei at søge Huus med Hedninger; kun Endrid selv lod Kongen kalde ind i sit Telt. Han kom i en rød Skarlagens Kiortel, med guldsommet Silkehue paa Hovedet, et Guldbaand over Panden, paa den høire Haand en tyk Guldring, i den venstre et favert fire Aars Drengebarn, der var hans Systersøn. Kongen indlod sig i Samtale med ham om hans Tro. Endrid svarede, at han havde ingen Tro, thi til Stok og Steen kunde han ingen Tillid have. Ingen havde endnu forkyndt ham noget om den Gud, Kongen kaldte almægtig; men da han havde forkastet, hvad hans Fader og Frænder havde lært ham, vilde han aldrig antage den ubekiendt Skik, som ham uvedkommende Mænd forkyndte, med mindre han fuldeligen erkiendte, at deres Gud var almægtig. Kongen spurgte ham da, om han ikke vidste, at de pleiede at straffes, der ei antoge Kristendommen; men Endrid svarede, at Bygden omkring dem var af den Beskaffenhed, at om end Kongen havde en Magt med sig, behøvede dog han ei at lade sig tvinge af nogen. Oluf dreiede derpaa Talen til Endrids Færdigheder og om end denne yttrede sig derom

med nogen Beſkedenhed; gav han dog at forſtaae, at Svømmen, Bueſkyden og Spil med Haandſværd, var det, han iſær havde lagt ſig efter. Næſte Dag lod Kongen ham igien kalde for ſig, og ſpurgte, om han nu uden Tvang vilde lade ſig døbe. Da Endrid ſvarede, han ikke var ſaa uſtadig; tilbød Kongen ham det Forlig: at Kongen udvalgte en Mand til Veddekamp mod ham; blev Endrid overmandet, ſkulde han troe paa den ſande Gud, tabte han, kunde han beholde hvad Tro han vilde. Endrid indgik Vilkaarene og Oluf fremſtilte ſig ſelv ſom Kæmper. Den førſte Dag ſvømmede de om Kaps, og brødes i Søen; de blev længe under Vandet, omſider kom Oluf ene tilbage, og først en Stund derefter ſaae man Endrid komme paa Ryggen af en ſtor Sælhund, hvilken han ſlap, da han var kommet til Landet. Oluf ſvømmede atter ud mod ham, og dukkede ham ſaalænge ned, at han blev tilſidſt ſaa mat, at han ei kunde bierge ſig ſelv; Oluf bragte ham i Land. Næſte Dag ſtode de til Maals. Begge traf herligen; Oluf bedſt; men da Endrid ei endnu vilde give tabt, lod Oluf ſætte en Tavlſpilsbrikke paa Hovedet af Endrids Syſterſøn og ſkiød den bort, ſaa at man kunde ſee en blodig Stribe paa Isſen. Kongen opfordrede nu Endrid til at giøre det efter, men

da kom hans Moder og Syster, og bad ham grædende at lade det være. Endrid sagde da, at han vel ikke frygtede for at gisre Drengen nogen Skade, men at han dog for det første vilde lade det beroe. Tredie Dagen spillede de med Sværde, de fik hver to, og spillede saa herligt med dem, at et stedse var i Veiret, imedens de grebe de tvende midt paa Skaftet; de gientoge Legen begge paa Aarerne af ét Langskib, der blev roet frem. Men derpaa gik Kongen ikke blot langs ad den ene Aarerad, men forbi Forstavnen tilbage ad den anden Aarerad, uden at høre op at spille med Haandsværdene, og uden at Skoene bleve vaade. Endrid stod og saae paa ham. Hvorfor gisr du det ikke efter, spurgte Kongen. "Guds Engle bære ikke mig i Luften som Eder, svarede Endrid. I gisre ikke dette af nogen Færdighed, men ved den Guds Kraft, paa hvem I tro, han maae kunne gisre alt, og jeg vil ikke tro paa nogen anden". Da blev Oluf glad, og fortalte Endrid om den almægtige Guds Gierninger. Endrid blev døbt med alle sine Mænd, fulgte Kongen til Nidaros, og skiltes ei fra ham, saalænge han levede.

Denne lille Fortælling udgior en Episode i Oluf Tryggvesens Levnet i Flatsbogen, og er aftrykt i den islandske Udgave af denne Konges Saga 2 D. S. 256-266. Den anføres der blandt flere Beviser paa Kong Olufs Færdigheder. Uagtet derfor at denne Fortælling angaaer en Mand, der hørte til en berømt Slægt, er den blot at anseе for en Anecdote om Kong Oluf. Om Endrid meldes kun at han faldt paa Ormen Lange. (Ol. Tryggves. S. isl. Udg. 2 D. S. 298 K. 93). Anecdotens Troværdighed beroer alene paa indvortes Grunde. Den er godt fortalt, har en livlig Dialog. Det Væsentlige i samme stemmer godt med hiin Tidsalders Sæder. Wæddekampen var et Slags Ordal, hvorpaa der gives flere Exempler, og hvis Udfald ei kunde være tvivlsom for Kongen. Men det er ikke at negte, at Udmalingen af Wæddestriden gior den mistænkelig; thi i enhver af de trende Wæddekampe ere indblandede enten æventyrlige eller fabelagtige Omstændigheder, Fortællingen findes oversat paa Dansk i Dansk Minerva for Februar 1819 S. 97-115, et Udtog hos Torfæus Hist. Norvag. P. 22 p. 503-508.

Thattr om Thorſtein Oxefod.

Ivar Liome, Søn af Erling, en mægtig Herſe paa Hordaland og Frende til Styrkar, Einar Tambeſkelvers Fader, var ſaare udmærket i Skiønhed og alle Legemsøvelſer. Han giftede ſig ei, fordi han ikke kunde finde en værdig Mage, og var meget i Kiøbmandsfærd. Engang overvintrede han i Island, og var Gieſt hos Thorkell Geiters Søn, en anſeet og kraftfuld Mand i Krossavik, der endnu var ugift, og havde ſin Syſter Oddni, en ſmuk men ſtum Pige i Huſet. Da Biørn var ſelvfemte komme til dem, bad Thorkell Syſteren om at opvarte den fremmede Mand, ſiden Folkene i Huſet havde ſaa meget at beſtille. Oddni riſtede Runer paa Kiep, for at tilkiendegive ſin Ulyſt; men da Broderen blev vred, gav hun efter. Mod Vinterens Ende mærkede man, at Oddni var frugtſommelig; hun ſkrev, at Ivar var Barnefaderen. Da denne nu lavede ſig til at reiſe, erindrede Thorkel ham paa Veien til Skibet, om at ægte Oddni. Ivar ſvarede ſtolt, man greb til Sværdene; men Thorkell blev ſaaret, og da han næſte Dag med 30 Mand vilde overfalde Skibet, var det allerede fra Land.

Thorkell blev ſaa forbittret over hvad der var ſkeet, at han befalede det Drengebarn, Oddni

fødte nogen Tid efter, ſkulde udſættes; uagtet dette kun pleiede at ſkee ved fattige Folks Børn, og misbilligedes endda. Trællen Freiſtein ſkulde udſætte Barnet; han udſøgte dog et bekvemt Leie til det, og gav det et Stykke Fleſk i Munden. En Nabobonde hørte Barnets Skrig, tog det til ſig og kaldte det Thorſtein. Det voxte hurtigt op, og var i ſit ſyvende Aar ſaa ſtærkt, at det kunde binde an med en voxen Karl. Ofte kom Drengen til Krossavik. En Dag han kom løbende ind, snublede han midt i Stuen. Oddni gav ſig til at græde, hendes Fader, den gamle Geiter, lo. Er det ſaa latterligt, ſpurgte Drengen, at jeg faldt. Jeg ſaae, ſvarede Geiter, mere end du. En Hunhvidbiørn løb foran dig ind i Stuen, og ſtandſede, ſom hun ſik Øie paa mig, hende faldt du over. Du er viſt af fornem Æt. Oddni forærede Drengen et Stykke Klæde. Geiter formodede, det maatte være Oddnis Søn, og da Sagen var oplyſt, blev Drengen erkiendt i Krossavik og der opfoſtret.

I ſit tiende Aar gik han engang til Fields med Trællen Freiſtein at opſøge Faar. Som de mod Aften kom ned i en dyb Dal, hvor der var en ſtor Hule, ſagde Drengen, han vilde ſove der, og befalte Freiſtein at vaage; men lagde til, han

vilde ikke forſtyrres i ſine Drømme. Freiſtein adlød, uagtet Thorſtein var meget urolig i Søvne. Da han vaagnede, takkede han først Freiſtein, og lovede ham ſin Frihed til Belønning; thi i Drømme havde han været inde i en Høi, der hiulpet en Gienganger mod hans Modſtandere, og til Belønning erholdt 12 Mark Sølv, ſamt Guld der ſkulde være et Middel mod Stumhed. Pengene laae virkeligen ved Siden af ham. Freiſtein fik Sølvet, og Oddni ſit Mæle, da Guldet berørte hendes Tunge; hun ægtede ſiden Freiſtein der var af god Æt, men var bleven bortført af Vikingen Socke, han blev ſiden anſeet for Landnamsmand [79]), og Sandvikingerne Vidfyrdingerne og Hellisfyrdingerne nedſtamme fra ham.

I ſit tolvte Aar ſeilede Thorſtein til Norge, han blev vel modtaget af Styrkar, i hvis Selſkab han beſøgte Ivar Liome men denne vilde ſlet ikke vedkiende ſig ham, uagtet han foreviſte Moderens Ring. Thorſtein blev vred og truede ham hvis han ei betænkte ſig til det næſte Møde. Efter to Aars Ophold hos Styrkar drog Thorſtein tilbage til Island, og havde meget uddannet ſig paa Reiſen. Efter at have tilbragt to Aar hiem-

[79]) Altſaa for een af de frie Mænd, der først toge Island i Beſiddelſe.

me, drog han igien til Styrkar, i hvis Datter den ſkionne Herdis, han var forelſket.

Imidlertid var Oluf Tyggveſen bleven Konge. Rygtet udbredte ſig, at Trolde dreve deres Uvæſen i Hedningeſkoven. Kongen ſendte Brynjulf, Læns-mand i det Throndhiemſke, derhen med 60 Mand, men de bleve paa fem nær alle dræbte. Nu be-ſluttede Styrkar og Thorſtein at drage did. Det lykkedes denne at overumple Troldene og dræbe dem færſkilt, undtagen en ung Pige, der løb bort, og en gammel Kielling, hvis tunge Krop nær havde qvælt ham, derſom ei Styrkar var omſider kommen til Hjelp, og begge i deres Nod paakal-det Himlens Skaber, og lovet at antage Kongens Tro. Derefter droge de til Oluf, hvor Thorſtein fandt Ivar, og ved at ſætte ham Sværdsodden for Bryſtet, tvang ham til at erkiende ſig. Han døbtes tilligemed Styrkar, og erholdt kort efter Tilnavnet Oxefod, fordi han i Kamp med en vild Tyr, havde grebet dens ene Been og revet dette fra Kroppen. Siden beſtod Thorſtein i Selſkab med Styrkar nok en Kamp mod Trolde i Hedninge-ſkoven, ægtede Herdiſe, og ſkal med hende have havt en Søn ved Navn Bryniar. Han faldt med Oluf Tryggveſen paa Ormen Lange.

Den Deel af Fortællingen, der angaaer Island er ſom ſædvanligt den ſandſynligſte. Hvad der anføres om Ivar Liomes Ophold hos ſin islandſke Gieſteven, ſtemmer aldeles med hin Tids Sæder, ligeſom og Barnets Udſættelſe var en naturlig Folge af Thorkels Forbittrelſe. Lignende Exempler have Finboge Rammes Saga Kap. 1. 2, Hordes Saga Kap. 7; o. a. ſt. At man undertiden kunde ſee Menneſkenes Skytsaander i Skikkelſe af Dyr, og at disſe hos vigtigere Perſoner viſte ſig ſom anſeligere Dyr, var ogſaa en meget gammel Mening [80]). Derimod dreier Beretningen angaaende Begivenhederne i Norge ſig næſten aldeles om fabelagtige Kampe med Troldene.

Sagaens Hovedperſoner ere hiſtoriſke, men hvad der andre Steder berettes om dem, tiener ikke til at bekræfte dens Udſagn. Landnama nævner Thorkel Geiters Søn S. 133, 270, 275, 278, men uden at tilføie noget enten om hans Syſter, eller de øvrige Forhold her omtales. Den nævner ogſaa Freiſtein den Favre ſom Landnamsmand, ſamt Sandvikingernes og Hellisfyrdingernes Stamfader; men da den ikke tilføier, at han havde været Træl, maa man ſlutte, at Anecdoten om hans

[80]) Jevnfør Joh. Erici observat. ad antiqvit. ſeptentrionales S. 155-167.

Frigiveſſe enten har været Landnamabogens Forfattere ubekiendt, og altſaa rimeligviis en ſenere Opdigtelſe, eller og den er af dem bleven forkaſtet ſom Fabel. Ivar Liome forekommer i Hedins og Hognes Saga, og anføres iblandt dem, der faldt i Slaget ved Svolder (Oluf Tryg. S. isl. Udg. 2 D. S. 298 Kap 93) Thorſtein Oxnefod ſelv nævnes kun et eneſte Sted (Oluf Tryg. S. isl. Udg. 2 D. Kap. 95 S. 300), men paa een vor Saga modſigende Maade, da det hedder, at han blev fiſket op efter Slaget ved Svolder, og bevarede Livet. Om hans Forbindelſe med Styrkar, Einar Tambeſkælvers Fader, meldes intet.

Af alt dette følger, at om end Thorſtein Oxefod er en hiſtoriſk Perſon, er dog Fortællingen om ham et Digt fra det fiortende Aarhundrede. Det er bleven optaget i den Bearbeidelſe af Oluf Tryggveſens Levnet, ſom ſtaaer i Flateyarbogen og findes i den islandſke Udgave 2 D. Kap. 13 S. 20-36. Fortællingen haves og ſærſkilt i adſkillige Papirshaandſkrifter. Torfæus har givet Udtog af Sagaen Hist. Nor. P. 2. p. 461-466.

Thattr om Helge Thorers Søn.

Thorer hed en Herſe i Norge, der boede i Nærheden af Vigen, og var en god Ven af Kong Oluf (Tryggveſen). Han havde to raſke Sønner, Helge og Thorſtein. Disſe giorde engang en Handelsreiſe til Finmarken med Smør og Fleſk. Efat have faaet Varene godt betalte, agtede de dem hiem mod Sommerens Ende. Da de kom til et ſkovrigt Næs, gik de i Land og hentede noget Maſurtræ. Helge havde fordybet ſig i Skoven, og Mørket faldt paa ham. Som han gik ſaae han 12 Qvinder komme ud af Skoven, de vare klædte i Rødt, og rede paa røde Heſte, ſkinnende af Guld. En af dem var ſkiønnere end alle de andre. De opſloge et favert, guldbaldyret Telt, og ſatte koſtelige Retter frem i ſølverne og i gyldne Skaaler. Som Helge ſeer paa alt dette, indbyder den fornemſte af Qvinderne ham, først til Maaltidet, ſiden til at hvile hos ſig; hun ſiger ham tillige, at hun var Ingeborg, en Datter af Godmund paa Glæſisvold. Først efter trende Nætters Forløb vendte Helge tilbage til Skibet med tvende Kiſter, fulde af Guld og Sølv, men turde ei ſige, hvorfra han han havde faaet dem. Da han kom hiem til Faderens, anvendte han Pengene til at pryde et Drageſkib. En Nat i

Julen reiste der sig et grueligt Uveir, Brødrene gik ud, for at see efter deres Skib, i det samme kom to Mænd ridende, og toge Helge bort med sig, hvorefter Uveiret var forbi. Faderen berettede dette til Kong Oluf, som for Tiden ei kunde hielpe ham. Næste Juul kom Helge en Aften ind i Kongens Hal med tvende ubekiendte, der kaldte sig Grim, og sagde, de vare sendte fra Godmund paa Glæsisvold, for at bringe Kong Oluf tvende gyldne Drikkehorn. Kongen lod Hornene fylde med god Drik, og Biskop Sigurd læse over dem, hvorpaa han indbød de Fremmede at tømme dem. Men disse raabte, at Kongen var falsk, lønnede Godmunds Gaver ilde, og de strax maatte bort. Der opkom stort Bulder i Hallen, Lysene sluktes, og de tvende Mænd forsvandt tilligemed Helge. Da Lysene igien bleve tændte, fandtes tre dræbte af Kongens Folk.

Næste Aar ved samme Tid medens Kongen var i Kirke, førte to Mænd en Blind til Kirkedøren, og forsvandt. Den Blinde var Helge. Han fortalte nu meget om den Gammen, hvori han havde levet med Ingeborg, om Godmunds Magt og Troldom. Aaret tilforn havde Godmund sendt de tvende Grimer for at bedrage Kongen, disse vare blevne forbittrede fordi Drikken, man bød dem,

havde været signet. Den vigtigste Aarsag, hvorfor Helge kom tilbage, var, fordi Kong Godmund ei turde modsætte sig Kong Oluf, saasnart han vidste at denne vilde have ham hiem. Ingeborg havde ved Afskeden udrevet hans Dine, at de norske Qvinder ei skulde ynde ham. Helge opholdt sig hos Oluf, men døde Aaret efter. Kongen beholdt Grimernes gyldne Horn, og havde dem med sig paa Ormen Lange, hvor de forsvandt med Kongen selv.

Indholdet viser, at denne Saga er et blot Eventyr, og at den neppe kan være ældre end fiortende Aarhundrede. Sagnene om Kong Godmund blive betragtede i deres Sammenhæng ved Thorstein Bæarmagns Saga. Her er altsaa blot det at bemærke: at Sagaen findes i Oluf Tryggvesens Levnet i Flateiarbogen, og trykt i den islandske Udgave af samme 2 D. K. 33 S. 146-150 samt i Biørners Kæmpedater. Torfæus taler om Helge Thorersøen i Hist. Nov. P. 2 p. 497-498.

Thattr om Thorstein Bæarmagn.

En mægtig Mand ved Navn Ulfbalde, boede i Hakon Jarls Tid i Gulardalen i Norge; hans

Kone Dagny var en Datter af Jernſkægge paa Yrjom. De havde en Søn, der hedte Thorſtein, ſom for ſin Styrkes Skyld fik Tilnavnet Bæarmagn (Gaardkraft). Han var ikke omgængelig, drog derfor tidlig ud i Kiøbfærd og paa Vikingstog; ſiden gik han i Oluf Tryggveſens Tieneſte, der giorde meget af ham, men ſendte ham dog formedelſt hans Uforligelighed helſt ud paa lange Reiſer.

En Sommer, han laae øſten paa ved Balagaards Siden, gik han ene i Land, og hørte, hvorledes en ſkaldet Dreng raabte ned i en Høi, at hans Moder ſkulde kaſte hans Krumſtav og Baandhandſker ud til ham, han vilde ride Gandrid til Underverdenen, hvor der var Høitid. Saaſnart Drengen var redet bort paa ſin Troldkiep, træder Thorſtein til, og, ſom han var Drengens Broder, beder han Moderen om det ſamme, faaer det, og følger nu Drengen ned til Underverdenen, hvor der var et ſtort Gieſtebud. Kongen og Dronningen ſadde i Høiſædet, der kom en Geſandt fra den Jarl, der regierede over Lucanus Fieldet i Indialand, og bragte Kongen en prægtig Guldring, ſom beſtod af ni Stykker. Et andet dyrebart Klenodie var en Dug med gylden Kant, beſat med 12 Ædelſtene, der laae paa Kongens Bord. Thor-

ſtein, hvem Krumſtaven giorde uſynlig, paakalder ſin Konges Lykke, ſnapper begge Koſtbarhederne, og løber ſin Vei; men da han i det ſamme taber ſin Krumſtav, bliver han kiendt, og efterſat. Da han kom til en Flod, maatte han ſtandſe, og værgede ſig tappert, indtil Drengen, han havde fulgt, kom løbende efter med hans Krumſtav; hvorpaa begge undſlap, og Thorſtein bragte Klenodierne til ſin Konge, der gav ham et ſtort Lehn.

Han vilde dog endnu giøre en Reiſe, og ſeilede næſte Sommer til Vindland, hvor han reddede Livet for en Dvergs Søn, ved at fælde en flyvende Drage. Af Erkiendtlighed gav Dvergen ham en Kappe, der ſikkrede for Saar; en Ring der giorde uſynlig, og et Fyrtøi, ved hvis Hielp han kunde fremkalde Hagl, Solſkin og Ildregn. Da han forlod Vindland, fik han en Storm, ſom varede i fiorten Dage, og forſlog hans Skib til en ganſke ubekiendt Egn. Thorſtein gik ene i Land, og bød Skibsfolket ikkun i 6 Dage at vente paa ſig; kom han ei inden den Tid tilbage, ſkulde de ſeile hiem.

Da Thorſtein havde vandret hele Dagen, uden at møde nogen, ſøgte han Nattehvile i et Træ; næſte Morgen ſaae han Kæmper komme ridende, til hvis Størrelſe han aldrig havde ſeet

Mage. Thorſtein gav ſig tilkiende for deres Overſte, denne tog vel imod ham, og fortalte, at han var Kong Godmund i Glæſisvold, en Søn af Ulfhedin Troſte, hvilken, ſom de øvrige Konger der, ogſaa havde Tilnavnet Godmund; han var ſkatſkyldig til Kong Geirrød i Riſaland, og var nu paa Reiſen til Geirrødsgaard, for at betale ſin Skat og drikke Arvøl efter ſin Fader. Thorſtein tilbød ſig at reiſe med paa eget Anſvar. Godmund meente, det var godt, om Kong Oluf vilde lade ſit Held følge dem.

Den første Dag de kom til Geirrøds Gaard, gik alting godt. Gieſtebudet var prægtigt, Godmund erholdt Kongenavn, og ſvor ikke at ſkulle tiene nogen anden Konge, ſaalænge Geirrød levede. Næſte Dag blev der ſpillet Bold med et gniſtrende Sælhundehoved, der veiede 12 Fierdinger, og hvoraf der ſtedſe dryppede ſydende Fidt. Thorſtein, der var uſynlig, hialp Godmund og hans Folk ſaaledes i denne farlige Leeg, at de ſlap; men nogle af Geirrøds Folk bleve dræbte. Den følgende Dag ſkulde man brydes, og ſiden tømme paa eengang eet af Hvitingerne, tvende, fem Alen høie, guldbeſlagne Horn, der tilhørte Agde Jarl. Den uſynlige Thorſtein hialp atter Godmund og hans Følge til at beſtaae baade i den ene og den

anden Prøve. Men endnu var det Værſte tilbage, ſidſte Høitidsdag blev Kongens eget Guldhorn baaret omkring; det var ved Mundingen en Alen i Gienemſnit; en Mand kunde ſtaae deri, og ved Enden ſad et Troldhoved, kaldet Grim den Gode, der kunde tale og ſpaae. Alle maatte giøre meget af denne Trold, og ſkienke ham Gaver. Thorſtein gav Godmund om Aftenen Forholdsregler, og lod ham iføre ſig Overgens Tryllekappe. Midt under Gieſtebudet, da Thors, Odins og alle Aſernes Minni var drukket, og Hallen gienlød af Strengeleeg, blev Grim den Gode baaret ind af to Karle. Godmund, der ſkulde drikke først, tog ſin Guldkrone, ſatte paa Grims Hoved, og giorde ham ſtore Løfter. Drikken, hvori der var Edder, lod han løbe i Trylleſkiorten, og nu gik Alting godt. Derpaa traadte Thorſtein ind i Hallen, ſom en liden Øgler i Godmunds Tieneſte, der ſkulde viſe ſine Kunſter; men han frembragte ſaa ſtærk en Ildregn, at Geirrød blev dræbt, imedens at Godmund og hans Folk droge ſig ud af Hallen, og flygtede bort med ham. Han erholdt til Belønning tre Klenodier til Kong Oluf.

Fra Glæſisvold gaaer Thorſtein til Gnypalund, hvor den troldkyndige Agde boede, Jarl over Grund, et Land, der laae mellem Jettehiem

og Riſaland; han overtaler ſnart Jarlens Datter til at følge ſig, og medtager Faderens koſtelige Horn. De komme til Skibet, juſt ſom det ſkulde ſeile, og naae Throndhiem lykkeligen. Jarlens Datter Gudrun blev døbt og Thorſteins Brud; men Bryllupsnatten kom Agde, og vilde dræbe dem ved ſin Trolddom; Kong Oluf beſkyttede dem vel, dog vare de gyldne Horn om Morgenen forſvundne. Nogen Tid efter giorde Thorſtein en Reiſe til Godmund, der fortalte ham, at hans Søn Heidrek Ulfham nu ſtyrede Geirrøds Rige, Agde Jarl havde ladet opkaſte en Høi og var der gaaet ind. Thorſtein tilegnede ſig derpaa Jarlens Land, og boede med Gudrune paa Gnypalund. Agde gik igien om Natten, men en Rat Høien var aaben, gik Thorſtein derind, og borttog de koſtelige Horn. Til ham kunde Giengangeren ikke komme, thi der var Kors for hver en Dør. Derpaa ophørte Spogeriet. Thorſtein bragte Hornene til Kong Oluf, og vendte derpaa tilbage til ſit Hiem. Hornene forſvandt med Kong Oluf paa Ormen lange.

At denne Fortælling fra Begyndelſen til Enden er et Æventyr, viſer allerede Indholdet. At

Æventyret er forfattet i ſenere Tider antyder allerede det ſtore Lehn, Thorſtein erholdt, hvilken Talemaade ei forekommer i de paalidelige Sagaer, men iſær den forkerte Anvendelſe af gamle Minder. Skaldene havde beſiunget Thors Færd til Geirrøds Gaard og hans Seier over Jetten [81]), her tilſkrives denne Seier Kriſtendommens og Kong Olufs Kraft, ſom, i en underlig Forbindelſe med Dvergenes Trolddom, underſtøttede Thorſtein. Gnypalund er et Steds Navn i Skandinavien, der forekommer i Sagnet om Helge Hundingsbane [82]), her henſættes det i et Fabelland mellem Jetter og Riſer. Reiſen paa Tryllekieppen ned til Gieſtebudet i Underverdenen er aldeles unordiſkt, og en Foreſtilling, der først kunde opſtaae, efter at de i det trettende Aarhundrede i det nordiſke Sprog overſatte fremmede Æventyr, længe havde været i Omløb. Noget lignende forekommer i Egils og Asmunds Saga (Sagabibl., B. 2, S. 613). Troldhovedet paa Geirrøds Drikkehorn er uden Tvivl hentet fra Mythen om Mimers Hoved, hvil-

---

[81]) Snorres Edda Dæmiſaga 57. Eilif Gudruneſens Thorsdrape i Thorlacii Fragm. Höstlangæ et Thors drapæ.

[82]) Sæmunds Edda, Qvædet om Helge Hundingsbane S. 27. Volſungaſaga Kap. 17.

ket Odin adſpurgte. Det kaldtes Grim, fordi Grimr betegner, een der er formummet.

Neppe hører Thorſteins Saga til den Klaſſe af Fortællinger, ſom ere opdigtede til Kriſtendommens og Kong Olufs Ære, omendſkiøndt Adſkilligt i den tyder derhen; thi ellers havde man ei ladet Øvergene ſpille ſaa ſtor en Rolle. Det er dog egentligen ved deres Gaver, at Alting gaaer Thorſtein efter Ønſke. Sagnen er vel altſaa blot opdigtet til Moro. Thorſteins Navn forekommer ingen andre Steder, ſelv hans Slægtregiſter er mistænkeligt, da han ſkulde være en Datterſøn af Jernſkiegge paa Yrje, og efter at have giort flere Vikingstog, ſkulde være traadt i Kong Olufs Tieneſte, paa ſamme Tid denne vilde ægte hans Faſter, ſom den Gang maatte have været en Ungmø.

Beretningerne om Godmund paa Glæſisvold have været Aarſag i, at denne Saga er bleven brugt af adſkillige Hiſtorieſkrivere, dog ikke af Torfæus, thi han nævner den aldrig. Godmund vakte Opmærkſomhed, deels i mythiſk, deels i geographiſk Henſeende. En mythiſk Perſon kan han dog neppe være, da han aldrig nævnes enten i Eddaerne, eller i noget gammelt Skáldedigt; heller ikke nogen hiſtoriſk, da næſten alt hvad der fortælles om hans Bedrifter, er utroligt; da dette

berettes blot i upaalidelige Sagaer, og da hans Rige henſættes i Fabellandene, langt ud over de Egne, hvortil Nordboernes Skibe virkeligen naaede hen. Vi ville her fremſtille ſamlet, alt hvad der findes om denne Godmund. Hervararſaga (Kap. 1) giør ham til Konge i Jotunheim, hvis Beboere der ſkildres, imod alle andre Oldſagn, ſom blotte Menneſker. Gaarden han boede paa hedde Grund, Herredet, hvori den laae, Glæſisvold. Der lægges til: at fordi alle i dette Land levede meget længe, troede Hedningene, at der laae Udødelighedsländet, og at man tilbad Godmund efter hans Død, ſom en Gud. Godmunds Søn hedte Hofund, bekiendt af ſin Retfærdighed, hans Sønneſøn var den Heidrek, hvis Udaad denne Saga vidtløftigen fortæller. Efter dens Tidsbeſtemmelſe maatte Godmund have levet 9 Menneſkealdre før Ivar Vidfadmes Dage. Herrauds- og Boſeſaga beretter, at den ſkiønne Hlede, Datter af Kong Godmund paa Glæſisvold, var bleven bortført til Biarmeland, for der at tvinges af en Troldqvinde, til at foreſtaae Jomalas Dyrkelſe. Da hun var bleven befriet derfra ved tvende norſke Foſtbrødre, og bragt til Kong Hring i Norge, ſendte Godmund en Hær derhen, ſom dræbte Hring, og førte Prindſeſſen hiem; men ſom Faderen vilde gifte hende bort

til Høvdingen Siggeir, blev han overrumplet i ſin prægtige Halle af Foſtbrødrene, og Prindſesſen atter bortſnappet. Han ſendte igien en ſtor Flaade efter hende, men uagtet alt ſit Koglerie, udrettede han intet. Her giøres Godmund omtrent ſamtidig med Bravallaſlaget. I Helge Thorers Saga foreſtilles Godmund aldeles ſom en Jettekonge, der var Kong Oluf Tryggveſens Samtidige og ham fiendſk. Alle diſſe Vidnesbyrd have imidlertid liden Vægt, da Begyndelſen af Hervararſaga neppe er ældre end fiortende Aarhundrede, og de øvrige Sagaer, ligeſom Thorſteins, blotte Opdigtelſer. Men hvad der dog viſer, at Sagnet om Godmund har nogen Ælde, er, at allerede Saxo kiender det, da han i ſin ottende Bog fortæller om, hvorlunde Kong Gorm i Selſkab med Thorkill ſeilede forbi Biarmeland til Geruth eller Geirrød, og blev der venligen modtaget af dennes Broder, Jetten Godmund, ſom imidlertid paa forſkiellige Maader ſøgte at beſvige dem. Sagnet der har en fiern Lighed med Thorſtein Bæarmagns Saga, men bærer tillige Præg af en kriſtelig Oprindelſe.

Man kunde vel ſynes, at Meningen om et Land ved Jordens Ende, hvor man levede i Herlighed og Glæde, beſtyrkedes ved Analogie med andre Folkeſlægters Begreber, iſær med Grækernes

Foreſtillinger om de lykkelige Øer. Men den kan ikke beſtaae med Nordboernes ældgamle Foreſtillinger om Jorden, Midgaard, Menneſkenes Bolig ſom omringet af Oceanet, der igien indhegnes af Utgaard, Jetternes Sæde. Der var altſaa ingen Plads levnet paa denne Side Oceanet, enten for Jotunhiem eller Glæſisvold.

Efter Kriſtendommens Indforelſe bleve Nordboerne bekiendte med Middelalderens Sagn om ſkionne Lande ved Verdens Ende. Da Erik Røde havde boſat ſig i Grønland, lærte man at kiende nye Lande i Norden, hvis Omfang var ubeſtemmelig. Man tænkte ſig nu Jotunheim, Riſaland, Helluland, og den øde Deel af Grønland i Forbindelſe med Biarmeland, og ſaaledes blev her en vid Skueplads for Indbildningskraften, hvor de ſenere Sagaſkrivere lade deres Helte tumle ſig, og hvor et af Sydens glimrende Fabellande ſaa meget ſnarere kunde finde Plads, ſom man var vant at tænke ſig Dverge og Jetter at leve i glimrende Pragt inde i deres Trylleboliger. Sligt et Land kunde paſſende kaldes den ſkinnende Mark (glæsisvöllr). Om der var nogen mythiſk Grund til at dets Konge fik det gamle, dog i Norden ikke hyppige, Heltenavn, Gødmund, er uviſt; men viſt er det, at det beviisligen ældſte Skrift, der næv-

: Godmund, Saxos Krønike, ſætter ham i
rbindelſe med en æventyrlig Reiſe til Verdens
de. Begyndelſen af Hervararſaga antyder lig-
de Sagn. Hvad vi forhen have anført af Sa-
rnes Beretninger, viſer, at ſamtlige paa Thor-
ns nær, ikkun kiende een Godmund. At denne
ga bemærker, at alle Konger i Glæſisvold førte
te Navn, er kun den fædvanlige Rødhielp, for
forene modſigende Beretninger, og antyde, at
orſteins Saga er yngre end de øvrige. Da man
Odin og Thor friſte Oluf Trygveſen, var det
turligt, at man og kunde lade en Jettekonge
sve derpaa. I dette Forhold ſætter Helge Tho-
rs Saga Godmund til Oluf, og denne Foreſtil-
g var viſt nok ældre, end den, der herſker i vor
aga, ifølge hvilken Godmund ſkulde fæſte Tillid
Kong Olufs Held og Biſtand. Saaledes viſer
lv det, der fortælles om Godmund, Sagaens
nere Opdigtelſe, maaſkee i det femtende Aarhun-
rede. Den findes aftrykt i Biørners Kæmpeda-
er. I den arnæmagnæanſke Manuſkriptſamling
ndes flere Haandſkrifter af denne Saga.

Thattr om Raugnvald og Raud.

I Ervik i Norge boede en Mand, der heed Lodin, hans Kone var meget yndet af Thoralf Skialg, en mægtig Mand i Egnen. En Nat hændte det sig, at Lodins Sovekammer brændte, og han selv dræbtes; ingen vidste, hvo der voldte det, men Mistanken faldt paa Thoralf. Denne ægtede kort efter Gyda, bemægtigede sig Lodins Gods, og behandlede hans to Sønner som Trælle. Den ældste blev solgt i fremmed Land; den anden Raugnvald, der var stærk og nævenyttig, blev sat til at have Opsyn med de andre Arbeidere. Denne ægtede med Thoralfs Minde Sigrid, Datter af en ringe Bonde, og havde med hende en Søn ved Navn Gunnar, hvilket Barn Thoralf yndede meget. Da det blev tre Aar, befalede Thoralf, som han en Sommer drog paa Vikingstog, at Raugnvald skulde bygge en stor prægtig Drikkestue, og have den færdig til hans Hiemkomst. Da der ikke sparedes paa Folk eller Penge, blev Arbeidet færdigt til rette Tid; men tillige havde Raugnvald bragt en Mængde Veed sammen, for, som han sagde, at beskytte de nye og kun lidt malte Træv[illegible] mod Solen. Ved Thoralfs Hiemkomst blev der holdt et prægtigt Gilde, hvortil hans bedste Venner vare

indbudne. Raugnvald magede det saa, at de alle bleve berusede. Derpaa, ifølge Aftale med nogle af Folkene, satte han Ild paa Vedden rundt om Huset, og efter at have bortsnappet sin Søn, der sov i Thoralfs Høisæde, opbrændte han Bygningen med alle som vare deri. Derpaa begave de Sammenrottede sig bort paa to Skibe med meget Gods, men Sønden for Stad kantrede Skibene, og Raugnvald ene med Kone og Barn slap til Lands. Han foregav, at Thoralf havde givet ham sin fædrene Arv tilbage, og satte sig i Besiddelse deraf. Da kort efter Thoralfs Død spurgtes, vidste ingen Sammenhængen; der var heller ikke nogen, der paatalte Sagen, da den Afdødes bedste Venner vare omkomne tilligemed ham, og hans Søn kun var et Barn. Meest frygtede Raugnvald for, at hans egen Søn Gunnar, der havde elsket sin Fosterfader, skulde røbe Gierningen, han satte derfor Drengen i et lidet Fartøi, og lod det gaae for Vind og Veir.

Strømmen drev Baaden nord paa til en Ø, hvor der boede en ivrig Dyrker af Thor ved Navn Kare; han fandt Barnet, og da han selv ingen Børn havde, opdrog han det som sit eget, og kaldte det Raud efter Kiortelens Farve, det havde havt paa sig. Raud arvede alt Kares Gods; han drev saa stærkt Afguderi med Thors Billede i Gudehuset,

at Fanden talte til ham igiennem det, og man saae ved lys Dag Raud ledsage Thor omkring Øen.

Imidlertid hændte det sig, at Sigrid en Dag sagde til sin Mand: hun vilde ei længere leve med ham, en Morder pleiede ei at trives, og de havde flere Mord paa Hierte. Hun havde hørt, at man rundt om paa Jorden troede paa den hvide Krist, der var saa miskundelig, at ingen havde giort saa meget Ondt, han jo erholdt Forladelse, naar han troede paa ham, og at der var en Landsmand, Oluf Trygvesen, der forkyndte denne Tro; til ham vilde hun reise. Raugnvald lod hende raade, og hun seilede vester over Havet til Oluf, hvem hun fortalte sin Historie, han lod hende døbe. Hun anbefalede ham Raugnvald og Raud, og efter at have giort ham kostbare Foræringer, seilede hun hiem, og døde en from Død. Kort efter landede Oluf i Norge.

Da denne engang kom til Ærvik, erindrede han sig Sigrids Ord, besøgte Raugnvald med et talrigt Følge, og efter at have forkyndet ham Kristendommen, opfordrede ham til at lade sig døbe. Raugnvald svarede, at han længe ei havde ændset den gamle Tro, og godt kunde lide Kongens Tale paa det nær, at man skulde skrifte sine Synder, det kunde han ei, og vilde derfor ikke kristnes.

Oluf lod ham derpaa holde i Bevaring. Samme Sommer drog Oluf nord paa, kriſtnede Landet, og nedbrød Templet paa Hlade. Da han kom til Rummedalen, agtede han ſig til Rauds Øe; men kunde en Tid ikke komme derhen, thi Thor koglede ham fra Øen. Endeligen blev Oluf den ſtærkere, kom til Øen, og prækede for Raud. Denne ſvarede, at ſiden Kongen ſagde, hans Gud var almægtig, og kaldte Thor ſvag, kunde han vel forſøge at trække Krog med denne over et Baal. Kongen var ſtrax villig. Thor var træg til at gaae til Ilden. Dog rakte han Oluf Haanden, de trak hardt med hverandre, indtil Thor faldt i Ilden, og brændte reent op. Raud ſagde nu han aldrig mere vilde fæſte Lid til Thor, men ſkiottede dog ikke om for Tiden at blive Kriſten. Kongen lod derfor ogſaa ham fætte i Forvaring. Oluf talte ofte med Raugnvald, en Dag fortalte han ham og Raud alt hvad Sigrid havde ſagt, og at det var for hendes Skyld, han behandlede dem ſaa lemfældigt. Raugnvald tilſtod nu alt, Fader og Søn lode ſig døbe, men der meldes intet om, at de betalte Bøder til Thoralf Skialgs Frender.

Denne lille Fortælling er bleven optaget i den Bearbeidelse af Oluf Trygvesens Historie Flatsbogen indeholder (isl. Udg. 2 D. Kap. 20 S. 65-70, 72-73, 73-77). Den bærer sienſynlige Præg af, at være bleven udſmykket, for at forherlige Kriſtendommens Seier over Hedenſkabet; men denne Udſmykkelſe er uden Tvivl ſkeet temmelig tidligen, thi den er ikke i den ſenere Legendemaneer. Det er Olufs ſenefulde Arm og ikke Biſkoppens Vievand, der bortjager Dievelen. Det Væſentligſte af Fortællingen er ikke uſandſynligt. At Raugnvald indebrændte Mordbrænderen Thoralf, var aldeles efter Tidens Retsbegreber. Men derimod maatte det med Føie angre ham og hans Kone: først at han ei havde tilſtaaet Thoralfs Venner fri Udgang, hvilket man i lignende Tilfælde pleiede, og dernæſt at han ei ſiden havde vedgaaet ſin Gierning, og erlagt vedbørlige Bøder; thi derved blev Drabet til Lønmord. Hans Adfærd mod Sønnen var grundet i den almindelige Mening, at Faderen var Herre over den ſpæde Søns Liv. Vel gialdt dette egentlig om den nyfødte, der ei endnu havde faaet Navn, men Raugnvald havde hidtil været ſom en Slags Træl, det havde ikke før beroet paa ham ſelv at udſætte Barnet. At han ei dræbte det til end ſtørre Sikkerhed for ſig,

var efter den herskende Tænkemaade; thi iblandt de mange Exempler paa Forældre i Hedenolden, der ei vilde opføde deres Børn, er der neppe noget paa, at de selv have dræbt dem. Usandsynligere er Sigrids Reise til Kong Oluf. Vel kunde Kongens Lemfældighed mod Raugnvald og Raud, og især det at Faderen slap for at betale Bøder til Thoralfs Søn, den mægtige Erling, være Grunde til at antage denne. Men Oluf var oftest lemfældig mod dem, der gave Haab om deres Omvendelse, og naar nogen lod sig kristne, blev derved den forrige Brøde hævet. Udvortes Beviser for Sagnets Paalidelighed kunne vi ikke anføre. Raugnvald og Raud omtales ikke andre Steder. Thoralf Skialg var Fader til den Erling, der blev gift med Kong Olufs Søster, og een af Norges mægtigste Mænd. Torfæus fortæller Tildragelsen udførlig i sin norske Historie 2 D. S. 385—388.

Thattr af Thorvald Tasald Steingrimsen.

Nogen Tid efter at Oluf Tryggvesen var bleven Konge, landede Islænderen Thorvald Ta-

ſald, en Søſterſøn af Viga Glum, ved Nidaros. Han gik til Kongen, lod ſig døbe, og blev antaget blandt Hofſinderne. Hans Sidemænd hedte Sigurd og Helge, den første var god og vennesæl, den sidste underfundig og forhadt. Helge kunde ei lide Thorvald, og bagtalte ham hos Kongen, som vel ikke agtede meget derpaa, men dog blev kold imod denne. En Gang spurgte Thorvald Kongen, hvorfor han var saa alvorlig, om nogen havde fortørnet ham. Oluf svarede, at der boede en rig Mand i Oplandet, som hed Bard den Tykke, der ei vilde komme til ham, ei heller lade ſig døbe, to Gange havde han sendt tolv Mænd derhen, men ingen var kommet tilbage. Nu tilkom det Thorvald, at jevne denne Sag, siden han havde villet udfritte den. Thorvald var ogsaa villig, men udbad ſig blot, at Sigurd maatte følge med. Kongen anbefalede dem til en Bonde, der hedte Biørn, Bards Naboe. Som de overnattede der, drømte Thorvald, at Kong Oluf gav ham et Klæde med et Brev i, hvorpaa Guds Navn var skrevet; dette skulde han binde om sit Bryst. Om Morgenen fandt han ogsaa rigtigen Klædet, og bandt det om sig.

Da de Reisende kom til Bards Gaard, saae de indenfor Indhegningen en stor Hal, hvor Bard

ſad i Høiſædet i Skarlagens Kiortel og med Hiorteſkinds Handſker paa. Thorvald fremførte ſit Ærinde, og tilføiede, at de udenfor Døren vare ſaa mandſtærke, at de kunde nøde ham til at drage med ſig. Bard ſønderſled Handſkerne og qvad et Vers om, hvor haardhændet han var. Lad os prøve det, ſagde Thorvald. De begyndte nu at brydes, Thorvald mærkte ſnart, hvor ſtærk Modſtanderen var, og bad Gud hielpe ſig. Nu var det ligeſom en Mand ſnappede Fødderne fra Bard, ſaa han faldt over Dørtærſkelen, begge vare ſaare mødige. Hielp mig nu, Thore! ſagde Bard. Jeg kan ei, Fader! ſvarede hun, thi jeg brydes med Sigurd, og vi ere lige ſtærke. Da raabte Bard paa dem under Bænkene. 60 Karle ſprang nu frem, ſom bandt Thorvald og Sigurd. Diſſe bleve dog godt behandlede, fik overflødig Mad, ſom de lode ſig godt ſmage, og bleve om Morgenen derpaa ledſagede ud af Gaarden. De vendte alligevel ſtrax tilbage igien, og ſpurgte Bard, om han ei godvilligen vilde følges med dem. Bard undrede ſig over deres Mod, og fortalte dem, han troede hverken paa Gudebillederne eller paa Fanden. Han havde reiſt meget, mødt baade Riſer og Blaamænd, ingen havde faaet Bugt med ham, han troede derfor paa ſin egen Kraft. Men hans

Tro var bleven vaklende ved Kampen med Thorvald, der maatte have noget paa Bryſtet, ſom forlenede ham Styrke. Du har Ret, ſvarede Thorvald, det er Navnet paa de Kriſtnes Gud. Bard ſagde, gior Navnet dette, maae han vel mægte mere end alle, naar han kommer ſelv; paa den Gud vil jeg troe, naar jeg ſkal troe paa nogen. Han førte nu Kongens 24 Mænd frem, ſom han blot havde holdt i Forvaring, og reiſte med dem til Oluf, der prækede Kriſtendommen for ham; han blev døbt og døde kort efter. Bard vilde have givet ſin Datter til Thorvald, men da denne var gift i Island, fik Sigurd hende. Den ſlemme Helge blev forviiſt fra Kongsgaarden, og Thorvald levede der en Tid i megen Hæder.

Thorvald Taſald nævnes oftere i Sagaen om hans Morbroder Viga Glum, hvem han ydede tapper Biſtand; men da han der blot omtales i Anledning af Glums Stridigheder, var der ikke Leilighed til at nævne Reiſen til Norge. Paalideligheden, af hvad der berettes om denne Reiſe, beroer blot paa ovenanførte Fortælling, der med flere lignende er optaget i Flatsbogens Bearbeidelſe af Oluf Tryggveſens Saga 2 D. S. 36–41. isl.

Udg. Hvad der giør Fortællingen mistænkelig er, foruden Drømmebrevet, som kunde være en senere Udpyntning, den Omstændighed, at Bards Datter brødes med Sigurd; thi dette passede ingenlunde paa en norsk Høvdings Datter til Kong Olufs Tider, men blot paa Jettepiger, der levede i Huler. Den øvrige Deel af Fortællingen er ganske overeenstemmende med de gamle Sæder. En Oversættelse deraf, forfattet af Hr. Repp, findes i Minerva for Nov. 1818, S. 385-398.

Thattr af Augmund Ditt og Gunnar Helming.

En formuende Islænder ved Navn Augmund, der paa Fædrene-Side nedstammede fra en Frigiven, paa Mødrene-Side var beslægtet med Høvdingen Viga Glum, fik en Sommer Lyst til at seile til Norge paa Kiøbmandskab. Som han om Natten landede ved Nidelven, kom han til at overseile et Skib, der tilhørte Halvard, en af Hakon Jarls Yndlinger. Denne klagede, og erholdt strax Tilladelse at tugte disse Fremmede; men Vigfus,

Vigaglums Søn, lagde ſig derimellem, og fik det Hverv at mægle Sagen. Han drog til Skibet, og opfordrede ſin Frende at lade Jarlen domme. Augmund ſvarede, han havde hørt ſaa meget om denne Jarl, at han ikke ønſkede, gauſke at give ſig i hans Vold, men han vilde gierne betale rimelige Bøder. Dette Svar blev Jarlen forebragt, og ſtaydſede Vigfuſes Mægling. Halvard ſkulde ſelv tage ſig til Rette. Imedens Vigfus, der truede med at ville hevne Augmund, blev bevogtet af Jarlens Folk, roer Halvard hen til det islandſke Skib, og giver Augmund et ſaadant Hug med ſin Øxe, at han beſvimede, og laae længe ſyg. Jarlen ſagde, at Halvard havde været meget lemfældig. Da Augmund omſider kom ſig, giorde alle Nar af ham, og gav ham Tilnavnet Ditt. Han lod ſig ikke anfegte. Vigfus opfordrede ham til at hevne ſin Skam, og lovede ham Biſtand. Augmund ſvarede, at det kunde omtrent gaae lige op mellem ham og Halvard, men at det var ſlet at lønne ſin Velgiører Vigaglum, hvis han hævnede ſig paa Halvard ſaaledes, at Vigfus derved kom i Fare. Vigfus frabad ſig denne Omhu for ſit Vel, ſagde, at han ikke fornægtede ſin Trælleherkomſt, og blev ſaare forbittret.

Augmund reiste nu til Island, hvor den gamle Vigaglum giorde ham nye Bebreidelser; forsikkrede, han havde hellere seet ham og Vigfus dræbte, end sligt uhævnet, og vilde ikke mere see ham. Efter to Aars Forløb seilede Augmund igien til Norge, og landede ved Throndhiems Fiord; han lod Folkene blive i Skibet, og roede selv i Land. Paa Bryggen mødte han en Mand, der hed Gunnar, med Tilnavn Helming. Af ham erfarede han, at Hakon Jarl var dræbt, at Halvard opholdt sig i Byen og var i Anseelse hos Oluf Tryggvesen. Augmund forærer Gunnar sin kostbare Pelts, og erholder igien hans Kappe, der havde en udmærket Farve. Lidt efter ser Augmund Halvard siddende i et Huus; han lader ham bede at komme ud. Folkene, der ifølge Kappen troede det var Gunnar, sige dette til Halvard, som gaaer ene ud, og strax faaer Banesaar. Augmund springer ned til Bryggen og i sin Baad, Kappen sænker han i Fiorden, naaer Skibet, og, da Vinden var god, lader staae til Island, hvor han beretter Vigaglum, hvad der var skeet. Denne blev tilfreds derover, og levede siden i god Forstaaelse med Augmund.

Da Halvards Lig blev fundet, hedte det strax, Gunnar havde dræbt ham. Hans Broder

Sigurd opſøgte ham, og ſpurgte, om han havde begaaet Mordet. Gunnar forſikkrede, det var langt fra. Sigurd ſpurgte da, om han kunde angive Gierningsmanden, og da Broderen ſvarede, han hverken vilde ſige det til ham eller nogen anden, raadede Sigurd ham at tage Flugten. Gunnar flygtede til Sverrig, hvor man den Gang ofrede meget, iſær til Freyr. Fanden talede giennem Afgudsbilledet; Folket troede, at Freyr var levende, og ſkaffede ham den ſkionneſte Pige til Kone; hun foreſtod Gudehuſet med alt dets Tilbehør. Til hende tog Gunnar ſin Tilflugt, hun ſyntes om Karleſt, men bemærkede, at Freir ſaae ſkiævt til ham; hun tillod ham først at blive tre Nætter, disſe bleve til fiorten Dage, og jo længere Gunnar blev, jo bedre leed man ham. Endelig tillod hun ham, at opholde ſig der om Vinteren, og drage med Freir paa Gieſterie; thi han blev ført omkring for at ſkaffe godt Aar. Freir og hans Kone ſadde i Vognen, deres Tieneſtefolk gik ved Siden. Som de ſkulde over en lang Fieldvei, blev det et haardt Veir; Gunnar fulgte Vognen, de andre Folk adſpredtes. Da han en Tid havde ledet Øxnene, blev han træt, ſatte ſig ind i Vognen, og lod Dyrene gaae af ſig ſelv. Lidt efter ſagde Konen til ham: giør din Dont, eller

Freir farer paa dig. Han giorde det; men da han atter blev træt, sagde han, at han skulde nok tage imod Freir, hvis denne foer paa ham. Da stod Freir af Vognen, og de begyndte at brydes. Gunnar mærkede snart, han maatte bukke under, og giorde det Løfte, at han vilde vende tilbage til den rette Tro, og søge Forlig med Kong Oluf, hvis han kunde overvinde denne Diævel. Strax begynder Freir at vakle, Fanden farer ud af Billedet, og det tomme Skabelon bliver tilbage, som Gunnar slaaer i Stykker. Han forelægger derpaa Konen tvende Vilkaar: at han enten vilde lade hende sidde, eller hun skulde udgive ham for Freir. Hun valgte det Sidste. Gunnar iforer sig Freirs Dragt, og saaledes komme de til Boigden. Folkene ansaae det for et stort Beviis paa Freirs Magt, at han var kommet over Fieldet i sligt et Veir, og at han kunde gaae og drikke. Hele Vinteren talte Freir kun lidet undtagen med sin Kone, han vilde ei lade Offerdyrene svinge for sig, og ikke modtage andet Offer, end Guld og Solv, gode Klæder og andre Kostbarheder. Snart erfarede man, at Freirs Kone var frugtsommelig, og syntes saare godt om denne Gud; da tillige Vinteren var god, og alt[illegible]gnede paa det Bedste.

Rygtet om Freirs Magt naaede til Oluf Tryggvesen, som grundede meget paa, hvad der kunde være under. En Dag lod han Gunnars Broder Sigurd hente, fortalte ham, at han havde Mistanke om, at Gunnar spilte Freirs Rolle, han skulde reise til ham, og overtale ham at vende tilbage; han kunde sikkert komme, da det var vist at Augmund havde været Halvards Morder. Sigurd udforte Kongens Aerinde. Gunnar flygtede strax med sin Kone og sine Penge. De Svenske satte efter dem, men Forfolgerne fore vild, og Gunnar med Folge ankom til Kong Oluf, hvor han og hans Kone lode sig dobe.

Denne Fortælling findes blot i Flatsbogen, og er trykt i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. K. 29. S. 115-125. Vigfus og hans Aet omtales i flere Sagaer (Sagabibl. 1 D. S. 77), de ovrige her forekommende Navne ere ellers ubekiendte. Fortællingens Troværdighed beroer altsaa blot paa indvortes Grunde. Augmunds Bedrift er en for Datiden sædvanlig Begivenhed, som man ingen Grund har til at drage i Tvivl. Hvis Augmund, blot for ikke at udsætte sin Velgiorers Søn for Fare, handlede mod Aerens

Love, var det vist nok en sielden Ædelmodighed. Men da han, efter at have fuldført Hevnen, saa ængsteligen søger at skiule sig, ja endog at vekte Mistanken paa en Uskyldig, synes det snarere, som Vigfuses Bebreidelse, at han havde et Trælleſind, ikke var ugrundet, og at den Ringeagt, hvori han levede efter sin første Tilbagekomst til Island, drev ham til at fuldføre Gierningen.

Mærkeligere, men tillige mere tvivlsom er den Deel af Fortællingen, som angaaer Gunnar og hans svenske Reise. Paa den ene Side kunde man vel falde paa i Norge, at digte sligt; for at gisre de Svenskes Hedenskab latterligt; men paa den anden Side indeholder det Væsentlige af Fortællingen intet Usandsynligt. Diævelskabet i Træbilledet gisr ingen Vanskelighed; thi hele Efterretningen om Gunnars Færd blandt de Svenske kunde jo allene hidrøre fra hans egen Fortælling. Han har vel ikke glemt at udsmykke sin Bedrift, har maaskee vel heller ikke selv uden Skræk for Diævelskab grebet fat paa Træbilledet, da han i Stormen kastede den store Klods ud af Vognen. Det er bekiendt, at Freirs eller Frøs Dyrkelse blomstrede i Sverrig [83]), og at man især offrede til

[83]) Saxo lib. I. p. 16. lib. 3. p. 42. lib. 8. p. 144. Adam. Brem. de situ Daniæ.

denne Gud, for at erholde et godt Aar [84]). Ikke blot Mænd, men ogsaa Qvinder forestode Tempeltieneſten [85]), især nævnes Freirs Offerpræſtinder [86]). Det var ikke usædvanligt i det gamle Norden at høre om Afgudsbilleder, der ved Armbevægelser [87]) eller paa andre endnu tydeligere Maader gave Orakelsvar [88]). Man pleiede og stundom at føre Billederne omkring i Processioner [89]). Samler man alt dette, bliver det ikke urimeligt, at man i nogle Fieldbygder dybt inde i Sverrig kan saaledes være bleven bedraget, som denne Fortælling beretter. Der er saa meget min-

---

[84]) Heimskringla Hakon G. Saga K. 16. Gisle Surſens S. K. 15. S. 196. Hervararſaga K. 14. S. 124.

[85]) Islænderinden Fridgerda var hofgydia, og offrede medens Biſkop Thangbrand forkyndte Kriſtendommen, Kriſtniſaga S. 14-16. Ved et Hovedtempel i Egnen ved Vapneſiorden i Island var en Steinvora Tempelforſtanderſke (Sagabiblioth. I D. S. 99). I de fabelagtige Sagaer f. Ex. Gøthreks og Hrolfs, Herrauds og Boſeſaga o. ſ. v. findes flere Exempler.

[86]) Thuride hofgydia var Syſter til Thord Freisgode, Landnama S. 308 4 Afd. K. 10.

[87]) Sigmunds Breſtesens Saga K. 113 S. 127.

[88]) Hørdes Saga K. 18. S. 95.

[89]) Heimskringla Oluf Hell. S. Kap. 118-119.

dre Grund til med Biørner (i Fortalen til Kæmpedater S. 21) her at antage noget forsætligen opdigtet til de Svenskes Forkleinelse, da man i Rauds Thattr læser et lignende Sagn fra en af de norske Ber om Kanden, der havde besat Thors Billede, og trak Krog med Oluf Tryggvesen.

Fortællingen, som har udgiort et for sig bestaaende Heelt, har rimeligviis i det trettende Aarhundrede erholdt sin Form, og er i det fiortende Aarhundrede bleven indlemmet i Oluf Tryggvesens Historie. Gunnars Færd i Sverrig har Bartholin optaget i sine Antiqvitates lib. 2. cap. 5. p. 335–340. Torfæus meddeler et Udtog af Fortællingen hist. norv. P. 2. lib. 16. cap. 4. Den findes oversat i Gråters Bragur 2 B. S. 143–154.

Thattr af Halfred Vanraadskald.

Paa en Ø ved den nordlige Deel af Halogaland boede mod Enden af Hagen Adelsteens Regiering en formuende Mand, der hed Thorvald Skiliande. Hans Søn Ottar blev opfostret hos en Nabobonde tilligemed dennes egen Søn Avald. En Nat kom Vikingen Soke, en Ven af Gunhil-

des Sønner, og opbrændte begge Naboernes Gaarde med deres fleste Beboere. De to Drenge slap ud ad en Bagdør giennem Røgen; toge Tieneste som Skibsdrenge, og kom saaledes til Sogn til Ottars Morbroder, hvor de opholdte sig i syv eller otte Vintre. Da Gunhildes Sønner fik Riget; sendte Morbroderen dem Vesten paa i Kiøbfærd, hvor de giorde god Handel, og besluttede derpaa at tage til Island, men først vilde de hevne Faderens Død. De fandt Soke et Sted, hvor Vikinger havde Tilhold; han sov i et Huus bevogtede af 30 Mand, men Fostbrødrene grove sig ind under Jorden til ham, og dræbte baade ham og Broderen Sote, uden at Gunhilde kunde erfare, hvo der havde voldet dette.

Baade Ottar og Avald bosatte sig i Vatnsdalen i Island. Sidstnævnte havde en Datter, der hed Kolfinna; den første blandt flere Børn en Søn ved Navn Halfred, som tidligen blev stor og stærk, god Skald, men ikke vennesæl. Ottar maatte forlade Vatnsdalen formedelst Strid med Herredshøvdingen Thorstein, Ingemunds Søn, i Anledning af dennes Søns Kierlighedshandeler med hans Datter. Han bosatte sig sønder paa. Halfred, den Gang tyve Aar, holdt meget af Avalds Datter. Faderen havde gierne seet denne

Forbindelse, men da Halfred ei talte om Giftermaal, fik han ved en Vens Hielp opsøgt en Beiler. Det var en rig og vennesæl Mand, der hed Gris, hvilken i Millegaard havde erhvervet sig megen Hæder. Som denne med et Følge af otte Mand var kommen til Ottars Gaard for at anholde om Datteren, mødte ogsaa Halfred; han mærkede snart den Andens Ærinde, sætter sig ud i Qvindernes Forstue (Dyngiu) med Kolfinna paa Skiødet, og kysser hende ret hierteligen, som Gris efter vel udrettet Sag gaaer forbi. Denne, der var nærsynet, spørger Faderen, hvad det var for Folk, der lode saa kierlige. Det er Halfred og Kolfinna, svarede Avald. Er det Sædvane, vedblev Gris. Det skeer ofte, sagde Avald, men nu er det Din Sag at hindre det, da hun er din Fæstemøe. Gris sagde, jeg seer nok, at Halfred søger Klammerie. Avald erklærede ham vel, at han kunde om han vilde, ansee Sagen for ugiort; men Gris yttrede, at det nu engang var besluttet, og brød sig ikke om, at Halfred kom til og truede. Dog Halfred lod det ikke blive derved, han qvad desuden et Par Viser, hvorover Gris blev saa forbittret, at han forfulgte ham paa hans Hiemreise og naaede ham omsider. Da Gris havde femten Mand og Halfred var selvanden,

blev den sidste snart fangen; men i det samme kom Ottar til med 30 Mand og fordrede, at han vilde dømme. Begge toge ham til Voldgiftsmand. Han bestemte at Gris skulde beholde Pigen, der skulde sidde 3 Aar som hans Fæstems, og Halfred skulde reise udenlands, og erhverve sig mere Anseelse. Sønnen blev forbittret over denne Dom, og udfordrede Gris til Holmgang, men kort efter kom der Bud, at hans Fader var bleven syg, og vilde see ham, han reiste derhen, blev bundet, og ikkun løsladt paa Vilkaar, at han skulde holde sig rolig.

Halfred reiste nu til Norge til Hakon Jarl, om hvem han qvad et Drape, og erholdt derfor en sølvbeslagen Øxe og en god Klædning. Næste Aar vendte Halfred tilbage til Island og vedblev nogen Tid at drive Kiøbmandskab, indtil han engang, som han laae ved Agdenes, spurgte at Hakon Jarl var død, og Kong Oluf vilde lade alle kristne. Skibsfolket enedes strax om at giøre Løfte til Guderne, for at erholde god Vind; de skulde give Penge og tre Ankere Øl til Frey, hvis Vinden førte dem til Sverrig, til Thor eller Odin, hvis den bar til Island; men de laae længe for Modvind, og maatte omsider seile ind i Fiorden. Om Natten fik de en stærk Storm, og dreve for Anke-

ret. Et af de nærliggende Langſkibe ſatte et Fartøi ud med 30 Mand i, for at komme dem til Hielp. Som det nærmede ſig Skibet; braſt dettes Ankertoug. Befalingsmanden paa Baaden kaſter ſig ud, griber det faldende Toug, bringer det op igien paa Skibet, og hans Folk fik det bierget. Denne Mand var Oluf Tryggveſen, og ſaaledes kom Halfred til Nidaros.

En Dag møder Oluf nogle Folk paa Gaden; den Forreſte hilſer Kongen, ſom ſpørger om hans Navn, han ſvarer Halfred. Er du Skalden Halfred, ſpørger Kongen, og da han hører, det var ſaa, opfordrer han ham til at blive Kriſten. Halfred ſamtykker under den Betingelſe, Kongen ſelv vilde ſtaae Fadder til ham. Deri indvilliger Kongen, og lader ſiden ſine Morbrødre Joſtein og Karlshoved lære ham Credo og Paternoſter.

Som nu Halfred opholdt ſig hos Kongen, traadte han en Dag for ham, og ſpurgte, om han vilde høre et Qvæde, han havde digtet om ham. Da Kongen ikke ſkiøttede derom, ſvarede Halfred: det ſtaaer til Dig, Herre, men jeg forkaſter alle de Fortællinger, du har ladet mig lære, derſom Du ikke vil høre mit Qvæde; thi alle diſſe Fortællinger ere ikke mere digteriſke end dette. Du er en vanſkelig Skald (Vanraadſkald) at have at giøre

med, sagde Kongen, jeg vil høre dit Qvæde. Halfred fremførte det med Raskhed, det var et Drape. Da det var til Ende, sagde Kongen: "Det var et godt Qvæde, og vel fremsagt; vil Du nu blive min Mand, og være hos mig?" Halfred svarede: "Forhen var jeg Hakon Jarls Hirdmand, og vil hverken give mig i din eller nogen anden Høvdings Tieneste, med mindre Du lover mig, at Du aldrig for nogen Sags Skyld vil jage mig bort." Kongen bemærkede, at det vel kunde hende, at han efter sin Tænkemaade kunde tillade sig adskillige der ingenlunde sømmede sig. Halfred svarede, at der var gode Raad for. Kongen kunde dræbe ham. Du er vist en Vanraadskald, sagde Oluf, du skal vorde min Mand, og beholde Tilnavnet. Hvad faaer jeg i Navnefæste, spurgte Halfred. Kongen gav ham et prægtigt Sværd, men uden Skede, og bød ham giemme det tre Dage og tre Nætter, saa ingen derved kom til Skade.

Halfred kunde ei lide, at Andre nedskreve den gamle Tro; han meente, at omendskiøndt man ei vilde troe paa Guderne, behøvede man ikke at laste dem. Et Vers han qvad i denne Anledning, blev hørt af Kongen som misbilligede det, og befalede til Bod at qvæde et frommere Vers. Først efter nogle Forsøg lyk-

es det Halfred, at komme frem med et, der
redsstillede Kongen. Tvende af Olufs Hofsin-
Ottar og Kalf, begge fra Halogaland, hadede
lfred, og søgte at skade ham. En Aften havde
tar drillet ham saa længe, at han sprang op, og
ham Banesaar med Hakon Jarls Øxe. Kalf
ham strax sætte i Lænker, og fremstilte Sagen
ledes for Kongen, at denne samtykte i at Hal-
d blev dræbt næste Dag. Da denne skulde føres
til Retterstedet, bad han meget om, at man
lde føre ham et Sted forbi, hvor Kongen kunde
e ham. Nogle af hans Venner magede det og
aledes, og Halfred raabte nu til Kongen, at han
g maatte erindre baade sit Løfte, ei at jage ham
a sig, og at han var hans Gudfader. Biskop
Sigurd understøttede hans Bøn, og Kongen betalte
øderne for ham, men var efter den Tid koldere
mod ham. En Dag Halfred stod for Kongen,
aldt han for hans Fødder og græd. Kongen spurgte
m Aarsagen, han svarede, fordi han var faldet i
Kongens Unaade. Du skal udrette et Ærende for
mig, sagde Kongen, men har du endnu mit Sværd
den Skede. Halfred forsikkrede det, og tillige at
ngen havde havt Meen deraf. Saa qvæd da en
Vise, vedblev Kongen, hvor der findes Sværd i
hver Linie. Halfred gjorde det, og nu var Kon-

gen ham atter gunſtig. Kort efter blev han anklaget af Kalf, for at offre lønligen, og at have Thors Billede af Been i ſin Pung. Halfred benægtede det, og lod Pungen randſage. Halfred ſagde til Kalf, han var en Æreſkiender, og ſkulde engang betale ham det.

Der boede en Mand i Opland ved Navn Thorleif Spake, der ei vilde lade ſig døbe. Oluf ſendte Halfred derhen med 24 Mand og Befaling, at dræbe eller blinde Thorleif. Halfred lader ſit Følge blive i Skoven, og nærmer ſig Gaarden forklædt ſom Tigger. Thorleif ſad efter Oldtidens Skik paa en Høi ikke langt fra Gaarden, ſaae Tiggeren ſlæbe ſig frem, og gav ſig i Snak med ham, indtil denne ſprang ind paa ham, kaſtede ham til Jorden, og traadte hans ene Øie ud. Jeg vil give mit Belte og min Kniv, to koſtbare Stykker, ſagde Thorleif, hvis du ſkienker mig Livet og det andet Øie, kanſkee jeg engang vil kunne komme dig til Hielp. Halfred ſvarede, at han ei for Skiænk og Gaver turde bryde Kongens Bud, men at han dog af ſig ſelv vilde ſkiænke ham det andet Øie. Paa Tilbageveien mødte han Kalf, ſtak ogſaa ham et Øie ud, og bragte tvende Øine til Kongen. Denne kiendte ſtrax Forſkiellen, og ſagde "kun eet af dem har hørt Thorleif til. Du haver viſt

rygket flere Ærinder." Halfred maatte nu fortælle Sammenhængen. Kongen sagde, han havde kun udrettet Ærindet halvt, og skulde bringe ham Thorleifs andet Øie. Halfred svarede, han ikke vilde skille Thorleif ved det Øie, han havde skiænket ham; men derimod vilde han nok reise til Kalf for at udstikke hans andet Øie; han havde vel forskyldt det. Kongen sagde, hele Sagen kunde beroe, og Halfred var nu i megen Anseelse. Oluf Tryggves. S. isl. Udg. 2 D., Kap. 28, S. 109-115.

En Foraarsdag bad Halfred Kongen om Tilladelse om Sommeren at giøre en Kiøbmandsreise sønden paa til Helsingøer. Kongen tillod det, og forærede ham en Tollekniv ved Afskeden. Halfred seilede først til Danmark, hvor han bragte Sigvald Jarl et Qvæde, og fik derfor en Guldring paa en halv Mark. Derfra vilde han seile til Vigen, men leed Skibbrud og mistede alt sit Gods. I Kongehelle mødte han en Mand ved Navn Audgils, der bød ham ti Mark Sølv for at ledsage sig paa Reisen til Øst-Gothland. Paa Veien kom en Svensker til dem, der lovede at vise dem Vei; men det var en Røver, som en Aften saae Leilighed til at dræbe Audgils, og havde giort det samme ved Halfred, hvis ei hans Øxe var tørnet paa Tollekniven, der var bundet om Halsen, og hang

ned af Ryggen. Halfred greb ham om Foden, og ſagde, hielp nu du hvide Kriſt, hvis du er ſaa mægtig, ſom min Konge ſiger; det lykkedes ham og at fælde Roveren. Han drog derpaa videre, og kom til en Gaard, hvis Eier forekom ham ſaa mistænkelig, at han om Natten ſtod op og ſlog ham ihiel. Konen ſkreeg Folkene ſammen, Halfred blev bundet og dømt til Døde paa Thinget, men da han fortalte, hvo han var, og hvorledes det var gaaet ham paa Reiſen, blev han beſkyttet af Audgilſes Enke Ingeborg, ſom den, der havde hevnet hendes Mands Død. Man underſøgte den dræbte Rovers Bolig, og fandt der mange Skatte, ſom tilfaldt Halfred, der fik Ingeborg til Ægte, ſkiøndt hun ikke var døbt, og boſatte ſig i Gothland. Han digtede ved denne Leilighed et Drape om Oluf Sveakonge, der blev godt belønnet. Efter to Vintres Løb troede han at ſee Kong Oluf i Drømme, der bebreidede ham, at han ſatte ſin Kriſtendom til Side, han ſkulde komme til ham, og giøre Bod. Drømmen bevægede ham til at reiſe med Kone og Barn til Throndhiem. Oluf lod ham ſkrifte hos Præſten, og Halfred giorde alt hvad ham blev paalagt. Ingeborg og Barnet bleve døbte. Desuden befalede Kongen ham til Bod at digte et Opreisningsdrape, hvilket og ſkete, og blev et herligt

Qvad. Samme Vinter døde Ingeborg 2 D. Kap. 31 S. 126-132. Fra denne Reise til Gothland var det at Halfred bragte Kong Oluf den første Efterretning om, at Rognvald Jarl agtede at beile til Kongens Søster Ingeborg, og fortalte meget godt om ham. 2 D. Kap. 55 S. 207.

Nogen Tid efter at Oluf Tryggvesen havde sendt Leif Eriksøn til Grønland, bad Halfred om Orlov at reise til Island. Kongen tillod det, og føiede til, at da det var uvist om de saaes ofrere, vilde han forære ham en Foerværks Kappe, en Hielm og en Ring af sex Øres Vægt, med disse Klenodier skulde han begraves. Halfred sendte sin ene Søn til Morbroderen i Sverrig, sin anden Søn satte han i Kost et godt Sted i Throndhiem, og seilede derpaa selv til Island. En Deel af Skibets Mandskab lod han blive ved Ladningen. Med tolv Mand reed han over Land til sin Faders Gaard; dog lagde han Veien forbi Grifes Sæterhytte, hvor han fandt Kolfinna og nogle Piger. Hun modtog ham vel, og vilde vise ham til sin Vinterbolig, men han tilbragte Natten hos hende i Sæteren; og det fortælles, at alle hans Folk fandt i Naboſæterne samme Modtagelse. Halfred sang for Kolfinna adskillige Spotviser, han i hendes Navn havde qvædet om Gris, men hun satte

ham i Rette derfor, og forſikkrede hun levede godt med ſin Mand. Halfred vilde forære hende Kongens Kappe, uden hun tog ei imod den. Derpaa reed han bort. Imidlertid var Gris ved en Faarehyrde bleven underrettet om de Fremmedes Ankomſt, og ſtrax med ſine Folk redet til Sæteren, hvor han fandt Kolfinna tungſindig. Hun fraraadte ham at forfølge Halfred. Gris satte dog efter ham, indtil de kom til Floden Blondu. Halfred var juſt midt i den. Gris ſkiød ſit Spyd imod ham. Halfred greb det i Luften, og kaſtede det igien tilbage, hvorved han fældede en Mand i Griſes Følge. Han tilbød Gris at bie ham paa hin Side Floden, men denne vilde ei ride til. Nogle ſøgte at mægle, men Gris fordrede til Erſtatning begge Ringene, Jarlen og Kongen havde ſkiænket ham, hvilke Halfred negtede at give. Kap. 69 S. 247-250.

Uenigheden mellem disſe to varede ved en Tid lang. Thorkel Kraſla, Høvding i Vatnsfiorden og Halfreds Frende ſkulde mægle, men da Halfred meente, han ikke ivrigen nok antog ſig hans Sag, ſtevnede han Gris til Holmgang. Natten før den ſkulde holdes, drømte Halfred, at Oluf Tryggveſen aabenbarede ſig for ham, advarede ham for at ſlaaes, da hans Sag ikke var reen, og forkyndte ham, at han næſte Dag ſkulde høre noget, ſom

han vilde anſee for mere magtpaaliggende. Næſte Dag ſom Halfred gik ud paa Veien, mødte han Folk, der fortalte Kong Olufs Død. Halfred blev ſom han ſkulde ſynke i Jorden; han gik til Thinget, og fortalte Efterretningen; derpaa begav han ſig hiem, og overlod ſig til ſin Sorg. Griſes Folk meente, at Halfred nu havde tabt Modet, men denne ſvarede: "Jeg blev langt mindre hædret af Miklegaards Kongen, end Halfred af Oluf, og dog gik det mig nær, da jeg hørte Stolkongens Død; kun den ſom miſter ſin Landsherre veed, hvor ſtor Kierligheden kan være. Jeg vil ikke ſtride mod Kongens Lykke, der pleiede at følge Halfred, Thorkel maae afgiøre Sagen." Dette ſkete, og man forligtes.

Halfred ſad paa ſin Gaard, og ſørgede; længe kunde han ei holde der ud i Island; han ſeilede til Norge, hvor han foreſpurgte ſig om Slaget ved Svolder, og qvad derpaa et Drape om Oluf. Da han ingenſteds havde Ro, agtede han ſig ſnart derfra til Danmark eller Sverrig; men ſom han laae i en Udhavn, hørte han, at Erik Jarl var i Nærheden. Lyſten opſtod hos ham at dræbe denne, om han end ſelv ſkulde falde; men Oluf viſte ſig for ham om Natten, og ſagde, at han hellere ſkulde digte et Qvad om Jarlen. Næſte Morgen gik Hal-

fred ene fra Skibet op til Jarlens Gaard. Som han traadte ind, blev han strax kiendt og bundet. Jarlen befalte han skulde dræbes, fordi han havde lemlæstet hans Ven Thorkel Spake. Da reiste en gammel Mand sig fra Bænken, gik hen og bad om Fred for Halfred; det var Thorkel selv, der mindedes, at Halfred havde mod Kongens Befaling ladet ham beholde sit ene Øie. Thorleif blev Mægler mellem Jarlen og Halfred; denne skulde vorde fri imod at digte et Qvæde til Jarlens Ære. Halfred giorde det, og Jarlen lønnede ham derfor, men vilde dog ei for Kong Olufs Skyld beholde ham hos sig. Halfred blev ved at flakke fra Island til Norge og igien tilbage. Som han vilde reise til Sverrig, for at besøge sin Søn, døde han paa Skibet i sit fem og tredivte Aar, eller, som det hedder i hans Saga, nær fyrgetyve. I Kisten lagdes de før omtalte Foræringer fra Kong Oluf. Kisten drev i Land paa Øen Helge, en af Sydøerne. Abbedens Tienestefolk fandt Kisten, stial Godset, og sænkte Liget i et Morads. Næste Nat drømte Abbeden, at Oluf viste sig for ham, fortørnet over at man slet havde behandlet hans Skald. Abbeden lod Folkene gribe, der strax gik til Bekiendelse. Der blev giort en Kalk af Ringen, et Alterklæde af Kappen, og en Lyseſtage af

Hielmen. Halfreds Søn Halfred fik sin Faders Tilnavn, vendte tilbage til Island, og mange anseelige Mænd nedstamme fra ham.

Halfred blev anseet for en af det gamle Nordens klassiske Digtere. Hans Navn findes i Fortegnelserne over Hovedskaldene; i den yngre Edda anføres ofte Stropher af hans Sange som Hiemmel for poetiske Talemaader. Til hans Qvæder tyede Snorre helst for at hente sikkre Efterretninger om Oluf Tryggvesen (Ol. Tryg. S. Kap. 90); og flere Forfattere have bevaret Brudstykker af disse Sange. Det er da ikke at undre over, at en saa berømt Digters daadfulde Levnet, der stod i saa nøie en Forbindelse med Hakon Jarl og Oluf Tryggvesen, og hvis Ætt var meget anseet i Island, kunde blive erindret, og omhyggeligen optegnet. Fra flere Kilder kunne vi hente Bekræftelse paa hvad denne Saga fortæller.

Anledningen til at Halfreds Fader bosatte sig i Island var ikke usædvanlig. Medens Gunhildes Sønner levede i Landflygtighed, forbandt de sig med Vikinger; disse tilfredsstillede baade Kronpretendenternes Attraae og deres egen Rovgierrighed ved at plyndre Kysterne. At de indebrændte alle

Mennesker paa de Gaarde, de overfaldt, var for at skkre sig for Blodhevneren. Det skeete her som oftere, at Enkelte undslap ad en Lønder, og undkom giennem Rogen og Tummelen. Det var en Veressag for Børnene, hvis Forældre saaledes vare komne af Dage, at tilfredsstille Retfærdigheden ved at tage Hevn over Morderen. Men hvor snildeligen end Ottar og Avald havde udført deres Daad, maatte de dog frygte for Gunhildes Mistanke, der nu var den mægtige i Norge, og dette maatte tilskynde dem, som kun havde lidet Haab under den Regiering at erholde deres fædrene Gods, at bosætte sig i Island. Landnama nævner dem Side 201.

Den Strid, Ottar i Anledning af sin Datter havde med Ingolf, en Søn af Herredshøvdingen Thorstein i Vatnsdalen, fortælles udførligen i Vatnsdælasaga S. 154-158; ikkun med den Forskiel, at der hedder det, at Høvdingens Frender med Vold fik Sagen hævet; her siges det, at Høvdingen selv havde dømt i Sagen, og vel tildømt Ottar nogle Bøder som Erstatning, men derhos forviist ham fra Herredet. Efter begge Beretninger var denne Sag Aarsag til, at Ottar forlod Egnen. En Codex af Landnama omtaler samme Begivenhed (Landnama S. 197).

Halfreds Bedrifter i Island dreie ſig om hans Kierlighedshandeler med Kolfinna. Disſe berøres korteligen i Vatnsdælaſaga S. 192, hvor et Mord, der i denne Anledning blev begaaet paa Halfreds Broder, fortælles med de ſamme Omſtændigheder, ſom i vor Saga, men tillægges en anden Perſon. Landnama beſtyrker vor Sagas Beretning S. 201.

Mærkeligſt ere Halfreds Forhold til Kong Oluf. Disſe ere vel blevne udpyntede ved et Par Drømme, dog neppe i nogen ſeen Tidsalder; thi ellers vilde man ei heri have iagttaget ſaa meget Maadehold. Heller ikke vilde man da have anført den Forkierlighed, han ſom Skald beholdt tilbage for de hedenſke Guder. Snorre fortæller hans Daab (Ol. Tr. S. Kap. 90), og hvorledes han forberedede Jarl Rognvalds Frierie til Prindſeſſe Ingeborg. Ogſaa Kriſtniſaga S. 80 og Laxdælaſaga omtale, hvorledes Halfred blev døbt og fik Tilnavn. I Fagurſkinna berettes, at man fortalte, at Halfred var bleven ſyg af Sorg over Olufs Fald, og at denne Sygdom havde varet til hans Død (S. 161 Suhms Afſk.) Et vigtigt Beviis for Sagaens Ælde, er, at den allerede citeres i Vatnsdælaſaga (S. 192) fra det tolvte Aarhundrede. I Bearbeidelſen af Oluf Tryggve-

ſens Levnet i Flatsbogen, kan man tydeligen ſee, at Halfreds Thattr er bleven optaget ſom et for ſig beſtaaende Heelt, der for at forbindes med det Øvrige, blev deelt i adſkillige Stykker, ſom indrykkedes uforandret. Ikkun Efterretningen om Halfreds Andeel i Rognvalds Formæling med Ingeborg, er maaſkee hentet fra en anden Kilde, mueligen fra Snorre ſelv. Sandſynligvis er Forbindelſen mellem Halfreds Thattr og Olufs Saga tidligere, end Enden af det fiortende Aarhundrede, da Flatsbogen ſkreves; i det mindſte antyder Bemærkningen om Halfreds Dødsaar, at den, der nedſkrev dette, giorde Forſkiel mellem Halfreds egen Saga, og hvad der i det Foregaaende var bleven berettet om ham.

Mange Brudſtykker af Halfreds Sange iſær af Olufsdraperne, findes adſpredte i Skalda, i Oluf Tryggvesens Levnet, i Heimskringla, og i ſammes tvende andre Bearbeidelſer af Gunlaug Munk og Oddur Munk, ligeledes i det arnæmagnæanſke Haandſkrift Ættartal Noregs kouunga; ogſaa i Fortalen til Vilkinaſaga er en Strophe af Halfred bleven opbevaret. Af hans Upreistardrapa, der handlede om Kriſti Opſtandelſe, havde efter Torfæi Vidnesbyrd (Hist. norv. 2, p. 419) Biſkop Bryniulf Svendſen i ſin Ungdom ſeet et

Exemplar i Kantsler Kristian Friſes Bibliothek; nu er det uden Tvivl tabt.

Torfæus fortæller Halfreds Levnet i ſin norſke Hiſtorie 2 D. S. 466-483. Fortegnelſe over Brudſtykkerne af hans Sange findes i Gunlaug Ormſtunges Saga, S. 122, Note 83.

Thattr om Oluf Geirſtadaalf. *

Der var en Konge, ſom hedte Oluf med Tilnavn Digrbeen (Tykbeen), han regierede over to Fylker i Vigen. Thiodolf den Hvinverſke har qvædet et Vers om ham. Denne Oluf havde en Gang en Drøm, hvorpaa han lod alt Folket ſtevne til Thinge. Der ſtod han frem, og opfordrede alle til at afgiøre deres Stridigheder; da dette var ſkeet, fortalte han dem, hvorlunde han havde drømt: at en ſtor ſort Oxe kom fra Øſten over hans Rige, og gik fra Gaard til Gaard, de Fleſte ſegnede ved dens Puſt, tilſidſt faldt hans Hirdmænd og han ſelv. Han udtolkede dette om en foreſtaaende Landfarſot, og bød derfor, at man ſkulde opkaſte en Høi paa Næſſet ved Geirſtad, enhver ſkulde bringe noget af Værdie derhen; hver Død,

ſom lagdes i Høien, ſkulde have en halv Mark Sølv med ſig; ſaaſnart han ſelv og hans Hird mænd vare døde, vilde Sygdommen ſtandſe. Om Høien ſkulde ſættes et Gierde, at Qvæget ei kunde gaae derover, men han fraraadede dem at giøre, ſom undertiden ſkete, at man nemlig offrede for ſaadanne Døde, til hvem man levende havde havt Fortrøſtning; thi disſe kunde derved blive til Giengangere, der baade giorde Ondt og Godt [90]). Alt gik, ſom Kongen havde ſagt, Kongen blev høilagt, og Sygen ophørte. Hans Høi ſtod længe efter, og ingen driſtede ſig til at bryde den op; man ſkal i fordum Tid have offret der, og givet Oluf Tilnavnet Geirſtadaalf.

Længe efter hendte det ſig, da Harald Grænſke nyligen var død, at en Mand fra Nabolauget, der heed Hrane, og efter ſin Moder var bleven kaldet Olufaſen, men ſiden erholdt Tilnavnet Vidførle, en klogtig Mand, men ei fornem af Æt, laae en Nat ved Geirſtad, og drømte, at en Mand aabenbarede ſig for ham, der kaldte ſig Oluf Geirſtada-

---

90) sva kann ok verda, at af stundir eru their tryll-dir, er adr vorn blotader, ætla ek hinar somu illar vætter stundom synaz gagn gera i thvi, enn stundom mein. Flatøbogen, col. 309, Suhms Afskrift S. 155.

alf, og bød ham at gaae hen til Jarlen Svend Hakonſen, der laae i Nærheden med ſine Skibe, vilde forlade Landet, og trængte til Penge; ham ſkulde han fortælle om Høien paa Geirſtad, og faae ham med ſig til at bryde den op. De ſkulde kun arbeide om Natten; naar de havde faaet Hul paa Høien, ſkulde Hrane ene lade ſig hidſe ned, men Jarlen ſelv ſom den kiekkeſte holde i Rebet. I Høien vilde han finde en Deel Penge; en Hob af disſe ſkulde han forſt lade hidſe op, derefter ſkulde han træde hen til den drabelige Mand, der ſad paa en Stol i Høien, tage hans Guldring af Haanden, hans Knivbelte fra Siden, og endeligen hans Sværd, hvormed han i et Hug ſkulde ſkille Hovedet fra Kroppen, men derpaa hurtigen lade ſig hidſe op. De trende Klenodier ſkulde Hrane holde tilbage, forlade Svend ſaa ſnart muligt, og ile til Dronning Aaſta, Harald Grænſkes Enke, der laae i Barnsnød, paa hende ſkulde han lægge Beltet til Lindring, derpaa begive ſig til Kong Oluf Tryggvesen, for at lade ſig døbe, og ſiden vende tilbage til den nyfødte Fyrſteſon, der ſkulde kaldes Oluf, og hvem Hrane ſkulde opfoſtre. Alt dette gik efter Drommen, Hrane opfoſtrede Oluf Haraldſen og blev længe hos ham.

Fortællingen findes i Flatsbogen col. 308-310, i Suhms Afſkrift S. 152-162, i en Membran i Arnæ Magnæi Samling No. 68 i Fol., i Suhms Afſkrift 147 i Fol. S. 49-60, og endnu lidt vidtløftigere i et Fragment af Oluf Helga Saga blandt de arnæmagnæanſke Haandſkrifter 75 Membran i Fol., blandt de Suhmſke et Afſkrift 554 i 4. Snorre fortæller i Ynglingaſaga K. 54 om Kong Oluf paa Geirſtad, at han var en mægtig og krigerſk Konge, der døde af Fodværk paa ſin Gaard Geirſtad, og blev der begraven; Verſet han anfører af Thiodolfs Ynglingatal, ſom blev digtet til Ære for Olufs Søn Rognvald, ſiger det ſamme. Heraf ſynes at følge, at Sagnet om Olufs Drøm og den ſmitſomme Sygdom, hvoraf han døde, var en langt ſenere Opdigtelſe. Imidlertid har dog ogſaa Snorre kiendt ſlige Sagn, thi han kalder denne Oluf i Fortalen til Heimskringla Geyrſtadaalf eller Geyrſtads Skytsaand. Ogſaa følgende tvende Smaafortællinger i Oluf den Helliges Levnet i Flatsbogen tyde derhen.

Da Oluf var otte Aar gammel, hendte det ſig en Dag, at Aſta lukte et af ſine Giemmer op, hvor Drengen ſik Øie paa Oluf Geirſtadaalfs Sværd Beiſing, og ſagde, han vilde have det.

Moderen lod ham faae det, og den lille Oluf ſlæbte Sværdet efter ſig paa Gulvet. Sigurd Syr bemærkede, at hans Kone giorde, ſom Mødrene pleiede, at de føiede Børnene alt for meget. Aſta ſvarede: kan du faae Sværdet fra ham uden at han græder, maae du gierne; men græder han, maae du ei tage det. Sigurd Syr ſagde nu en Dag til Drengen, at han vilde giemme Sværdet for ham, han gientog det et Par Gange, hvorpaa Drengen trak Sværdet af Skeden, holdt Spidſen mod Stedfaderen, og ſagde, jeg kan ikke hindre dig fra at tage det med Magt, men jeg giver dig det ikke paa anden Maade, end jeg beholder Heftet. Sigurd Syr taug, men holdt meget af Oluf [91]).

Da Oluf ſiden var bleven Konge ſagde en af Hofſinderne til ham, ſom han en Dag red forbi. Oluf Geirſtadaalfs Høi. "Sig mig Herre, om I her haver været høilagt". "Aldrig, ſvarede Kongen, har min Aand havt to Legemer". "Men, ſagde Hirdmanden, "Folk have fortalt, at I ſkulle have ſagt, da I forhen kom til dette Sted, her vare vi, her levede vi". Kongen ſvarede: "aldrig har jeg ſagt det, og aldrig vil jeg ſige det";

[91]) col. 311-312 i Suhms Afſkrift S. 170-171.

han blev vred, gav Heſten af Sporene, og reed hurtigen bort [92]). Om end den første af disse Anecdoter, der i sig selv er sandsynlig, kunde være et senere Digt, synes den sidste at have indvortes Præg paa Ægthed; thi et senere Sagn vilde neppe have ladet Oluf misbillige Folkets Mening. Det synes derfor at have været et gammelt Folkesagn, at den ældre Olufs Siel var faret i den Yngre, hvilket vel stemmede overeens med en i det gamle Norden ikke saa sielden Mening om Siælevandring, og kan være bleven foranlediget, deels ved at Svend Jarl opbrød den ældre Olufs Gravhøi, paa samme Tid den yngre Oluf fødtes, deels ved at man en Tid havde anseet den ældre Oluf, som en velgiørende Aand for Egnen.

Raudulfs Thattr. *

Da Oluf den Hellige engang drog giennem Oplandet, og var kommen til Østerdalen, klagede hans Foged Biørn over, at der om Efteraaret var begaaet stort Qvægtyveri i Egnen, og at man havde

---

[92]) Flatøbogen col. 378. Suhms Afskrift 503-504.

nogle Folk mistænkte, der boede paa en afsides Gaard; Faderen hedte Raudulf, Sønnerne Dag og Sigurd. Disse kom og selv til Giæstebudet, der var anrettet for Kongen, og indbøde ham til deres Gaard efter trende Dages Frist. Kongen reiste med 200 Mand til Raudulfs Gaard; han saae der et høit og forsvarligt Gierde med en stærk Port, som haug i Jern-Hængsler. Der stod Bonden med et talrigt Følge, og modtog Kongen. Strax indenfor saae man en smuk Bygning, som Oluf tog for en Kirke, men var et Sovehuus med spaantækket Tag. Stuelængden var beklædt med Bord, og vel tiæret; der var endnu mange flere Huse indenfor Indhegningen, store og smaae, alle vel bygte. Kirke var der ei, thi ingen Biskop var kommen derhen. Kongen lod sætte sit Reisetelt op, og dee holde Aftenbøn; derpaa gik han iud i Stuen, Lys blev baaren foran ham. Han satte sig i Høisædet, der var bleven vel prydet; paa hans høire Haand sad Biskoppen, paa venstre Dronningen; derpaa Rigets Mænd til begge Sider. Næst Biskoppen sad Finn Arnesen, derefter Kalf Arnesen, Thorberg og Arnesønnerne, Arnbiørn, Kolbein og Arne. Kongens Følge optog det øverste Rum i Stuen, nedenfor sadde Husets Folk og andre Indbudne. Giestebudet var præg-

tigt, der gaves mange Slags gode Drikkevare. Raudulfs Sønner gik omkring, og sørgede for Giesterne.

Kongen gav sig i Snak med Raudulf, og fandt i ham en forstandig og veltalende Mand. Imedens Glæden herskede ved Drikkebordet, spurgte Kongen ham om mange ubekiendte Ting, og Raudulf vidste Beskeed om alt; han sagde og, hvorledes adskillige Ting i Fremtiden vilde gaae. Er du Spaamand, spurgte Kongen. Nei, svarede han, men af Vindene, Sol, Maane og Stierner slutter jeg mig til adskilligt, især af Drømme, og naar jeg ret vil forvisse mig om disse, tager jeg nye Klæder paa, og lægger mig i en ny Seng, der staaer paa et nyt Sted.

Kongen spurgte og Sønnerne, om Faderen havde lært dem nogle af sine Færdigheder. Sigurd svarede, han havde kun lært een: at forstaae sig paa Himlens, Solens, Maanens og Stiernernes Gang, saa at han kunde kiende enhver Tid baade Dag og Nat. Den yngre Søn, Dag, forstod af Menneskenes Øine at slutte sig til deres Adfærd, han kunde, naar han saae paa dem, sige deres Dyder og Lyder.

Kong Oluf blev nu munter, og spurgte Biskoppen, hvad for en Kunst han kunde. Denne

ſvarede: han vilde ſynge 12 Meſſer uden at behøve nogen Bog. Biſkoppen ſpurgte nu Kongen, hvilken Færdighed han iſær beſad. Denne ſvarede: naar jeg ſeer en Mand een Gang, og bemærker ham, ſkal jeg kiende ham igien. Dette er noget meget vigtigt. Men, vedblev han: Touren ſkal gaae rundt, hvad lægger Du Vind paa, Kalf Arneſen? Jeg ikke at lade min Vrede formindſkes, ſvarede han, hvor længe jeg end bærer paa den. Finn Arneſen ſagde, at han aldrig i nogen Fare vilde flygte fra ſin Lehnsherre. Thorberg anførte, at han aldrig vilde bryde den Eed, han havde ſvoret ſin Lehnsherre. Arnbiørn mente, den Bue ſkulde ei findes i Landet, ſom han ikke formaaede at ſpænde. Kolbein havde trende Færdigheder: at ſkyde lige, løbe paa Skier og ſvømme. Arne ſagde, at naar han ſtod ved Roret paa et lidet Skib, vilde han ſeile ligeſaa raſkt langs med Landet, ſom et Skib paa 20 Aarer. Biørn Stallar vilde helſt anføre, at han ſaaledes rygtede ſin Konges Ærinde paa Thinget, at han ikke ændſede, om hans Tale fandt nogen mægtig Mands Mishag eller Velbehag. Saaledes anførte Enhver ſin Færdighed, og var dette megen Moroe.

Da Kongen gik til Engs, ledſagede Raudulf ham med brændende Lys til det nye Sove-

huus. Det var bygt i en Runddeel, med Svaler om. Indenfor disse var en skioldbedækt Væg med fire Dørre paa, lige langt mellem hver. Langs med Væggene vare Sengene redte, og alt var vel betrukket. Inde i Huset vare 20 høie og tykke Søiler reiste i en Kreds; over disse var et hvælvet Loft, helt malet. Mellem Søilerne var Beklædning, og indenfor vare de Fornemmeres Senge; her kunde sove 20 Mand, og i Værelset udenfor 40. Midt i Huset var et ophøiet Sted. Der stod en stor Seng kunstigen udarbeidet. Alt Træet var beslaget med Kobber eller Jern, alt malet og noget indlagt med Guld, paa Hjørnestolperne vare store forgyldte Knapper af Kobber, ud fra dem gik Jernstænger med Lysearme, hver med trende Lys.

Raudulf sagde til Kongen, at hvis han vilde drømme betydningsfuldt, skulde han lægge sig i denne nye Seng. Kongen gjorde det. Paa venstre Haand laae Dronningen og hendes Koner, paa høire Bispen og Præsterne. Ved Hovedgiærdet laae Arnbiørn, Kolbein og deres Folk, ved Fødderne Finn og Thorberg. Oluf laae længe vaagen, som han pleiede, efterat have sunget sin Aftenbøn, og saae paa Loftet. Der var malet Gud selv og hans Engleskare, derpaa den øverste Himmel, nedenfor Stiernerne, saa Skyer og Vinde,

Fuglene og nederſt Jorden med Urter og Træer. Paa Panelet udenfor Søilerne vare afbildede hedenſke Geſtalter og Sagn om berømte Konger. Kongen ſtirrede ſaa længe herpaa, at det tilſidſt ſyntes ham, ſom Seng og alt gik rundt med ham. Endelig faldt han i Søvn. Da han ſtod op, erindrede han ſig ſin Drøm, og bad Raudulf tolke den for ſig efter Hoimesſe. Han prøvede derpaa Sønnernes Færdigheder. Det Veirligt, Sigurd havde ſpaaet, traf rigtig ind, og uagtet det var tykt i Luften, ſagde han rigtigen, hvad Time det var. Oluf vilde, at Dag ſkulde af hans Anſigt ſige ham hans Temperamentsfeil; efter nogen Vegring ſvarede denne, at han var qvindekiær, hvori Kongen gav ham Ret. Derpaa kom Faderen og udlagde Kongens Drøm. Kongen havde ſeet et Kruciſix af beſynderlig Dannelſe, Hovedet af Guld med Glorie omkring betegnede Kongen ſelv, den Hæder han ſkulde erholde (at blive canoniſeret) og hans ſtakkede Levetid. Halſen af det haarde Kobber, hvoraf Klokker ſtøbes, var et haardt ſtortlydende Regimente, der kun ſkulde vare kort (Svends Regimente). Bryſtet og de udſtrakte Arme vare af Sølv, herligen prydede, og en Guldlok faldt ned derpaa fra Hovedet. Dette betegnede et lykkeligt vidt udſtrakt Rige under Kongens Ætmand

(Magnus den Gode, der regierede over Danmark og Norge). Nedenfor var et Belte af poleret Jern, hvorpaa var afbildet med megen Kunst Sigurd Fofnesbanes Saga og Harald Hyldetands, og noget af Harald Haarfagers Bedrifter, for at tilkiendegive en ved sin Snildhed berømt krigerſk Høvding (Harald Haardraade). Nedenfor Beltet var Maven af blegt Guld, hvorpaa alſkens Qvæg og Blomſter vare afbildede, hvilket tydede hen paa Kongens Navne, en god Regent, ſkiøndt ikke hans Lige (Oluf Kyrre) Nedenfor var Billedet ſom forſølvet, og ligeſom ſlige Penge kunde gielde i Landet ſelv, men ikke udenfor, ſigtede det til en Høvding, der regierede med megen Berømmelſe, men var heldigere hiemme end ude (Magnus Barfod, der dræbtes i Irland). Laarene, der vare af eens Farve, betegnede denne Konges Børn, der deelte Riget og regierede fredeligen med hinanden. Men at Læggene vare af Træ, ſigtede til at det følgende Regimente var misligt, og Regenterne, ſkiøndt Frender, uenige. De giennemſtungne Fødder og Tærne bøiede i hverandre ſpaaede Brødermord og Frenders Had til hinanden (Harald Gilles Tid og Borgerkrigene efter hans Død).

Kongen takkede Raudulf for ſin Udtolkning, og ſøgte efter Dags Angivelſe det ſtaalne Qvæg

hos Fogeden selv; det fandtes der, og Biorn blev jaget bort.

Et Udtog af denne Fortælling findes hos Snorre i Oluf den Helliges Saga Kap. 173-74. Snorre taler om Fogedens Beskyldninger og Straf, nævner Kongens Besøg hos Raudulf, dennes Æt og hans Sønners Færdigheder. Ved at læse Beretningen herom hos Snorre, synes man det Hele er saa lidet mærkeligt, at man ei veed, hvorfor han anførte det. Men ved at sammenligne nysanførte Thattr, kan man neppe andet end deri gienkiende Kilden til Snorres Beretning; han fandt denne lille Fortælling interessant, men da hans historiske Sands forbød ham at optage den heel i sin Historie, giorde han et Udtog, hvori Drømmen og dens Udtydning ganske er gaaet forbi. Drømmens Udtydning leder til at fastsætte med temmelig Bestemthed, naar denne Fortælling er skreven; nemlig før Sverres, i det mindste vist før Hagen Hagensens Regiering, thi ellers var noget af det mystiske Billede bleven hentydet paa disse Konger. Venteligen har Sagnet om Olufs Besøg hos Raudulf og dennes Færdighed i at fortolke Drømme givet Anledning til at man vilde opdigte

et Exempel herpaa, og tog nu det andet Kapitel hos Daniel til Mønſter. Alle de øvrige Træk bære Sanddruheds Præg. Beſkrivelſen over Bygningens Pragt behøver ikke at være overdreven, den har nogen Lighed med den Bygning, Oluf Pa i Laxdælaſaga lod opføre paa ſin Gaard, Hiardarholt i Island, hvor det dog var langt vanſkeligere at erholde Tømmeret, end i en af Norges ſkovrigeſte Bygder. Fortællingen findes i Flatøbogen col. 463-468.

Thattr om Egil Sidu Halls Søn.

Egil Siduhalls Søn drog med Kone og Aars Datter fra Island i Selſkab med Tove, den gothlandſke Jarl Valgauts Søn, til Kong Olaf Haraldſen. Egill havde ei taget ſin Kone med til Kongens Gaard, og begyndte derfor efter at have været der nogen Tid af Vinteren, at blive tungſindig. Da Kongen erfarede Aarſagen, lod han ham hente ſine Fruentimmer, og da Oluf ſaae Datteren, ſagde han, hun vilde have Held med ſig; hun er og bleven Moder til den hellige Biſkop Jon. Da det blev Sommer, ſpurgte Jon, om Kongen vilde lade dem drage paa Kiøbmandſkab:

men Olaf svarede, han havde et Stevnemøde med Kong Knud i Limfiorden, og reiste did med ni gode Skibe. Da han kom did spurgte han, at Knud var i Engelland; troede derfor at denne vilde svige ham, og overfalde ham med en stor Hær; han begyndte derfor strax at hærge i Knuds Land. Nordmændene førte mange Fanger til Skibene fra femten Aar og derover, og holdt dem der bundne. Da Egill om Natten hørte Fangernes Klageskrig, havde han Medynk med dem, løste med Toves Samtykke deres Baand, og lod dem alle undløbe. Olaf blev saare vred, og sagde Egill skulde haardeligen straffes.

Som den norske Flode vilde lette Anker, kom en Mand løbende til Strandbredden; det hed siden det var en Fin, Kong Knud havde kiøbt dertil; og kastede noget paa et af Skibene, hvoraf der opkom en Smitsot mellem Mandskabet, der og angreb Egil haardt. Han sendte flere Bud til Kongen om at hielpe sig, som endeligen med Fin Arnesens Mægling, lod sig bevæge til at lægge sine Hænder paa hans Bryst, og det er bleven fortalt, at Smerten strax tog af, og Egil kom sig.

Men Olaf var endnu ikke forsonet, og forkyndte Egil og Tove, at de aldrig fik hans Yndest, før de brygte Toves Fader Valgaut, en ivrig Af-

gudsdyrker, i hans Vold. De reiste da begge til Jarlen i Gothland. Da Tove forebragte sin Begiering, blev Jarlen først saa forbittret, at han lod dem kaste i Fængsel; men siden, da han havde hørt Egil, der forstod vel at belægge sine Ord, at fortælle meget om Kong Oluf, lod han sig bevæge til at følge med dem, og mente Kongen dog ei skulde tvinge ham. Da Oluf opfordrede ham til at lade sig døbe, veggrede han sig, og Oluf svarede "det synes at jeg havde Magt at nøde dig dertil, men jeg vil ikke gisre det, thi det tækkes ikke Gud, at nøde Mennesker til at tiene ham". Jarlen reiste i Fred, men da han var kommet et lidet Stykke bort, blev han sygsendte Bud til Oluf, lod sig døbe, og bestemte en Sum Penge til at en Kirke kunde opbygges der paa Stedet. Han døde kort efter. Tove blev Jarl efter ham i Gothland. Egil kom atter i Kongens Yndest, vendte siden tilbage til Island, og var en anseet Mand.

Denne Tildragelse, som vel er bleven noget udsmykket for at forherlige den hellige Oluf, fortæller Snorre kortelig en i denne Konges Historie K. 165, og synes just at have kiendt en særegen

Saga herom, da han ved at berette Betingelsen, under hvilken de kunde gienerholde Kongens Ynd-est, føier til, "som det er bleven fortalt" (sva sem sagt er). At Fortællingen, her læses, er uafhængig af Snorre, kan sees af den urigtige Maade, hvorpaa Olufs Tog til Danmark bliver fremstilt. Snorre henfører Begivenheden til det Tog Oluf giorde mod Danmark i Samfund med den svenske Konge Anund. At Snorre lader Tove giøre Forslaget om at løse Fangerne, istedet for at Sagaen tilskriver det Egil, er en anden Uoverstemmelse, der styrker den lille Fortællings Uafhængighed af Snorre, og venteligen er opkommet ved at Sagnet har forplantet sig i Siouhals Familie. Olufs Tolerance er ikke utrolig. Laxdælasaga fortæller K. 35 noget Lignende om Oluf Tryggvesen, da Kiartan nægtede at lade sig døbe. Det giorde og Forskiel, om den der nægtede at lade sig døbe, var en Undersaat eller ei, og om han tillige blev anseet for en Troldmand. Biskop Jon af Holum, som her kaldes den Hellige, blev canoniceret 1198. Fortællingen er altsaa venteligen nedskrevet i den første Halvdeel af trettende Aarhundrede. Fortællingen findes i Flatøbogen col. 382-385.

Thattr om Endrids Giftermaal.*

Endrid, en Søn af Einar Tambeskiælver var den kiekkeste Yngling i Norge. Engang han agtede at seile syd paa, landede han ved Den Kormt. Der fandt han en Pige, som bad om at seile med. Hun hed Sigrid, og var en Datter af den mægtige Erling Skialgsøen paa Jedderen; hun havde fulgt sin Fosterfader til denne fraliggende Øe, og længtes nu efter sine Frender. Endrid, der havde travlt med at lade Skibet, gav ikke Agt paa hende, men lod hende gaae ombord. Først da de vare under Seil, tænkte han efter, hvo hun var, og sagde: der er Fare ved at følge dig, men nu faaer det saa at være.

Efter at have seilet et Stykke fik de Modvind, dreves ud i Havet, og maatte lande ved en øde Øe, hvor der kun var een Fiskerhytte. "Hvem vil du skal ligge nærmest ved Dig i Nat" spurgte Endrid. Jeg vil ligge ved Væggen, og du skal ligge mig nærmest, sagde hun. Uveiret varede ved i trende Dage. Da de igien vare komne i Søen, maatte de løbe ind i Throndhiems Fiorden. Einar tog koldt imod dem, og sagde til Endrid. Nu gior du meget af Friller, siden du har taget Erlings Datter til din Frille. "Ikke ventede jeg

mig", svarede Endrid, "slige Ord af dig, Fader! fordi jeg vilde følge Pigen til sit Hiem; jeg volder ei, at Veiret hindrer os at reise den gienneste Vei." "Det skader dig ikke Frende", sagde Einar, "at jeg ene siger dette, men hendes Fader og Slægtninge ville lægge Vægt herpaa, og ikke skiotter jeg om hendes Ophold her." Endrid blev vred, lod strax en Skude sætte ud, og uagtet Einars Advarsel, fulgte han hende selv til Erlings Gaard. Da de ingen fandt uden for, ginge de ind. Man sad ved Drikkebordet, de fik Mad, men ingen talte til dem. Erlings Sal var ikke behængt med Tapeter, men Ringebrynien, Sværd og Hielm hang over hver Mands Hoved. Da man skulde gaae til Hvile, blev Endrid fulgt til et velprydet Kammer, hvor han fandt Sigrid liggende i Sengen; men hun bad ham at skynde sig bort. Da han gik, kom Erling med et stort Følge ham imøde. "Hvorfor lægger du dig ikke i Sengen" spurgte Erling, "det er ikke mindre usømmeligt nu, end at ligge hos min Datter i Fiskerhytten." Erling svarte: "saaledes laae jeg der hos hende, at hverken hun eller hendes Frender havde Skam deraf." Erling svarede, han skulde ei komme derfra med Snak, men udholde Jernprøve. Der-

til var Endrid villig, for at befrie Pigen og sig fra Vanrygte, og qvad derom et Vers.

Endrid fastede nu, som Skik var, og bar Jernet. Tre Dage derefter blev hans Hænder løste, og befandtes aldeles friske. Nu roste Erling ham, og bad ham blive længere hos sig. Endrid vilde ei, og gik vred bort. Skialg Erlingsen raadede nu Faderen til at formilde Endrid, da det ellers vilde blive mangen Mands Bane, og erholdt Fuldmagt til, ikke blot at samtykke i Sigrides Ægteskab med Endrid, men endog selv at tilbyde ham hende. Da Skialg kom til Endrid, og sagde Faderen gav sit Samtykke til at han ægtede Sigrid, svarede Endrid: at vel var hun den Pige, han helst vilde eie, dog vilde han denne Sinde ei beile til hende. Men da Skialg føiede til, at Faderen selv tilbød ham sin Datter; fandt Endrid det var Erstatning, vendte om igien, spurgte Erling selv om dette og var hans Mening, og da denne bekræftede det, tog han derimod med Glæde, og store Gilder bleve holdte. Endrid vilde nu hiem til Faderen, og møder ham underveis paa et Drageskib, ledsaget af 20 mindre Skibe. Einar spørger Endrid, hvorfor han var kronraget som en Klerk; da Sønnen svarer, at han har baaret Jern, siger Einar: "Efterdi du har baaret hedt Jern,

og brændt dit Skind, vil jeg at andre af Jedderboerne, vore Fiender, skulle i deres Skind bære det kolde Jern. Du er ulig din Morfader Hakon (Jarl), eller din Faders Frender, Ketil Hæng og Oveldulf." Endrid fortæller nu: at han var forligt med Erling, og siger først, at man havde givet ham Penge, det lader Einar haant om; siden at han skulde ægte Sigrid. Einar svarte, hun var kiøbt altfor dyrt, og at dette ikke var Erstatning, og ei skulde standse hans Reise; endelig siger Endrid, Erling havde budet sin Datter frem. Saa har Erling været bange, sagde Einar, og er denne Ære ligesaa stor som din Skam; men lad os nu reise til dem med alle vore Folk, og vise dem vor Styrke. De bleve modtagne paa det prægtigste, og Endrid drak Fæstensøl med Sigrid.

Erling Skialgsen, Einar Tambeskælver og hans Søn Endrid, ere nokſom bekiendte af Oluf Tryggvesens, Oluf den Helliges og Harald Haardraades Historier. Hvad her fortælles, passer meget godt saavel paa disse diærve og mægtige Høvdingers Karakter, som paa den hele Tidsalders Sæder og Tænkemaade. Fortællingen synes i sig selv for simpel og for smuk, til at være et Digt.

Imidlertid have vi intet andet til Hiemmel for den, end at den findes i Flatsbogen i Oluf den Helliges Levnet Col. 410-411. Sigride forekommer ei blandt Erling Skialgsens Børn, hvilke blive opregnede i Ol. Hell. S. Kap. 21 og Appendix til Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. S. 34. Rigtig nok var Endrid gift med en Sigride, men som var en Datter af Ketil Kalf og Gunhilde, Kong Haralds Søster (Harald Haardraades S. Kap. 41). Sagnet maae altsaa have forvexlet Ketil Kalf med den for Islænderne mere bekiendte Høvding Erling Skialgsen. Torfæus har i sin norske Historie aldeles forbigaaet denne Fortælling, uagtet han stundom anfører af Flatsbogen, hvad der er langt mindre troværdigt.

Karl Vesæls Thattr.

Paa den Tid Svend Alfivæ Søn styrede Norge, havde Kong Jarisleif i Gardarige Ufred med Nordmændene, fordi han var bleven vred over, at de havde sveget deres Konge, den hellige Oluf. Da skete det, at to Brødre fra Halogaland, Karl og Biørn, droge i Kiøbmandsfærd. De vare af ringe

Herkomst, men havde ved Salthandel Tid efter anden erhvervet sig Formue, og vare blevne anseelige Kiøbmænd. En Sommer gik de Syd paa til Saxland, siden til Danmark, og skulde derfra have begivet sig til Engelland; da Karl den ældste og raskeste af Brødrene tilkiendegav: at han havde i Sinde at seile til Gardarige, men han vidste det var farligt for Nordmænd at komme der, og overlod derfor til Mandskabet, om de vilde følge ham, eller gaae med andre Skibe; der vare baade danske, tydske og engelske. Mandskabet erklærede, at de vilde følge Karl, og de styrede øster paa. Neppe vare de landede ved Gardariges Kyst, før Beboerne anfaldt dem fiendtligt. Karl forestillede dem, at de dog først maatte oppebie Kongens Bestemmelse, før de røvede fremmede Kiøbmænd, og erholdt, at han blev ført for Kongen. Denne talede ham haardt, og erklærede, at han, til Straf for sine Landsmænds slette Opførsel mod Kong Oluf, skulde dø. Karl forsikkrede vel, at han var en Mand af ringe Herkomst, der havde været ude af Landet under Krigen, men blev alligevel lagt i Lænker. Dog blev han løsladt Dagen efter paa den unge Prinds Magnuses Begiæring, som bemærkede, at han aldrig kunde vente at komme tilbage til Norge, hvis han viste Fiendskab mod alle

dem, der vare fødte. Kongen tilbød endog Karl med sit Følge at blive hos sig om Vinteren, imod at han til Foraaret skulde røgte et farligt Ærinde. Karl tog strax derimod.

Om Vinteren talede Kongen ofte med Karl, og overtydedes om, hvor snild han var. Da Vaaren kom overgav Jarisleif Karl en Deel Penge, hvormed han skulde vinde de norske Høvdinge for Prinds Magnus. Karl seilede derpaa til Danmark, hvor han forestilte sine Skibsfolk, at de ikke havde havt Tilladelse til at seile øster paa, det var altsaa rimeligt de vilde blive straffede af Kongen [93]); hans Raad var derfor, de skiltes ad, nogle drage til Engelland eller andensteds, og at komme hver for sig tilbage til Norge; han selv havde Ærinde i Danmark hos en rig Frende. Ved denne List skilte Karl sig ved sine Skibsfolk, ikkun Broderen Biørn, der ahnede Listen, tilbød sig at følge ham i Faren.

De kom til Vigen, udforskede Folks Tænkemaade, og fortsatte Reisen indtil Einar Tambeskiælvers Gaard. Da de havde forebragt ham

---

[93]) Svend Alfivæ Søn. Dette var uden Tvivl blot med Hensyn til de øieblikkelige Forhold mellem Gardarige og Norge. Ellers finder man intet Spor til at slig en Tilladelse behøvedes.

deres Ærinde, svarede han, at denne Pengeudde-ling mellem Rigets Høvdinger var siden Knuds Tid bleven ham forhadt; han vilde ei tage imod Penge, men nok være Magnuses Ven, og agtede, om han levede til Sommer, at besøge ham. Der-paa reiste de videre indtil de kom til Kiøbstaden (Trondhiem) hvor de kort før Palmesøndag toge Herberge hos Grim den Graa. Imidlertid var deres Ærinde bleven røbet, og Dagen efter stev-nede Svends Skatmester Folket til Thinge, hvor han fortalte, hvilke Fremmede der vare tagne ind hos Grim, og bød denne indestaae for dem med sit Liv, indtil Kong Svend næste Dag kom til Byen. Grim fortalte dette strax til sine Giester, og raadte dem til at flygte. Karl vilde dog ei sætte sin Verts Liv i Fare; men da det var magtpaaliggende at Prinds Magnus blev underrettet om, hvor mange der vare paa hans Side, skulde den ene af Brø-drene reise til ham. Karl bestemte sig til at blive. Biørn flygtede forklædt, og kom lykkelig til Gar-darige.

Dagen efter Biørns Afreise ankom Kong Svend. Han lod strax blæse til Thinge, og op-fordrede Grim til at udlevere de Fremmede, der vare i hans Huus, om hvis forræderske Ærinde han maaskee var uvidende. Da Grim nægtede, at

de vare i hans Huus, beklagede Kongen, at han selv førte sig i Ulykke, og befalede at man skulde pine Sandheden af ham. Da fremtraadte Karl, erklærede, at han var Manden, og at Grim var uvidende om hans Hensigter. Kong Svend, der kiendte Karl, lovede ham Tilgivelse, hvis han vilde aabenbare, hvo der havde taget mod Penge af ham. Karl svarede, at hvis det var Almuesmænd, kunde det være Kongen ligegyldigt, var det derimod Høvdinger, kunde der flyde megen Ulykke af hans Angivelse, og han vilde ei være Skyld i saa mange Stormænds Død. Kongen truede ham med Pinsler, lod ham lægge i Lænker, og bevogte af fire Mand. Da Aftenen kom, sagde Karl til sine Vogtere, han undrede sig over deres Konge ikke gav dem noget at drikke for, han i sin Forfatning kunde ei mere bruge Penge, han vilde derfor give dem noget til Mundgodt. Da de havde faaet dette, opfordrede han dem til at kiøbe Øl, og tilsidst tomte han sin Pung for dem, for at skaffe Viin. Da de alle vare blevne berusede, slæbte Karl sig hen til hvor der laae en Øxe, og filede dermed Tovet itu, der bandt hans Fødder. Siden fik han med stor Møie Fodlænkerne af, saa at et Stykke af Hælen gik med. Han aabner derpaa en Fiæl i Gulvet, slipper der igiennem, og kaster

sig ud i Ridelven. Men imidlertid vaagnede en Skildvagt og giorde Allarm. Der blev søgt efter ham i Byen og paa Skibene, men Karl var sprunget i Vandet, og holdt sig i et Tov under et af Skibene, saa at blot Hovedet rakte frem af Vandet. Saaledes holdt han ud hele Natten, og fik for dette Natteleies Skyld siden Tilnavnet Vesæl eller den Stakkel. Da det blev Dag, og den meste Søgning efter ham var forbi, saae han ude paa Elven en Mand, der ene roede i en Baad, han svømmer under Vandet derhen; springer pludseligen op i Baaden, kaster Manden ud og bemægtiger sig hans Fartøi.

Imidlertid holdt Kong Svend Thing, fortalte at Karl var undsluppen, og at han selv med Kalf Arneſen agtede sig til Danmark at besøge Kong Knud. Strax derpaa steeg han ombord. Kalf Arneſen, der havde den Forrettighed at lægge sit Skib ved Siden af Kongens, blev lidt senere færdig. Som han kom i Søen saae han en Baad flyde paa Vandet, hvori der laae et Skind. Da Skibet nærmede sig, sprang en Mand op under Skindet, kastede sig i Søen, og svømmede til Lands. Kalf Arneſen kiendte Karl, steeg i en Baad og satte efter ham. Karl vilde undflye, thi han troede ikke Kalf, som havde sveget Kong Oluf; men Kalf

raabte til ham, at han vilde beskytte ham, og Karl gik ombord til ham. Kong Svend fik snart Nys herom, og lykønskede Kalf med at have fanget Karl. Da Kalf benægtede det, spurgde Kongen, om han nu ogsaa vilde bedrage ham, og om han kiendte den guldbeslagne Øxe, der laae paa Dækket, slige skulde han skaffe ham fra Engelland. Kalf blev nu forbittret, og sagde: Kongen skulde snart ikke mangle Øxer, om end ikke guldbeslagne; han bød sine Folk strax at roe bort, de havde længe nok beskytter en slet Sag, nu vilde han benytte Karls Forbøn hos Prinds Magnus. De reiste derpaa til Gardarige, hvor Magnus tilgav Kalf Arnesen for Karls Skyld, og efter at denne havde svoret, at han ei havde lagt Haand paa Kong Oluf.

Denne Fortælling findes i Morkinskinna, i Hrygiarstykke, i Flatsbogen Col. 755-760, i det Suhmske Afskrift S. 2553-2581, og i tvende Membraner fra det fiortende Aarhundrede No. 557 og 553 i 4to af den arnæmagnæanske Samling. Efter de tvende Membraner er Texten bleven udgivet med latinsk Oversættelse og en kritisk Indledning som et akademisk Program den 28 Jan. 1815 af Etatsraad Thorlacius. Sammenligner man

den udgivne Text med Flatsbogens, finder man det Væsentlige eens, men stor Forskiellighed i de enkelte Udtryk og i Smaaeomstændigheder. Jeg har i det Foregaaende for det meste fulgt Flatsbogen, men dog et Par Gange taget Hensyn til den udgivne Text, hvor sammes Beretning syntes den rimeligere.

At forskiellige Recensioner af denne Fortælling ere blevne opbevarede i Membraner, fra det fiortende Aarhundrede, er allerede en Rimelighedsgrund til at antage Fortællingen selv for en Deel ældre. Der er intet i den, som bærer Præg af at være opdigtet. Det er ogsaa i sig selv rimeligt, at Prinds Magnus prøvede paa det samme Middel, Kong Knud med saa megen Held havde forsøgt, ved Bestikkelser at vinde Norges Høvdinger; ligesom det og bliver mere forklarligt, at Kalf Arnesen og Einar Tambeskiælver reiste til Gardarige, naar først Underhandlinger mellem dem og Magnus havde fundet Sted. Paa den anden Side er det en Indvending mod denne Fortælling, at Snorre enten ikke har kiendt den [94]), eller ikke fundet den troværdig; thi han anfører Kalf Arnesens Svar om Øxerne i en anden Forbindelse, og lader Kalf

[94]) Fagurskinna forbigaaer ogsaa Fortællingen.

og Einar uden videre Opfordring fra Magnus drage til Gardarige (Ol. H. S. Kap. 264). Muligt er det, at man efter Magnuses Tilbagekomst ikke gierne talte om disse Bestikkelser, der banede ham Veien, saa at Høvdingerne ene fik Æren, imedens at den stakkels Karl stod Fare for at miste det berømmelige Eftermæle, han ved sine ædle Opoffrelser havde fortient. Torfæus har meddeelt et Udtog af Fortællingen i hist. norv. p. 3 S. 217. 218. En dansk af Professor Rahbek forfattet Oversættelse findes i Dansk Minerva for 1815.

Thattr om Margrete og Sigurd Kongsfrende. *

I Kong Magnus den Godes Dage boede østen i Vigen en mægtig Lehnsmand ved Navn Thrand, hans Datter Margrete var den klogeste og vænneste Ungmø. I deres Nabolag boede Sigurd, som formedelst sit Slægtskab med Magnus hedte Kongsfrende, en rask, og i sine unge Dage en smuk Mand. En Dag Thrand havde stort Gilde hos sig, saae man et herligt Langskib med forgyldte Ræer og skioldhængt at nærme sig Strandbredden.

Thrand, der pleiede om alting at raadføre sig med Datteren, spurgte hende, hvo dette kunde være, hun svarede, det var Kong Magnus, og til Faderens Forundring føiede hun til, det var hende kierere om han var bleven borte.

Kongen landede, og blev vel modtaget. Da han under Gildet fik Øie paa Margrete, blev han saa forelsket i hende, at han yttrede for Faderen, han vilde, at hans Datter skulde til Natten dele Seng med ham. Faderen underrettede sin Datter derom, som svarede det havde ahnet hende, men at det faldt hende tungt at fatte Kierlighed til Kongen, som hun snart igien skulde miste. Thrand berettede dette til Magnus, som sagde, at man endnu ikke havde beskyldt ham for nogen uædel Adfærd, han skulde nok vise sig saaledes imod hende, at det ei skulde være hende til Meen.

Thrand lod Sovekammeret udpynte, og ledte sin Datter did. Det havde tvende Dørre. Som Margrete med forrigfuldt Sind ventede paa Kongen, bankede det tvende Gange paa den ene Dør, den sprang op, og en Mand traadte ind med en stid Hat paa, som spurgte hende, om hun nødigen modtog Kongen. Da hun forsikkrede dette, lovede han at befrie hende for Kongen, dersom hun vilde lade ham raade for hendes Haand. Deri indvilli-

hen til Thrands Gaard. De vare forklædte som Munke, men Thrand mærkede Uraad, da de havde begyndt at mishandle nogle af Arbeidsfolkene, for at fage at vide, hvor Husbonden var; han stængte dem indspærrede og giengieldte dem Pryglene. Kong Magnus hovede dette ret godt, men frygtede dog for at det vilde gaae ud over Thrand, og begav sig til ham med en Skare Bevæbnede, for at prøve hvor stor en Magt, Thrand kunde skaffe tilveie. Da Thrand fik Nys om der vare Krigsfolk i Skoven, sendte han hurtigen Bud til Nabobøigderne, og fik strax en Hoben Folk samlet. Magnus rykkede nu frem, og gav sig tilkiende. Man modtog ham paa det Bedste. Han raadede Thrand for større Sikkerheds Skyld at forlade sin Gaard, og begive sig til hans Hof. Da ogsaa Harald den Strænge trestræbte Thrand, raadede Magnus ham at begive sig til Grønland, og lod et Skib hemmeligen udruste til ham. Som Thrand seilede bort, mødte han dog Kong Harald, der strax giorde sig færdig til at angribe ham. Men Magnus, der havde frygtet for, at noget Sligt kunde skee, roede til med sine Skibe, og Thrand slap lykkeligen til Grønland, hvor han længe opholdte sig.

Fortællingen findes i Flatsbogen col. 783-
i Morkinskinna S. 73-81, i Suhms Af-
og i Hryggiarstykke. Torfæus nævner den i
norvag. P. 3. p 199, og har givet et Ud-
deraf i sin Grönlandia S. 212-217. Han
er den for en Fabel, men blot ifølge de svage
nde, at det havde været uværdigt for Kong
ald at efterstræbe en Bonde, og at der vare
re Steder i Verden, hvor Thrand kunde være
ikkerhed, end netop i Grønland. Thrand var
ikke Lehnsmand, men dog, som Fortællingen
yder, rig og mægtig i sin Egn. Naar man
tager, at Kong Harald havde været i den Egn,
ikke erholdt slige Æresbevisninger, kunde han
rne være bleven avindsyg over at see, man giorde
nne Forskiel mellem ham og Magnus. Om han
d sine Udsendinge har villet aflive Thrand, eller
ot afpresse ham Penge, er uvist. Siden, da
ns Folk vare blevne mishandlede, havde han
grund til at forfølge Thrand. Island og Grøn-
nd vare de Egne, hvortil de misfornøiede Nord-
mænd sædvanligen tyede, men selv did naaede un-
ertiden de norske Kongers Forfølgelse; dog var
Grønland det fiernere og sikkrere Tilflugtssted.
Fortællingen er da ikke i sig selv usandsynlig; den
bærer heller ikke Præg af senere Opdigtelse.

Saga om Rafn Rutfirding og en Nummedøler.

Rafn var en lidet formuende Bondes Søn fra Rutfiorden i Island; hans Fader var bleven uretfærdigen dræbt af en mægtig Nabo, der ikke havde udsonet Drabet. Da denne lod i sin Overmod Rafn dette høre, blev han slaaet ihiel af ham. Rafn blev nu erklæret fredløs, og Moderen skiulte ham en Tidlang hos sig, indtil et norsk Skib landede ved Kysten. Dets Eier, Einar fra Nummedalen, en rig Mand og Ven af Kong Magnus den Gode, lod sig bevæge til at tage Rafn med sig, og sørgede for ham ved sin Ankomst til Norge, ved at bede sin Ven Ketil, Kongens Sysselmand, at give ham Vinterophold. Rafn blev snart yndet af dennes Kone og Datter, desmindre af Huusbonden, der fattede saadant et Had til ham; at han fortalte nogle fremmede Kiøbmænd, det var en slem Træl, han vilde sælge, og derpaa lokkede Rafn ned til deres Skib; men denne værgede sig saa tapvert, at han undslap, efter at have dræbt Ketil. Han forklarede for Enken, hvorledes alt var tilgaaet, og hun lod ham gaae; men Kong Magnus erklærede ham fredløs over hele Norge.

Rafn ſkiulte ſig i Skoven; men da Kong Magnus kort efter forvildede ſig paa en Falkejagt, gik Rafn til ham, og i det han fordulgte ſit Navn, lokkede han Kongen til at give ſig en Guld Fingerring, hvilket Tegn paa Kongens Yndeſt forſkaffede ham et bekvemt Vinteropholb hos een af Kongens Mænd. Magnus blev ſaa forbitttet over dette Puds, at han ſatte Pris paa hans Hoved, og Rafn maatte igien tye til Skovene. Han blev efter nogen Tids Forløb kied af denne Omſlakken, gik ned til Strandbredden, hvor Kongens Flaade laae, og forlangte Sighvat i Tale, der havde været Oluf den Helliges Skald, og nu var hos Magnus i megen Anſeelſe. Denne, der var hans nære Frænde, opfordrede han til at hielpe ſig. Sighvat talte med Einar fra Rummedalen og med Einar Tambeſkiælver, men ingen af dem vovede at antage ſig hans Sag. Da beſluttede Rafn at gaae lige til Kongens Skib, og Sighvat fulgte ham derhen, efter at have paakaldt Hellig Oluf. Da de betraadte Skibet, opvaagnede juſt Kongen, og befalede man ſkulde hidſe Seilene, for at angribe de Danſke. En ſtaaende Vind bragte Flaaden ſnart til Danmark, hvor et Feldtſlag holdtes ved Strandbredden. Rafn ſtred mandeligen foran Banneret. Da de igien vare komne i Skibet,

ſpurgte Kongen efter Rafn, og ſagde, at han ikke længere ſkulde ſkiule ſig. Rafn kom frem, og fortalte Kongen ſin Hiſtorie. Magnus ſagde, at den Morgen Rafn var kommen til Skibet, havde hans Fader viiſt ſig for ham i Drømme, og bebreidet ham, at han mere bekymrede ſig om at dræbe hans egen Skalds Frænde, end at erholde Seir over de Danſke. Ifølge denne Drøm erholdt Rafn Kongens Tilgivelſe, og ſiden Ketils Datter Helge til Ægte. Rafn reiſte til Island, og blev frikiendt paa Althinget; ſiden kom han tilbage til Norge, og blev en anſeet Mand.

Man ſeer, hvorledes Enden af denne Fortælling er bleven udſmykket, for at viſe Vigtigheden af at paakalde den hellige Oluf. Det Øvrige af Fortællingen ſtemmer godt overeens med Tidens Sæder, og indeholder intet Utroligt. Men mere end denne negative Grund for den lille Fortællings Paalidelighed, kan der heller ikke anføres; da Fortællingens Helt ingen andre Steder omtales, og der heller ingen Genealogier anføres, der kunde ſætte ham i Forbindelſe med islandſke Familier. Sagaen findes i Hrockinſkinna og i Hrygiarſtykke, kan altſaa ikke være ſenere ſkrevet end i det ſior-

tende Aarhundrede; dens Simpelhed synes at sætte den til Enden af det trettende Aarhundrede. En dansk Oversættelse ved Candidat Repp staaer i dansk Minerva for 1818 Juli.

Thattr om Hreidar Tosse.

Blandt Magnus den Godes Hofsinder var der en Islænder, som hedte Thord Thorgrimsen, han havde en Broder hiemme ved Navn Hreidar, der var styg af Udseende, men rask til Fods, og kiæmpestærk, i øvrigt godmodig og anseet for en Tosse. Denne formaaede engang Broderen, som drev meget Kiøbmandskab, til at tage ham med til Norge. De landede ved Throndhiem, hvor Kongerne Magnus og Harald den Gang opholdte sig [95]). Thord begav sig strax til Magnus, der just var paa Thinget, og efter given Tilladelse forestilte ham Broderen. Denne knælede for Kongen, som han vilde bede om noget. Magnus, der havde hørt om hans Enfoldighed, bad ham om at fatte sig kort. Hreidar ønskede blot at see Kongen

95) Aar 1046.

ret. Magnus ſiede ham i at reiſe ſig op, ja endog tage ſin Kappe af. Da Hreidar havde beſeet Kongen nøie, gav han ham det Skudsmaal, at han var ſaare vel ſkabt, men bemærkede dog, paa Kongens gientagne Opfordring, at hans ene Øie var lidt ſtørre end det andet, hvilket Magnus ſagde, at hans Frænde Harald ogſaa havde bemærket. Til Giengield vilde nu ogſaa Kongen ret beſee Hreidar uden Overkiole, og erklærede ham for det ſtyggeſte Menneſke, han havde ſeet; hvori denne gav Kongen fuldkommen Ret, og glædede ſig desuden over, at Kongen fortalte ham, at han ſaae ud til at være nævenyttig og til at kunne blive vreed, hvor ſagtmodig han end havde Ord for at være. Magnus yttrede for Hreidar, at han gierne vilde give ham Vinterophold, men han troede at Selſkab ikke paſſede for ham; imidlertid tillod han ham dog paa hans indſtændige Begiæring at tilbringe Vinteren i Kongsgaarden.

I Begyndelſen gik alting godt; Hofſinderne vilde rigtig nok have Hreidar til Bedſte, dog mærkede de ſnart, han var deres Meſter, ſaavel i at ſvare ſom i at ſlaaes, og lode ham gaae. Men nogen Tid efter ſkulde Magnus have et Møde med Harald. Hreidar havde den ſtørſte Lyſt til at ſee to Konger ſamlede, og plagede Kong Magnus om

at komme med, uagtet Kongen advarede ham for Haralds Hofsinder, der vare slemme at spøge med. Neppe vare Kongerne komne sammen, førend Hreidar gav sig i Kast med Haralds Hofsinder, der havde hørt tale om Hreidar Tosse, og strax begyndte at drille ham. Legen blev tilsidst grov, men Hreidar var saa stærk, at det gik meest ud over de Andre. Tilsidst blev Hreidar kied deraf, og sagde det var bedst at holde op; de Andre, som imidlertid vare blevne forbittrede, satte derimod heftigen ind paa ham, og raabte, han skulde ikke levende slippe derfra. Nu mærkede Hreidar, det var Alvor, og blev selv for første Gang vreed; med sin stærke Arm greb han een og slængte ham i Veiret, saa han døde. De Øvrige løbe bort og angave Sagen for Kong Harald, der harmedes over, at de ikke strax havde slaaet Gierningsmanden ihiel, og forlangte Bøder for den Dræbte af Kong Magnus. Denne, der imedens havde sendt Hreidar bort til Lehnsmand Eyvind i Oplandet, negtede at betale Bøder, fordi Haralds Folk havde yppet Striden. Da Sagen ikke blev afgiort, søgte Harald efter Hreidar, og da han havde erfaret hans Opholdssted, giestede han Eyvind med 60 Mand. Ved Drikkebordet opfordrede han Eyvind til frivillig at udlevere Hreidar. Eyvind

svarede, at han for Kong Magnuses Skyld ei kunde gisre det, og forlod Salen. Strax efter traadte Hreidar ind, hvem Eyvind forgiæves havde søgt at holde tilbage; bad Kong Harald være sig gunstig, og gav ham et Klenodie, der saae ud som en Galt af Sølv og Guld. Kongen syntes godt om Manden og Gaven, og sagde han vilde antage Forliget. Men da han saae nøiere paa det Stykke Metal, Hreidar havde forarbeidet, bemærkede han, det var en forgyldt So [96]), giort for at spotte ham. Harald befalte strax sine Folk at gribe ham, men Hreidar gik spottende ud af Drikkesalen, og i Gaarden stod Eyvind med en heel Skare Bevæbnede, som han af Forsigtighed havde samlet. Saaledes maatte Kong Harald drage bort med uforrettet Sag. Hreidar kom lykkelig til Kong Magnus, der meente han var snild nok for en Tosse at være, og lod ham blive hos sig. Nogen Tid efter kom Hreidar frem med et Drape til Kongens Ære. Det var stivt og sært i Begyndelsen, men blev bedre mod Enden. Kongen sagde, Digtet var som Mandens Skiebne, og forærede ham en græsrig Ø ved Norges Kyst,

[96]) Det sigtede ventelig til, at Haralds Fader Sigurd havde det Tilnavn Syr d: en So.

men raadede ham derhos til at sælge den, og sætte sig i Sikkerhed for Kong Haralds Efterstræbelser, der ei pleiede at lade nogen Forhaanelse uhævnet. Kongen kiøbte selv Øen tilbage af Hreidar, der reiste til Island, bosatte sig i Svarfdalen paa Hreidarstad, og blev en holden Mand.

Uagtet Hreidars Navn ikke forekommer andre Steder, bærer denne meget naive Fortælling saa stærkt et Præg af Ægthed, stemmer saa nøie overeens med Tidsaanden, og de tvende Kongers Karakterer; at den med Føie kan antages for ægte. Den findes i den haandskrevne Samling af Smaafortællinger, der kaldes Hrygiarstykke, og desuden i det arnæmagnæanske Membran No. 66 i Folio fra det fiortende Aarhundrede, der viser Spor af selv at være udskrevet af et ældre Haandskrift, og altsaa er et vigtigt Bevis for de deri indeholdte Fortællingers Ælde. Af denne Thattr ere tvende danske Oversættelser udkomne kort Tid efter hinanden, en af mig med nogle Anmærkninger i det skandinaviske Literaturselskabs Skrifter 1816 S. 208-233 og en anden af Cand. Philos. Repp i dansk Minerva for 1818 Juni S. 524-543.

Om Haldor Snorreſen.

Der var en islandſk Mand ved Navn Haldor, en Søn af den Snorre Gode der ofte forekommer i Sagaerne. Denne Haldor var ſtor og ſtærk, ſmuk af Anſigt, men haard og ſtivſindet, talede lidt og ſagde reent ud hvad han mente. Held og Uheld giorde ham hverken mere eller mindre glad, han ſov desaarſag ikke mindre, nød ikke mere [97]). I ſin Ungdom reiſte han til Gardarige, og fulgte med den unge Harald Sigurdſen til Miklegaard [98]). Der deelte han Haralds Skiebne, han var med at indtage Byerne i Sicilien, og maatte tillige med en anden Islænder, Ulf Ospaksſen, vandre i Fængſel med Harald, ſom havde paadraget ſig Dronning Zoes Had [99]). Efter Nogles Sigende hialp han ham endog til, der at dræbe en gruelig Slange [100]). Da Harald [1]) var bleven Ene-

---

[97]) Heimskringla Harald Haardraades Saga K. 37.

[98]) At Haldor kom med Harald til Miklegaard, antydes i Flatøbogen col. 773, hvor det fortælles, at Væringernes Øverſte Islænderen, Mar Hunrauds Søn, vilde udforſke af ſin Landsmand, der var i Haralds Følge, hvo denne Harald egentligen var.

[99]) Harald Haardr. Saga K. 9, 14.

[100]) Flatøbogen col. 779.

[1]) Her begynder først den Fortælling om Haldor

konge i Norge, kom Haldor i megen Anſeelſe. Mod Foraaret, da mange giorde deres Skibe færdige, efterdi der formedelſt Krigen med Danmark havde en Tid lang kun været liden Seilads fra Norge, blev Haldor tungſindig. Kongen ſpurgte om Aarſagen, Haldor ſvarede: han længtes efter Island, men havde ingen Reiſepenge, eiede intet uden ſine Gangklæder. Det er kun lidet, ſagde Kongen for din lange Tieneſte, for de mange udſtandne Farer, og ſkienkede ham et Skib med Ladning. Endnu var Haldor i Forlegenhed for Mandſkab, thi alle Søfolk vare allerede hyrede. For at hielpe ham, lod Kongen blæſe til Thinge, og fortalte der med en alvorlig Mine, at Rygtet gik, Kong Svend var landet i Vigen med en ſtor Hær, han lagde derfor Beſlag paa alle Skibe undtagen Haldor Snorreſens. Haldor fik nu Folk nok, thi man var færdig at ſtorme Huſet ind for at komme med ham. Næſte Dag lod Kongen atter blæſe til Thinge, og fortalte med muntert Aaſyn, at Rygtet havde været uſandt, og at enhver kunde reiſe hvorhen han vilde.

Mod Sommerens Ende kom Haldor igien, men fulgte ikke Kongen ſaa flittigen ſom før, og

---

Snorreſen, der i Hræckinſkinna udgior en ſæregen Epiſode.

blev undertiden tilbage for at tomme Drikkehorn, naar Kongen gik hen at ſove. Denne blev fortørnet, og lod bittre Udtryk falde, hvoraf dog Haldor ikke lod ſig anfegte, men det var koldt mellem ham og Kongen. I Julen bleve efter Sædvane Drikkebøder paalagte. En Dag Kerteſvendene havde beſtukket Klokkerne, at de ſkulde ringe tidligere end ſædvanligt, kom mange i Bøder, deriblandt Haldor. Han negtede at tømme Bødehornet, dog maatte han bekvemme ſig dertil, da Kongen ſelv bragte ham det; men han kunde ei bære ſig for at ſige: at Sigurd Syr ikke havde tvunget Snorre Gode til at gjøre ſligt mod ſin Villie [2]). Da Kongens Mænd ottende Dagen efter fik deres Sold, men Pengene vare ſlette, mere Kobber end Sølv, kaſtede Haldor ſine ned i Halmen, og da Kongen kort efter lod Skibene udruſte, vilde Haldor ei følges med. Imidlertid lod han ſig dog bevæge dertil ved ſin Ven Bard, der jevnligen meglede mellem ham og Kongen. Haldors Plads var i Stavnen paa Kongens Skib. En Nat ſagde Haldor til Styrmanden: drei af.

---

[2]) Ventelig ſigter Haldor til, at Snorre Gode havde været ligeſaa mægtig en Mand, ſom Sigurd Syr.

Kongen bød ham ſtyre lige frem; Haldor ſagde anden Gang: hold af. Kongen gientog ſin Befaling. I ſtyre lige paa Klippen, ſagde Haldor; i det ſamme ſtødte Skibet an ſaa haardt, at hele Underdelen gik løs, og Folkene maatte paa andre Skibe redde ſig til Lands. Haldor, ſom endnu ikke havde glemt den ſlette Mont, anſaae det for en ny Fornærmelſe, og vilde ſtrax gaae til Island. Bard bragte det ved ſine Foreſtillinger hos Kongen derhen, at denne lod Haldor udbetale 12 Øre brændt Sølv; og da denne ønſkede ſit eget Skib, giorde Kongen Lehnsmanden Steen fra Lyrgia til ſin Stavnbo, imod at denne afſtod ſit Skib til Haldor. Svend blev harmfuld derover, og lod Skibet kort efter tage bort ved ſine Folk, men Haldor ſatte efter ham med 6 Skibe, hvilke Kongen lod ham faae, og vandt ſit Skib tilbage. For at forlige Sagen kiøbte Kongen Skibet af Haldor for en Sum, ſom ſtrax blev betalt paa en halv Mark Guld nær. Mod Foraaret krævede Haldor denne, Kongen giorde Vanſkeligheder. Haldor ſatte et Skib i Stand for at reiſe til Island, og da alt var færdigt og Vinden god, gik han en Aften bevæbnet til det Herberg, hvor Kongen og Dronningen laae. Med Sværdet i ſin Haand krævede han ſit Tilgodehavende. Kongen ſagde

det var ingen Tid at kræve Penge paa, og bad ham bie til næſte Dag, men Haldor ſvarede, han kiendte hans Trækker, og forlangte Dronningens Guldring; hun frygtede den vrede Mand, og bad ham modtage den. Haldor gik nu hurtig bort og beſteg ſit Skib. Imedens hørtes Lurernes Lyd over hele Byen, tre Langſkibe ſtak i Vandet for at forfølge ham; men Vinden var god, og Haldor ſlap lykkeligen til Island, hvor han boede paa Hiardarholt i Laxdalen. Nogle Aar efter indbød Kong Harald ham til ſig med favre Ord. Jeg kiender ham, ſagde Haldor, han vilde hænge mig i den høieſte Galge.

Fortællingen ſtaaer i Morkinſkinna S. 146-160 i Hrockinſkinna S. 292-311 efter den Suhmſke Afſkrift. Torfæus har et Udtog deraf i Hist. Norvag. vol. 3 p. 325-328. En Overſættelſe, forfattet af Candidat Repp efter et Papirshaandſkrift, ſom har nogle Varianter og et Par Tillæg, hentede fra Heimskringla, findes i danſk Minerva for 1818 S. 543-558.

En anden Fortælling om Forholdene mellem Haldor Snorreſen og Kong Harald Haardraade findes i Flatsbogen col. 836-838 i Suhms Af-

ſkrift S. 3011 f., trykt i den islandſke Udgave af Oluf Tryggveſens Saga 2 D. S. 315-321 K. 105 overſat af Cand. Repp i danſk Minerva 1818. S. 323-333. Dens Indhold er følgende: En Islænder bad engang Haldor Snorreſen at tale et godt Ord for ſig hos Kongen; Haldor giorde det men uden Nytte. Derover blev han fortrydelig og reiſte fra Kongen til Einar Tambeſkælver, ſom modtog ham hæderligen. Hans Kone Bergliot morede ſig ved at høre Haldor fortælle Kong Haralds Reiſeæventyr [3]). En Mand ved Navn Kalf, der var i Einars Tieneſte og noget i Slægt med ham, blev misundelig over den Yndeſt Haldor nød, og ſang Nidviſer om ham i Folkenes Paahør. Forgiæves advarede Bergliot ham. Haldor fik det at høre, ſlog ham ſtrax ihiel, og bad Bergliot om Beſkyttelſe. Denne vidſte intet bedre Raad, end at han ſtrax, før Einar fik Sagen at vide, gik hen til ham, og overgav ſit Liv i hans Vold. Haldor giorde det. Einar blev høiligen bevæget over ſin Frendes Drab, men ſagde dog, han vilde følge ſin Foſterſøns Kong Magnuſes Raad, og tæmme ſin Vrede. Haldor ſkulde imidlertid overgive ham ſit Sværd, og underkaſte ſig

---

[3]) utfarar sauguna Haralds konongs.

hans Dom. Næſte Dag lod han Folket ſtevne til Thinget, og fortalte, hvorledes han efter Sodderſlagets Ende var ſprunget over Bord fra Ormen hin Lange, og bleven tilligemed Kolbein Stallere og Flesmun Biorn fanget af de Danſke, der havde fort ham i Lænker til Jylland, hvor deres Vogtere vilde ſælge dem ſom Slaver. En forkrummet Munk havde kiøbt ham med tvende Stallebrødre fri, og forudſagt Dem deres Skiebne, men tillige paalagt Einar at tilgive den, ſom havde giort ham meeſt imod, naar han havde hans Liv i ſin Magt. Munken havde derpaa ladet dem ſee ſit Anſigt, de havde kiendt Oluf Tryggveſen, men han var ſtrax forſvunden for dem. Einar opfyldte nu Kong Olufs Bud ved at tilgive Haldor. Denne blev ſiden igien forligt med Kong Harald, og blev længe hos ham.

Denne Fortælling er neppe andet end ſenere Tiders Digt. Hvad der lægges Einar Tambeſkælver i Munden er baade i ſig ſelv urimeligt, og ſtrider imod hvad Snorre fortæller om Kolbein Staller (Ol. Tryg. S. K. 130), mod det Gunlaug Munk beretter om Ormen Langes Rydning, og mod Einars eget Vidnesbyrd om hvad han vidſte om Oluf (2 D. K. 95, 96 S. 300, 302). At Haldor ſkulde have opholdt ſig en Tid hos Einar, derefter forligt ſig med Kong Harald,

og længe levet ved hans Hof, ſtrider desuden baade imod den første Fortælling, og mod det Snorre ſiger (Kap. 37): at Haldor kun blev kort Tid hos Harald, efter at denne var bleven Enevoldskonge, fordi hans Stivſind og Oprigtighed mishagede Kongen, der saae ſig omringet af andre giæve Mænd, ſom vare boieligere. Denne Yttring ſtemmer derimod godt med det først Anførte, der ogſaa bærer indvortes Præg paa Troværdighed; med mindre man vilde ſige, at Familieſagnet havde maaſkee overdrevet den ellers saa ſtivſindede Konges Eftergivenhed mod deres Slægtning. Haldor var ifølge Eyrbyggiasaga S. 336 den kiekkeſte af Snorre Godes Sønner; fra ham nedſtamme Sturlungerne. Han er mærkelig ſom hiſtoriſk Vidne, da han flere Gange anføres ſom Hiemmel for Efterretningerne om Harald Haardraades Reiſer. (Harald Haardr. S. K. 9. Sagabibl. 1 D. S. 348. Stufs Thattr).

Snegle Halls Thattr.

Kong Harald Sigurdſen var en god Skald, han fandt Fornøielſe i Kunſten, og yndede dem,

der kunde qvæde. Ofte brugte han bidende Udtryk, snart mod en snart mod en anden, som det faldt ham ind, og naar han var i godt Lune, taalte han og selv Stikpiller. Paa den Tid Thora, Datter af Thorberg Arnesen, var hos ham, yndede han meget Thiodolf, en Islænder fra Svarfdalen, en høvisk Mand og god Skald. Kongen kaldte ham sin første Skald, og denne, der var af ringe Herkomst, blev avindsyg paa de Fremmede der kom til Hove. Kongen yndede Islænderne, og skienkede meget til deres Land, blandt andet en god Klokke til Thingvalle. Da der var Dyrtid, sendte han fire Knørrer did, ladede med Meel, een til hver af Landets Fierdinger, og lod mange Fattige føre fra Landet.

Med een af denne Konges Hofsinder ved Navn Bard, seilede Snegle Hall fra Island til Norge. Da de kom til Throndhiem, og seilede ind af Fiorden ved Agdenes, mødte de tre Langskibe. En anseelig Mand i en rød Skarlagens Kiortel med Guldbaand om Panden, traadte frem i Forstavnen paa et af disse, og overvældede dem paa Kiøbmandsskibet med Spørgsmaal. Hall, der mærkede det var Kongen, svarede raskt for sig. Siden bad Bard Kongen om Vinterophold for sin Reisefælle. Da Kongen hørte, det var den Is-

lænder, med hvem han havde talt paa Fiorden; ſagde han, at han kunde faae Mad paa Kongsgaarden, men Hall ſvarede: at han enten vilde optages blandt Hofſinderne, eller ſøge ſit Ophold andenſteds. Kongen ſagde, "Det vil tilregnes mig, hvis vort Venſkab ei endes godt, hvilket jeg dog ikke vil troe. I Islændere ere ſaa egenſindige og uomgiængelige. Det kan blive efter dit Ønſke, men ſkiøt dig ſelv." Hall takkede, blev ved Hoffet, og var lidt.

Det var Kong Haralds Skik at ſpiſe for ſig ſelv. Maden blev naturligviis førſt baaren ind for ham, og naar han havde ſpiſt, ſlog han med Knivſkaftet paa Bordet, hvorpaa Maden ſtrax blev taget bort, ofte førend de Andre vare blevne mætte. Saaledes var det en Dag gaaet til, da Kongen efter Maaltidet gik ud paa Gaden med ſit Følge. De hørte et Klammerie i et Huus mellem en Skomager og en Smed, ſom efter at have brugt Skieldsord ſløi paa hinanden. Kongen ſaae til en Tid lang, derpaa ſagde han, lad os gaae bort, jeg vil ei have dermed at beſtille, men bød Thiodolf digte en Viſe om dette Syn. Denne undſkyldte ſig med, at ſligt ikke paſſede for ham ſom Kongens førſte Skald. Harald ſvarede, det var vanſkeligere end han troede, han ſkulde lade den ene blive Si-

gurd Fofnersbane, og den anden Fofner, dog saa at enhver beholdt noget Eiendommeligt. Thiodolf qvad nu en Strophe. Kongen roste den, men vilde han skulde føie en Strophe til, hvori den ene blev Thor, den anden Jetten Geirrød. Thiodolf giorde det, og fik almindeligt Bifald. Om Aftenen ved Drikkebordet fortalte man dette til Hall, og meente, at han ei havde været i Stand til sligt; saa god en Skald han endog var. Hall tilstod at han var slettere Skald end Thiodolf, men meente, at han dog ogsaa var i Stand til at besynge hvad det skulde være. Dette blev saaledes forebragt Kongen, som om Hall havde sat sig selv ved Siden af Thiodolf. Kongen sagde, han skulde nok prøve ham.

Nogle Dage efter, som man sad ved Bordet, kom Kongens finske Dverg Tuta gaaende ind i Hallen; han havde været længe hos Harald, var dog ikke større end et tre Aars Barn, dertil meget tyk; han havde faaet en Hielm paa samt Kongens Brynie, der heed Emma. Den var kommen fra Myklegaard, og saa sid, at den naaede selv Harald til Fødderne. Da alle saae paa denne underlige Figur, lagde Kongen en Kniv med Belte paa Bordet, og sagde, at dette skulde være Belønning for den, der om Dvergen qvad en Vise, som kunde finde

hans Bifald. Strax hævede ſig en Stemme fra Bænken, det var Halls, der qvad en Strophe, hvorpaa Kongen bad ham tage Beltet.

En Dag, Kongen efter Sædvane hævede Taflet tidligen, og Hall ikke var bleven mæt; ſnappede han et Stykke til ſig af Fadet, og giorde et Vers derover. Næſte Dagen lod han Kongen høre i et andet Vers, hvorledes han ſultede ſine Mænd. Kongen lod ſom han ikke mærkede det. Da han ſiden fulgte Kongen ud i Byen, lod han ſig forlyde med, at han vilde hen at ſpiſe Grød, og løb ind i en Gaard. Kongen lod Thiodolf med to andre opſøge ham. Han ſelv fulgte efter, og fandt ſnart Hall ſiddende at ſpiſe Grød af en Steenkiedel. Forbittret ſagde Kongen: "Er du kommen fra Island for at giøre Nar af mig"? Hall ſvarede: "Ikke juſt det Herre, men du pleier ikke at lade de gode Retter komme frem." Hall ſtod op, og kaſtede Kiedelen til Jorden ſaa den ſkingrede. Thiodolf giorde et Vers derover, men Kongen gik vred bort. Om Aftenen ved Bordet fik Hall ikke Mad med de andre, men to Karle bare et ſtort Trug ind, fuldt med Grød, og ſatte for ham. Denne ſpiſte en Tid lang deraf, og holdt derpaa op. Kongen ſagde, han ſkulde ſpiſe mere deraf. Hall forſikkrede han kunde ikke mere for denne Gang. Kongen drog

derpaa ſit Sværd, og befalede ham at æde til han ſprak. Hall ſagde, han vilde ikke æde ſig ihiel, Kongen kunde tage hans Liv, hvis han lyſtede. Kongen ſatte ſig ned igien, og ſtak Sværdet i Skeden. Nogle Dage efter tog han en ſtegt Gris fra ſit Bord, lod Dvergen Tuta bringe den til Hall, men bød ham tillige, naar han var kommen midt paa Gulvet, at ſige: det var Kongens Villie Hall ſkulde ſynge et Vers derom, og ende det førend Tuta kom hen til ham, hvis han vilde beholde Livet. Hall reiſte ſig ſtrax op, udſtrakte ſin Haand imod Dvergen, og ſang et Vers, der behagede Kongen ſaa godt, at hans Vrede ophørte.

En Dag Kongen var i godt Lune, bad Hall om han maatte fremføre den Hædersſang (Drape), han havde forfattet om ham. Kongen ſpurgte ham, om han før havde digtet Sange. Nei, ſvarede Hall. "Da har du paataget dig noget meget" ſagde Kongen; "thi ſtore Skalde have allerede digtet Sange om mine Bedrifter, eller hvad mener du dertil Thiodolf"? Denne ſvarede, at han vilde give Hall det gode Raad, ikke at lyve for Kongen; han havde nemlig i Island digtet, hvad de kaldte Kullevisen, om de kullede Koer han vogtede. Kongen ſagde, lad os høre den førſt. Hall bemærkede: at Kongen kunde faae end mere Moerſkab, naar han

tillige lod Thiodolf synge sin Feieskarnsvise. "Hvorom handler den", spurgte Kongen, "der havde sin Moro af at egge dem sammen." Om at han bar Aske med sine Sødskende", sagde Hall, og man maatte passe paa, der ikke var Ild imellem, thi den Gang havde han ikke meget Vid tilovers." Kongen befalede nu hver af dem at fremføre sin Vise; og da Kongen havde hørt begge, sagde han: Viserne ere ubetydelige, som deres Emner; men Thiodolfs er dog den slettere. "Det er sandt", svarede denne, "men mig synes, at det var bedre, at denne Hall, der er saa hvas i sin Mund, hevnede sin Faders Død, end at han giver mig her Stikpiller. "Hvorledes kunde du Hall", spurgte Kongen, "forlade Island, for at drage til Høvdinger, uden at have hevnet din Fader." "Jeg var et Barn", sagde Hall, "da min Fader blev dræbt, mine Frender forligte Sagen paa mine Vegne, og det er hos os slemt at hedde Fredsforstyrrer." Deri har du Ret, svarede Kongen, man maae ei bryde indgaaet Forlig. Men sagde Hall: Thiodolf har godt ved at tale stort om stigt, ingen har drabeligere hævnet sin Faders Død end han, thi han har ædt Morderen. Alle udbrød i Forundringsraab. Hall vedblev: Thiodolfs Fader levede af Almisse, en Bonde var saa høimodig at skienke

ham en aargammel Kalv; ſom han vilde kaſte denne over et meget høit Gierde, der havde en Grøft paa den anden Side, viklede Touget ſig om hans Hals, og han qvaltes. Man fandt omſider baade Kalven og Manden døde; men Børnene aade Kalven." Thiodolf blev raſende, og vilde hugge ind paa Hall, men de Omkringſtaaende holdt ham. Siden fremførte Hall ſit Drape og fik en god Sum derfor.

Der var en af Kongens Lehnsmænd, ſom heed Einar Fluge, en Søn af Harek af Thiotta, han havde ſit Syſſel i Halogeland, og foreſtod Handelen med Finnerne. Det var en trættekier Mand, der dræbte dem, ſom giorde ham imod, uden at betale Bøder; men han ſtod i megen Yndeſt hos Kongen. Da Halls Sidemand Sigurd fortalte om denne Einar, der pleiede at tilbringe Julen i Kongsgaarden, og hvor bange Hirdmændene vare for ham; ſkammede Hall dem alle ud, og forſikrede, han ſkulde nok faae ham til at betale ſig Bøder, og veddede ſit Hoved derpaa imod Sigurds Guldring. Kort efter ſkulde Einar fortælle noget nyt fra Finmarken, og berettede nu, at han havde mødt en Islandsfarer, ſom han mistænkte for Finnehandel, han havde forlangt at randſage Skibet, og da de undſloge ſig, havde han angrebet dem med Langſkibe, og dræbt alt Mandſkabet, blandt

andre en vis Einar, der iſær tapperligen havde forſvaret ſig. Kongen bemærkede, at det ikke var ret ſaaledes at dræbe Uſkyldige, fordi de ei ſtrax giorde hvad han vilde. Einar ſvarede, at det hedte Kongen heller ikke i alt fulgte, hvad der var rigtigſt for Gud; man havde desuden fundet meget Finnegods i Skibet. Hall var imidlertid bleven hoiligen bevæget, thi denne Einar, ſagde han, var hans Broder. Imod Sigurds Raad ſpringer han frem, og fordrer Bøder. Veed du ei, ſvarede Einar, at jeg ingen Bøder pleier at betale. Jeg troede ei, du var ſaa ſlet en Karl, ſagde Hall. Gaae din Vei, ſagde Einar, ellers bliver det værre. Hall gik tilbage til ſit Sæde, Sigurd raadede ham fra at drive Sagen videre, og vilde løſe ham fra Veddemaalet. Hall takkede ham, men forſikkrede, han vilde drive Sagen videre. Næſte Dagen gientager han ſin Opfordring til Einar, denne ſvarer, at holdt han ſig ei rolig, vilde det gaae ham ſom Broderen eller værre. Kongen ſagde vel til Einar, at han ei burde ſvare ſaaledes, men advarede derhos Hall ikke at komme oftere. Hall gik bort, fortalte alting til Sigurd, ſom tilbød ham ſin Guldring, hvis han vilde holde ſig rolig, men Hall vilde endnu giøre et tredie Forſøg. En Morgen Kongen og Einar vaſkede ſig, træder Hall

til, og da Kongen ſpurgte om haus Erinde, ſvarer han, at han vilde fortælle Kongen ſin Drøm. Han havde nemlig drømt, at han var Thorleif Jarlaſkald, og at Einar Fluge var Hakon Jarl, og at han havde digtet en Nidviſe om ham, hvoraf han endnu, ſom han vaagnede, kunde erindre noget. Derpaa forlod han Stuen, i det han mumlede noget mellem Tænderne. Drømmen vil ikke ſige andet, ſagde Kongen, end at han mener, det vil gaae med Eder to, ſom med Hakon Jarl og Thorleif Skald, og han er Mand for at udføre det. Nidſange have ſkadet mægtigere Folk end du er Einar. Nidviſen om Hakon Jarl vil mindes, ſaalænge Mennesker boe i Nord. See til du kan kiøbe ham fra dig. Som du vil Herre, ſagde Einar, lad ham vide, at han kan faae de tre Mark Sølv hos min Kaſſerer, ſom jeg ſidſt leverede ham i en Pung. Hall gik derhen, men da han mærkede der var mere end tre Mark i Pungen, var han ſaa forſigtig kun at at tage, hvad der tilkom ham, og undgik derved en Snare, Einar havde lagt for ham. Sigurd vilde nu give Hal Ringen, men denne bad ham ſelv beholde den, og betroede ham, at han ſlet ikke var beſlægtet med Manden, Einar havde dræbt, han vilde kun prøve, om han kunde aftvinge ham Penge.

Mod Sommeren bad Hall Kongen om Orlov til at reise i Handelsanliggende til Danmark, og da Kongen havde samtykket; fulgte han med andre Kiøbmænd til Jylland. Der opholdt han sig hos en Sysselmand ved Navn Raud, som klagede sig for ham, over at der var saadan en Skrigen og Larmen paa Thinget den ene Dag efter den anden, at man ei kunde faae Sager afgiorte. Hall vedbede sit Liv mod Rauds Guldring, at han skulde faae alle paa Thinget til at være stille. Dagen efter midt under al Larmen paa Thinget, springer Hall op, og giver sig til at raabe høit. Nogle troede, at Manden var gal, andre at han havde Ærende fra Kongen at frembringe; alle taug. Hall siger derpaa noget Narrerie, og løber sin Vei. Folket blev forbittret, Raud endnu mere, men Hall var borte, og styrede Koursen til Engelland. Der drog han strax til Kong Harald Godvinsen, og bad om at maatte fremføre et Drape, han havde digtet til Kongens Ære. Kongen tillod det, og spurgte, da det var endt, Skalden, han havde hos sig, hvorledes det var. Da denne sagde, Digtet var godt, indbød Kongen Hall at blive hos sig, men denne undskyldte sig med at han stod færdig at reise til Norge. "Saa bliver Lønnen", sagde Kongen, "som Nytten jeg har af Qvædet; hvad ingen kan huske,

tiener ikke til min Roes. Sæt dig ned paa Gulvet, og jeg vil lade helde Sølvpenge over dit Hoved, hvad der bliver hængende i Haaret er dit." Hall bad om først at maatte forrette et nødtøftigt Ærinde; han løb ned til Skibsbroen, og fik sit Hoved tiæret. Kongen priste hans Snildhed, og lod Sølvet helde over ham, hvoraf meget blev hængende. Hall skyndte sig derpaa at komme bort, thi han skiønnede ei om at hans Qvad blev bekiendt.

Der var kun eet Skib tilbage, der agtede sig til Norge, men dette var fuldt af Tydskere. Skipperen sagde, han vilde gierne tage ham ombord, naar han kunde faae Tydskerne til at forlade Skibet. Hall, der sov i Herberge med dem, anstillede sig en Nat, som han var plaget med fæle Drømme, og fortalte derpaa et ondt varsiende Syn, han skulde have havt. Tydskerne bleve derover bange for at gaae ombord, men Hall fortalte Skibsfolkene sin List, og seilede til Norge, hvor Kong Harald Sigurdsen tog vel imod ham, og morede sig over hans Indfald. Dronning Thora kunde derimod ikke lide ham, og bebreidede engang Kongen, som havde skiænket Hall en prægtig Øxe, at han bedre lønnede dennes Tvetydigheder end Andres troe Tieneſter. Kongen opfordrede Hall til at digte noget Tvetydigt om Dronningen selv; han giorde

det ſtrax, og da Dronningen vilde have ham ſtraffet, tog Kongen ham i Forſvar, og giorde ham endog til en af ſine Hofſinder. Efter at Hall havde levet en Tid ved Haralds Hof, længtes han efter Hiemmet. Han boſatte ſig i Island, ſatte ſnart ſine Penge til, ernærede ſig derpaa ved Fiſkerie, og døde en Aften, ſom han ſad ved Grødfadet, efter at have arbeidet ſtrengt om Dagen.

Brudſtykker af Halls Vers findes i den anden Deel af den yngre Edda. Snorre har ogſaa anført en Strophe af ham i Harald Haardraades Saga Kap. 73, hvor han kalder ham Hall Stride, der betegner det ſamme ſom Sneglu Hall, nemlig den urolige eller ſtridbare Hall. Han forekommer ikke i andre Sagaer. Den yngre Thiodolf var en berømt Skald, af hvis Vers flere Brudſtykker ere tilbage baade i Skalda og i Heimskringla. Einar Fluge nævnes i Fortællingerne om Egill den Onde og Odd Ofeigſen paa en Maade, der ſtemmer overeens med vor Saga. Harald Haardraades Gaver til Islænderne har ogſaa Snorre omtalt (Harald Haardraaades Saga Kap. 36). Thorleif Jarlaſkalds Nidviſe om Hakon Jarl og ſammes Anledning er bekiendt af dennes Thattr.

Vi kunne ei med Sikkerhed beſtemme, om Sagaen er bleven noget udſmykket enten i det tret-tende eller fiortende Aarhundrede, og maaſkee et eller andet Vers lagt Hall i Munden. Imidlertid vidner dog ſnarere den ſtørſte Deel af Indholdet for Ægtheden af Fortællingen. Skildringen af Begivenhederne i Norge er karakteriſtiſk og paſſer godt paa Haralds Karakteer og Tonen ved hans Hof. Mindre paalideligt er, hvad der fortælles om hans Ophold i Danmark, og meeſt uſandſyn-ligt hans Modtagelſe i Engeland af Kong Harald Godvinſen, ſom desuden førſt blev Konge i Begyn-delſen af Aaret 1066. I September Maaned ſamme Aar holdtes Slaget, hvor Kong Harald Hgardraade faldt, men ifølge Fortællingen ſkulde Hall have efter ſin Tilbagekomſt fra Engelland levet en Tidlang i Anſeelſe ved Harald Haardraades Hof, hvilket efter Tidsregningen ei kan have fun-det Sted. Sagnet om Snegle Hall findes baade i Flatsbogen, Morkinſkinna og Hrockinſkinna, hvilket allerede er en Grund til at antage det ældre end Midten af det fiortende Aarhundrede. Tor-fæus anfører nogle Træk om Hall i Hist. Norv. Vol. 3 p. 333-36. En danſk Overſættelſe af denne Thattr ved Profeſſor Finn Magnuſſen, ſin-

des i det ſkandinaviſke Litteratur Selſkabs Skrifter 16de Bind.

Thattr om Odd Ofeigſen. *

En Sommer i Harald Sigurdſens Regieringstid, ſeilede Odd Ofeigſen fra Island, og kom til Finmarken, hvor han tilbragte Vinteren. Da han mod Vaaren ſkulde ſeile Nord fra, advarede Odd Skibsfolkene om Reiſens Fare, hvis de, uden at betale Penge til Kongen eller Sysſelmanden, havde indladt ſig paa Handel med Finnerne; den der ſkulde udkræve Finneſkatten, Einar Fluge, var en ſtreng og haard Mand. Kort efter, ſom de med liden Vind ſeilede langs Kyſten, ſinede de Einar Fluges Langſkib, og nu tilſtode de bange Skibsfolk, at de havde drevet den forbudne Handel. Odd ſkiulte alle disſe Vare, der udgiordt en betydelig Sum, i en Krog i Skibet. Neppe var dette ſkeet, før Einar praiede dem, og da han kiendte Odd, opfordrede han ham til at angive, om nogen af hans Folk maatte have overtraadt Kongens Befaling og drevet Finnehandel. Odd ſvarede, han maatte gierne underſøge Skibet. Einar kom op

derpaa, Matroserne lukte deres Kister op, men der blev intet fundet. Einar havde endnu Mistanke, men han var tvivlraadig, om han kunde faae Tid til at dryde Lasten, da der kom et Veir paa, og Vinden bar til Lands. En Mand, der sad ovenpaa Lasten, spurgte, om Einar vilde see hans Sæk, og da Einar befalte ham at aabne den, begyndte Manden meget omstændeligen at løse de mange Snorer hvormed den var lukt. Den utaalmodige Einar, som her troede at finde den hemmelige Skat, drev paa ham. Endeligen var Manden færdig, og trak en anden Sæk op der var bundet ligesaa fast som den første, og deri var en tredie Sæk, tilsidst kom man til nogle Smaating der saaledes vare forvarede. Einar blev saa forbittret, at han hug efter Manden med sin Øxe, men denne undløb, og da Uveiret nærmede sig, maatte Einar forlade Kiøbmandskibet, og søge Land; men sendte strax et Jilbud til Kong Harald, for at underrette ham, at et saadant mistænkeligt Skib var i Farvandet. Neppe var derfor Odd landet et Sted Syd paa, der hedte Miol, hvor just Kongen den Gang var, før denne strax kom til Skibet, og med Vrede bebreidede ham: at han der flere Gange hæderligen var bleven modtaget i Kongens Gaard, dog havde drevet den forbudte Finnehandel. Odd

forsikkrede, det havde været meget mod deres Villie, at de vare blevne fordrevne til Finmarken, men at han havde vogtet sig for at drive Finnehandel. Kongen svarede, at han var overtydet om, der var Grund nok til at lade dem alle hænge i det høieste Træ, og befalede man skulde gjennem, søge Skibet. Det skete og intet blev fundet. En ung Mand i Kongens Følge, der hedte Thorstein, en Frende af Thorer Hund, var Odds Ven. Han holdt sig tilbage, da Kongen forlod Skibet, advarede Odd om, at Kongen vist vilde komme igien, og da denne sagde ham, at de rigtig nok havde forbudne Vare, der var skiulte i en Køie (hudfat); raadede han ham til at lægge dem under det ophøiede Sæde, der giordes til Rette for Kongen. Thorstein gik derpaa sin Vei. Odd fulgte hans Raad. Kort efter kom Harald igien, satte sig ned, lod sine Folk ransage hver en Vraa i Skibet, og kunde ei begribe at der intet fandtes. Thorstein holdt sig atter tilbage, da Harald gik, og sagde til Odd, at Kongen snart vilde mærke Uraad og komme igien, han maatte skiule Varene i Seilet. Derpaa begav han sig til Kongen, som spurgte, hvorfor han var bleven tilbage, han undskyldte sig med, at noget paa hans Beenklæder havde været itu. Kongen blev taus, vendte kort efter igien

til Skibet og sagde: muligt har man lagt Finnevarene under mit Sæde, men da skulle I des haardere undgielde det. Der blev heller ikke denne Gang noget fundet, og Kongen gik høist forbittret bort. Thorstein blev endnu denne Gang tilbage paa Skibet, og sagde til Odd: Nu maae I strax bringe Finnevarene i Land paa et afsides Sted, og gjøre Skibet seilklart i Nat. Han gik derpaa en anden Vei end Kongen, at denne ei skulde mærke han var bleven tilbage. Odds Folk arbeidede hele Natten. Næste Morgen kom Kongen igien og lod søge i Seilet, da han intet fandt, og Odd forestilte ham, hvorledes han nu havde giennemsøgt alt og intet fundet, svarede Harald: ingen havde før saaledes behandlet ham. Han var saa harmfuld, at ingen vovede at tale et Ord. Natten efter bleve Varene bragte til Skibet, og mod Morgenstunden gik Odd til Søes. Som Kongen vaagnede om Morgenen faldt det ham ind, hvordan det maatte være tilgaaet; han vilde endnu engang til Skibet, men da Folkene kom ud af deres Telte, saae de Odd seile langt borte. Kongen lod Thorstein høre, at han giorde mere af Odds end af hans Venskab.

Odd kom lykkeligen hiem. Nogen Tid efter landede en Frende af Thorstein, i hans Ege; det

var en haard Vinter. Odd indbød ham og hans Skibsfolk til sin Gaard, og bad ham ved Afreisen tage med sig en rød Hingst med hvid Manke, som Vennegave til Thorstein. Denne, som endnu opholdt sig hos Kong Harald, blev ilde tilmode over denne Gave, der vilde røbe deres Forstaaelse. Han bringer derfor Hingsten for Kongen, og siger, Odd sendte ham den til Foræring. "Ikke har jeg fortient nogen Gave af Odd, sagde Harald, dig var den sendt". Han befalede derpaa sine Mænd at dræbe Thorstein som den, der havde svegget sin Konge; men da Thorstein var meget vennesæl, vare alle langsomme til at udføre Kongens Befaling. Thorstein slap bort fra Kongsgaarden, men kom aldrig siden i Kongens Yndest.

Odd Ofeigsen nævnes ogsaa i Hemings Thattr. Einar Flugu forekommer i Fortællingerne om Snegle Hall og Egil Vendelboer. Udelukkende Handel med Finnerne havde de norske Konger fra Arilds Tid tilegnet sig, og den blev anseet for meget inbbringende [4]). Odds Tog og dets Følger

[4]) Jevnfør Sagabibl. 1 D. S. 102, 109, desuden Heimskringla Oluf den Helliges Saga K. 143, 204. Saga om Sigurd og Eistein K. 21. 3 D. S. 256.

passe baade paa Tidsalderen og de handlende Personers Karakteer. At Kongen tre Gange kom til Skibet og det tre Gange lykkedes Odd at stiele Skatten paa forskiellige Steder, synes en saare Udpyntning. Dette Træk har en paafalden Lighed med hvad der fortælles om Thrain og Hake Jarl i Nialssaga K. 89. Kong Haralds Strenghed imod Thorstein, var ham ikke ulig, kan og, som Torfæus bemærker, være bleven forsget ved at han hørte til en Kongen forhadt Slægt, nemlig Thorer Hunds. Fortællingen findes i Flatøbogen col. 813-815 i Suhms Afskrift S. 2889-2901 Torfæus har et kort Udtog deraf col. 3, S. 334.

Hemings Thattr.*

Kong Harald, Sigurd Syrs Søn, havde i Holmgaard ægtet Silkeskiff Hakons Datter [5], og ved sin Bortreise efterladt hende et Bukkeskind fyldt med rent Sølv, som hun maatte beholde,

---

[5]) Sagnskriveren mener Jarisleifs Datter Elisiff eller Elisabeth.

hvis han ei inden femten Aars Forløb kom tilbage. De havde en Datter sammen ved Navn Maria, der var den vænneste Mø. Da Harald var kommen til Norge, giftede han sig anden Gang med Thora, Datter af Thorberg og Ragnhilde; hendes Broder, Niels Thorbergsen, var i stor Anseelse hos Kongen, tillige vare følgende Islændere meget agtede af ham, Haldor Snorresen, Bodvar Eldjarnsen, Odd Ofeigsen, Hiort Olaffen og Thorarin Nesiulsen. Det hendte sig engang, at Kongen med disse i Følge drog paa Giesteri i Nordlandene. Han sendte Bud til Aslak, en rig Bonde paa Den Torg i Halogaland, og lod ham vide, at han med 100 Mand vilde ophylde sig hos ham i tre Nætter. Aslak kom til Kongen, undskyldte sig med, at hans Huus ikke var indrettet til at tage imod ham, men at han hellere vilde erlægge en Sum Penge. Harald paaskod alligevel, han vilde giæste ham, og det den følgende Dag. Da Kongen kom, fandt han Drikkesalen paa det Sirligste behængt med Skiolde, og Beværtningen udsøgt. Næste Dag spurgte Kongen Aslak, om han ikke som lovkyndig Mand kiendte den Lov af Oluf den Hellige, at hvo som lod sine Børn hemmeligen opdrage, skulde være fredløs; da Kongen ei kunde tage den med sig i Leding, som

han ikke kiendte. Aslak mente, dette angik ham ikke, men Harald beraabte sig paa sin Svoger, som erindrede sig at have leget paa Aslaks Gaard med en yngre Søn af ham, der hedte Heming, og siden var forsvundet. Aslak fortalte da, at denne Søn var bleven vanvittig, og derfor sendt langt bort; hvorpaa Kongen svarede, at naar han næste Aar kom igien ved samme Tid, vilde han see Sønnen, hvordan han saa var.

Aaret gik, Kong Harald besøgte Aslak igien, og spurgte om Heming, men Faderen svarede: at det var gaaet ham af Minde, hvad Kongen havde befalt. Harald blev forbittret, og truede Aslak med det værste, hvis han ei fandt Heming i hans Huus, naar han kom igien efter to Maaneder. Da Tiden var omme, gientog Aslak den samme Undskyldning, at han havde glemt Kongens Bud, men Harald forsikkrede, at han ei vilde forlade hans Gaard, indtil Heming infandt sig. Aslak fremkaldte derpaa 12 af sine Folk, bød dem tage en Skude, og seile Nord paa til Framnes, der skulde fem af dem stige i Land, og efter fire Dages Vandring komme til den Fielddal, hvor Heming opfostredes hos et Par gamle Folk, de skulde bede ham følge med for at redde sin Faders og Broders Liv. Folkene rogtede Ærindet vel, og fandt He-

ming villig til at adlyde Faderen; han bad dem blot om strax at begive sig paa Hiemveien, han skulde nok finde dem ved Skibet. Som de efter fire Dages uafbrudte Vandring vare igien komne til Kysten, og giorde Skibet klart, saae de Heming løbende ned til dem paa Skier. Han havde den Morgenstund forladt sine Opfostere. Saasnart de vare landede ved Aslaks Gaard, traadte Heming frem for Kongen, og overgav sig hans i Vold. Kongen spurgte, om han besad nogle Færdigheder. Heming svarede, at de gamle Folk, der havde opdraget ham, troede det; han havde ikke maalet sig med andre, men i Skielsben troede han dog ingen let overgik ham. Kongen sagde: han vilde prøve ham. Aslak traadte til, og fortalte, at Kongens Skib var seilfærdigt; men Kongen lod ham vide, at han vilde blive den Dag over, og gik ind i Skoven, for at forsøge sig med Heming i at skyde. Men hvor god en Bueskytte end Harald var, skød Heming dog endnu bedre, hvorover Harald blev saa forbittret, at han befalte ham under Livsstraf at skyde en Hasselnød bort fra sin Broders Biørns Hoved. Heming veggrede sig, dog da Broderen opfordrede ham, bad han Kongen stille sig hen ved Broderens Side, for ret at see Skuddet; men Kongen satte Odd Ofeigsen der, og stillede sig selv

hos Heming, der efter at have signet sig og anraabt Gud til Vidne, at det maatte hvile paa Kongen, hvis han tilføiede sin Broder Meen, skiød saaledes, at Pilen løftede Rødden op fra Hovedet uden at saare. Kongen gik derpaa til Sengs. Næste Morgen lod Aslak Kongen atter vide; at hans Skib laae færdigt, men fik igien det Svar; at Kongen vilde blive Dagen over. Efter at have drukket, gik Kongen ned til Stranden, og opfordrede først Haldor Snorresen, siden Baudvar Elldjarnsen til at svømme omkaps med Heming. Da disse undskyldte sig, formaaede han sin Frende Niklas Thorbergsen dertil. De svømmede begge langt; men Niklas Thorbergsen blev tilsidst saa tret, at han maatte af Heming lade sig bringe i Land. Da ingen anden vilde mere maale sig med Heming, kastede Harald selv i sin Harme Klæderne, og sprang ud. Aslak raadede sin Søn til at flygte i Skoven; men denne svarede i et Ordsprog, at det var Neb mod Neb at Ørne sloges, og sprang i Vandet. Harald greb ham, og dukkede ham under, Bølgerne gik høit over dem, det blev mørkt uden at man saae nogen af dem mere. Omsider kom Kongen ene i Land, og lod sig give tørre Klæder. Alle troede at Heming var druknet, der herskede Taushed over Drikkebordet; men da

man havde tændt Lys, og Kongen var kommen i sit Høisæde, traadte Heming ind, og bragte Kongen en Kniv, der havde været i hans Belte, hvilken man derfor sluttede sig til, han paa Søen havde frataget Kongen. Da Aslak næste Morgen spurgte om Kongen vilde reise, svarede denne ja, men Heming skulde følge med til Fastlandet. De landede ved et steilt Field, en smal Sti snoede sig op ad Siden, et Stykke nede paa Bierget var der en fremspringende Brink, omtrent saa en Hest kunde staae der. Paa dette Field befalte Kongen Heming at løbe paa Skier; forgiæves indvendte Heming, at Jorden var haard og bar for Snee; han skulde løbe; han giorde det og frem og tilbage ad Stien til Alles Studsen. Heming bad derpaa Kongen om at maatte høre op; Harald svarede, han skulde blot giøre et Løb endnu, nemlig fra Klippespidsen ned paa Brinken. Heming sagde, at Kongen ligesaa godt kunde dræbe ham; Harald svarede, det skulde og skee, dersom han ei adlød. Aslak bød sin hele Formue for Hemings Liv. Harald sagde, han skiottede ikke om hans Gods. Heming frabad sig derpaa Fleres Forbønner, og gik et Øieblik affides; der fandt Odd Ofeigsen ham, og gav ham den hellige Stephens's Linklæde, om hvilket det hedte sig, at det frelste alt Le-

vende, som bar det, for al Livsfare. Imidlertid gik Kongen med sit Følge op paa Brinken. Kongen havde sin røde Kaabe løs om sig, stak Spydet i Jorden, og blev holdt i Ryggen af sin Frende Thorbergsen, der igien holdtes af en anden, og saaledes ned ad. Heming tog nu Skierne paa, og begyndte at løbe ned fra Fieldtinden, saa alle forbausedes; under de største Spring tabte han dog ikke Skierne. Da han nærmede sig Brinken, giorde han et Spring, lod Skierne falde, og kom paa Spidsen af Brinken, hvor Kongen stod og greb ham i Kappen. Kongen slap Kappen, saa Heming styrtede ned ad Fieldet. Her sagdes Forskiellen, sagde Harald, paa den, der skulde leve, og den, der skulde dse. Nei, svarede Odd, vare I end begge omkomne, havde I dog ikke begge gaaet een Vei. Hvorhen troer du da, spurgte Kongen, at vi vare komne. Jeg vilde selv gierne, svarede Odd, modtages i det Herberg, som er Heming beredt; men jeg troer, at Kristi vilde ikke, at Fanden skulde i Aften have den Glæde at annamme dig. Jeg skal strax, sagde Kongen, skaffe dig Hemings Herberg; og befalede sine Folk at styrte Odd ned af Klippen. Men Haldor Snorreson traadte frem, og forsikkrede, at enten skulde alle Islænderne dræbes, eller ingen af dem. For

din Skyld, sagde Kongen, kan Odd gaae bort og være i Fred i Vinter, men fra næste Sommer giør jeg ham fredløs i Norge. Imidlertid var Heming styrtet ud over Brinken. Vinden tog i hans Klæder, og derved blev den hellige Stephens's Linklæde hængende ved Klippespidsen, og holdt ham i Veiret. Som Heming saaledes svævede, giorde han det Løfte, at han vilde dele alt sit Gods i tre Dele, give den ene Deel til den hellige Oluf, den anden til den hellige Stephen, og anvende den tredie Deel til Pillegrimsreiser og Fattige; han vilde tillige selv giøre en Valfart, naar han kunde reddes, og staae ligesaa nær et Vidne til Kong Haralds Død, som denne troede at have været det til hans. Det blev ganske mørkt, men derpaa saae Heming et stort Lys nærme sig, det var Kong Oluf, der trak Heming til sig, og sagde, han vilde ei, at Kong Harald skulde have at svare for hans Død. Han skulde giøre en Pillegrimsreise, og saalænge Harald levede, kaldes Leif. Han skulde blive Vidne til Haralds Død, men vilde slet lønne sin Velgiører, dersom han der viste sig virksom. Hellig Oluf steg derpaa til Himmels, og Heming roede ud til sin Øe, hvor han fandt sin Fader og Broder bedende for sig i Kirken [6]).

[6]) Her afbrydes Fortællingen i Flatsbogen col. 826.

Efter at Heming havde ſkiftet ſin Eiendom, ſom han haode lovet, reiſte han til England, hvor han nedlagde den til den hellige Stephen beſtemte Trediedeel, medens han ſelv giorde en Valfart til Rom. Han vendte derfra, under Navn af Leif, tilbage til Engelland, hvor han blev vel modtaget af Kong Jatvard (Edvard). Da han der levede i Anſeelſe, lod han hemmeligen Odd Ofeigſen indbyde til ſig, og overgav ham to Klokker, han havde ladet ſtøbe, ſamt Penge til derfor at bygge en Kirke for den hellige Stephen. Det traf ſig, at Odd under ſit Ophold der paa Thinge mødte en Mand, ſom bar hans tabte Broders Belte. Denne paaſtod, at have kiøbt det, men da Leif traadte til, og forſikkrede at Kong Jatvard vilde prøve Sværdet Skirtein paa ham, hvilket havde den Egenſkab, at det ei ſkadede den Sanddru, men afhug Bedragerens Hoved; tilſtod Manden, at han paa Vikingstog havde dræbt Broderen. Han blev ſtevnet for Kongen, og maatte betale 100 Mark brændt Solv i Mandebod. Med diſſe Penge ſeilede Odd

---

Afſkriveren har ventet at kunne tilføie Enden, da han har ladet halvanden Kolumne ſtaae ledig. Fortſættelſen er taget af det Arnæmagnæanſke Haandſkrift S. 65, Fol., og blandt de Suhmſke Afſkrifter 148 i Fol.

til Norge, men ſom han mod Aften løb ned i Havnen ved Øksunds Sund, laae Kong Harald der med fem Skibe, ſom ſtrax lod Udløbet ſpærre. Odd blev dog ikke forſagt, giorde det Løfte, at ville opbygge en Kirke paa Mel i Island, opfordrede Skibsfolkene til ligeledes at giøre Løfter, og ſeilede derpaa lykkeligen giennem Haralds Skibe lige til Midfiorden i Island. Han lod derpaa bygge en Kirke paa Mel, hvor endnu den Dag i Dag Linklædet giemmes, ſom Heming havde baaret.

Den mægtige Godvin Jarl i Engelland havde med ſin Huſtru Ingeride, en Datter af Jarl Thorgils Sprakaleg, Broder til Ulf Jarl, Kong Svends Fader, mange Børn, deriblandt Harald og Toſte, ſamt en Datter, der hedte Valgerde, gift med Ake den Store paa Skardeborg. Ham beſøgte en Gang Kong Edvard. Harald og Toſte fik begge Lyſt til et ſmukt Spyd, Kongen havde, men Toſte ſkærer hurtigen Jernet af ſit, og viſer Kongen det var i Stykker, og at han kun havde Træſtumpen tilbage. Kongen mærkede hans Hensigt, gav ham ſit Spyd tilligemed Tilnavnet Træſpyd, og lagde til: at han nok oftere vilde lyſtes efter Arvdres Eiendom. Broderen Harald, 13 Aar gammel, tog Kongen med ſig til Hoffet, og bad Leif lære ham allehaande Legemsøvelſer. Efter fem

Aars Forløb var Harald deri en Mester, og drager nu paa Vikingstog i Selskab med Hertug Vilhelm af Normandiet. Efter nogen Tids Forløb giorde Henrik Jarl af Gloceſter Oprør imod Kongen, og ſlog tvende af hans Hærførere Jon og Otte. Kongen kaldte Harald til Hielp, ſom efter at have trolovet Hertug Vilhelms Datter, kom med en Flaade, og bidrog det meſte til at Oprørerne bleve overvundne [7]).

Rygtet gik, at Leif var tilſtede i Slaget ved Stanford, hvor Kong Harald Haardraade blev dræbt; at Harald Godvindſen forgieves havde formaaet ham til at angribe Kongen, fordi Leif erindrede Loftet, han havde givet Hellig Oluf; dog havde han giort Kong Harald kiendelig, i det han ved et Pileſkud blottede hans Knebelsbart, hvorpaa en anden havde ſkudt Kongen.

Allerede Torfæus har bemærket, at Hemings Hiſtorie er fra Begyndelſen til Enden høiſt uſand-

[7]) Haandſkriftet tilføier endnu en Fortælling om een der blev taget til Fange i dette Slag, og for hvem Leif giorde Forbøn, men bryder af midt i Fortællingen. Torfæi Haandſkrifter gik heller ikke videre, men han har tilført det Følgende efter Sagn, ſom endnu til hans Tid vare i Omløb.

synlig (hist. norvag. P. 3. p. 371). Man kiender ikke til den Lov af Oluf den Hellige, ifølge hvilken det var Forældrene forbudt at lade deres Børn hemmelig opdrage. Var der et saadant Forbud, kan det allene have sigtet til at forebygge, at Børnene ei fik en hedensk Opdragelse. De afsides, høit oppe mod Nord boende Folk, hos hvilke Heming blev opdraget, skulle venteligen have været Finner, der havde Ord for at forstaae hemmelige Kunster; men siden Erik Blodøxes Dronning Gunhilde, haves intet Spor til, at Høvdinger have sat deres Børn i Kost hos disse. Faderens Uvillie til at lade Sønnen hente, har lige saa liden Grund, som Kongens paafølgende Grusomhed. Odd Ofeigsen, som her forestilles at være i Kongens Følge, maatte efter en troværdigere Beretning [8]) den Gang allerede have været Landsforviist. Heming selv nævnes intet andet Sted. Fortællingen synes derfor at være et Folkeæventyr. Veddekampen mellem Heming og Kongen er en Efterligning af Sagnet om Endrid Ilbreid og Oluf Tryggvesen [9]), der blev forandret med Hensyn til Haralds Karakter, og erholdt

[8]) See ovenfor S. 354.
[9]) See ovenfor S 227. f.

et legendeagtig Sving, for at tiene til Hellig Olufs Forherligelſe. Sandſynligviis har en virkelig Tildragelſe givet det førſte Stof, men af hvad Beſkaffenhed kunne vi nu ei beſtemme. Torfæus bemærker, at man til hans Tid havde i Norge en Folkeſang, hvis Omkvæde var "Kunde I ſaa vel paa Jyſken Heſt ud ride" hvori Hemings Vædde-kamp med Kongen var beſungen. En anden Folke-ſang med Omkvæd "Heming den Unge han kunde paa Skierne rende" lod Heming ved Liſt befri en ſkion Jomfru fra en Jettindes Vold. Ogſaa Fær-øboerne qvæde om ham under Navn af Gjeide Aslak. Sagnet er altſaa ſiedſe gaaet videre i at udmale Heltens Bedrifter. Da det allerede i det ſiortende Aarhundrede havde den Omfang, hvori vi finde det i Flatsbogen; maae Stoffet dertil rime-ligviis være en Deel ældre, og tiener altid til at viſe, hvilke Begreber, der vare i Omløb om Ha-ralds Karakteer.

Thattr om Thorvard Krakunef.*

Thorvard Krakunef fra Veſtfiorden i Island var en formuende Mand og en raſk Karl; han drev Kiøbmandſkab, og var agtet hvor han kom.

En Sommer landede han ved Nidaros, da Kong Harald og hans Svoger Eiſtein Orre, vare der. Saaſnart Thorvard havde alting i Orden paa ſit Skib, gik han til Kongen, og bad ham modtage et Seil, han havde med. Kongen, ſom den Dag var i ondt Lune, ſagde, at han kunde have Tab ved det Seil; Islænderne fore jevnligen med Tant, han kunde ſelv beholde ſit Seil. Eiſtein bad Kongen dog at ſee paa Seilet, det var maaſkee meget vard, det var en brav Mand der tilbød det. Kongen ſvarede, han kunde nok raade ſig ſelv, og gik. Thorvard ſagde derpaa til Eiſtein, at han vilde være ham Tak ſkyldig, hvis han modtog Seilet, om det behagede ham. Eiſtein fulgte med ham, fandt Seilet det koſteligſte, han havde ſeet; tog derimod, og indbød Thorvard at tilbringe Vinteren paa ſin Gaard, ſom laae nord paa i Giska paa Møre.

Thorvard blev i Throndhiem om Vinteren; mod Foraaret giorde han Skibet klart, og ſtyrede nord paa; der mødte han Eiſtein, ſom bebreidede ham, at han kom ſaa ſildig, og indbød ham ſamt ligeſaa mange Folk, han vilde tage med, til ſin Gaard; thi der var ikke Seilsveir. Thorvard blev beværtet paa det bedſte. Næſte Dagen var Stormen endnu imod. Efter Maaltidet forærede Eiſtein

til Thorvard en Kiortel af nyt Skarlagen med Bremmer rundt om. "Det er ikke Giengield for Seilet" ſagde Eiſtein, "men bie hos mig i Dag, du kan dog ikke ſeile." Næſte Dag blev Veiret ved. Beværtningen var endnu prægtigere. Eiſtein lod en Kappe bære ind, beſat med Peltsværk og meget ſirlig, under den var en Skarlagens Kaabe. "Denne Kappe" ſagde Eiſtein, "ſkal du modtage, det er til Tak for Seilet; thi denne Kappe tager ſig ſaaledes ud ved Siden af andre Kapper, ſom dit Seil mellem andre Seil." Næſte Dag var Veiret godt. "Jeg vil ikke dølge for dig" ſagde Eiſtein "at du nu kan ſeile. Det var ikke Stiebnens Villie, at Kongen ſik Seilet, jeg troer omtrent at have giengieldet dig det, ſom han havde villet; men du havde havt den Ære at erholde disſe Gaver af en Konge. For at hielpe paa denne Forſkiel i Rang, vil jeg endnu ſkiænke dig denne Guldring." Thorvard takkede mangfoldigen for de ſkiønne Gaver, ſeilede bort, og kom lykkelig til Island.

Da Eiſtein kort efter giorde en Sstour med Kongen, beundrede denne hans ſkiønne Seil, og da han havde erfaret, hvorfra det kom, beklagede han, at have forſmaaet ſaa ſkiøn en Gave. Eiſtein forærede ham ſtrax Seilet. Siden brugte

Kongen det stedse. Det var for stort, naar man vilde seile omkaps, for Resten ypperligt.

Eistein Orre er berømt af sin Tapperhed i Slaget, hvor Kong Harald faldt (Harald H. Saga Kap. 97). Thorvard nævnes blot her. Der er ingen Grund til at antage denne i sig selv rimelige og simple Fortælling for at være opdigtet. Den findes i Flatøbogen Col. 802, i Suhms Afskrift Side 2825-2830.

Thattr om Brand den Gavmilde.

En Sommer kom fra Island til Norge en Søn af Vermund i Vatnsfiorden, der heed Brand, og havde faaet Tilnavnet den Gavmilde med megen Fsie. Brand lagde ind til Nidaros. Skalden Thiodolf var hans Ven, og havde fortalt Kong Harald meget om hans Rundhed og Hsimodighed. Saasnart Brand var kommen, sagde Thiodolf det til Kongen, og udbredte sig atter over hans Vennesalighed og Rundhed. Kongen svarede: vi skal

ſnart prøve om han er ſaa gavmild ſom du ſiger. Gaae til ham, og beed ham give mig ſin Kappe.

Thiodolf gik, og kom ind i et Værelſe, hvor Brand ſtod og maalte Lærred. Han var iført en Skarlagenskiortel, havde deroven paa en Skarlagens Kappe, ſom han havde bundet op om Hovedet, imedens han maalte Lærredet. En guldbeſlagen Øxe holdt han inde i Haanden. Thiodolf ſagde: Kongen vil have Kappen. Brand blev ved ſin Dont, ſvarede ei, men lod Kappen glide bag af Skuldrene. Thiodolf tog den op, og bragte den til Kongen. Kongen ſpurgte, hvorledes det var gaaet med ham. Thiodolf fortalte ham, hvad Brand havde ſyslet med, hans Klædning og hans Taushed.

"Denne Mand er viſt nok ſtorſindet" ſagde Kongen, "han maae være en Mand af Betydenhed, ſiden han ei engang faudt det fornødent, at bruge Ord. Gaae hen til ham igien og ſiig, jeg ønſkede hans guldbeſlagne Øxe." Thiodolf ſvarede: at han ikke gierne gientog dette Ærinde, han kunde ikke vide, hvorledes Brand vilde optage det, naar han forlangte hans Vaaben af ham. "Du er ſelv Skyld heri" ſagde Kongen, "du har baade forhen og nys fortalt ſaa meget om hans Gavmildhed, derfor

skal du nu gaae, jeg anseer ikke Manden for gavmild, hvis han ei giver mig Øxen."

Thiodolf gik, og sagde til Brand, at Kongen ønskede hans Øxe. Brand rakte strax Øxen frem og sagde intet. Dette fortalte Thiodolf, da han bragte Øxen. Kongen sagde: denne Mand synes rigtig nok gavmildere end de fleste andre, og næsten en Nar i Pengesager. Gaae nok engang til ham, og sig, jeg vilde have Kiortelen han stod i. Thiodolf bad, Kongen ei vilde sende ham oftere derhen; Brand kunde troe han vilde have ham til Bedste. Men Kongen befalede, at Thiodolf skulde gaae. Han gik, og sagde Brand, at Kongen vilde have hans Kiortel. Brand holdt op med det han havde at bestille, afførte sig Kiortelen uden at sige noget, sprettede det ene Ærme af, som han beholdt, og kastede Kiortelen til Thiodolf, som bragte Kongen den. Harald saae derpaa, og sagde, "denne Mand er baade klogtig og høimodig. Jeg seer tydeligen, at han derfor afsprettede Ærmet, fordi ham syntes, jeg havde kun een Haand, nemlig til stedse at modtage, og ingen til at give. Men gaae strax efter ham." Det skete. Brand kom, blev vel modtaget, og erholdt af Kongen megen Hæder samt gode Foræringer.

Brand, hvis Nedſtammelſe fra Ketil Fladnæſe udvikles i Begyndelſen af Laxdælaſaga, var en Søn af Herredshøvdingen Vermund Miove i Vatnsfiorden og den af Gretters Hiſtorie bekiendte høimodige Thorberge (Sagabibl. 1. D. S. 255), Oluf Pas Datter. Som meget ung nævnes han blandt de fornemme Islændere, hvem Oluf Tryggveſen 999 i Throndhiem bragte til at blive Kriſtne (Snorre Oluf Tryggveſ. S. Kap. 87). Da han ſiden beſøgte Oluf den Hellige, var han allerede bekiendt for ſin Gavmildhed, hvorpaa han gav en ny Prøve ved at ſkienke den Isleif, der ſiden blev Biſkop, men den Gang var en fattig Klerk, den ſmukke Kappe, Kongen havde foræret ham (Thattr af Isleif i Kriſtniſaga S. 130). Han var gift med Sigride, en Datter af Snorre Gode (Eyrbyggiaſaga S. 334). Finboge den Stærkes Uforſigtighed foranledigede Stridigheder mellem ham og Brand, hvori begge viſte ſig fra en ædel Side (Finboge Saga S. 345 ff.). Anecdoten paſſer altſaa til Brands Karakter, og ligeſaa til Kongens, der morede ſig ved ſlige Drillerier, og ſatte Pris paa ſindrige Svar. Tidsregningen giør nogen Vanſkelighed, efterdi dette ikke kan have tildraget ſig før 1048, da allerede Brand maae i det mindſte have været 65 Aar. Imidlertid har man

Exempler paa at Islænderne have paa deres gamle Dage giort Søreiser til Norge.

Fortællingen findes i Morkinskinna og Hrockinskinna, samt i adskillige Papirhaandskrifter; den er bleven udgivet med latinsk Oversættelse og kritisk Fortale af Etatsraad Thorlacius, som Program ved Kongens Fødselsdag 1819.

Hakon Iversens Saga. *

Hakon, en Søn af Ivar Hvide paa Oplandet, en Dattersøn af Hakon Jarl den Mægtige, var næst Hakon Adelsteen og Oluf Tryggvesen den Nordmand, der ved sine Færdigheder var meest udmærket [10]). Faderen gav ham to Skibe, med hvilke han drog paa Vikingstog i Vesterhavet. Om Vinteren opholdt han sig i Engelland hos Kong Jatvard den Gode, hvor han fandt sin Frende Finn Arnesen. Efter tre Aars seierrige Streiftog vendte han tilbage til Norge. Da skete det, at Einar Tambeskiælver tilligemed Sønnen Endrid dræbtes

[10]) best menntr ollum Norvegi. Efter ham nævnes en vis Asmund Grimkelsen som den Fierde.

af Harald Haardraade. Efter Tidsalderens Begreber paalaae det Hakon Iverſen, ſom den nærmeſte Frende, at ſøge Erſtatning for det begangne Mord. Den kloge Harald, der frygtede for Einars mange Tilhængere, ſtræbte derfor iſær at vinde Hakon, ved at tilbyde ham Ragnhild, Kong Magni Datter, til Ægte. Hakon lod ſig derved formilde; men Ragnhild negtede at ville ægte nogen, der ikke i det mindſte var Jarl. Kongen vilde ei have mere end een Jarl i Landet, og Orm Jarl levede endnu. Derved blev Forbindelſen hævet, og Hakon begav ſig til Kong Svend Eſtrithſen i Danmark, hvor han blev vel modtaget. Siden opkom der Misforſtaaelſer imellem dem, og da Orm Jarl imidlertid var død, reiſte Hakon tilbage til Norge, erholdte Jarlsnavnet og Ragnhild. Han ledſagede derpaa Kong Harald paa hans Tog imod Danmark. Vel afholdt han ſig fra at hærge paa Kyſterne, men var derimod den Førſte til at begynde Slaget ved Niſaa. Nogle Skalde, der vare ombord paa hans Skib, ſpurgte: om de ſkulde digte nogle Sange. Han ſvarede, at han ei ſkiættede derom, det var bedre, de paſſede paa at ſlaaes end at ſynge. Hakon bidrog ved ſin Tapperhed til at Harald vandt Slaget, men reddede derhos Kong

Svend fra at blive fangen. Dette ſidſte paadrog ham Haralds Had.

Her ender Pergamentshaandſkriftet, der ogſaa i det Foregaaende havde adſkillige Huller. Fortællingen ſtemmer nøie overeens med hvad Snorre beretter i Harald Haardraades Saga Kap. 40 ff., men er vidtløftigere, og har uden Tvivl været Snorres Kilde, ſom juſt i denne Deel af Haralds Hiſtorie i adſkilligt afviger fra de øvrige Bearbeidelſer af Kongeſagaerne, og ſynes at have havt et ſæreget Stykke om Hakon Iverſens Hiſtorie for ſig.

Denne Saga, der bærer alle Præg af Troværdighed, maae altſaa være forfattet i det tolvte Aarhundrede. Pergamentsfragmenterne af den findes i den arnæmagnæanſke Samling No. 570 i 4.

Thattr om Stuf Skald.

Skalden Stuf, en Sønneſøn af den berømte Skald Glum Geireſen, ſeilede til Norge under Harald Sigurdſens Regiering. Det hendte ſig en Dag, at Kongen uformodentligen beſøgte den

Bonde, hos hvem Stuf havde Herberge. Harald, der gierne indlod ſig med Islændere, ſpøgte først med ham om hans Faders Navn, der hedte Thord Kat, og da han fandt i ham en forſtandig Mand, ſpurgte han, om han kunde ſynge Qvæder. Stuf begyndte derpaa at ſynge et Qvad efter et andet af de mindre ſaakaldte Flokker, og da Kongen, efter at have hørt paa 60 ſaadanne, til langt ud paa Natten, ſpurgte, om han kunde endnu flere; ſvarede Stuf, at han kunde en halv Gang ſaa mange Draper. Dagen efter takkede Kongen Stuf for den Moro, han havde givet ham. Stuf udbad ſig derpaa Tilladelſe at maatte qvæde et Drape til Kongens Ære. Harald tillod det, da han hørte Stuf nedſtammede fra Glum Geiresen. Dernæſt bad Stuf om, at maatte blive Kongens Hirdmand, og erholde hans Anbefaling til at faae ſin Arv i Halogaland. Det ſidſte lovede Kongen ham, om det første, ſagde Kongen, maatte han indhente de andre Hirdmænds Samtykke. Derpaa adſkiltes de. Kongen drog ſin Vei, og Stuf reiſte i ſit Ærinde.

Saavidt gaaer den lille Fortælling, der bærer alle indvortes Præg paa Ægthed, og er mærkelig ſom et Exempel paa Skaldenes Hukommelſe og

Mængden af de Sange, der saaledes bevaredes. Den findes saavel i Flatsbogen Col. 812-813 som i adskillige Membraner i den arnæmagnæanske Samling. Stufs Slægtregister staaer i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. Kap. 22 S. 89. Glum Geiresen, Erik Blodsxes og Harald Graafelds Skald, havde en Søn ved Navn Thord, som efter sin Moder erholdt Tilnavnet Ingunnessen. Denne ægtede Gudrune Osvifs Datter, hvis Historie er bekiendt af Laxdælasaga, deres Søn Thord, med Tilnavn Kat, var Stufs Fader. At Stuf naaede sit Ønske, og blev Haralds Hirdmand, kan sees af en Strophe af ham, Snorre anfører i Oluf Kyrres Saga Kap. 3, hvor Skalden beskriver, hvorlunde Kong Harald havde rakt ham Mjodhornet over Ilden. Snorre bemærker desuden, ved at anføre et af hans Vers [11]), at han qvad, hvad han havde hørt Kongen selv fortælle om sin Færd i Jødeland. Flatsbogen har ogsaa føiet til Fortællingen, at Stuf kom tilbage til Kong Harald, blev hans Hirdmand, og at hans Mindevers (æfidrapa) over Kongen, der blev kaldet Stufa, ansaaes for et ypperligt Qvæde. Stuf har uden Tvivl opnaaet en høi Alder; han

[11]) Harald Haardraades Saga Kap. 12.

besang ogsaa Oluf Kyrres Mildhed (Oluf Kyrres Saga Kap. 9), og Tilnavnet han fik af den Blinde, viser, at han tilsidst maae have mistet sit Syn. Torfæus har benyttet Fortællingen i hist. Norveg. P. 3 p. 333. En af mig efter en Afskrift af det arnæmagnæanske Membran No. 589 i 4to forfattet Oversættelse med Indledning og nogle Anmærkninger, findes i Maanedskriftet Athene 2det Bind Side 93 102.

Den hellige Edvards Saga. *

Da Kong Ethelreds Søn, Edvard, blev født, hørte den hellige Dunstan Englesang i Luften. Fra sin tidligste Ungdom yndede Edvard Kirkegang, holdt sig stedse til de frommeste Munke, og bad jevnlig til Gud og de Hellige. Trende Gange var han gift, men sandfærdige Mænd fortælle, at han overtalte sine Gemalinder til at føre et jomfrueligt Levnet hos sig. Det engelske Folk blev meget glad, ved at faae ham til Konge efter Knytlingerne. Fred og gode Aar kom under hans Regiering. Meget have sandfærdige Mænd ladet

nedſkrive om hans Jertegn og Spaadomme, men vi vide kun lidt deraf. Dog ville vi fortælle det mærkeligſte. En Søndag Edvard ſtod i Peters-kirken i Veſtminſter og hørte paa Meſſen, paakom ham en ſtor Latter, da Herrens Legeme blev op-løftet. Alle undredes; men Edvard ſvarede: "Jeg ſaae Dannerkongen rede med en tallös Flaade at hærje vort Land, men ſom han vilde ſtaae op i Skibet, faldt han baglænds og druknede." Strax ſendte man Folk til Danmark, og erfarede nu, at dette var ſandt. Den danſke Konges Navn nævnes ei; lærde Folk i Norge vide ei, hvo det kan have været; maaſkee er den kloge Lavmand Giſſur Hallſens Formodning rigtig, at det var Svend, en Søn af Knud og Alfifa.

En Dag Kongen i Kroningsdragt gik i et Optog paa Evangeliſtens Johannes's Feſt; ſaae han en Pillegrim ſtaae ved ſin Side, der bad om noget for Dagens Skyld. Kongen gav ham Kroningsringen. Næſte Nat aabenbaredes Apoſtelen Johannes for en Engellænder, der var taget til Fange af Saracenerne, og bød ham at fortælle Kong Edvard, at det var Apoſtelen ſelv, der havde beſøgt ham, gav ham til Tegn Guldringen, og førte ham i en Time tilbage til Engelland.

En Paaskedag loe Edvard midt over Bordet, som han sad efter Sædvane i dybe Tanker. Han fortalte, at Syvsoverne i Fieldet Chelio, der i 300 Aar havde lagt paa høire Side, nu havde vendt sig til venstre. Gesandterne bleve strax afsendte over Myklegaard til Ephesus, hvor Folk fortalte, at det hedte, Syvsoverne laae paa den høire Side; men da man eftersaae det, see, da hvilede de paa den venstre Side.

Godvin Jarl, Fader til Edvards tredie Kone, søgte at bringe Riget i sin Søn Haralds Hænder, og ryddede derfor Edvards Broder af Veien. En Dag, som Edvard over Maaltidet nævnede sin Broder, sagde Godvin: saa lade Gud denne Bid bekomme mig, som jeg har giort imod din Broder. Kongen greb ham om Haanden, og lod Biskoppen, der sad ved den anden Side, signe Maden. Da Godvin vilde til at synke Stykket, blev det siddende i Halsen, og han qvaltes. Kong Edvard lod derpaa alle Høvdinger sværge, at ville tage Vilhelm Bastard til Konge efter ham. Denne Vilhelm, Edvards Sødskendebarn, var, endskiønt ægtefødt, kaldet Bastard, fordi hans Forfædre, Hertugerne i Normandiet, havde været Frillebørn. Da han beilede til Mathilde, en Datter af Grev Balduin den Milde af Flandern, og hun for dette Tilnavns

Skyld gav ham Afslag; blev han saa forbittret over den uretfærdige Beskyldning, at han slog hende til Jorden, traadte paa hende, og reed derpaa sin Vei. Men Jomfruen gik i sig selv, sendte Bud efter Vilhelm, og lod sig vie til ham. Vilhelm skal efter Adskilliges Sigende have trolovet sin Datter til Harald Godvinsen, og ladet ham sværge, ikke at stride imod sig. Alligevel blev denne Harald Konge i Engelland efter Edvards Død, og overvandt den norske Konge Harald Sigurdsen og Toste Jarl ved Stavnfordbrygge, som fortælles i den norske Kongekrønike; men da Vilhelm Bastard kom imod ham med sin Hær, led han et stort Nederlag. Nogle fortælle, at han var bleven fundet haardt saaret paa Valpladsen af sine Venner, og helbredet; men at han siden havde forsaget Verden, og var gaaet i Kloster.

Vilhelms Regiering blev saare forhadt; thi opfordrede de engelske Høvdinger Svend Ulfsen i Danmark at stride imod Vilhelm; men denne fik Nys derom, og sendte Godvin den Unge, Jarl Balduins Søn samt en Biskop til Danmark med store Gaver, for at afholde Dannerkongen fra at hærje paa Engelland. Denne indvilligede, og saaledes gik der nogle Aar, at Vilhelm ved aarlige Gaver sikkrede sit Rige. Derfor sige de Danske,

at Svend Ulfsen haver regieret over Engelland, efter Edvard den Hellige.

Da de engelske Høvdinger mærkede, at de ingen Hielp erholdte fra Dannerkongen, folgte de deres Eiendomme, og forlode Engelland med 350 Skibe, anførte af tre Jarler, og otte Baroner, deres Formand var Sigurd Jarl af Gloceſter. De ſeilede ind ad Niorvaſund, og indtoge Borgen Septen, hvor de finge meget Bytte; ſiden erobrede de baade Majorka og Minorka, og ſtyrede derpaa til Sicilien, hvor de horte, at en ſtor Hær beleirede Myklegaard til Lands og Vands. De beſluttede ſtrax at drage did, da de vidſte, at nordiſke Mænd der, ſom Leietropper, havde været meget ærede; og angrebe om Natten Beleirernes Flaade med ſaadan Kraft, at de ryddede alle Skibene et efter andet. Skrækken udbredte ſig til Leiren, og alle toge Flugten. Keiſeren i Myklegaard, Kyrialax, tog vel imod dem, og tilbød dem at blive i ſin Tieneſte; men de ønſkede ſelv at have et Rige. Kyrialax anviſte dem et Kyſtland nordpaa, ſom forhen havde hørt Myklegaards Keiſeren til, men nu var beboet af Hedninger. Der reiſte de hen, forjoge efter mange Trefninger Folkene af Landet, og kaldte det Engelland; men Borgene gave de Navn af London, York og andre ſore Stæder i deres gamle

Hiem. Paulsbogen som var i Brug i Konstantinopel, vilde de ei have, men søgte Biskopper og Præster fra Ungarn. Landet er godt, og ligger syv Dages Seilads nordost for Myklegaard. Disse Folk og deres Børn have siden boet der.

Denne Fortælling indeholder en Blanding af Legender, uhiemlede Sagn og historiske Minder. Om Edvards Hellighed vidste man tidligen at fortælle vidunderlige Ting. Godvin Jarls Død med Bidet i Munden ved Edvards Giestebud, beretter allerede Ingulphus (script. rer. Angl. vol. 1 p. 66). Vilhelm Erobreren sendte Gesandtere til Danmark med prægtige Gaver, for at formaae Svend Estrithsen til at holde Fred (Suhms danske Historie 4de Deel S. 376). Ordericus Vitalis skriver: at ved Aar 1067 en Deel misfornøiede Engellændere havde anraabt Svend Estrithsen om Hielp. En anden Hob havde forladt Landet, og var gaaet i Tieneste hos Keiser Alexius, som krigede med Robert Guiscard; de havde først besat Borgen Chevetot, siden, da Normannerne der stedse ængstigede dem, erholdt Bolig i Jonien, hvor deres Efterkommere endnu til Forfatterens

Tid boede [12]). Da den lærde Gisſur Halkſen, der døde 1206, her citeres ſom ſamtidig, ſynes denne Saga at maatte være ſamlet i det trettende Aarhundrede. Den findes i Flatsbogen Col. 852-856.

Fortælling om Gisle Illugeſen *

I Kong Magnus (Barfods) Dage kom en Islænder til Norge, der heed Gisle; han var en Søn af Illuge, Sønneſøn af Thorvald, hvis Fader Tind var Broder til Illuge den Sorte. Gisle var fyrten Aar da han reiſte ud. Vinteren over opholdt han ſig hos en rig Mand, der hedte Hagen paa Forbord; han var meget taus og aldrig glad. Hagen ſagde engang til ham: "Jeg haver givet Agt paa dig. Du ſynes jevnligen at falde i dybe Tanker. Du har viſt et ſtort Anſlag for, eller noget vigtigt er i Giære for dig. Siig mig hvad du har i Sinde, er det et ſtort Idræt, ſkal jeg dølge det; men derſom du ikke vil ſige det, og gaaer herfra for at udføre en Bedrift, bliver jeg fortørnet."

---

[12]) Stedet findes i Udtog hos Torfæus hist. norvag. P. 3 p. 386-87.

Gisle ſvarede: "Du ſluttede rigtigt, og jeg ſkal fortælle dig Sandheden. Der er en Mand ved Navn Giafald, ſom ſkal være Hirdmand hos Kong Magnus. Denne Giafald var tillgemed ſin Frende, Thormod Kolleſen, tilſtede ved min Faders Drab hiemme i Island, og gav ham hans Baneſaar i mit Paaſyn. Nu er jeg kommen her til Landet, for at hevne min Fader, eller ſelv lade mit Liv." Hagen ſagde: "det er en vanſkelig Sag, thi Giafald er meget yndet af Kong Magnus, og det vil ikke blive let for fremmed Mand at faae fat paa ham, men jeg ſkal ingen Hindring lægge dig i Veien."

Magnus opholdt ſig den Vinter i Nidaros; Giafald var hos ham, og i Anſeelſe. Gisle rog til Byen, efter ſin Vens Raad lod han hælde hedt Vox paa ſit Anſigt, ſom han lod ſtyrkne, hvorved han fik et fælt Udſeende. Han paſſede nu Giafald op, men kunde en Tidlang ingen beqvem Leilighed finde. En Løverdag, ſom Gisle ſtaaer paa Gaden tidlig om Morgenen, hører han en ſtor Allarm og ſeer Kong Magnus komme med et ſtort Følge, hvoriblandt Giafald. En Kone traadte ud af et Huus med et Barn paa Armen. Det var Helge Thormodsdatter, Giafalds Kone. Hun kaldte paa ham, han kom hen til hende, imedens Kongen

med sit Følge drog forbi. Derpaa gik Giafald selv anden ned af Gaden. Da springer Gisle imod ham, og hugger til. Hugget kom i Axelen, saa Armen sank; han huggede igien, og ramte den anden Axel, da segnede Giafald.

Gisle løb ned til Bryggen, hvor der laae en Baad, ladet med Brænde, dens Eier var Islænderen Thorstein, en lille Mand. Gisle løb ud i Baaden, kastede Brændet over Bord, og roede ud; da han kom midtveis i Floden, stod han op og raabte imod Bryggen: Saaret, som Giafald Kong Magnuses Hirdmand fik, hvis han ikkun blev saaret, og Drabet, der blev begaaet paa ham, hvis det vorder hans Bane, vedkiender jeg mig, der i Morges hed Vigfus, og i Aften haaber at hedde Useig [13]) (Frimand). Derpaa satte de over, og Gisle sprang i Land.

---

[13]) Det var efter Tidens Retsbegreber, at Blodhævneren søgte sin Mand, men han maatte ei dølge det, naar han havde udført Hevnen (see Sagabibl. 1 D. S. 171). For at følge denne Vedtægt, uden at sætte sig selv i alt for stor Fare, var det, at Gisle først havde søgt ved Voret at giøre sit Ansigt ukiendeligt; dernæst gav han sig Navnene Vigfus og Ofeig, almindelige Mands Navne, men som forstaaede adjektivisk, med Sandhed kunde siges om ham: at han nemlig om Morgenen havde va-

I Byen blev der blæſt Allarm, man løb ud at ſøge Gierningsmanden baade paa Skibene og i Land; fandt ham i nogle Buſke, og førte ham til Byen. Kongens Folk kiendte Thorſtein, at han havde ſat Gisle over Floden, og ſagde, han ogſaa havde fortient at dø. "Giver ham dog ingen Skyld" ſagde Gisle, "for hvad han ikke haver voldet", tog i det ſamme fat paa Thorſtein, i det han gik ved hans Side, og neppe naaede ham op under Armene. Han kaſtede ham med een Haand op i Veiret. "Seer I nu" ſagde han, "hvorledes kunde vel den Stakkel have drevet mig fra Baaden, naar jeg vilde deri, jeg kan jo ſlænge ham ſom et Barn, lader ham fare med Fred, han er uſkyldig." Dette giorde de, og ſagde, at Gisle havde talt vel og kiekt. Gisle blev bragt til det Fængſel, Kong Harald Sigurdſen havde ladet bygge, hvoraf ingen var undſluppet. Han blev ſat ned i Kielderen. Et Fruentimmer var Slutterſke.

Den Gang vare der mange Folk i Byen, ogſaa tre islandſke Skibe. Teit, Biſkop Giſſurs Søn, førte et af dem. Præſten Jon Ogmundſen, der ſiden blev Biſkop, var der ogſaa, og Tallet

ret drablyſten, og haabede inden Aften at ſkulle være i Sikkerhed eller hedde Frimand.

paa alle Islænderne i Byen, var ikke mindre end tre hundrede. Kongen sad i Forsamlingen, og var overmaade vred. Byens Biskop var hos ham, desuden Præsten Jon, en Ven af Biskoppen. Kongen befalte, man skulde dræbe Gisle. I det samme lød Aftenklokken. Er det nu alt tre, spurgte Kongen; seer til Solen; man saae, og fandt det var henimod tre. Da sagde Biskoppen: Herre! Manden maae dog nyde godt af Gudsfreden, omendskiondt han er en svar Forbryder." Kongen svarede: dette er nu Eders Paafund, I lægge Raad imod mig. Det være langt fra, sagde Biskoppen, skionner selv hvad der er sommeligt.

Derpaa samledes Islænderne, hvoriblandt mange af Gisles Frender og Venner, og raadsloge, hvorledes de skulde tage sig af Sagen. De vare i megen Vaande, og kunde ei blive enige. Nu kom Søndagen. Man lod Kongen vide, at Giafald ønskede at tale med ham. Kongen gik til ham. Giafald sagde, han vilde beskikke sit Huus, da han ei vidste, hvor langt han havde tilbage, men han bad, Kongen vilde give Gisle Fred, som den der kiekt havde hevnet sin Fader. Det skeer neppe svarede Kongen. "Du veed Konge" sagde Giafald, "at jeg har tient dig længe, stundom sat mit Liv i Vove for dit, og været redebon til at

udføre, hvad du har paalagt mig, enten godt eller ondt. Dette er mueligen vort sidste Møde. Jeg haver talt med Præsterne, aabnet mit Hierte for dem, og modtaget deres Hielp. De have sagt mig, at jeg kunde frelses, hvis jeg tilgav, hvad man havde forbrudt imod mig. Nu venter jeg Herre, at du ei tilspærrer mig Himmerige, i det hin Mand bliver Dødsens." Kongen svarede: Det gaae dig vel, og forlod ham.

Aarle den anden Dag i Ugen holdte Islænderne et Møde. Der talte Teit saaledes: "Vi have ingen Ære af det, hvis vor Landsmand og kiekke Fostbroder bliver dræbt. Men vi indsee alle, hvor vanskeligt det er, at tage fat paa denne Sag, og at vi sætte Liv og Gods i Vove. Mit Raad er, at vi gaae til Thinge, og hvis Manden paa ingen Maade kan beholde Livet, at vi da alle lade os dræbe, eller drive vor Sag igiennem under en Formands Anførsel. De svarede alle, at de vilde have ham til Formand, og følge hans Raad. Han fordrede derpaa, at alle skulde sværge, at de hverken vilde spare Liv eller Gods, for at drive Sagen igiennem.

Derefter gik de i Bad. I det samme blæstes til Thinge. Teit løb strax ud af Huset i Skiorte og linnede Beenklæder, med Guldbaand om Pan-

den, han havde kaſtet om ſig en Skarlagens Kiortel, halv rød og halv brun, foret med Graaſkind, og ilte afſted. Alle Islænderne vare ſamlede i det Øieblik der blæſtes. Lader os ſtrax gaae til Fængslet, ſagde Teit, hvor Gisle ſidder, og forekomme Kongens Folk. De løbe hurtigen ned ad Strædet med megen Støi.

Konen, ſom havde laaſet Fængſlet, løb ud, og ſagde til Gisle, at han voldte megen Ulykke, da Kongens Folk nu kom derned. Lad det ikke fortryde dig Moder, ſagde Gisle, og ſang et Vers.

Derpaa hug de Døren ind, ſaa det dundrede; man ſaae Gisle blev hentet ud; Teit ſønderhug Lænkerne, og tog ham med i ſit Følge, hvorpaa de begave ſig til Forſamlingen. Paa den anden Side gik ogſaa Gote, Høvdingen over Kongens Huuskarle derhen, og vilde have fat paa Manden. "I Islændere gaae ikke tomhændede" ſagde han, "jeg formoder, I ville ſætte Eder ſelv, og ikke Kongen til at dømme. Det var bedre I tænkte paa hvad I have giort i denne Morgenſtund. Kong Magnus er før bleven vred over mindre end nu, hans Hirdmand er bleven dræbt af denne Misdæder."

Da Thinget var ſat, opſtod Sigurd Ulfſtreng, og talte ſaaledes: "Jeg tænker, at de fleſte Til-

stædeværende vide, at vor Staldbroder Giafald er bleven dræbt. Der kom en Mand fra Island, som anſaae ſig for at have Sag imod ham, han anfaldt ham ſaaledes, at han ſtrax gav ham Baneſaar; men tilbød ingen Bøder, ſom andre Folk pleie. "Nu ſynes os Kongens Mænd, at det vil blive holdt for en ringe Ting at antaſte Kongens Hof, hvis denne Mand ſkal have Lov til at begaae Mord paa Hoffets Folk. Man vil ſnart gaae videre, og hverken ſpare Kongen eller Andre. Dette er noget Uhørt, og fortiener høiligen at revſes. Det ſkadede ei, om der bleve dræbte ti Islændere for een af vore Folk, og man ſaaledes ſtraffede deres Uforſkammenhed i at rive en Mand udaf Kongens Vold." Derpaa taug han.

Da fremſtod Teit, Biſkoppens Søn, og ſagde: Vil Kongen tillade mig at foredrage Sagen. Kongen ſpurgte een, ſom ſtod hos ham, hvo denne Mand var. Der blev ſvaret, det var Teit, Biſkoppens Søn. Kongen ſagde til ham: Paa ingen Maade tilſtæder jeg dig at tale, thi alt det du kunde ſige, giorde Sagen værre. Det var bedre Tungen var ſkaaren af dig.

Da reiſte ſig Præſten Jon Ogmundſen, og ſagde: vil Kongen tillade mig at tale nogle Ord. Kongen ſpurgte, hvo det var, og da han havde

hørt, det var den islandske Præst, svarede han: jeg tillader Dig at tale. Jon begyndte saaledes: "Gud være lovet, at disse Lande, Norge og Island, ere blevne kristnede. Thi forhen vandrede Diævelen og Menneskene sammen. Nu kommer Diævelen ikke selv saa dristigen frem, men saaer Mennesker til at røgte sit Ærende, som vi nys hørte Diævelen giennem hans Mund, der talede om, at en Mand var bleven dræbt, og opmuntrede til at dræbe ti andre. Saadanne Folk, mener jeg, bevirke ved deres Ilsind og slemme Snak, at Høvdingernes Retfærd, Viskundhed og Retsindighed hindres; de opmuntre dem til Grumhed og Udaad, og glæde saaledes Diævelen ved kristne Mænds Drab. Vi Herre Konge, ere ligesaa vel Eders Thegner, som de der boe her i Landet. Betænker I, som ere satte til Høvdinger og Dommere her i Verden, at I bære den Dommers Billede, der vil komme paa den yderste Dag at domme den ganske Verden. Nu maae det være Eder Herre meget magtpaaliggende, at I domme retteligen, og ikke vrangt; thi til ethvert Thing, ethvert Møde, kommer den almægtige Gud og hans Hellige, at see til de gudelige Mennesker og de retvise Domme. Did kommer ogsaa Diævelen og hans Sendebud, at see til de onde Menneskers Gierninger, og de

uretfærdige Domme. Tilſidſt kommer, ſom I jo vide, han, der retteligen forſtaaer at domme alle Sager. Betænk Herre Konge, om ikke Ilden bliver ſtærkere og varigere, naar den brænder i Egeknuder, end i tørre Grene. Hvis du Konge dømmer vrangt, kommer Du i den Ild der brænder i Knuderne, men hvis du fælder Dommen viſeligen, er det rimeligt, at Du renſes i Skiersilden, ſom er tændt i de tørre Qviſte." Saaledes endte Præſten Jon ſin Tale.

Kongen ſagde: Præſt, du bruger ſkarpe Ord. Dog mærkede man ei, at han var bleven meget vred. Derpaa fremſtod Gisle og ſagde, "Vil Du Konge tillade mig at fremføre nogle Ord." Kongen ſpurgte, hvem Manden var, og da han hørte, det var Gisle; ſagde han, at han ei vilde formene ham det. Gisle tog ſaa til Orde. "Jeg begynder min Tale fra min Faders Drab, hvilket Giafald og Thormod udøvede, da jeg var 6 Aar gammel, og min Broder Thormod 9 Aar. Vi ſtode hos, da Fader blev ſlaaet ihiel; Giafald ſagde, at vi Brødre ſkulde begge dræbes, og det er næſten en Skam at fortælle Herre, at Graaden qvaltes i mig." Da har du, ſagde Kongen, diærveligen ſkaffet dig Luft. "Jeg negter ikke," ſvarede Gisle, "at jeg længe med fiendſk Hu har luret paa Gia-

fald, tvende Gange var Leiligheden mig gunstig, den ene Gang holdt jeg Kirken i Ære, den anden Gang standsede jeg formedelst Aftenklokken, derfor mener jeg, at den nu vil skiænke mig Livet. Men et Qvæde har jeg digtet om dig Konge, som jeg ønskede maatte blive hørt. Kongen svarede: qvæd om du har Lyst. Han fremførte Qvadet raskt, skiønt der ikke var meget digterisk deri.

Derpaa sagde Gisle til Teit: "I have udviist megen Kiekhed imod mig, men nu vil jeg ikke længere udsætte Eder for Fare; jeg overgiver mig nu i Kongens Vold, oa bringer ham mit Hoved." Gior, som du vil, sagde Teit. Gisle afførte sig sine Vaaben, gik over Thingpælene, lagde sit Hoved i Kongens Skiød, og sagde: Gior hvad Eder tykkes med mit Hoved. Jeg vil takke Eder, hvis I tilgive, og giøre mig til den Mand, I finde passende."

Kongen svarede: behold dit Hoved, og gaae til Bordet i Giafalds Sted, modtag der Kost og Tæring, og forvalt hans Tieneste ligesom han. Jeg gior dette meest efter min Ven Giafalds Begiæring. Men otte Islændere skulle fremtræde som Borgen. Jeg ansætter Giafalds Drab til 16 Mark Guld, Halvdelen eftergiver jeg formedelst Sagens Anledning, men hver af de otte Mænd erlægge een

Mark Guld. De takkede Kongen, og bleve saaledes forligte.

Kongen sagde til Præsten Jon: Din Forbøn hovede mig godt, du talte med Guds Bistand; jeg ønskede at være indsluttet i dine Bønner, thi de monne formaae meget hos Gud, da din Villie stemmer overeens med Guds. Præsten lovede Kongen det.

En Dag Præsten gik ned ad Gaden, kom en Mand til ham, og bad, han vilde gaae med i et Huus; Sigurd Ulfstreng vilde tale med ham. Jon gik derind. Sigurd sagde til ham: "Jeg veed ikke Præst, om det er dine Ord som ramme mig, men jeg er syg, jeg vilde at du sang over mig. Jon giorde det og signede ham. Sigurd sagde: baade dine haarde og dine blide Ord formaae meget, thi nu befinder jeg mig vel. Sigurd gav Jon gode Foræringer, og de skiltes som Venner. Denne Sigurd var den første, der oprettede et Kloster i Nidholmen, og skiænkede store Eiendomme dertil. Teit Biskopsson og Præsten Jon droge siden til Island, hvor Teit blev en anseet Mand. Jon blev Biskop i Holum, og er nu en virkelig Helgen.

Denne lille Fortælling er her bleven ordret meddeelt, fordi de enkelte Taler ere ret mærkelige, og efter al Rimelighed ægte. Begivenheden fortælles og men deels kortere, deels udſmykket med fabelagtige Omſtændigheder, i Jon Ogmundſens Levnet (Sagabibl, 1 D. S. 323-324). Da dette ei kan være ſkrevet ſenere end den førſte Halvdeel af fiortende Aarhundrede, maae Fortællingen om Gisle, ſom den mere ſanddru Fremſtilling af ſamme Begivenhed i det mindſte være fra det trettende Aarhundrede. Hertil kommer endnu, at Fortællingen findes i det gamle Haandſkrift Morkinſkinna. Gisle var en berømt Skald. Vel citeres han ikke af Snorre, men baade Morkinſkinna og Hrockinſkinna anføre hans Vers jevnligen i Magnus Barfods Saga. Teit Gisſurs Søn nævnes i Landnamabog 5te Deel, Kap. 10, Side 362. Torfæus fortæller Gisles Skiebne i Hist. Norv. P. 3 p. 432-436.

Snorre Sturleſens Heimskringla.

Snore Sturleſen hører til de i Litteraturens Aarbøger af Skiebnen begunſtigede Forfattere, hvis

Minde er bleven forherliget, ikke allene formedelst deres Værkers eget Værd, men fordi Frugterne af en heel Tidsalders Stræben blev ved dem Efterkommerne bevaret.

I Almindelighed foreſtiller man ſig Snorre, ſom den, der ſelv havde ſamlet de gamle Skaldeſange og andre hiſtoriſke Minder, og ved at forbinde disſe med Are Frodes maaſkee og Sæmund Frodes første ufuldkomne Forſøg i den norſke Kongehiſtorie, blev derved iſtand til at frembringe et Værk, hvilket vi baade i Henſeende til Form og Indhold have Grund til at beundre. Betænke vi derimod at der foruden andre ſkrevne Sagaer, gaves Kongeſagaer, ældre end Snorre og forſkiellige fra Ares og Sæmunds Arbeider [14]); benytte vi derhos de Vink, Snorre ſelv giver, og ſammenligne vi iſær de i Haandſkrifterne endnu henliggende Bearbeidelſer af den norſke Kongehiſtorie med hans Værk; erholde vi følgende Reſultat [15]).

---

[14]) Oluf Tryggveſens Saga Skalholter Udg. 1 D. S. 136, 213. Hagen Hagenſens Saga Kap. 329, S. 577, Note D.

[15]) Den udførlige Sammenligning findes i min Afhandling om Snorres Kilder og deres Troværdighed, indrykket i 6te Bind af den kiøbenhavnſke Udgave af Heimskringla.

De tretten første Kapitler af Ynglingesaga, der indeholde en Hypothese om Asernes Indvandring i Norden tilligemed en historisk Udtolkning af de eddaiske Myther, ere rimeligviis skrevne af Snorre selv; derimod maae den egentlige Ynglingesaga, maaskee paa enkelte Tillæg nær, ifølge Snorres egen Yttring i Fortalen, være en andens Arbeide som her er bleven afskrevet [16]). Om Halfdan Svarte og Harald Haarfager findes ældre Efterretninger i Fagurskinna, desuden i Thattr Halfdanar Svarta og uphaf rikis Harralds Harfagra begge i Flatøbogen, disse stemme dog flere Steder ordret med Heimskringla. Landnamabog [17]) anfører en skreven Saga om Kong Harald, der maae i det mindste være samtidig med Snorres Værk, om ikke ældre end dette.

Egilssaga citerer en Saga om Hagen Adelsten [18]), der indeholder noget, Snorre ei omtaler. Fagurskinnas Beretning om denne Konge er og uafhængig af Snorres.

---

[16]) Vol. I Pag. 2. Efter Thiodolfs Sagn blev Ynglingasaga først skrevet og siden forøget med lærde Mænds Fortællinger.

[17]) Side 21.

[18]) Side 589.

Harald Graafelds og Hakon Jarls Historier bleve foredragne i Forbindelse med Oluf Tryggvesens. Her var Jomsvikingesaga en vigtig Kilde, desuden havde Snorre foruden andre historiske Skrifter om den Periode [19]) Gunlaugs og Oddurs udførlige Bearbeidelser af denne Konges Levnet for sig.

Snorres Fremstilling af Oluf den Helliges Levnet er uden Tvivl et Uddrag af den Oluf Haraldsens Saga, der findes i Flatsbogen, forsøget med hele Stykker af Orkneyingasage og Færeyingasaga, og berigtiget efter Are Frodes chronologiske Bestemmelser.

Samme Forhold synes at finde Sted mellem Magnus den Godes og Harald Haardraades Sagaer hos Snorre, og den Bearbeidelse af disse Kongers Levnet der findes i Flatsbogen og Morkinskinna. Ikkun har Snorre berigtiget Kongesagaerne, i hvad der angik Harald Haardraades Forhold til Hakon Iversen, ved at benytte den særskilte Saga om denne Mand. I øvrigt maae

---

[19]) Gunlaug citerer i Oluf Tryggvesens Saga 1 D. Kap. 121, 122 de norske Kongers Bog og det nogle vise Mænd have skrevet.

Snorre mange Steder ordret have udskrevet sin Kilder [20]).

Ligesom der til Snorres Tid gaves, foruden Are Frodes og Sæmund Frodes uden Tvivl ikke udførlige og meest kronologiske Arbeider, en i det Hele kortere og i det Enkelte sig selv ulig Bearbeidelse af den norske Kongehistorie, der omfattede hele Tidsrummet fra Halfdan Svarte til Sverre, og som vi i Fagurskinna have tilbage; var der en anden udførligere Fremstilling af Rigets Historie fra Magnus den Gode indtil imod Enden af Harald Gilles Sønners Regimente, som endnu er tilovers i Morkinskinna, og hvoraf igien den Saga om Magnus den Gode og Harald Haardraade i Flatøbogen kan ansees for en vidløftigere Bearbeidelse. Af den Kilde har Snorre venteligen hentet det meste af det han fortæller om de norske Konger fra Oluf Kyrre indtil Harald Gille. Men om

---

[20]) Et paafaldende Exempel herpaa findes i Harald Haardraades Saga Kap. 24, hvor Snorre anfører som Hiemmel for en Efterretning, at Thorgils Snorresøn fortæller det (segir sva). Men denne Thorgils kan ei have levet senere end Midten af tolvte Aarhundrede, og er rimeligvis ældre, dog anføres han som en Samtidig. Dette er altsaa den ældre Forfatters Yttring, ordret afskrevet.

Harald Gille og dennes Sønners Regiering beraa-
ber Snorre sig selv paa Erik Oddsens Beretnin-
ger [21]), hvilke han ordret benyttede. Det er
vist, om Erik Oddsens Historie gik til Sverres
tid, eller om Snorre fortsatte Værket til det Punkt,
hvor Carl Abbeds Historie begyndte.

Ifølge det Anførte kan Snorres Fortieneste
for den norske Historie ikke bestaae i, at han mel-
lommeligen samlede Materialierne; dette var alle-
rede skeet før hans Tid; heller ikke i at han chro-
nologisk ordnede Begivenhederne; dette havde Aré
Frode giort, paa hvis Tidsbestemmelser Snorre
beraabte sig; heller ikke i at han pragmatisk havde
forbundet det historiske Stof, eller deraf givet nye
Anskuelser, eller fortalt det i et skiønt Foredrag.
Han fortæller jo Begivenhederne i det Hele, som de
for hans Tid bleve fortalte, uden at indblande egne
Betragtninger; hans Stil er ikke forskiellig fra
hans Samtidiges, og han tager ligesaa lidt som
de i Betænkning ordret at udskrive andre. Ikke
desto mindre ere Snorres Fortieneste saare store.
Sammenligningen mellem hans Værk og dets Kil-
der lærer os, hvorledes han med Kritik, Smag og

[21]) Heimskringla 3 D. Saga om Sigurd og Ingi,
Kap. 4, 7, 10, 11, 12.

Fordomsfrihed har øst af disse. Han anfører intet, uden det, hvorfor han har antagelig Hiemmel; han forkaster, hvad der ikke passede med Historiens Værdighed, hvad der var alt for smaaligt, tilligemed de allerfleste Legender, hvoraf adskillige af Afskriverne ere siden blevne indskudte i hans Værk. Derimod forbigaaer han ei de karakteristiske Træk, og har troligen bevaret den gamle Sagas livelige Fremstilling.

Uden Tvivl har Snorres Maade at behandle Historien paa været denne. Han tog de allerede skrevne Sagaer for sig, udstrøg hvad der mishagede, giorde Udtog af hvad der var for vidtløftigt, tilføiede en enkelt Berigtigelse, og hist og her nogle flere Stropher af de gamle Skalde. Det saaledes giennemgaaede Haandskrift overgav han til sine Afskrivere. Har han da end ikke derved synderligen forøget det historiske Stof, har han dog paatrykt det forhaandenværende Smagens og Kritikens Præg, og derved overantvordet det til Efterkommerne som en uforgiængelig Skat.

Denne Anskuelse af Snorres litteraire Virksomhed passer bedst til hans borgerlige Stilling og hele Liv, som vi af Sturlungasaga nøie kiende. Vel havde han nydt en videnskabelig Opdragelse i John Loptsens Huus; men han var ikke bestemt

til at blive Geistlig. Han hørte til en af Vens fornemste Slægter, havde ved Giftermaal erhvervet sig anseelig Formue, tog virksom Deel i de mange indvortes Stridigheder, der forefaldt paa Den, blev en af dens anseeligste Mænd, og trende Gange Lavmand. En Tidlang tilbragte han ved Hertug Skules Hof med politiske Underhandlinger. Han havde banet sig Adgang til samme ved sine Vers, og Digtekunsten sysselsatte ham giennem hele Livet. Til en slig Virksomhed passer ikke omhyggelige historiske Undersøgelser; men derimod kunde man af den erfarne Verdensmand, den heldige Digter, vente et rigtigt Greb paa hvad der især fortiente at udhæves og bevares af de gamle Skrifter.

Dette bestyrkes end mere ved Snorres egne Yttringer. Snorre begynder sin Fortale med disse Ord: "I denne Bog har jeg ladet skrive gamle Fraſagn om Høvdinger." I Oluf Tryggvesens Saga Kap. 87 siger Snorre, "at han forbigaaer, hvad der fortaltes om Kong Olufs Færd med Trolene i Halogaland; han vilde hellere fortælle, hvorledes han kristnede Norge og andre Lande", og føier derpaa til "hvad jeg nu først vil lade nedskrive, er noget om islandske Mænd." Maaskee laae heri Aarsagen til, at Snorre ikke som Are,

Sæmund, Kolskeg, Styrmer, Sturle Thordsen og Flere erholdt Tilnavnet Frode eller den Lærde; fordi han ikke egentligen var Historieforsker, uagtet hans Værker havde større Omfang end de Andres. Heller ikke citeres Snorre saa ofte, som man kunde vente. Bearbeidelsen af Gunlaugs Saga om Oluf Tryggvesen [22]), der findes i Flatsbögen, og Orkneyingasaga [23]), ere de eneste Skrifter, hvor Snorres Vidnesbyrd om noget bliver anfört.

Imidlertid skiönnede dog hans Landsmænd paa hans Arbeides Værd. Om hans Broderson Sturle Sighvatsen, der jevnligen laae i Strid med ham, hedder det i Sturlungasaga, at han giorde sig megen Umage med at lade historiske Bøger afskrive efter dem, Snorre havde sammensat [24]). I Anledning af hans Død omtale nogle islandske Annaler hans Lærdom og historiske Skrifter [25]).

---

[22]) I Anledning af Svolderslaget 2 D. S. 286, 288, 298.

[23]) Side 116.

[24]) Sturlungasaga 6 Th. Sturla lagde mikin hug á at láta rita saugubækur eftir theim er Snorre sette saman.

[25]) Anno 1241 Andlat Snorre Sturlusonar i Reikholti. Hann var madr vitr og marg frodr, höfdingi mikill ok slægvitr. Hann kom fyrstr manna eignum undir Kong her a landi, som var Bessa-

De ikke faae Haandskrifter af Heimskringla, vi endnu have tilbage, vidne desuden om, at Efterkommerne fandt Behag i Maaden, hvorpaa Snorre havde behandlet de gamle Sagn.

Snorres Værk blev danske Læsere først bekiendt ved Pastor Jens Mortensens Udtog, der udkom 1594 i Duodes, under Titel: Norske Kongers Krønike og Bedrift indtil unge Kong Hagens Tid som døde 1263, udset af gamle Norske paa Danske. Prentet i Kiøbenhaffn af H. Stokeman, 166 Bl. Det er imidlertid ikke aldeles vist, om man her læser et Udtog af Heimskringla eller en anden norsk Kongekrønike. Oversætteren havde erholdt Bogen meddelt af den lærde Cantsler Arild Hvidtfeldt, og er selv saa lidt bevandret i den islandske Litterairhistorie, at han mener, den er uddraget af Biskop Isleifs Skrift og andre norske Krøniker. Sammenlignes Skriftet med Heimskringla, finder man Snorres Fortale udeladt, Ynglingasaga temmelig fuldstændig med Udeladelse af alle Vers, den følgende Historie lige til Sverresaga blot i Udtog, dog med nogle Tillæg: nemlig to Citationer af

stadir ok Eyvindarstadir. Hann samsetti Eddu ok margar adrar frædibækur ok islendskar saugur hann var veginn i Reikholti af mönnum Gissurar Jarls.

Saxo Side 39 og S. 69, nogle Forskiellighedet i Beretningen om Harald Haarfagers Børn S. 31, en kort Beretning om Oluf den Helliges Hofholdning S. 58, og om tvende Mænd, der vare Oluf Kyrres Raadgivere, hvoraf den ene hedte Skule, den anden Ketil Kraag S. 78. I Sverresaga bliver Udtoget fuldstændigere. Det afviger fra den trykte Saga i at lade Anledningen til, at Sverres Moder aabenbarede Sønnen sin kongelige Herkomst, ikke være hendes Romerreise, men den Omstændighed, at Sønnen skulde vies til Præst. Fuldstændigst er Udtoget af Hagen Hagensens Saga, hvormed Bogen endes. Uagtet den Samling af Kongesagaer, Jens Mortensen benyttede, ikke kan have havt Heimskringlas Fortale, heller ikke nogen Overskrift, der vidnede om, at Snorre var Forfatter, hvilket heller ikke var sædvanligt ved islandske Haandskrifter; er det dog rimeligt, at det er et Udtog af Heimskringla her er bleven oversat, da Bogen stemmer mere overeens med Heimskringla, end med de andre Kongesagaer, vi have tilbage.

Langt fuldstændigere er den Oversættelse af Heimskringla, Peder Clausen, Sognepræst i Undal Præstegield, Cannik til Stavangers Domkirke og Provst over Listelehn, udarbeidede 1599 efter Statholder Axel Gyldenstiernes Begiæring, men

som først udkom i Trykken 1633, 880 S. i 4to ved Professor Ole Worms Forsorg. Dog ere ikke blot alle Versene udeladte, men ogsaa Fortællingen adskillige Steder forkortet f. Ex. S. 128, andre Steder forøget ved smaae Tillæg f. Ex. S. 129 ff. enten saa Oversætteren har tillige taget Hensyn til andre Kongesagaer, eller hans Haandskrifter have været afvigende fra vore. Sverresaga meddeler Clausſen meget forkortet. Historien om Sverres tre nærmeste Efterfølgere er derimod fuldstændigere hos ham end i den islandske Text, vi have tilbage. Hagen Hagensens Saga er heel oversat, ikkun med Udeladelse af Versene og med nogle afvigende Læsemaader. Af denne Oversættelse foranstaltede Geier Schousbøl et nyt Oplag 1757; den forældede Stil fik her et nyere Tilsnit, en prosaisk Fordanskning af Versene blev føiet til, det Øvrige blev uforandret.

Et Sidestykke til Jens Mortensens Skrifter ere de Konungasagaer, Islænderen Johan Rugman udgav paa svensk i Grev Brahes Bogtrykkerie paa Visingsborg 1670 i Folio. Efter en Indledning af Oversætteren, hvori Snorre bliver eiteret, følger et Udtog paa 21 Sider af Kongesagaerne indtil Oluf Tryggvesens Død. I det Følgende bliver Fortællingen vidtløftigere. Magnus Erlingsens

Saga ender paa ſamme Sted ſom hos Snorre; men Sverreſaga er noget forkortet bleven tilføiet. I Fortalen yttrer Rugman den Mening, at Eynar Oddſen og Erik Oddſen havde ſkrevet denne Saga, hvilket han underligen nok ſluttede af, at disſe to udtrykkeligen bleve citerede S. 399, 401, 402, hvilke Steder ſvare til Sigurds Inges og Eiſteins Saga Kap. 4, 7, 11 i den kiobenhavnſke Udgave af Heimskringla, hvor Snorre beraaber ſig paa Erik Oddſens Skrift, Hryggiarſtykke kaldet. Den Eynar Oddſen, Rugman omtaler, er blot frembragt ved en urigtig Læſemaade Kap. 7, hvor de bedre Haandſkrifter have Erik Oddſen, ligeſom de andre to Steder.

Heimskringlas Text blev første Gang udgiven af den bekiendte ſvenſke Lærde Johan Peringſkiold i Stokholm 1697 2 D. i Fol. mtd ſvenſk og latinſk Overſættelſe. Texten var beſtemt efter trende nye og ſlet orthographerede Haandſkrifter, og iſær i Verſene ofte feilagtig. Den ſvenſke Overſættelſe, forfattet af Islænderen Gudmund Olafsſon, er meget bedre, end den af Peringſkiold udarbeidede latinſke [26]).

---

[26]) See Fortalen til den kiobenhavnſke Udgave 1 D. S. XXI.

Langt fortrinligere baade i Henseende til Form og Materie, er den Folioudgave af Heimskringlas Text med dansk og latinsk Oversættelse, der paa Arveprinds Frederiks Bekostning, blev foranstaltet i Kiøbenhavn, hvoraf første Deel LII og 349 S. 2 Genealogiske Tabeller og 2 Landkort udkom 1777, anden Deel XII og 410 S. 2 Tabeller 1778, begge ved Norges Historieskriver Gerhard Schiønning, tredie Deel XLIV og 494 S. samt tre Tabeller 1783 ved den af sine Programmer som nordisk Oldforsker bekiendte lærde Islænder Justitsraad og Rector ved Metropolitanskolen S. Th. Thorlacius. I denne Udgave ere alle overblevne Haandskrifter omhyggeligen blevne jevnførte. Den latinske Oversættelse er smuk og nøiagtig. Den danske, ved Forfatteren af Prisskriftet om Nordens gamle Digtekunst, John Olaffen, er tro men stiv, da det var ham foreskrevet, at han skulde lægge Clausens forældede Oversættelse til Grund. I første Deel findes Snorres Levnet, i tredie Deel som Tillæg Einar Skulesens Levnet og hans Digt Geisli til Oluf den Helliges Ære. De tvende første Dele have ikkun faae Noter, men i den tredie Deel findes adskillige vigtige. Hvad som ved denne skiønne Udgave endnu havde været at ønske, er: at man ikke blot havde taget Hensyn til Haandskrifterne af

Heimskringla, hvis fleste Varianter ere ubetydelige, men tillige til de andre haandskriftlige Bearbeidelser af Kongesagaerne, hvis mærkeligere Afvigelser kunde være blevne føiede til, deels i Noter under Texten, deels som Tillæg bag efter hver Konges Saga. Værket var rigtig nok derved bleven meget vidtløftigere, men tillige var det hele Apparat til Norges Historie paa den bequemmeste Maade bleven samlet. Denne Udgave af Heimskringla er desuden bleven forøget med de følgende Kongesagaer i tvende Bind [27]). Et fierde Bind er under Pressen, der vil indeholde en af John Olavsen forfattet og af Professor Finn Magnussen giennemseet og forøget philologisk Commentar over Sangene, en af mig udarbeidet kritisk Undersøgelse over Snorres Kilder og deres Troværdighed, og et poetisk, et historisk, et geographisk og et antiqvarisk Index over hele Værket, ved Udgiverne Etatsraad Thorlacius og Justitsraad Verlauff.

Imedens den kiøbenhavnske Udgave fortsattes, begyndte man i Island paa Bogtrykkeriet ved Leiraagaarde 1804 et Aftryk af den islandske Text, men dette standsede med første Bind 365 S.

---

[27]) See nedenfor Sverres Saga og Hagen Hagensens Saga.

i lille Octav, som ender med Oluf Tryggvesens Saga. Ogsaa i Stokholm blev et Aftryk foranstaltet af Heimskringlas Text med smukke Typer i stor Octav 1816-1817, samt en særskilt udgivet svensk Oversættelse, men hvoraf, saavidt mig er bekiendt, kun to Dele ere udkomne, der gaae til Enden af Oluf den Helliges Saga.

Hos os har Pastor N. F. S. Grundtvig udarbeidet en ny Oversættelse af Heimskringla, hvoraf hidtil tvende Bind ere udkomne. Den er forfattet med Aand og i den frie Behandling af Versene viser sig Oversætterens Digtersands; men ikke uden Fare har man bebreidet ham den alt for hyppige Brug af lave Almuesord.

Sverres Saga.

Ved den Tidspunkt Fagurskinna og Heimskringla ende, begynder Sagaen om Sverre, med hans Reise til sin formeentlige Søster, Cecilie i Værmeland (Kap. 7), hvor han fandt en Flok af de adspredte Birkebener, der kaarede ham til deres Høvding. Dette skedte Aar 1177, samme Aar

som disse Oprørere havde mistet deres forrige
fører, Eistein Meyla, med hvis Nederlag og
de nysanførte Kongesagaer slutte deres Fortæ
Rimeligvis afbryde disse just paa dette Sted, n
i Magnus Erlingsens Regiering, fordi det føl
af hans Historie stod i saa nøie Forbindelse
Sverres, at det ikke vel kunde adskilles fra d

De første Kapitler af Sverressaga 1-6 h
om Sverres Fødsel og Ungdom. Hans M
et norsk Fruentimmer ved Navn Gunhild, g
en Færøboer, der hedte Unas, og fødte kor
Brylluppet en Søn, som Unas vedkiendte sig
kaldte Sverre. 24 Aar derefter fortalte Sv
at Moderen, nyligen efter at være hiemkomm
en Reise til Rom, havde sagt ham: at hun ha
skriftet der, hvorlunde han var en naturlig
af Kong Sigurd Mund; Skriftefaderen havde
berettet dette til Paven, og denne havde paa
hende at aabenbare Sønnen sin Herkomst.
denne Fortælling, ikke understøttet ved noget
Vidne, og paa et Par Drømme, var det
Sverre grundede sin Adkomst til Norges T
Prindsesse Cecilie og hendes Mand Byrge
fæstede heller ingen Lid til hans Udsagn, men
benernes Sag var saa fortvivlet, at de vare
ved at faae en Anfører.

Med 70 Mand begyndte Sverre sine Streiftog; en Deel andre Eventyrere og en Hob misfornøiede Tellebver sloge sig til ham. Ved adskillige lykkelige Fegtninger og hurtige Marscher lykkedes det ham, inden Aarets Ende at overrumple Throndhiem, og blive kaaret til Konge paa Orething. Vel var den største Deel af Landet paa Magnus Erlingsens Side, men Sverre var utrættelig; han erholdt Aar 1179 en vigtig Seir ved Throndhiem, hvor Kong Magnuses tappre Fader Erling Skakke fandt sin Død. Endnu hængte næsten alle Synden for Skat [28]) ved Kong Magnus; men Sverre seirede dog i de fleste Slag, og 1184 druknede hans Modstander, efterat have tabt Slaget ved Hugastrand. Sverre blev nu Konge over hele Norge.

En af hans tappreste Hovdinger var Erik, der længe havde tient blandt Væringerne, og med Jernbyrd bevilst, at han ogsaa var en Søn af Sigurd Mund; uden dog derved, som han udtrykkeligen bemærkede, at ville godtgiøre, at han var Sverres Broder [29]). Denne Erik forlangte nu en Deel af Riget. Sverre nægtede ham dette i Begyndelsen [30]). Dog efter at Erik fra et lykke-

---

[28]) Kap. 58 S. 104.
[29]) Kap. 59 S. 107.
[30]) Kap. 113 S. 199.

ligt Vikingetog var kommet tilbage med elleve Skibe, afstod han ham som Jarl en Deel deraf, men kort efter døde Erik pludseligen med Kone og Børn, som Rygtet gik af Gift, og Sverre tog igien hans Lande til sig [31]). Imidlertid kom Sverre aldrig i rolig Besiddelse af Riget. Efterat Magnuses Tilhængere eller Heklungerne vare adspredte, opstode Kuflunger, Varbelger og Oeskeggær efter hinanden. Disse undertryktes vel, men nu reiste Baglerne sig under Bispestavens Beskyttelse. En Tidlang havde nemlig Sverre havt Stridigheder med den trondhiemske Erkebiskop Erik, og da denne ivrigen forsvarede Geistlighedens Immuniteter og Bispestolens Forrettigheder, nødt ham til, ved at inddrage hans Gods, at forlade Landet [32]). Erik reiste til Danmark, og anklagede Kongen for Paven, som truede ham med Ban, hvis han ikke igien indsatte Erkebispen i sine Rettigheder. Dette lod Erkebispen oplæse hver Søndag i en Kirke i Danmark; men Sverre forsikrede, det Hele var kun et Paafund af de Danske [33]), og formaaede kort Tid efter nogle Biskopper til at krone sig trods Bansættelsen. Da imidlertid disse

---

[31]) Kap. 115 S. 223.
[32]) Kap. 117 S. 203-206.
[33]) Kap. 121 S. 216.

ſtrax derpaa bleve af denne Aarſag banlyſte, holdte de det raadeligt, at ſende Geſandtere til Rom, for at formaae Paven at kalde Bullen tilbage. Som disſe vare paa Tilbageveien komne til Danmark, døde de pludſeligen. Kort forhen var Biſkop Niels af Opſlo reiſt didhen. Sverre bekiendtgiorde derpaa, at Geſandterne vare i Danmark blevne forgiftede; men at nogle Danſke, til hvem de havde pantſat deres Papirer, havde ſolgt ham disſe, blandt hvilke han havde fundet den pavelige Bulle, der gav ham Ret mod Erkebiſpen [34]), og løſte

---

[34]) At Geſandterne, der dog ikke forud vidſte, at de ſkulde faae Gift, kunde falde at pantſætte den Bulle, det var deres Ærinde at bringe til Norge, er meget urimeligt. Hertil kommer, at den pavelige Bulle, Sverre foreviſte, upaatvivlelig var falſk; hvilket ſees af Pave Innocents den Tredies Skrivelſe til de islandſke og norſke Biſkopper af det følgende Aar, hvori han omtaler Sverre i de haardeſte Udtryk, og erklærer, at han havde vovet at forfalſke Pave Coeleſtins Bulle. Er det altſaa viſt, at den Bulle, hine Geſandtere medbragte fra Rom, har været imod Sverre, falder Mistanken for deres Forgiftelſe, hvis ſamme virkelig har fundet Sted, paa ingen anden end Sverre ſelv, ſom ene kunde have Fordeel af Mordet. Det er derfor urigtigt, naar Gebhardi i ſin norſke Hiſtorie 2 D. S. 179 beſkylder de misfornøiede Biſper for denne Misgierning. (See Juſtitsraad Wer-

ham og Riget fra Van. Paafundet hialp dog ei, Baglerne bleve snart saare mægtige, og kaarede Inge, Magnus Erlingsens Søn, til deres Konge. Den største Deel af Folket heldede til Baglerne, men Sverre hialp sig ved sine krigsvante Hærførere, sin egen Tapperhed og Snildhed. Paa siette Aar hiemsøgtes Landet af en rædsom Borgerkrig, hvis mange Fegtninger omstændeligen beskrives. Skiønt ofte ulykkelig, begyndte Sverre dog at faae Overhaand, da han døde efter Tønsbergs Indtagelse 1202.

Sagaen om Sverre bærer et andet Præg end de ældre Kongesagaer. Vel er Stilen og Fortællingens Tone endnu den samme; men langt omstændeligere fortælles her alting: hvorledes Sverre paa sine mange Krydstog kom fra den ene Egn til den anden; hvilke Høvedsmænd der faldt i enhver lidet betydende Fegtning o. s. v. Ikkun Øienvidner kunde berette sligt, og Samtidige finde det mærkværdigt. Sagaens historiske Paalidelighed har

---

lauffs Fortale til Anecdoton historiam Sverreri regis Norvegiæ illustrans, hvor Sverres Forhold til Geistligheden er herligen bleven oplyst, især Side XLVII-LXI.)

vundet ved denne Udførlighed, men den har ei saa megen almeen Interesse som de ældre Kongesagaer; uagtet der i sig selv maae vække Opmærksomhed, hvorledes en ringe Klerk kan fegte sig til at blive Konge, og man desuden her, foruden Sverres saare eiendommelige og upaatvivleligen ægte Taler, finder adskillige mærkelige Træk af Aandsnærværelse og Tapperhed.

Til Sagaens Affattelseshistorie have vi gode Bidrag. I Fortalen, som findes foran flere Membraner fra det fiortende Aarhundrede, og som derfor i den trykte Udgave er optaget i Texten, hedder det: at Sagaens Begyndelse er forfattet efter den Bog, Abbed Karl Jonssen først skrev, med hvis Affattelse Kong Sverre selv havde Tilsyn, og bestemte hvad der skulde skrives; men dette Stykke gik ikke langt, det omtalte kun nogle af hans Fegtninger, der lode vente hvad i det Følgende vilde skee. Dette Stykke gav man Navnet Gryla. Den følgende Deel af Bogen var skrevet efter Øienvidners Fortællinger, der selv havde fulgt Kong Sverre. Noget blev strax nedskrevet efter at det havde tildraget sig." Tilsidst beder Forfatteren de Kyndige undskylde, om endeel skulde være forbigaaet; det stod til dem endnu at lade det nedskrive.

Denne Carl Jonsſen, der under Kong Sverres Dine ſkrev en Deel af denne Saga, var Aar 1169 bleven Abbed i Thingøre Kloſter, havde Aar 1181 igien fraſagt ſig denne Værdighed, og giorde 1185 med flere Landsmænd en Reiſe til Norge [85]). Efter to Aars Forløb tiltraadte han atter ſit Abbedie 1187; kan altſaa ei have opholdt ſig to fulde Aar i Norge. At Kong Sverre i denne korte Tid ſkulde have fattet ſaadan en Tillid til ham, at han af ſig ſelv havde overdraget ham at være ſin Hiſtorieſkriver, og dertil meddeelt ham de fornødne Efterretninger, ſynes ikke ſaa rimeligt; ſom at Kongen kan have faaet at høre, at den islandſke Klerk ſamlede, ligeſom flere af ſine Landsmænd, Bidrag til de norſke Kongeſagaer, og derfor afſkrev de Beretninger, der vare i Omløb angaaende Sverres Opkomſt. Kongen har da beredvilligen meddelt ham Berigtigelſer, for at Sagaen kunde blive affattet i de Udtryk, Kongen ønſkede. Hvor langt Abbedens Arbeide gaaer, vide vi ei. Sagaens lærde Udgivere mene, at det naaer til Magnus Erlingſens Død 1184, og altſaa omfatter 100 Kapitler. Denne Mening beſtyrkes rigtig nok ved, at Enden af det 100de Kapitel tilbyder et bequemt

---

[85]) See Fortalen til Sverreſaga Side IV-IX.

Hvilepunkt, og at Carl Abbed just kom til Norge Aaret efter Magni Død. Men paa den anden Side synes dette ikke at kunne forenes med Fortalen, ifølge hvilken Carl Abbeds Skrift kun omtalte nogle af Sverres Fegtninger, der varslede om hans følgende Storhed; hvorimod de 100 første Kapitler omtale mange Fegtninger, og ende med at Sverre blev Enekonge. Hertil kommer, at hvad der læses Kap. 59 om den Mistanke, Erik Kongsbroder yttrede mod Sverres Fødsel, er af den Beskaffenhed, at Sverre hverken selv kan have fortalt det, eller samtykt i at det blev skrevet i hans Historie. Det synes derfor rimeligere, at Gryla eller Sagaens første Afdeling kun har omfattet 43 Kapitler, eller de to første Aars Historie indtil Sverre bleb Mester over det Throndhiemske. Den ovenanførte Fortale nævner ei, hvo der har skrevet den følgende Deel af Sagaen; men da den blev forfattet efter Øienvidners Beretninger, maae det være skeet af en Mand, der levede i det trettende Aarhundredes første Halvdeel; den samme der skrev Fortalen, og, som Islænderne pleiede, af Beskedenhed ikke nævnede sig, men ikkun anførte sin Hiemmel.

Mere Oplysning giver Fortalen til den Recension af Sverres Saga, der findes i Flatøbogen.

Begyndelsen deraf lyder saaledes: "Her begynder Fortællingen om de Begivenheder, som have tildraget sig i de Mænds Minde, der først have forfattet denne Bog, og efter den Bog skrev Abbed Karl Jonssen med Kong Sverres fulde Vidende, som sagde ham baade, hvad han skulde skrive, og hvorledes han skulde fremsætte det; efter den Bog skrev Præsten Styrmer den lærde. Men efter hans Bog har Præsten Magnus Thorhallsen skrevet denne Sverresaga, der altsaa slet ikke er bleven mundtligen forplantet." Den øvrige Deel af denne Fortale indeholder blot en vidtløftigere Udførelse, af hvad der stod i den først anførte Fortale, med Tillæg af Sverres Genealogie og den Bemærkning, at den sidste Deel af Sagaen kaldte man perfecta fortitudo.

Sammenligne vi begge Fortaler er det øiensynligt, at den sidst anførte er yngre end den først anførte. Præsten Magnus Thorhalsen er den ene af de to, som have sammenskrevet den vidtløftige Codex, der kaldes Flatøbogen, mod Enden af det fiortende Aarhundrede. Men begge disses Arbeide derved har blot bestaaet i at afskrive; hvad de selv have tilføiet, er kun et Par Indledninger. Sammenligne vi desuden den Recension af Sverresaga, der findes i Flatøbogen, med den, der findes i de

Membraner, som have den først anførte Fortale, finde vi, at de, paa nogle smaae Tillæg og Afvigelser nær, stemme noie overeens. Heraf følger, at Magnus Thorhalsen blot har udskrevet Styrmers Bog, og at denne netop har været den Sverresaga, vi nu have. Styrmer kan derimod ikke have blot udskrevet Carl Abbeds Bog, thi denne var jo langt kortere end vor Sverresaga; han har altsaa blot skrevet efter den; det er, fulgt den i den første Deel af sit Arbeide. Heraf følger, at Styrmer er efter Flatsbogens Vidnesbyrd Forfatter til den største Deel af den Sverresaga vi have tilbage, og dette stemmer meget vel overeens med den først anførte Fortale, der ene bliver af Styrmer, som døde 1265, og er bekiendt af flere historiske Værker [36]).

Af dette see vi, at Sagaen er skrevet efter Birkebenernes egne Beretninger, og at vi altsaa maae vente at see deres Sag her fremstillet i det bedste Lys. Dog maae man lade Sagaskriveren vederfares den Ret, at han selv viser sig upartisk.

---

[36]) Jeg har udviklet dette udførligere, da de lærde Udgivere af Sverresaga ere af den Mening, at Forfatteren til den sidste Deel af Sverresaga er uvis, og at Styrmer blot har udskrevet Carl Abbeds Bog, Fortale S. VII.

Han forbigaaer vist nok en Deel, som Heklungen og Bagler vilde have ført i Pennen; paa den anden Side nedværdiger han ikke disse Modpartier, men fortæller ligefrem hvad der skete. Hans Karakteristik over Sverre (Kap. 181) indeholder ingen overdreven Roes. Han anfører stundom Fiendernes bittre Udladelser om Kongen, og fordølger ikke adskillige Træk, der for den opmærksomme Læser maa kaste en stor Skygge paa Sverres Karakter. Den gamle Sagaskriver viser sig saaledes mere upartisk end de fleste nyere Historieskrivere [37]), som, blændede af Sverres Tapperhed og Lykke, og indtagne mod alt hvad der stod i Forbindelse med Hierarkiet, fremstillede ham som en ædel Mand, et Mønster paa Konger, og hans Fiender som ondskabsfulde Rebellere.

Det foran meddeelte Udtog af Sverresaga vil derimod have viist, at der er stor Rimelighed for: **at Sverre var en Bedrager, der tilsøt sig kongelig Herkomst. Det er vist, han var en Usurpator, der fordrev en dygtig og elsket Konge, som var i retmæssig Besiddelse af Riget, og paaførte derved**

---

[37]) Med Undtagelse af Justitsraad Verlauffs her ovenfor anførte Skrift: Anecdoton historiam Sverreri regis illustrans, Havniæ 1815.

sit Fædreland mange Aars Borgerkrig. Det er vist, at Sverre har tilladt sig Bedragerie ved at forfalske Pavens Bulle, og der hviler stærk Mistanke paa ham, for at have været Aarsag baade i Erik Kongsbroders, dennes Families, og de fra Rom tilbagevendende Gesandteres Mord. Sverre var medens han levede afskyet af de Fleste af sine Landsmænd [38]), hans Minde og hans Æt blev længe hadet af Landets anseeligste Slægter [39]). Hvor haardt man i Udlandet dømte om ham, vidne Saxo Grammaticus [40]), Guillelmus Neubrigensis [41]), og Roger de Hoveden [42]).

Torfæus har i tredie og fierde Deel af sin norske Historie omhyggeligen benyttet Sverresaga. Et dansk Udtog af Sagaen findes bag efter Clausens Oversættelse af Heimskringla, et svensk Udtog i de af Rugman udgivne Konnungasagaer [43]).

---

[38]) Kap. 58, 99, 101, 117.

[39]) Hagen Hagensens Saga Kap. 85.

[40]) Hist. Dan. lib. XIV p. 347-48 edit Stephanic.

[41]) Hist. rer. Anglicarum ed. Hearne Vol. 1 Lib. 3 c. 6 p. 271-76.

[42]) Annalium P. posterior i Rer. Angl. Script. post. Bedam præcipui ed. Savile Francof. 1601 Fol. p. 599-600.

[43]) See ovenfor Side 410.

Udgiveren af den tredie Deel af Heimskringla, Juſtitsraad Thorlacius, bearbeidede Sverresaga paa ſamme Maade. J. Olavſen forfattede den danſke Overſættelſe. Dette blev trykt paa Arveprinds Frederiks Bekoſtning, men forſkiellige ſammenſtødende Uheld hindrede Udgiveren fra at fortſætte Arbeidet i flere Aar. Da han imedens var bleven ſvag af Elde, blev Fortſættelſen overdraget hans Søn Etatsraad Thorlacius i Forening med Juſtitsraad Werlauff, hvilke tilføiede en indholdsrig Fortale, der handler om Sagaens Aand, Troværdighed og Haandſkrifter, desuden hiſtoriſke Anmærkninger, indeholdende ſamtidige Skribenteres Vidnesbyrd, og Liſte over hidhørende Diplomer. Dette blev tilligemed Sagaerne om de følgende Konger indtil Hagen Hagenſen udgivet 1813 paa Kong Frederik den Siettes Bekoſtning, ſom Fortſættelſe af de norſke Kongeſagaer. XXXIX og 438 Sider i Folio.

Saga om Hakon Sverreſen, Guttorm Sigurdſen og Inge Bardſen.

Sverres Søn Hakon, der forligte ſig med Biſperne, og vandt Folkets Kierlighed, døde 1204,

efter to Aars Regiering; strax begyndte Borgerkrigene igien. Birkebenerne kaarede et Barn, Guttorm, Hakons Broderſøn, og efter hans strax paafølgende Død Inge, Prindsesse Cecilies, Sverres Halvsøsters Søn med Thrønderen Bard Guttormsen, til deres Konge. Baglerne hyldede først Erling Steenvæg, der sandsynligviis var en Bedrager, og efter ham Grev Philip. Endeligen mægtede Bisperne et Forlig 1208, hvorved Philip fraſagde sig Kongetitlen, men erholdt Sverres Datter Kristine til Ægte, tilligemed en Trediedeel af Riget. Nye Uroligheder, der opstode i Thrøndelagen, bleve vel snart dæmpede; men Kong Inge døde faae Aar derefter 1217.

Disse 15 urolige Aars Begivenheder ere vel ikke behandlede med samme Omhyggelighed, som enten Sverres eller Hagen Hagensens Regieringer; men de ere dog fortalte med Udførlighed og Upartiskhed; man veed ei om Sagaskriveren ynder Birkebener eller Bagler meest. Der findes aldeles ingen Vers i disse Sagaer, de urolige Tider skrækkede Skaldene fra at forsøge deres Lykke ved de norske Kongehoffer. I det Hele er Fortællingen i de svrige Kongesagaers Aand, sandfærdig, livelig, og røber Øienvidners Beretning. Det eneste Træk, der kunde synes opdigtet, det om Odin, som

kort ſørend Freden ſluttedes mellem Philip og Inge, aabenbarede ſig i en Rytters Skikkelſe for en Smed, og forlangte Skoe til ſin Heſt, fortællende derhos, at han nu vilde forlade Landet, for at begive ſig til Sverrig (hvor blodige Borgerkrige vare udbrudte), er en ſamtidig Allegorie paa Krigslyens Forflyttelſe fra Norge til Sverrig. Sagaſkriveren føier til: Smeden har ſamme Vinter fortalt det til Kong Philip, og een, ſom hørte derpaa, fortalte os det igien.

Vi have to Recenſioner tilbage af disſe Sagaer, den ene grunder ſig paa den Text, der findes i tvende Membraner i den arnæmagnæanſke Samling, hvoraf det ene ophører noget før det andet, og begge have næſten intet om de ſyv ſidſte Aar af Inges Regiering. Den anden Recenſion, der gaaer til Inges Død, kiende vi ikkun af Clauſens Overſættelſe. Da nemlig denne i ſin Fordanſkning af de Norſke Kongers Krønike vel tillader ſig ofte Udeladelſer men aldrig Tilſætninger; og man, ved at ſammenligne hans Værk med den islandſke Text, finder meget fremſtilt fuldſtændigere, noget afvigende; er man beføiet til at antage, at Clauſen har havt Haandſkrifter for ſig, ſom vare afvigende fra vore nærværende. Baade de ældre og ſenere Udgivere af Kongeſagaerne have imidlertid giort

ſig forgiæves Umage for at opdage enten Clauſens Haandſkrifter, eller andre af ſamme Beſkaffenhed.

Hvo der har ſkrevet disſe Sagaer, er aldeles ubekiendt. Da de netop begynde, hvor Styrmers Bearbeidelſe af Sverreſaga ender, er det rimeligt, at de ere ſkrevne efter denne, og at de juſt vare beſtemte til en Fortſættelſe af Kongeſagaernes Række. Da de ende ved Hagen-Hagenſens Regierings Tiltrædelſe, ſlutte vi, at deres Forfatter har levet under denne Konge, i Midten af det tretende Aarhundrede, hvilket ſtemmer overeens med det nys anførte Vink om, at Fortællingen var nedſkrevet efter Øienvidner. Som de øvrige Kongeſagaer have ogſaa disſe under Afſkrivningen erholdt Tillæg og Forandringer, men disſe kunde her blive flere, da Begivenhederne vare saa ny, og Bearbeidelſen ikke fuldſtændig; det var altſaa let at gisre Tillæg.

Disſe Sagaer ere blevne udgivne af Etatsraad Thorlacius og Juſtitsraad Werlauff, ſom et Tillæg til Sverres Saga i den fierde Deel af de norſke Kongeſagaer i Folio, Kiøbenhavn 1813. Udgiverne have i Fortalen meddeelt den fornødne Underretning om de Haandſkrifters Beſkaffenhed de have benyttet.

Hagen Hagensens Saga.

Ved denne Konges Historie ender Islands Frihed samt Kongesagaernes Række. Den er selv et værdigt Sidestykke til de ældre Sagaer. Dens Forfatter, Sturle Thordsen, fød 1214, hørte til de mægtige Sturlungers Slægt, og tog virksom Deel i de Borgerkrige, der hiemsøgte Øen i det trettende Aarhundrede. Tilsidst blev han dreven i Landflygtighed Aar 1263, og ankom, blottet for alt, til Kong Magnus, Hagens Søn, som da opholdt sig i Bergen. Sturles Versmmelse som Digter hialp ham ei; men en Ven anbefalede ham saaledes til Kongen, at han fik Tilladelse at følge med paa Skibet. Her tilvendte han sig Hoffindernes Opmærksomhed ved den gode Maade, paa hvilken han vidste at fortælle det gamle Eventyr om Troldqvinden Hulda. Dronningen selv blev nysgierrig derefter, og fik Kongen til at lade ham komme for sig. Han fortalte sit Eventyr til Herskabets Tilfredshed, og erholdt Tilladelse at fremsige et Qvad, han havde forfattet til Kongens Ære. Denne, der havde været indtaget imod Sturle, indlod sig nu med ham om hans Forhold i Island, og fattede derefter saa megen Godhed for ham, at han overdrog ham at skrive sin Faders Historie.

Den fuldfortes mellem Aarene 1264 og 1271 rimeligviis i Island, men af Materialier, der vare ſamlede ved den norſke Konges Hof. Vi kunne da ikke tvivle paa, at Sturle, der begyndte at ſkrive ſaa kort efter Begivenhederne, der havde den bedſte Adgang baade til offentlige Documenter og Øienvidners Beretninger, der ſelv var en aandrig, forſtandig og erfaren Mand, jo var i Stand til at ſamle fuldſtændig Kundſkab om det Tidsrum hvis Tildragelſer han ſkildrede. Vel var han en Klient af den Konges Søn, hvis Levnet han fortalte, men ingenſteds fremtræder for Læſeren nogen Partiſkhed; han hverken roſer eller laſter, men lader Begivenhederne ſelv tale.

Sagaen begynder 1203 med Hagen Hagenſens Undfangelſe, og fortæller en Deel af det, der ſtaaer i Hakon Sverreſens, Guttorm Sigurdſens og Inge Bardſens Sagaer, dog i det hele kort, og ſtedſe med Hensyn paa den unge Prindſes Skiebne. Kun i denne Deel af Hiſtorien beraaber Forfatteren ſig paa ſkriftlige Kilder, nemlig Inge Bardſens Saga Kap. 10 S. 17, og Boglingaſaga, ifølge Læſemaaden i et Haandſkrift (S. 1). Sagaen ender med Kongens Død 1274. Fortællingen folger en kronologiſk Orden, ſaaledes at de til ethvert Regieringsaar hørende Tildragelſer blive

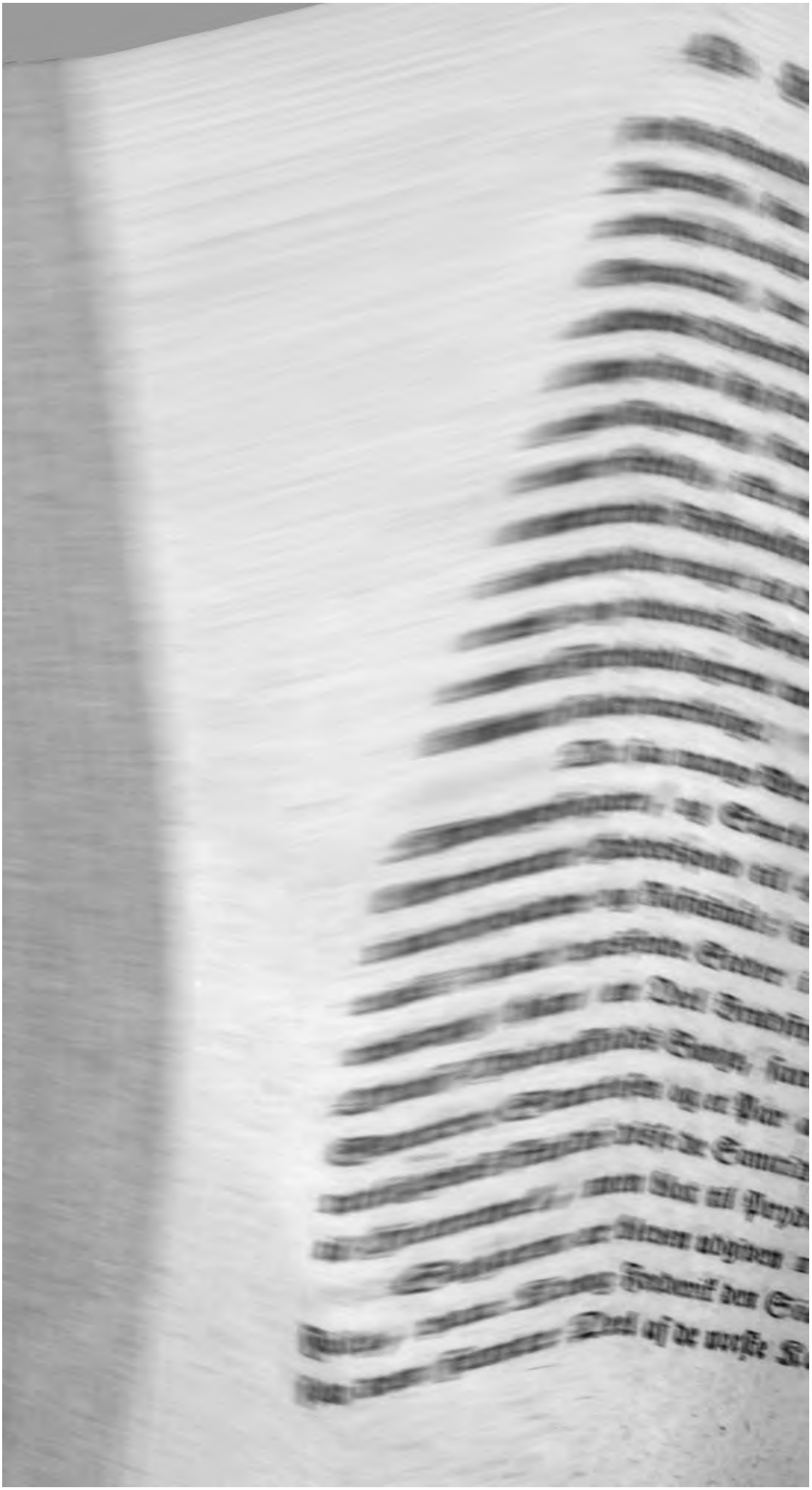

sraad B. Thorlacius og Justitsraad E. C. lauff, hvilke have tilføiet en dobbelt med me- Omhyggelighed forfattet latinsk og dansk Over- lse, nogle Noter, Sturles Levnet og en lære- Fortale. En forkortet Oversættelse af denne a findes i Peder Clausſens norske Kongers Krø- Et Fragment deraf er bleven udgivet med lsk Oversættelse under Titel Anecdotes of ve the Black King of Man, to which are ed XVIII eulogies on Haco King of vay by Snorro Sturlson, published by rev. S. Johnstone. Kopenh. 1780. 8. Stur- tvende Sange' Hakonarqvæde og Rafnsmal særskilt bekiendtgiorte med latinsk Oversættelse Noter af den ældre Thorlacius i Antiqvitatum ealium observationes Miscellaneæ spec. 2.

Magnus Lagebæters Saga.

Fragment.

Sturle Thordsen havde foruden Hagen Ha- nsens Historie ogsaa beskrevet sin Velgiørers, ong Magnus Lagebæters, hvem han overlevede. den allerede Torfæus beklagede, at dette vigtige rbeide var tabt. Dog opdagede Biskop Hans

for ſig afhandlede. Indholdet har ikke den poetiſke Interesſe, ſom de ældre Kongeſagaer, dog er Foredraget liveligt og savner ikke ganſke disſe malende Smaatræk, der ere saa karakteriſtiſke. Middelalderens Historiker faaer her en nøiagtig Fremſtilling af en i ſig ſelv mærkelig og hæderværdig Konges Regiering, ſom, fordi en ſtor Deel af samme var fredelig, ikke er opfyldt ſom Sverreſaga med kiættende Beſkrivelſer over ſmaae Fegtninger, men indeholder meget til Oplysning af Landets indvortes og udvortes Forhold. Iſær er Beretningen vm Forhandlingerne med Cardinal Vilhelm Sabina saare mærkelige.

Da saa mange Vers vare optagne i de ældre Kongeſagaer, og Sturle havde forfattet tvende berømte Hædersqvad til Hagén Hagenſen, Hakonarqvæde og Rafnsmål; indførte han disſe ſtykkevis paa paſſende Steder i ſit Værk. Desuden optog han en Deel Brudſtykker af ſin Broders Oluf Hvitaſkalds Sange, ſamt nogle Strophер af Snorre Sturleſen og et Par andre Skalde. Naturligvis ſkulde disſe de Samtidiges Vers ikke tiene til Hiemmel, men blot til Prydelſe.

Sagaen er bleven udgiven 1818, 394 S. i Folio, paa Kong Frederik den Siettes Bekoſtning, ſom den femte Deel af de norſke Kongeſagaer, ved

Etatsraad B. Thorlacius og Justitsraad E. C. Werlauff, hvilke have tilføiet en dobbelt med megen Omhyggelighed forfattet latinsk og dansk Oversættelse, nogle Noter, Sturles Levnet og en lærerig Fortale. En forkortet Oversættelse af denne Saga findes i Peder Clausens norske Kongers Krønike. Et Fragment deraf er bleven udgivet med engelsk Oversættelse under Titel Anecdotes of Olave the Black King of Man, to which are added XVIII eulogies on Haco King of Norvay by Snorro Sturlson, published by the rev. S. Johnstone. Kopenh. 1780. 8. Sturles tvende Sange' Hakonarqvæde og Rafnsmal ere særskilt bekiendtgiorte med latinsk Oversættelse og Noter af den ældre Thorlacius i Antiqvitatum borealium observationes Miscellaneæ spec. 2.

Magnus Lagebæters Saga.

Fragment.

Sturle Thordsen havde foruden Hagen Hagensens Historie ogsaa beskrevet sin Velgiørers, Kong Magnus Lagebæters, hvem han overlevede. Men allerede Torfæus beklagede, at dette vigtige Arbeide var tabt. Dog opdagede Biskop Hans

Finsen, da han som Student opholdt sig i Kiøbenhavn, to Pergamentsblade blandt de arnæmagnæanske Samlinger No. 325; de indeholdte to Brudstykker af tvende forskiellige Haandskrifter af denne Saga, begge omtrent fra Midten af fiortende Aarhundrede. Han afskrev dem, og tilføiede latinsk Oversættelse samt en liden Fortale. Fragmentet er bleven trykt 1783 eller 1784 med engelsk Oversættelse, men kun i en Snees Exemplarer, under Titel: Fragment of antient History efter den da i Kiøbenhavn værende engelske Legationspræstes J. Johnstons Foranstaltning. Siden er Fragmentet bleven optaget i femte Deel af Kongesagaerne, som et Anhang til Hagen Hagensens Historie. Af de tvende Pergamentsblade, vi have tilbage, er det ene af et Kapitel kort efter Historiens Begyndelse, det andet af et ikke langt fra Enden.

Fagurskinna.

Blandt de forskiellige haandskriftlige Bearbeidelser af den norske Kongehistorie, hvilke Torfæus har benyttet, og som efter hans Sigende bevaredes paa det kongelige Bibliothek i Kiøbenhavn, er et, som erholdt Navn af Fagurskinna. Nu findes intet Haandskrift under dette Navn i Kata-

logerne over den kongelige Manuſkriptſamling; men Torfæi Citationer ſtemme paa det noieſte, overeens med det arnæmagnæanſke Haandſkrift No. 52 i Fol., hvilket findes i Afſkrift og confereret med Arnæ No. 302 i 4, blandt de Suhmſke Haandſkrifter i Folio No. 54. Dette, ſom jeg desaarſag troer at være Torfæi Fagurſkinna, begynder med Halfdan Svarte og gaaer ligeſaa langt ſom Snorres Hiſtorie, nemlig indtil Kong Sverre.

Torfæus har urigtigen anſeet Fagurſkinna blot for at være et Udtog af Snorres Værk. Viſt nok er Haandſkriftet i det Hele langt kortere, men i det Enkelte ofte vidtloftigere. Det fortæller oftеſt med andre Ord, har vigtige Tillæg og adſkillige Afvigelſer [44]) fra Snorres Beretninger. I de

---

[44]) F. Ex. Fagurſkinna tillægger den ſkiønne Ragnh. S. 21 i det Suhmſke Afſkrift, hvad Snorre fortæller om Gyda (Harald Haarfagers Saga K. 3-4); afviger baade fra Snorre og Jomsvikingaſaga ved at lade Harald Blaatand døe paa Sotteſeng S. 98; er enig med Flatsbogen i at fremſtille Harald Haardraades første Møde med Magnus S. 268; giør Oplændernes Opſtand mod Harald Haardraade til en Følge af Uenigheden med Hakon Iverſen S. 313; lader Magnus Barfod gifte ſin Søn med Skottekongens, og ikke, ſom Snorre vil, med Irerkongens Datter S. 370. Mere herom findes i min Afhandling om Snorres Kilder.

ældre Kongers Hiſtorie ere Tillæggene fleſt. Blandt disſe fortiene at nævnes: Thorbiorn Hornkloves Vers om Harald Haarfagers Hofholdning, Brudſtykke af et herligt Skaldedigt over Erik Blodøxes Fald (S. 40), et Udtog af Vandadrapa til Erik Jarls Ære S. 165. Om Svend Knudſens Regiering hedder det S. 214: "Svend ſelv var af et ſmukt Udvortes og ikke ildeſindet, men hans Moders Alſivæ Indflydelſe fordærvede alt; hendes Regimente ſammenlignede Bønderne med Gunhildes. Næſten hver Mands Formue gik med til Bøder. Imidlertid var der Fred i Landet, der ſkete hverken Ran eller Manddrab; men man regnede ikke Alſive det til Gode." I Anledning af Harald Haardraades Tog til Engelland bemærkes: at Thingmændenes Hær beſtod af udvalgte Folk fra mange Lande, men iſær af den danſke Tunge S. 320. Efter Oluf Kyrres Saga ere Tillæggene ubetydelige.

Fra de øvrige haandſkriftlige Bearbeidelſer af den norſke Kongekrønike adſkiller Fagurſkinna ſig ved aldeles ingen Epiſoder at indeholde, iſtedet for at Fortællingens Gang hos de andre afbrydes ved Smaaſtykker eller Thattr. Alligevel er Fremſtillingsmaaden ſig ſelv meget ulig, ſnart vidtløftig, ſnart kortfattet. Smaatræk blive undertiden vidtløftigen fortalte og vigtige Ting berørte med faa Ord.

Denne Mangel paa Holdning ſynes at bære Præg af et tidligere Forſøg i Hiſtorieſkrivning, og er i Forbindelſe med de gamle Skaldevers, hvilke juſt findes i dette Haandſkrift, og dets Forhold til Heimskringla, Grund til at betragte ſamme ſom den ældſte norſke Kongekrønike, vi endnu have tilbage.

Flatøbogen.

Biſkop Bryniolf Svendſen i Skalholt var af Kong Frederik den Tredie bleven kaldet til at være danſk Hiſtoriograph efter Stephanii Død 1650. Han undſkyldte ſig for at modtage den ham tiltænkte Hæderspoſt, da han ikke vilde forlade ſit Stift og alle de Foretagender, han der havde begyndt; men tilbød ſig at ſamle for Kongen gamle Mindesmærker. Dette Hverv blev ham ogſaa overdraget. Biſkoppen opfordrede derfor alle i ſit Stift, ſom eiede Haandſkrifter, til at overlade dem til Kongen, enten ſom Gave eller for Betaling, enten i Original eller Afſkrift. Meget blev ſamlet ved denne Leilighed, men det betydeligſte Haandſkrift var et vidtloftigt Membran i ſtor Folio, ſom Jonas Torfeſen eiede, der boede paa Flatøen, et frugtbart Eiland i Bredefiorden, hvor Biſkop Klæng

af Skalholt havde 1172 ſtiftet et Kloſter, hvilket af hans Eftermand var bleven 1184 forflyttet til Helgafell paa den islandſke Kyſt. Dette Membran vilde Eieren ikke overlade paa noget Vilkaar, indtil Biſkoppen ſelv giorde en Reiſe til ham, hvorved han erholdt det til Foræring og Biſkoppen ſkiænkede ham til Giengield Skattefrihed for en lille Landeiendom [45]). Af Beſidderens Opholdſted erholdt Haandſkriftet Navn af Flatøbogen. Sandſynligviis havde det en Tidlang været i den ſamme Families Værge, thi den 1688 i Skalholt udkomne Oluf Tryggveſens Saga har et Tillæg, taget af et gammelt Skrift, altſaa et ſaadant, der i det mindſte maatte være ſkrevet i det ſextende og ſnarere i det femtende Aarhundrede. Deri ſiges tilſidſt, at Oluf var Konge, da Flatøbogen blev ſkrevet 1387, hvoraf vi altſaa maae ſlutte, at Haandſkriftet allerede var bekiendt under dette Navn, før det kom i Biſkop Bryniolf Svendſens Hænder. Derimod kan det ikke være ſkrevet i Flats Kloſter, da dette længe førend Haandſkriftet blev til, var bleven forflyttet, og havde faaet Navn af Helgafields Kloſter.

Membranen ſelv giver tilſtrækkelig Oplysning om, af hvem og til hvad Tid den er bleven ſkre-

[45]) Finni Joh. hist. eccl. vol. 3. p. 639-640.

ven [46]). Paa det første Blad læses følgende: "Denne Bog eier Jon Hakonsen. Heri findes først Qvæder, derpaa hvorledes Norge blev beboet, saa om Erik Vidførle, dernæst om Kong Oluf Tryggvesen med alle tilhørende Smaafortællinger, saa Kong Oluf den Helliges Haraldsens Saga med alle tilhørende Smaafortællinger, samt Sagaen om Orkenøernes Jarler. Derpaa kommer Sverres Saga og Hakon den Gamles Saga, tilligemed Sagaen om hans Søn Kong Magnus; saa en lille Fortælling om Einar Sokkesen fra Grønland, og

---

[46]) Thessa bok á Jonn Hakonarsun, er her fyrst á kvæde, tha hvorsu Noreghr bygdist, thá frá Eireki Vidförla. Tharnæst fra Olafi konongi Trygvasyni medr aullom sinum thattum; thvi næst er saga Olafz konungs hins Helga Haralldsonar med öllum sinum thättum ok thar med sögur Orkneyia Jarla, tha er Sverrissaga, thar eftir Hakonar saga Gamla med sögu Magnusar konungs sonar hans, tha er thattr Einars Sockasonar af Grænlande, tharnæst fra Helga ok Ulfui hinum Illa. Tha hefr upp annal thegar heimrinn er skaptr, tekr hann allt til thess er nu er komit himsstödunne. Hefr skrifat Jon prestr Thordersun fra Eyriki Vidförla ok Olafs söghurnar bádur, enn Magnus prestr Thorhallzsun hefr skrifat upp thadan, ok svo that er fyrr er skrifat ok lyst alla. Gledi Gud allzvaldande tha er skrifudu, ok thann er fyrirsagde ok jumfru sancta Maria.

en om Helge og Ulf den Onde. Tilſidſt Annalerne fra Verdens Skabelſe indtil nærværende Tid. Præſten Jon Thordſen fra Øerige har ſkrevet det om Erik Vidforle og begge Olufsſagaerne, men Præſten Magnus Thorhalſen haver ſkrevet det Følgende og ligeledes det Foregaaende og giennemſeet det Hele. Gud den almægtige og Jomfru Maria glæde baade den ſom ſkrev, og ham ſom dicterede."

Da Forfatteren af denne Paategning ſiger, at de af Præſten Magnus Thorhalſen ſkrevne Annaler gik lige til den nærværende Tid, maae han have været ſamtidig med Afſkriverne. Annalerne ende med Aar 1395[47], og ligeſom herved Tidspunkten nøiagtigen betegnedes, da Haandſkriftet endtes, kunne vi ligeledes beſtemme, naar det blev begyndt, af følgende Yttring i et af de første Stykker[48]: "Hakons Søn Oluf var Konge, da denne Bog blev ſkrevet, da vare 1387 Aar forløbne fra vor Herres Jeſu Kriſti Fødſel."

---

[47]) En Samling af biſkoppelige Anordninger iblandt de arnæmagnæanſke Manuſkripter No. 354 i Fol., der ſynes ſkrevet med de to ovennævnte Præſters Hænder, ſlutter med et Document fra 1396, jvf. Finni Johannæi hist. eccles. vol. I. p. 410.

[48]) Fundin Noreg. col. 10. Suhms Afſkrift S. 28.

Haandſkriftet, der for Bekvemmeligheds Skyld nu er indbundet i tvende Bind, udgiorde forhen kun eet. Den foranførte Paategning underretter os forteligen om dets oprindelige Indhold. Men foruden det, ſom kan kiendes at være ſkrevet af de tvende Præſter, findes endnu et ſtort Stykke midt inde i Haandſkriftet fra col. 755 til col. 846 incl. ſkrevet med en anden og ſlettere Haand, der indeholder de udførlige Sagaer om Magnus den Gode og Harald Haardraade, ſamt adſkillige mindre Fortællinger, og om alt dette findes, ſom det ſynes, intet anført i den forudſtikkede Indholdsliſte. Stykket begynder øverſt oppe paa et Blad, og ender ſaaledes, at halvanden Side ſtaae bare, uagtet ellers giennem hele Haandſkriftet enhver Plads er omhyggeligen bleven benyttet. Heraf kunde man bringes til at formode, at dette Stykke er af en af dets Eiere bleven indbundet med det øvrige Haandſkrift, fordi det var af ens Format og af et paſſende Indhold.

Men ligeſom Haandſkriftet paa den ene Side indeholder mere, end hvad den gamle Indholdsliſte lover, ſavner man paa den anden Side et af de der opgivne Stykker, nemlig Sagaen om Kong Magnus Lagebæter Hagen Hagenſens Søn. Savnet er des følelligere, da vi om denne Konges Re-

giering kun have et islandsk Brudstykke tilbage. Imidlertid har dog denne Saga aldrig udgiort nogen Deel af Flatøhaandskriftet, thi paa den samme Side, hvor Hagen Hagensens Saga ender, begynder et Tillæg til Oluf den Helliges Saga col. 750. Altsaa maae Haandskriftets gamle Eier, der nedskrev Indholdslisten enten ikke have vidst ret, hvad Bindet indeholdt, eller han har blandet Kong Magnus Olufsen eller den Gode, med Kong Magnus Hagensen eller Lagebæter, hvilket saa meget des lettere kunde skee, da det syntes rimeligere, at Sønnens Historie fulgte efter Faderens, end at den ældre Konges Bedrifter læstes efter den Yngres. Haandskriftets Eier har da i den korte Indholdsangivelse ikke villet anføre Tillægget til Olufs Saga, som fulgte umiddelbar efter Hagen Hagensens, fordi han forhen havde nævnet den med alt sit Tilbehør. Harald Haardraades Saga gaaer i eet med Magnuses, og hvor nogle tilhørende Smaafortællinger ende, begynder paa næste Blad den Saga om Einar Sokkesen, Indholdslisten omtaler. Det synes altsaa rimeligst at antage alle Flatøbogens Bestanddele for samtidige, især da Sagaen om Magnus og Harald Haardraade er skreven i samme Aand og paa samme Maade som begge Olafssagaerne.

Haandskriftets Indhold er følgende:

1) Geisli, et Hædersdigt af Einar Skulesen over Oluf den Hellige col. 1-3 trykt i den Kiøbenhavnske Udgave af Heimskringla 3 D. S. 461-480.
2) Et Drape af samme Einar om Slaget ved Stiklestad col. 3-4.
3) Den eddiske Sang Hyndlu Liod col. 4-5 trykt i Sæmunds Edda 1 D. S. 311-346 Kiøb. Udg.
4) Excerpter af Adam af Bremen col. 5-6.
5) Thattr om Kong Sigurd Slefa col. 6-7. See Sagabibl. 1 D. S. 273.
6) Fundin Noreg col. 8-9. See Sagabibl. 2 D. S. 430-448.
7) Haralds Haarfagers Stamtavler fra Haud paa Hadeland, fra Odin, fra Skiold og fra Adam col. 9-10.
8) Norges Kongerække fra Harald Haarfager til Margrethe. (Alt det Anførte er skrevet med Magnus Thorhallsens Haand).
9) Erik Vidførles Saga col. 11-15. See Sagabibl. 2 D. S. 659-664. (Her begynder Jon Thordsens Haand).
10) Oluf Tryggvesens Saga col. 15-280 trykt i Skalholt 1688 i 4 under Navn af Kristen-

doms Saga. Heri ere tillige følgende større og mindre særskilte Fortællinger optagne.

Jomsvikingasaga (Sagabibl. 3 D. S. 38–97).

Thattr om Keiser Otto. (Sagabibl. 3 D. S. 97–115).

Færeyingasaga. (Sagabibl. 1 D. S. 176–185).

Thattr om Thorleif Jarlaskald. (Sagabibl. 3 D. S. 211–217).

Fundin Noreg. (Sagabibl. 2 D. S. 430–448).

Thattr om Alban og Sunneve. (Sagabibl. 3 D. S. 217–222).

Thattr om Thorstein Oxefod. (Sagabibl. 3 D. S. 232–237).

Thattr om Thorvald Tasald. (Sagabibl. 3 D. 257–261).

Thattr om Thorvald Vidførle. (Sagabibl. 1 D. S. 319).

Sørla Thattr eller Hedins og Hognes Saga. (Sagabibl. 2 D. S. 570–579).

Thattr om Raugnvald og Raud. (Sagabibl. 3 D. S. 252–257).

Thattr om Halfred Vanraadskald. Sagabibl. 3 D. S. 269–287).

Thattr om Kiartan Oluſſen. (Sagabibl. 1 D. S. 223).

Thattr om Augmund Ditt og Gunnar Helming. (Sagabibl. 3 D. 261–269).

Nornageſts Saga. (Sagabibl. 2 D. S. 108–120).

Thattr om Helge Thorersſen. (Sagabibl. 3 D. 238–240.

Thattr om Svend og Finn. (Sagabibl. 3 D. 222–227).

Thattr om Hromund Halte. (See det Følgende)

Thattr om Erik Rode. Sagabibl. 1 D. S. 291–294.

Thattr om Endrid Jllbreid. (Sagabibl. 3 D. 227–231).

) Grænlendinga Thattr col. 281–295 ſtemmer ordret med Snorre Oluf Tryggveſens Saga K. 106–113.

2) Thattr om Halfdan den Svarte col. 295–299. Er neppe hentet fra Snorres Efterretninger om denne Konge men fra en ældre Kilde, ſom Snorre med Kritik har benyttet. See min Afhandling om Snorres Kilder i den norſke Kongekrønike 6 D.

3) Upphaf rikis Harald Harfagra col. 298–

307. En Saga om Harald Haarfager der ſynes ældre end Snorres Værk. (See ovenanførte Afhandling). Heri er tillige optaget Thattr om Hauk Habrok. (Sagabibl. 3 D. S. 153–158.) Afſkriveren bemærker, at han har udeladt adſkilligt, fordi det allerede var anført i den foregaaende Saga om Olaf Tryggvesen.

14) Saga om Kong Oluf Haraldsen eller den Hellige, col. 307–516 ſandſynligviis ældre end Snorres Fortælling om denne Konges Bedrifter. (See ovenanførte Afhandling).

Deri ere følgende særſkilte Fortællinger blevne optagne:

Thattr om Oluf Geirſtada Alf. (Sagabibl. 3 D. 287–292).

Thattr om Styrbiørn. (Sagabibl. 3 D. 140–147).

Thattr om Hroe den Tosſede. (Sagabibl. 3 D. 147–153).

Fostbrødre Saga. (Sagabibl. 1 D. S. 153–159).

Eymunds Thattr. (Sagabibl. 3 D. S. 177–186).

Thattr om Toke Tokeſen. (Sagabibl. 2 D. S. 116–117).

Thattr om Eigil Siduhals Søn. (Sagabibl. 3 D. 300-303).

Thattr om Endrid og Sigride. (Sagabibl. 3 D. 304-308).

Thattr om Raudulf. (Sagabibl. 3 D. S. 292-300).

Hellig Olufs Jertegn.

15) Thattr om Leif Østursen col. 516-520. (Sagabibl. 1 D. S. 185).

16) Orkneyingasaga col. 521-580. (Sagabibl. 1 D. S. 229-234).

17) Lykønskningsvers til Jon Loptsen col. 581-582. Særskilt udgivet ved Conferenceraad Erichsen Kiøb. 1787 i 4.

18) Om Biskop Adams Opbrændelse paa Katanes col. 582-583. (See Torfæi Orcades p. 154-155. Sagabibl. 1 D. S. 230).

19) Sverres Saga col. 583-659. (Sagabibl. 3 D. S. 413-426).

20) Hagen Hagensens Saga col. 659-750. (Sagabibl. 3 D. S. 406-433.)

21) Tillæg til Oluf Helliges Saga, uddragne af den Saga, Præsten Styrmer havde skrevet om denne Konges Levnet, col. 750-754. Her ender Præsten Jon Thordsens Haand).

22) Magnus den Godes og Harald Haardraades

Saga, ſkrevet med en fra de to ovenanførte Afſkriveres forſkiellig Haand col. 755-846. Denne Fremſtilling af disſe Kongers Levnet er uafhængig af Snorre, da den fortæller meget vidtløftigere og har adſkillige Afvigelſer.

Følgende særſkilte Fortællinger ere bleven optagne i Sagaen.

Thattr om Thrand fra Opland. (Sagabibl. 3 D. S. 316-319).

Thattr om Thorſtein Siduhals Søn. (Sagabibl. 3 D.)

Thattr om Margrete og Sigurd Kongefrende. (Sagabibl. 3 D. S. 319-331).

Thattr om Thorvard Krakunef. (Sagabibl. 3 D. S. 368-371).

Thattr om Stuf Skald. (Sagabibliothek 3 D. S. 377-380).

Thattr om Odd Ofeigs Søn. (Sagabibl. 3 D. S. 351-356).

Hemings Thattr. (Sagabibl. 3 D. S. 356-368).

Thattr om Audun Veſtfyrdſka. (Sagabibl. 1 D. S. 345-346).

Eneglu Halls Thattr. (Sagabibl. 3 D. 337-351.

Thattr om Haldor Snorreſen. (Sagabibl. 3 D. 330-337.)

Thattr om Thorſtein Forvitni. (Sagabibl. 3 D. S. 477-479.)

Blod Egills Thattr. (See Knytlingaſaga).

Her ender den ubekiendte Afſkrivers Haand, og efter et Mellemrum af halvanden Side begynder paa næſte Blad Magnus Thorhallſens Haand, der gaaer til Haandſkriftets Ende.

3) Grænlendinga Thattr col. 847-850. (Sagabibl. 1 D. S. 288-290.)

4) Om Helge og Ulf col. 851-852. (Sagabibl. 3 D. S. 565-469.)

5) Den hellige Edvards Saga col. 852-856. (Sagabibl. 3 D. S. 380-386.)

6) Annaler col. 856-905 (om disſe og andre islandſke Annaler ſee Scriptores rerum Danicarum col. 2. p, 17.)

Morkinſkinna.

Med dette Navn har Torfæus betegnet Membranen No. 1009 i Fol. paa det kongelige Bibliothek. Afſkrifter deraf findes i den arnæ-

magnæanſke Samling No. 315, 4, og mellem de ſuhmſke Manuſcripter i Fol. No. 93.

Haandſkriftet, der har enkelte Huller, indeholder de norſke Kongers Hiſtorie fra Begyndelſen af Magnus den Godes Regiering til Kong Sigurd Haraldſens Død. Hvad den fortæller om Magnus den Gode og Harald Haardraade, ſtemmer overeens med Flatsbogens Beretninger; her ligeſom der ere adſkillige mindre Fortællinger blevne optagne i Sagaen; men følgende Liſte paa disſe viſer, at Morkinſkinna vel ikke har ſaa mange af dem ſom Flatsbogen, men dog nogle for ſig ſæregne, ſom her ved en Stierne ere blevne betegnede:

* Karl Veſæls Thattr.
* Thattr om Hreidar Toſſe. (Sagabibl. 3 D. S. 325-329.)
— — Halbor Snorreſen.
— — Audun Veſtfyrdſka.
* — — Brand den Gavmilde. (Sagabibl. 3 D. S. 371-375.)
* — — Thorſtein Frode. (Sagabibl. 1 D. S. 347-348.)
— — Thorvard Krakunef.
— — Sneglu Hall.
— — Guld-Aſas Thord.

I de følgende Kongers Levnet ſtemmer Haandſkriftet temmelig overeens med Snorre, har dog baade Tillæg, Udeladelſer og enkelte Afvigelſer. I Oluf Kyrres Saga tilføies noget om de ældre Kongers Hofholdning (S. 383). I Magnus Barfods Saga anføres en Deel Vers af Gisle Illugeſen, hvem Snorro ſlet ikke citerer. Sigurd Jorſalafars Reiſe til det hellige Land fortælles her en Deel vidtloftigere, end hos Snorro, men uden væſentlige Tillæg. Fortællingen om Kong Eiſtein [49]) og Skalden Ivar Ingemundſen bliver oplyſt ved et Tillæg om Ivars foregaende Skiebne. I disſe Kongers Saga er tillige den lille Thattr om Guld Aſas Thord bleven indſkudt. Sigurd Hraneſens Hiſtorie fortæller en Deel udførligere end hos Snorre [50]). I Sammenligningen mellem begge Kongerne (K. 24) findes nogle Forſkiellighedet. og end flere i Anecdoten (K. 35) om Kong Sigurds Adfærd mod en Svømmer (K. 35). I Harald Gilles og Sønners Hiſtorie adſkiller Morkinſkinna ſig ikkun fra Heimskringla, ved at anføre nogle flere af Ivar Ingemundſens Vers, ved et Par Smaatræk om Skalden Einar

[49]) Snorres Saga om Sigurd Eiſtein og Oluf. K. 17.

[50]) Ibid. K. 21.

Skuleſen [51]), og ved nogle Varianter, der ſynes at viſe, at Erik Oddſens Hryggiarſtykke er her bleven endnu mere ordret benyttet, end af Snorre [52]).

Forholdet mellem Morkinſkinna og Heimskringla kan neppe med Sikkerhed beſtemmes. Er Morkinſkinna ældſt, have vi her et nyt Beviis paa, hvorledes Heimskringla maae betragtes ſom en Samling af ældre Hiſtorieſkriveres Arbeider. Er Heimskringla ældre, viſe dog Tillæggene og Afvigelſerne i Morkinſkinna, at flere hiſtoriſke Minder vare bekiendte, end dem Snorre havde benyttet. Haandſkriftets Forfatter viſer ſig ſom en ſkionſom Mand, der ikke optog andet i ſin Bog, end hvad der havde Sandſynlighed.

Hrockinſkinna.

Dette, formedelſt ſin Elde, ſaaledes af Torfæus benævnte Haandſkrift, er et Membran, der findes paa det Kongelige Bibliothek No. 1010 i Fol. Da denne Membran var ſaa vanſkelig at

[51]) I det Suhmſke Afſkrift S. 683-688.
[52]) See nedenfor om Hryggiarſtykket.

læſe, har jeg benyttet en anden dermed beſlægtet i den arnæmagnæanſke Samling No. 66, 4. Om denne har Arne Magnusſen bemærket, at den er uden Tvivl ſkrevet i det fiortende Aarhundrede, og dog efter et ældre Haandſkrift, hvilket kan ſees af de Rettelſer og Lacuner, ſom hiſt og her findes. Heraf haves en Afſkrift i den Suhmſke Manuſcriptſamling paa det kongelige Bibliothek No. 69 i Fol. Begyndelſen er borte, denne findes i en ellers aldeles overeensſtemmende Papirkodex i den arnæmagnæanſke Samling 318, 4, hvilken Suhm ogſaa har ladet heel afſkrive (No. 751 i Fol.[52]). Ved begge Afſkrifter har Suhm bemærket, at han anſeer dem for at være den Hrockinſkinna Torfæus havde omtalt.

Vel findes der nogle Forſkiellighed mellem vor Haandſkrift og Torfæi nysanførte, men da disſe for det meſte kun angaae enkelte Udtryk, der kunne anſees ſom Varianter[53]), og de fleſte af

---

[52]) I ſin danſke Hiſtorie 4de D. S. 110 ſiger Suhm, at han anſeer det arnæmagnæanſke Haandſkrift No. 315 i 4 for Hrockinſkinna, men allerede Begyndelſen viſer, at dette er Morkinſkinna.

[53]) F. Ex. hvad Torfæus anfører hist. norv. vol. 3. p. 283 af Hrockinſkinna om Kong Magni ſidſte Timer, ſtemmer ordret paa to Linier nær i Magni Taler. Vol. 3 p. 303 ſiger Torfæus at Hrockin-

Torfæi Citationer paa det nøieſte ſtemme overeens med det, har jeg ikke taget i Betænkning, for Kortheds Skyld, at kalde det Hrockinſkinna, da det i det mindſte er mere beſlægtet med dette end med noget andet bekiendt Haandſkrift.

Haandſkriftet begynder noget ſenere end Morkinſkinna, efter at Magnus den Gode var kommet i Beſiddelſe af Norges Trone, og gaaer ligeſaa langt ſom Heimskringla. Det har adſkillige Huller, men paa andre Steder end Morkinſkinna.

Saavidt Flatøbogen gaaer, altſaa indtil Enden af Harald Haardraades Regiering, ſtemmer Hrockinſkinna temmelig overeens med ſamme, følgelig ogſaa med Morkinſkinna, men viſer ſig tillige ſom en ſelvſtændig Behandling af Kongeſagaerne. Det tilføier enkelte Vers og Smaatræk til Flatøbogens Beretninger, fortæller undertiden

---

ſkinna giør den Asmund, Snorro omtaler (Harald Haardraades Saga K. 51) til en Broderſøn af Kong Svend; men vor Codex kalder ham ligeſom Snorre en Søſterſøn af Kongen. Større er rigtig nok Forſkiellen et tredie Sted, hvor Torfæus bemærker hist. norv. 3 p. 311, at Hrockinſkinna lader ligeſom Morkinſkinna og Flatøbogen Kong Svend undflye af Niſſaa-Slaget uden Hakon Jarls Hielp, men vor Codex følger her Snorre.

Begivenhederne i en anden Orden, følger nu og da Snorre ordret, og holder ſig til dennes Fremſtilling af Harald Haardraades Reiſe fra Holmgaard og første Møde med Svend.

Følgende Epiſoder findes i denne Deel af Haandſkriftet:

Thattr om Karl Veſæl.
— — Thorſtein Side Halls Søn.
— — Rafn Rutfirding. (ſee Sagabibl. 3 D. S. 322, 325.
— — Hreidar Tosſe.
— — Haldor Snorreſen.
— — Audun Veſtfyrdſke.
— — Brand den Rige.
— — Thorſtein Frode.
— — Thorvard Krakunef.
— — Sneglu Hall.
— — Stuf Skald.

Heraf ſees, at et Par af Flatsbogens Epiſoder her ere udeladte, derimod findes her flere af disſe end i Morkinſkinna; desuden de Fortællinger, ſom vare særegne fra nysnævnte Haandſkrift, og Fortællingen om Rafn, der blot læſes her og i Hryggiarſtykket.

Af det Anførte kan ſluttes, at Forfatteren til Hrockinſkinna har baade benyttet Heimskringla,

og den Bearbeidelſe af Magnus den Godes og Harald Haardraades Sagaer, der er bleven optaget i Flatøbogen, altſaa er yngre end begge. Dette beſtyrkes end mere ved en Bemærkning her læſes om Hellig Olufs Skrin. Snorre fortæller, at Kong Harald før Toget til Engelland oplukkede Skrinet, ſkar Olufs Negle, klippede hans Haar, ſlog derpaa Skrinet i Laas, og kaſtede Nøglen i Aaen; og at ſiden Skrinet ei var bleven oplukt. I Haandſkriftet ſiges derimod [54]), at det længe efter ikke blev lukt op, indtil Kong Hagen Hagenſens og Erkebiſkop Jons Tid. Denne Beſtemmelſe er vel ikke ganſke nøiagtig, da Hagen Hagenſen døde 1264, og Jon først fire Aar efter blev Erkebiſkop, men den tilkiendegiver dog, at her antydes et Tidspunkt ſenere end Snorres Død.

I Oluf Kyrres og Magnus Barfods Sagaer har Haandſkriftet de ſamme Tillæg ſom Morkinſkinna med nogle faa Forandringer. Det anfører ikke blot Gisle Illugeſens Vers ligeſom Morkinſkinna, men tillige dennes Hiſtorie. Magnuſes Krig med den ſvenſke Kong Inge havde Mor-

---

[54]) Diſſe Ord anfører Torfæus hist. norv. vol. 3 p. 350 ſom Hrockinſkinnas, de findes i det Suhmſke Afſkrift S. 548.

kinſkinna fortalt lidet anderledes end Snorre, her følges Snorres Beretning. I Sigurd Jorſalafars Reiſe er Hrockinſkinna vidtløftigere end Snorre, men dog kortere end Morkinſkinna; den forbigaaer det Tillæg, nysanførte Haandſkrift har om Skalden Ivar Ingemundſens Skiæbne i Island, men har derimod ligeſom dette Fortællingen om Guld Aſas Thord og den vidtløftigere Fremſtilling af Sigurd Hranesens Hiſtorie. Anecdoten om Kong Sigurd og en Svømmer (hvilken Morkinſkinna har udeladt) fortælles her anderledes end hos Snorre (K. 35-36). I det følgende ere Afvigelſerne fra Snorre ubetydelige.

Uagtet dette Haandſkrifts Forfatter maae være yngre end de forhen anførte Bearbeidelſer af den norſke Kongehiſtorie, kan han dog, efter hvad forhen bemærkedes om Membranernes Beſkaffenhed, ei være yngre end Enden af trettende eller Begyndelſen af det fiortende Aarhundrede, og ſaaledes bliver dette Haandſkrift et mærkeligt Beviis paa Ælden af de fra Snorre afvigende Beretninger, ſom de øvrige Haandſkrifter indeholde.

Hryggiarſtykke.

Under denne Titel havde man et Værk af Erik Oddſen, hvilket Snorre ſaaledes beſkriver[55]) "Erik Oddſen ſkrev et Stykke, kaldet Hryggiarſtykke, om Harald Gille og hans Sønner, Magnus Blinde og Sigurd Slembedegn, og fortalte iſær udførlig om deres Død. Erik var en forſtandig Mand, og opholdt ſig paa den Tid længe i Norge. Endeel nedſkrev han efter hvad Hakon Mage, en Lænshøvding hos Haraldsſønnerne, havde fortalt. Denne Mand havde tillige med ſine Sønner taget virkſom Deel i alle disſe Tildragelſer. End nævner Erik flere forſtandige og ſandrue Mænd, ſom have fortalt ham disſe Tildragelſer, og vare ſelv tilſtede, ſaa de kunde ſee og høre derpaa. Noget ſkrev han efter hvad han ſelv havde ſeet og hørt[56])."

Dette Erik Oddſens Værk omtale Torfæus[57]), Suhm[58]), Halfdan Einarſen[59]) og den ældre

---

[55]) Saga om Sigurd, Inge og Eiſtein Kap. 11. 3 D. S. 347-348.

[56]) Snorro anfører desuden flere Steder ſamme Erik Oddſens Vidnesbyrd K. 4, 7, 10, 12.

[57]) Hist. norvag. vol. 1 Prolegomena.

[58]) Kritiſk Hiſtorie 3 D. Fort. S. VIII.

[59]) Sciagraphia historiæ literariæ islandicæ S. 116.

Thorlacius [60]) paa en Maade, der lod formode, at de kiendte det, ſom et ſærſkilt Skrift. Dog findes ikke noget Haandſkrift deraf, hverken i den arnæmagnæanſke eller den kongelige eller nogen Privatmands Samling i Kiøbenhavn. Et Manuſkript af den arnæmagnæanſke Samling No. 325 i 4, hvilket Suhm holder for at være et Fragment af Hryggiarſtykke, kan ikke være det, da det angaaer en langt ældre Deel af den norſke Hiſtorie end den, hvorom Erik Oddſen har ſkrevet. Sammenligne vi desuden nøiere hine anførte Forfatteres Yttringer om Erik Oddſens Bog, med Snorres, bliver det endog rimeligt, at de blot have taget Hensyn til dennes Vidnesbyrd, og at de selv ikke kiende mere til Erik Oddſens Bog, end hvad Snorre har berettet.

Endnu nøiere end Snorre har Forfatteren af Morkinſkinna fulgt Erik Oddſen; thi adſkillige Steder, hvor denne i Heimskringla omtales i tredie Person, nævnes han i Morkinſkinna i første [61]), saa at det synes som Eriks Fortælling der ordret maae være afſkrevet.

---

[60]) I den af ham udgivne tredie Deel af Heimskringla vol. 3. p. 333.

[61]) I Anledning af Sigurds Slembedegns Aflivelſe (Saga om Sigurd Inge og Eiſtein Kap. 12),

Endnu noiere end Snorre maae Forfatteren af Morkinſkinna have fulgt Erik Oddſens Beretning; thi adſkillige Steder indføres denne der fortællende i ſit eget Navn.

Aldeles forſkiellig fra Erik Oddſens Hryggiarſtykke er Haandſkriftet af ſamme Navn, der findes i Papirsexemplarer i Privatſamlinger i Kiøbenhavn, og hvoraf en latinſk Overſættelſe giemmes paa det kongelige Bibliothek [62]). Dette Haandſkrift indeholder en langt ſtørre Deel af den norſke Kongehiſtorie end Erik Oddſens Værk. Det begynder med Magnus den Godes Regiering, ſtemmer for det meſte overeens med Flatøbogen, hvor denne hører op med Hrockinſkinna, og ender ordret ſom denne med Kong Magnus Erlingſens

---

Ikke derfor haver jeg meldet ſaa lidet om, hvad Sigurd talede (under ſine Pinsler), at jeg jo haver hørt meget er bleven lagt ham i Munden, men Halle, der var tilſtede, bevidner, at han talte lidet o. ſ. v. Strax efter hedder det: Sigurd er begraven i Mariekirken i Aalborg; ſaa ſiger Provſt Ketil. Hos Snorre hedder det: Provſt Ketill fortalte til Erik o. ſ. v.

62) Det Hryggiarſtykke, der anføres blandt det kongelige ſvenſke Bibliotheks Haandſkrifter i Hr. J. G. Liliegreens Fornælderns Hielteſagor I D. S. XLIV. er efter Hr. Profeſſorens mundtlige Yttring til mig af ſamme Beſkaffenhed.

ir over Birkebenernes Konge Eiſtein. Følgende
iſoder ere blevne optagne i Fortællingen.

Thattr om Karl Veſal.
— — Thorſtein Sidehalls Søn.
— — Rafn Rutfirding.
— — Margrete og Sigurd Kongsfrende.
— — Thrand fra Opland.
— — Hreidar Tosſe.
— — Haldor Snorreſen.
— — Audun Veſtfyrdſke.
— — Brand den Gavmilde.
— — Thorvard Krakunef.
— — Sneglu Hall.
— — Odd Ofeigsſen.
— — Stuf Skald.
— — Gisle Illugeſen.
— — Aſes Thord.

(Tillæg til første Deel S. 152.)

Thattr om Hromund Halte.

Eyvind Sorkver kom ud til Island med Ingemund den Gamle. Da denne døde vilde han ei overleve ham, og aflivede sig selv. Hans Søn Hromund sloges med Ingemunds Børn og dræbte een af dem ved Navn Høgne. Derover blev han forviist Herredet, og kiøbte en Eiendom vesten for Rutefiorden. Af et Saar i Foden fik han Tilnavnet den Halte. Han var en virksom Mand og giorde en stærk Forskandsning rundt omkring sin Gaard, hans Sønner hedte Thorbiørn, Thyne og Hallstein.

En Sommer laydede der et Skib i Rutefiorden med 12 Mands Besætning, hvis Skipper hed Sleituhelge. Folk ansaae dem for Vikinger, der søgte rovet Gods, vilde derfor intet have at skaffe

med dem, og ikke huse dem. Disse kom derfor i Forlegenhed, indtil Hromunds Nabo Thorkel, en Svoger til Hromunds ældste Søn, giorde Handel med dem, og desuden modtog dem i sit Huus paa Vilkaar, at de selv skulde skaffe sig Føde, og i ovrigt holde Fred med alle. Herredets Beboere misbilligede Thorkels Opførsel, og endnu mere da hans Datter blev i Vinterens Løb gift med den norske Skipper.

Imidlertid hendte det sig, at Hromund mistede fem Hingster, han havde de fremmede Skibsfolk mistænkte, stevnede dem, og fik dem med Midfiord Skegges Hielp dømte fredløse paa Althinget. Nordmændene bleve derover yderst forbittrede, og truede at ville hevne sig. De passede paa en Dag, som Hromunds Folk vare gangne ud af Forskandsningen, og trængte uformærkt derind. Der blev en heftig Fægtning, som endte med at Hromund med hans ældste Søn tilligemed Sleituhelge og de fleste af Nordmændene bleve dræbte. Hallstein reiste til Norge, og gik i Oluf Tryggvesens Tieneste. Der fortælles at han faldt paa Ormen Lange.

Denne lille Fortælling bærer alle indvortes Præg paa at være ſkrevet i det tolvte Aarhundrede. Den har Genealogier og enkelte Vers. Begivenheden var mærkelig nok til at erindres i Familien, og for ſimpel til at være bleven opdigtet. Den ſtemmer paa det nøieſte overeens med hine Tiders Forfatning. Hertil kommer at Hromund Haltes Slægt og tidligere Skiæbne fortælles ligelydende men udførligere i Vatnsdælaſaga, og at Midfiord Skegge er bekiendt af flere Sagaer, iſær af Thord Hredes. Fordi Hromunds Søn gik i Oluf Tryggveſens Tieneſte er Fortællingen bleven optaget i den udførlige Bearbeidelſe af denne Konges, Flatsbogen indeholder. Den læſes trykt i den islandſke Udgave af denne Konges Saga 2 D. S. 201-206. Da imidlertid næſten hele Fortællingen angaaer Begivenheder, der tildroge ſig i Island, hører den hen til Sagaerne i førſte Deel, hvor dens Plads vilde være ved Vatnsdælaſaga.

(Tillæg til 1 D. S. 321.)

Om Helge og Ulf.

Da Sigurd Jarl Lodversen regierede over Orkenøerne, levede en Mand paa Sands, som kaldtes Ulf den Slemme. Denne drog en Dag hen til en formuende Bonde paa Rinanss, der hedte Harald, og forlangte han skulde sælge ham sine Eiendomme. Da Harald væggrede sig, overrumplede Ulf ham efter faa Dages Forløb, og slog ham ihiel. Jarlen blev herover fortørnet, og paalagde Ulf at give Bøder til den Afdødes Slægt, men Sagen gik i Langdrag, efterdi Haralds Søn Helge var fraværende paa Vikingstog. Som denne kom tilbage, hørte han, hvad der var hændet, og traf tillige paa en Frende af Ulf ved Navn Bard Fagre, en veltænkende og ypdet Mand, der af Misfornøielse med sin Frendes Opførsel just giorde sig rede til at forlade Øen. Helge angreb ham strax, fordi han var Ulfs nærmeste Slægtning, og dræbte ham. Jarlen stævner ham til sig, og foreholder ham, at han havde taget sig selv til Rette, og ei agtet paa Forliget der var bleven indledet. Helge undskylder sig med, at han havde været uvidende derom. Det hialp desuden

ei, at Jarlen vilde megle. Ulf bemandede to Skibe for at angribe Helge, men forfeilede ham. Denne fulgte ſine Eiendomme, overrumplede Ulfs Gaard, og da han ikke ſelv var hiemme, bortførte Datteren Helga, og ſeilede ſyd paa. Faderen ſatte efter ham med mange Skibe. Da de mødtes, kunde Helge ei modſtaae Overmagten. Hans Skib blev ryddet, men da en Storm kom paa mod Aften, kaſtede han ſig i Vandet med Helga, og ſvømmede til Land, hvor de fandt en Skovbygger, ſom tog imod dem. Der holdte de Bryllup, og da Ulf kort efter var død, vendte de tilbage til Orkenoerne, og tog deres Fædrenegods i Beſiddelſe.

Deres Søn hedte Bard. Da denne var 12 Aar, vilde han ikke længere blive hos Faderen, ſom var Hedning, men reiſe til Mennesker, der troede paa Gud i Himmelen. Han drog bort, og gav ſig til at vogte Qvæg for en Bonde; denne blev ſaa tilfreds med hans Tieneſte, at han gav ham en Ko til Løn. Kort efter mødte Bard en Tigger, ſom bad ham om Koen i Peders Navn. Bard ſvarede, han nok vilde at denne Peder blev hans Ven, og gav ham Koen. Næſte Aar fik Bard atter en Ko af ſin Huusbonde, og gav den til Tiggeren; tredie Aar gik det ligedan. Men der-

i ſagde Tiggeren, at han var Apoſtelen Peder, ſkulde betale ham Kverne, han lagde Hænderne i ham, gav ham et Plenarium, og lovede al- g at forlade ham. Bard blev derpaa døbt, ne Aar derefter Biſkop i Irland og en mægtig land. Hans Fader, Moder og Sydſkende be- gte ham, og finge ſtore Foræringer.

Denne Fortælling findes ſom et ſærſkilt Stykke Flatøbogen col. 851-852. Ulfs og Helges Hi- orie indeholder blot ſaadanne Begivenheder, der emme overeens med Tilſtanden paa Færøerne i et tiende Aarhundrede. Vi kiende i øvrigt intet il dem. Hvad der fortælles om Bard er en ofte gientaget Legende. Fortællingen er i ſin nærvæ- rende Form neppe ældre end det fiortende Aarhun- drede. Torfæus har i Orcades S. 31-32 med- deelt et Udtog deraf, men uden at angive ſin Kilde.

(Tillæg til 3 D. S. 131)

Bragda Aulver.

Da Svend Heldraad (Eſtrithſen) ſtyrede Dan- mark, var Magnus den Gode Konge i Norge

De førte Krig med hinanden, og mødtes paa Lingolfs Hede. Da levede en Lehnsmand i Fiordene i Norge, som hedte Hakon, han havde en Søn ved Navn Aulver. Denne blev stor og stærk, og vilde ud paa Eventyr. Hans Fostermoder Hildur skiænkede ham ved Bortreisen et Sværd med Belte, som kunde hielpe Qvinder i Barnsnød. Da han landede i Danmark, var Ufred brudt ud mellem Kongerne. Lehnsmanden Ulf vilde gisre Aulver til Fange, men blev slaaet ihiel af ham.

Kort derefter lider Aulver Skibbrud, og fanges af Ulfs Broder Bisrn, men i Mørket faaer Aulver Leilighed til at dræbe Bisrn og redde sig. Han gaaer lige til Kong Svend, og fortæller denne, hvorlunde han heldigen havde værget sig baade mod en Ulf og mod en Bisrn. Kongen roste hans Kiækhed, vilde derfor ei lade ham dræbe, da han havde fortalt Sammenhængen, men kaldte ham Bragda Aulver, (List-Ulver.) Han paalagde ham tillige til Straf at fælde en fredløs Mand ved Navn Ake. Til Ledsager erholdt Aulver en Mand der hedte Sverre; desuden fik han et Skib og tre gode Raad af Kongen med paa Veien: ei at angribe nogen under Stilstand; ei at fælde sin Fiende i Messetiden; aldrig i fremmed Land at forføre gift Kone.

De ſeilede til Gardarige, hvor de erfarede, at Ake var en mægtig Mand, der boede Øſter paa i Holmgaard; en farlig Vei førte derhen. Paa denne mødte de en Jette, Raud Harekſen, ſom koglede Sværdet af Aulvers Haand, dog gav han dem Fred Natten over. Aulver dræbte ham medens han ſov, imod Sverres Advarſel. Til Straf paahexede den døende Raud ham den Skiebne, at naar han ſaae en Qvinde ſkulde han blive dødelig forelſket, og naar han ſtedtes i Fare, ſkulde hans Sværd ei bide, før det ramte en nøgen Mand.

De gaae nu videre, og faae Øine paa Grev Rigards Kone Raudeborg, i hvem Aulver ſtrax blev forelſket, og fandt hende føielig. De løbe bort til Skoven, men Greven indhentede dem. Aulvers Sværd var ſløvt, indtil en nøgen Mand løb frem af Skoven og fældedes, da blev Sværdet hvæſſet, men Aulver blev indeklemt af Skioldene og fanget. Grevinden havde imidlertid ladet Sverre følge ſig tilbage til Slottet, hvor hun blev vel modtaget. Aulver ſkulde hænges, men Grevinden lod ringe til Aftentieneſten, ſaa Dommen ikke den Dag kunde fuldbyrdes. Imidlertid laae Grevens Broderkone i Barnsnød, og kunde ei forløſes, indtil Aulver gav hende ſit Belte, hvorfor han til Belønning erholdt Liv og Frihed.

Greven fortalte ham nu at en forsmaaet Medheiler havde paahexet ham, at være udygtig som Ægtemand, indtil en Fremmed var traadt i hans Sted, som desaarsag skulde komme i den største Livsfare. Nu var Trylleriet hævet. Af Glæde herover gav Greven ham 500 Mand Hielpetropper med til Toget mod Ake. Aulver nedlægger denne efter en farlig Tvekamp, og bringer hans Hoved til Kong Svend, som forærer ham et smukt Skib til Belønning. Aulver bosatte sig i Tonsberg og blev en holden Mand.

Dette lille Eventyr er et Sidestykke til det om Hakon Harekſen ovenfor anførte. Det er som hint tildeels en Efterligning af fremmede Romaner, men er tillige knyttet til den samme danske Konges Minde. Tilnavnet Heldraad synes ei at være Sagaskriverens Opdigtelse, det forekommer i Begyndelsen af Sagnet, som noget Bekiendt, og ei som Fortællingens eget Resultat. Det maae være oprundet af Fortællinger, der havde nogen Lighed med Nysanførte, og forudsætter derved et Træk i Svends Karakteer, der bidrager til at forklare den Vennesalighed, hvoraf han er bekiendt. Tilnavnet kunde desletteste blive ham givet af hans

Venner, da det blev en Modsætning til det af Vanraad, som han paa Flugten efter Slaget ved Nisaa havde givet sig selv (Harald Haardraades Saga Kap. 66.)

(Tillæg til 3 D. S. 139.)

Om Erkebiskop Absalons Gierrighed.

I Danmark boede en Erkebiskop ved Navn Absalon i den bekiendte Stad Lund. Han var en drabelig Mand, men stærk efter Penge. Paa sit fædrene Gods havde han opreist et Munkekloster med skionne Bygninger, som han kaldte Sara. Det ligger ikke i Nærheden af Lund, men en god Dagreise derfra.

Til Bispestolens Gods var henlagt Halvdelen af en udmærket god Agers Afgrøde, hvis anden Halvdeel tilhørte en Bonde. Ofte havde Erkebispen tilbudt Bonden rede Penge for Ageren, men denne havde ei villet skille sig ved den Jord, han havde arvet. Endeligen foreslog Erkebispen ham at dele Marken saaledes, at han skulde beholde den ene Deel allene, og den anden halve Deel til-

falde Kirken. Bonden, ſom var kied af Fælledſkabet, indvilligede deri, og en ſmuk Sommerdag mødte Erkebispen for ſelv at foretage Delingen. Et Reeb ſkulde trækkes tvers over Ageren, og Erkebiſkoppen ſelv holde i den ene Ende, thi han vilde ei betro det til andre. Som de ſtode og holdt, raaber Erkebiſkoppen til Bonden, han ſkulde ſtramme Rebet; denne giør et ſtærk Tag deri, og river derved Erkebispen omkuld, ſaa han ſtøder ſig blodig paa en Steen.

Erkebispen reiſer ſig op, kaſter Rebet, og paaſtaaer Bonden brugte Svig, og at han for den en Erkebiſkop tilføiede Skade, var faldet i Pavens Band, hvis han ei vilde underkaſte ſig den hellige Kirkes og Erkebispens Dom. Bonden, ſom vidſte han var den ſvagere, og nødigen vilde udſtødes af Kriſtnes Samfund, maatte voldgive Sagen til Erkebispen, der tildømte Kirken Bondens Andeel af Ageren, og mente det var ringe Bøder for ſaa ſtor en Fornærmelſe.

Nogen Tid efter blev Bonden dødelig ſyg, han lod en Præſt hente, og ſagde efter at have modtaget den hellige Kirkes Sacrament, at han vilde give ham ſin bedſte Heſt med tilhørende Saddel og Bidſel, paa Vilkaar at han efter hans Død ſkulde begive ſig til Erkebiſkop Abſalon, og indſtevne ham

for den himmelſke Konges Domſtol, for at ſtaae til Anſvar i Sagen om Ageren og dens Deling. Nu døer Bonden, og Præſten røgter hans Ærinde. I ſamme Øieblik, ſom Erkebiſkoppen havde hørt det, faldt han død ned af ſin Stol. Samme Dags Aften, ſom Munkene i Sara Kloſter vilde begive ſig til Hvile, hørte de en rædſom Lyd fra Alteret, der ſagde i en klagende Tone: Sara Sara prome supplex ora. Saa megen Rædſel udbredte denne Begivenhed over hele Landet, at da kort efter en ſlet Karl var bleven ſat faſt af en Godseier, truede han denne med en lignende Stevning og blev ſtrax ſat paa fri Fod.

Fortællingen findes i et Membran blandt Arne Magnæi Haandſkrifter N. 624 i 4. hvor det hedder, at den er forfattet efter Biſkop Jon Halthorſens Saga. Denne Jon, af Fødſel en Nordmand, blev Biſkop i Skalholt 125 Aar efter Biſkop Abſalons Død 1326 [63]). Om noget Sandt har lagt til Grund for Anecdoten, kunne vi nu ikke vide. Suhm, der korteligen omtaler den i ſin danſke Hiſtorie 8 D. S. 596 formoder, at den

---

[63]) Finni Johannæi hist. eccles. vol. 2. p. 62-65.

er bleven opdigtet i Skaane, hvor Almue og Em-
der ei havde Aarſag til at være fornøiet med Erke-
biſpen.

(Tillæg til 3 D. S. 329.)

Thattr om Thorſtein Sidu Halls Søn.

Thorſtein, en Søn af Sidu Hall, kom til-
bage til Norge fra en Kiøbmandsreiſe han havde
giort til Dublin uden Tilladelſe fra Kong Magnus,
uagtet man den Gang ei turde foretage ſig Handels-
reiſer, med mindre Kongen gav Lov dertil. Han
beggrede ſig desuden ved at betale Afgifter, Skat-
tekræveren fordrede, under Paaſkud af, at han
var Kongens Hirdmand, og vilde end ikke erlægge
den for ſine Skibsfolk. Samme Sommer reiſte han
ud til Island, Kong Magnus blev herover ſaa
forbittret, at han udſlettede ham af Hirdmænde-
nes Tal, og landsforviſte ham. Næſte Aar kom
Thorſtein tilbage, uden at have erfaret noget her-
om, og bragte en ſmuk Hingſt med ſig. Han lan-
dede ved Throndhiem, men ingen vilde omgaaes

ham af Frygt for Kongens Vrede. Hingsten havde han sat paa Græs uden for Byen. En Dag gik Einar Lambeskælver forbi, og syntes godt om Hesten. Thorstein traadte til, og bad ham modtage den, men Einar, der kiendte Manden, undslog sig derfor. Kort efter kom Endrid, og blev saa indtaget af Hesten, at han med Glæde modtog den af Thorstein. Einar blev meget alvorlig herover og advarede Endrid for Kong Magnuses Vrede; men denne forsikkrede, Thorstein var en brav Karl, og indbød ham at tilbringe Vinteren hos sig. Fader og Søn pleiede at holde Julegilde med Kongen. Einar, der ikke havde givet sig af med Thorstein, raadede Endrid til dette Aar at blive hiemme, som han selv agtede at gisre; men Endrid reiste alligevel med Thorstein og ti andre. Einar indhentede dem dog paa Veien, forestillede Endrid, hvor ufornuftig denne Trodsen var, og fik ham til at vende om, selv reiste han til Kongen og blev vel modtaget. Fierde Dag i Julen begynder Einar at tale om Thorsteins Sag, ønsker den maatte forliges, og siger, at han ei vilde spare Penge derpaa. Magnus svarer, at han ei skiottede at tale derom, da han nødigen vilde gisre sin Fosterfader vred. Mogle Dage efter begynder Einar igien paa denne Sag, men faaer samme Svar:

Da den trettende Dag i Julen kom, blev Einar mere paatrængende, og forſikkrede, at Sagen laae ham nær. Kongen ſvarede kort: at han undrede ſig over, hvorledes de kunde holde med en Mand, der havde hans Vrede. Einar ſagde, at han ikke havde ventet hans Forbøn ſkulde blive forgiæves, iſær for en Mand, der ei havde giort mere end Thorſtein; hverken dræbt Kongens Frender eller Venner. Han kiendte ſin Søn, at denne vilde forſvare Thorſtein ſom ſig ſelv; vilde Kongen angribe ham, blev der Borgerkrig i Landet. Selv vilde han dog ikke fegte mod Kongen. Han havde ei ventet ſligt kunde ſkee, da han var reiſt til Gardarige, havde anvendt alt paa at ſtyrke Kongens Magt, og var bleven hans Fosterfader. Nu vilde han reiſe af Landet, og for Eftertiden være ham hverken til Gavn eller Meen. Einar ſpringer op og gaaer vreed ud af Hallen. Kongen iler efter ham, omfavner ham og ſiger: Gode Fosterfader, det ſkal aldrig ſkee, hvis jeg maae raade, at vort Venſkab ſkal brydes, giør Mandens Fred, ſom dig ſelv ſynes godt. Einar blev nu formildet, og afgiorde Thorſteins Sag.

Thorſtein, Broder til Egil og Søn af den for Kriſtendommens Indførelſe i Island ſaa virk-

ſomme Hall fra Side, var en af Snorre Sturleſens Forfædre, paa den mødrene Side. Han nævnes ofte i Landnamabog S. 277, 294, 305. Den Afgift indkommende Skibe ſkulde erlægge til den kongelige Kaſſe, omtales og i Oluf den Helliges Saga K. 71. Den ſynes ikke at have været beſtemt i Forhold til Varenes Pris, men til Beſætningens eller Skibets Størrelſe. Den forſigtige men tillige diærve Einars, den overmodige Endrids Adfærd ſkildres overeensſtemmende med hvad vi ellers vide om disſe Høvdinger og med Tidens Sæder. Den af hvem Høvdingen modtog Gaver, ſkyldte han tillige ſin Biſtand; han vilde tabe ſin Anſeelſe paa Thinge, ved at ſvigte ſin Klient. Fortællingen findes i Flatsbogen col. 785, 786.

(Tillæg til 3 D. S. 380.)

Om Thorſtein den Nysgierrige.

En fattig Islænder ved Navn Thorſtein kom til Kong Harald Sigurdſen og blev vel modtaget. En Dag Kongen var i Bad og Thorſtein paſſede

paa hans Klæder, ſik denne ſat paa Kongens Pung og ſagde deri to Knivſkafter, der havde Farve ſom Guld men vare i Enden ſom Træ. Da Kongen tog Klæderne paa, mærkede han, Thorſtein havde været i Pungen, og paalagde ham til Straf at opſøge Magen til Knivſkafterne. Thorſtein tog i ſin Nød Tilflugt til Hellig Olufs Skrin og lagde ſig til at ſove under det. Han drømte at en Mand kom til ham, der raadede ham at drage til fremmede Lande. Han giorde det og leed meget Ondt paa ſin lange Reiſe. En Dag fandt han midt i en ſtor Skov en Eremit, ſom ſagde ham, at han var paa den rette Vei, to Dagreiſer derfra vilde han ſee den gyldne Skov paa en Holm, men der var tillige en Slangerede, og mere end til to Knivſkafter maatte han ei tage med ſig. Thorſtein kom rigtig derhen, og tog til de tvende Skafter, men da han vilde hugge mere af Veddet, hørte han Slangen hvæſe, og ſprang i Vandet for at ſvømme fra Den. Slangen forfulgte ham og kom ſtedſe nærmere. Da paakaldte Thorſtein Hellig Oluf, og mærkede nu, hvorledes Slangen lagde ſig i Ring, og kom ei videre. Han kom lykkelig tilbage til Harald, der gav ham Penge til at ſætte i ſin Handel, Thorſtein ſeilede til Island, men

vendte igien tilbage, og faldt med Kong Harald i Engelland.

Dette Eventyr findes i Flatsbogen col. 838, i det Suhmſke Afſkrift 3017-3021. Det er overſat i Danſke Tilſkuer for 1818 N. 60 S. 433-436. Sagnet om den gyldne Skov er laant af fremmede Romaner. Da Fortællingen i det mindſte maae være fra Enden af det fiortende Aarhundrede, lærer man af Maaden, hvorpaa Thorſtein ſiger, at have raadført ſig med Hellig Oluf, at denne Art af Oneiromanti maae længe have været kiendt i Norden.

Alphabetisk Register over islandske af fremmede Sprog oversatte eller efterlignede Romaner.

Adonius og Constantinus's Saga (om en Konge og en Hertug i Syrien.)

Ajax den Berømtes.

Alafleks (Søn af Kong Rigard i Engelland.)

Alban Vigvaldsens (fra Moscau.)

Alexander den Stores (oversat efter P. Gualteri Alexandreide af Biskop Brand Johnsen ifølge Hagen Hagensens Befaling. Nyerup 43*).

Alexanders og Ludvigs (see Amelii.)

Ambales's (en romantisk Bearbeidelse af hvad Saxo fortæller om Hamlet.)

Ambrosius og Rosamunds (oversat i 17de Aarh.)

Amelii og Amici (høre til de 7 vise Mesteres Hist.)

Amloda (en fri Oversættelse af Saxos Beretning om Hamlet.)

Apollonii (Konge af Tyrus. Nyerup 168.)

Artus og hans Kæmpers (Nyerup 113.)

Asmund Hunakonges og Si-

*) Hvor Professor Nyerups Navn citeres i dette Register, menes hans Skrift om almindelig Moerskabs Læsning i Danmark og Norge igiennem Aarhundreder. Kiøbh. 1816.

gurd Fots (skrevet paa Muren i Cøln).
Asmund Vikings (fra Irland).
Asmund Sebbafostrers (hører til Hring og Tryggves).

Balant Admirals eller Ferekuts (B. blev halshugget af Karolus Magnus, fordi han ei vilde døbes).
Barlams.
Bertram Greve og Rosilies.
Bievus (Søn af den engelske Grev Ginon).
Blaus og Victors.
Blomstervalla (oversat af Tydsk ved Mester Biørn i Kong Hagen Hagensens Tid. Navnet er af en Egn ved Alexandrien hvor Scenen hensættes).
Bretasøgur (En Bearbeidelse af Gotfred af Mommouths Værk).
Bæring Fagres (Konge i Sarland).

Chariklea og Theogenis (oversat efter den danske Oversættelse af Heliodors græske Original).
Clarus (Keiser) og Serenas (bragt fra Frankerig i det 14de Aarhundrede ved Biskop John Halthorsen).
Conrads (Søn af Keiser Rigard i Sarland, blev selv Keiser i Myklegaard).
Constantinus og Adonius's (See Adonius).

Damastu og Jons (Jon Konge i Smaaland, der ligger syd for Frankerige, dræbtes af D. som tilsidst blev Grækerkonge).
Dinus Dramblata (Dionysius den Stolte, Søn af Kong Ptolemeus i Ægypten).
Duggalds Leidsla (en Irlænders Bedrifter, oversatte fra Latin paa Hagen Hagensens Bekostning).

Elis og Rosamundes eller Julius den Gamles (oversat af Fransk 1226 af Munken Robert, ifølge Hagen Hagensens Befaling. Nyerups Reise til Stokholm S. 158).
Erer Kappes og den skiønne Evidæ (hører til Artus Sagaerne).
Ernests. (Hertug i Baiern. See Nyerup 220).

Esopi (en fri Bearbeidelse af Planudes).

Falentin og Oursons (oversat af Hollandsk i Midten af 17de Aarhundrede).
Ferakuts eller Balant Admirals. (F. var en Søn af Balant, blev overvundet af Oliver og døbt. See Balant).
Fertram og Plato (Sønner af Kong Artus).
Flores og Blanzeflor (Nyerup 112).
Flores og Leo (Nyerup 108).
Flovent Frackekonge (fundet af Mester Simon i Lyon).
Fortunatus (Nyerup 157).

Gabon og Vigoleis (See Vigoleis).
Galmey Ridders.
Gibbons (Son af den franske Kong Vilhelm).
Grelents (Engellænder)
Greseldis (Nyerup 141)
Gustav Landcrons (oversat af svensk, trykt i Holum 1756).
Gvimars (engelsk Ridders).

Hektors (Nyerup 39).
Helene den Taalmodiges (Nyrup 138).
Henrik Keisers.
Hermans og Jarlmans (see Jarlmans).
Hierandes og Vilmunds eller Vilmund Vidutans (Hierande var Søn af Visivald, Konge i Frakland).
Hrings og Tryggves (den ene Konge i Grækenland den anden i Saxland).
Hugo Skaplers (oversat af fransk ved Grev Johan til Nassau-Saarbrücken paa tydsk for hans Moder Elisabeth af Lothringen, epitomeret af Conrad Heimsdorfer).

Jarlmans og Hermans (oversat af en Bog kaldet Saxafrædi af Mester Virgilius).
Jon Drømmers og Henrik Jarls.
Jon Leiksveins (en fransk Ridder).
Jon Svibdagsens eller Thialar Jons (Søn af en Konge i Castilien).
Jsaldis (see Tristram).
Jvents Artus Kappes (oversat af Fransk efter Hagen Hagensens Befaling, Nyerup 123).

Karl Magnuses (Nyerup 90).

Kyrialax Keiser (ikke Keiser Alexius men en Fabelhelt).

Lais.
Landres (oversat af Engelsk. Hører til Sagnene om Carolus Magnus).
Laurins Konge (oversat af Dansk, Nyerup 65).
Lauses eller Ludvigs (Søn af den engelske Kong Henrik).
Likla Peters (er den skionne Maggellones Nyerup 134).

Magelones. (See Likla Peters).
Magus eller Maus Jarls (i Sarland).
Markolfs og Salomons (Nyrup 264).
Melusines (Nyerup 135).
Mirmants (Konge i Sicilien)
Møttuls (oversat af fransk efter Hagen Hagensens Befaling. Sagnet om den forherede Kaabe ved Arturs Hof).

Nicanor og Saulus. (See Saulus).
Niklas Leikares (Søn af Kong Faustus i Ungarn).
Nitida Frægas (Datter af Frankerkongen Richard).

Octavianus, (see Flores og Leo. Nyernp 107).
Olgeir Danske. (Nyerup 99).
Oursson og Falentin. (See Falentin).
Ønund Fagre og Ulf Stærke. (See Ulf).

Parcevals (til Artus Romonerne).
Perus (Mester).

Remund Keisersøns (en Søn af Keiser Rigard i Sarland, overvandt i Holmgang Achilles, Søn af Kong Eneas i Afrika. Her citeres Cardan og Scaliger).
Rodberts, (trykte i Holum 1756).
Rosamundes. (See Ambrosii).
Rosamundes. (See Elis).

Salomons. (See Markolfus).
Samson Fagres. (Trykt i Biørners Kæmpedater).
Saulus og Nicanors (to Fostbrødre, den ene fra Galatien, den anden fra Italien).
Sigurd Thøgles, (Søn af Kong Hlødver i Sarland).

Sigurd Turnares, (Søn af Vilhelm Frankerkonge).
Sigurd og Signyes. (Børn af Kongen i Apulien. Sagaen er opdigtet af en Islænder i det 17 Aarhund.)
Sigurgard Fræknes (Konge i Tartariet, gift med Ingegerde).
Sigurgard Sigurdgardſens eller Sigurdgard og Volbrands. (Den ſidſte en Viking dræbte den første en engelſk Prinds. Skrevet paa Tydſk af M. Johanni).
Skaplers. (See Hugo).
Skykkiuſaga. (See Mottulsſaga).
Syv viſe Meſteres. (Nyerup 151).

Theogenes. (See Chariclea).
Thialar Jons. (See Jon Svibdagſen).
Triſtram og Iſalde, (overſat 1226 efter Hagen Hagenſens Befaling af Broder Robert. Nyerup 118).
Trojumannaſaga, (overſat af Danſk 1677, ſee Nyerup 32).
Tryggves og Hrings. (See Hring).
Trønuthattr, (en lombardiſk Bondeſøn der blev iil en Trane).
Tyodel Ridders eller Theodili (kunde forvandle ſig til en Biørn).

Ulf Stærke og Hnund Fagre, (den ene blev Konge i Afrika den anden i Aſien).
Ulf Uggeſens, (Konge i Normandiet).
Ulfars (Clarelii Søns fra Perſien).
Urgolis. (See Vigoleis).

Valbrand og Sigurgards (ſee Sigurgard).
Valdemars (Søn af Kong Philip i Saxland).
Valtar Hertugs. (See Griſeldis).
Valvent Artuskappes.
Victor og Blaus.
Vigoleis (Nyerup 125).
Vilhelm Siods (Søn af Kong Rigard i Engelland).
Vilkin Ridders og Søns i Frakland.
Vilmund Vidutans. (See Hierandes).
Virgilii (overſat af Hollandſk 1676. Denne Virgilius ægtede en Datter af Kong Soldan i Babylon og byggede Neapel).

Register over de i Sagabibliothekets trende Bind undersøgte Sagaer og Thattr.

* Absalons Th. c. 471–474.
Adils S. (see Hrolfs).
Alftfiordingernes S. (see Eyrbyggiasaga).
Alfs S. (see Halfs).
An Buesvingers S. b. 540–545.
Armans S. a. 361–362.
Arne Biskops S. a. 326–330 [1]).
Aron Hiorleiffens S. a. 234–236.
Asbiorn Prudes S. (see Orm Storoffens).
Asmund Kappabanes S. b. 596–600.
Asmunds og Egils S. b. 610–618.
Audun Vestfyrdskes Th. a. 345–346.
Augmund Ditts og Gunnar Helmings Th. c. 261–269.
Aulkofra S. (see Thorhalls).

Bandamanna S. a. 315–316.
Bard Dumbsøns S. a. 359–361.
* Biorn Hitdælakappes S. a. 159–167.
Blod Egils Th. (see Knytlingasaga).
Bodvar Biarkes b. 524–525.

1) Trykt som Fortsættelse af Sturlunge, Kiøbenhavn 1820, 124 S. i 4.

2) Trykt med latinsk Oversættelse i et af Etatsraad Thorlacius udgivet Program 1818.

Boſes og Herrauds S. (ſee Herrauds).
* Bragda-Aulvers Th. c. 467-471.
Brand den Gavmildes Th. c. 371-375.
Brandkroſſa Th. a. 294-300.
* Broddhelges S. a 97-100.
Bue Andrids Søns S. (ſee Kialneſingaſaga S.).

* Droplauges Sønners S. a. 86-94.

* Edvard den Helliges S. c. 380-386.
Egils og Asmunds S. b. 610-618.
Egil Skalagrimſens S. a. 109-129.
Egil den Ondes Th. c. 131-139.
* Egil Sidu Halls Søns Th. c. 300-303.
Endrid Jlbreids Th. c. 227-231.
* Endrids Th. c. 304-308.
* Erik Rødes S. a 291-294.
Erik Vidførles S. b. 659-663
* Eymunds S. c. 177-186.
Eyrbyggia S. a. 189-198.

Fagurſkinna c. 434-437.
Finboge Rammes eller den Stærkes S. a. 281-288.
Fliotshlidinge S. (ſee Riala).
* Fliotslida S. (ſee Droplauges Sønners).
Floamannaſaga a. 208-314.
* Foſtbrødre S. a. 153-159.
Fragment af en Saga om danſke Konger b. 482-483.
Fragment hiſtoriſk og geographiſk c. 115-116.
Fragment af Harald Blaatands og Svend Tveſkægs Hiſtorie c. 116-118.
Frithof den Fræknes S. b. 458-464.
Fundin Noregur b. 430-448.
Færeiinga S. a. 176-185.

Gange Hrolfs S. b. 645-653 [3]).
Geſt Bardſens S. a. 363.
Giafa Refs Th. (ſee Gethreks og Hrolfs S. b. 581).
Gisle Surs Søns S. a. 167-175.
* Gisle Illugeſens Th. c. 386-398.

3) Overſat paa Svenſk af Profeſſor Liliegreen i Skandinaviſka Fornälderns Hialteſagor 1 D.

Gretters S. eller Gretla a. 249-263.
Grim Lodinkins S. b. 525-531.
* Grænlendinga Th. a. 288-290.
Grænlendinga S. (see Erik Rødes).
* Grønlands Annaler a. 338-342.
Gudmund Dyres S. (See Sturlungesaga).
Gudmund den Godes S. (See Sturlungesaga).
* Gudmund den Riges S. (See Liosvetninga S.)
* Guld-Asas Thords Th. a. 346-347.
* Guldthorers S. (See Torskfirdinga S.)
Gunlaug Ormstunges S. a. 62-70.
* Gunnar Thidrande-Banes Th a. 144-145.
* Gunnar Keldugnupfifls Th. a. 352.
Gunnar Helmings og Augmund Ditts Th. c. 261-269.
Gøthreks og Hrolfs S. b. 579-589.

Hagen eller Hakon Adelsteens Saga. (See Heimskringla 1 D.)
Hagen Hagensens S. c. 430-433.
Hagen Herdebreds S. (See Heimskringla 3 D.)
* Hagen Iversens S. c. 375-377.
* Hagen Hareks Søns S. c. 127-131.
Halbor Snorresens Th. c. 330-337.
* Halfdan den Gamles S. b. 672-675.
Halfdan Svartes S. (Heimskringla 1 D.)
Halfdan Branefostres S. b. 636-638.
Halfdan Eisteinsens S. b. 627-636.
Halfred Vanraadskalds Th. c. 269-287.
Halfs S. b. 448-458.
Harald Haarfagers S. (See Heimskringla 1 D.)
* Harald Haarfagers S. c. 187-197.
Harald Graafelds S. (Heimskringla 1 D.)
Harald Haardraades Saga. (Heimskringla 3 D.)
Harald Gilles og Magnus Blindes S. (Heimskringla 3 D.
* Hauk Habroks Th. c. 153-158.

Havard Isfyrdinga S. a. 267-269.
Hedins og Hognes S. b. 570-579.
* Heidarvigaſaga a. 44-51.
Heidreks S. (ſee Hervarar-ſaga)
Heimskringla c. 398-413.
Helge Thorers Søns Th. c. 238 240
* Helges og Grims S. (ſee Droplauges S.)
* Helges og Ulfs Th. c. 465-467.
* Hemmings Th c. 356-368.
Herauds og Boſes S. b. 601-609.
Hervarar S. b. 556-570.
Hialmar og Rames S. b. 663-667.
Hialmters og Olvers S. b. 624-627.
Hlidverniernes S. (ſee Niala).
Holmveriernes S. a. 274-280.
* Hrafnkel Godes S. a. 103-10?.
Hreidar Toſſes Th. c. 325-329.
* Hrockinſkinna c. 452-457.
* Hroe den Toſſedes Th. c. 147-152.
Hrolf Krages S. b. 493-523.
Hrolfs og Gothreks S. (ſee Gothreks).
Hromund Gripſens S. b. 545-556.
* Hromund Haltes Th. c. 462-464.
* Hryggiarſtykke c. 457-461.
Hulda S. a. 363-371.
Hungurvaka a. 186-188.
* Hønſe Thorers S. a. 78-85.
Hørdes S. (ſee Holmverier-nes).

Illuge Grydefoſtres S. b. 636-659.
Ingvar Vidførles S. c. 158-176.
Jomsvikingeſaga c. 38-97.
* Jon Hgmundſens S. a. 321-326.
Isleifs Th. (ſee Kriſtni S.)
Islendingeſaga mikla (ſee Sturlunga S.)
Jokel Bueſens S. a. 356-357.

Karl Veſæls Th. c. 308-316.
Ketil Hængs S. b. 525-531.
Kialneſinga S. a. 354-356.
* Kiactans Th. (ſee Lax-dæla S.)
Knytlinga S. c. 118-127.
* Kormaks S. a. 140-144.

Krembre S. b. 667-672.
Kristni S. a. 317-318.
Kroka-Refs S. a. 357-359.

Landnamabog a. 225-229.
* Laurentii Biskops S. a. 330-334.
* Laxdæla S. a. 198-224.
Leif Osfursens Th. (see Færeiinga S.)
* Liosvetninga S. a. 130-140.

Magnus den Godes S. (Heimskringla 3 D.)
Magnus Barfods S. (Heimskringla 3 D.)
Magnus Blindes og Harald Gilles S. (Heimskringla 3 D.)
Magnus Erlingsens Saga. (Heimskringla 3 D.)
Magnus Lagabæters S. c. 433-434.
Magnus Jarls den Helliges S. a. 320-321.
Margretes og Sigurd Kongsfrendes Th. c. 316-319.
Midfiord Skegges S. (see Thord Hredes).
* Morkinskinna c. 449-452.

Niala a. 51-62.
* Niardvikinga S. (see Gunnar Thidrandebanes Th.)
Niflunga S. (see Vilkinas.)
Norna Gests S. b. 108-120.

* Odd Ofeigsens Th. c. 351-356.
* Oluf Geirstadaalfs Th. c. 287-292.
Oluf Tryggvesens S. (Heimskringla 1 D.)
Oluf Tryggvesens S. ved Oddur Munk og ved Gunlaug Munk c. 197-211.
Oluf Digurbeins eller Haraldsens eller den Helliges S. (Heimskringla 2 D.)
Oluf Kyrres S. (Heimskringla 3 D.)
Orne Storolfsens S. a. 353-354.
Orvar Odds S. b. 531-540.
Ottos (Keiser) Th. c. 97-115.

Paul Biskops S. a. 188.

Rafns og Gunlaugs S. (see Gunlaug Ormstunges S.)
* Rafn Svendbiornsens S. a. 236-243.
Rafn Rutfirdings Th. c. 322-325.
Ramers og Hialmars S. b. 665-667.
* Raudulfs Th. c. 292-300.

Raugnvalds og Raubs Th. c. 252-257.
Regner Lodbrogs S. b. 464-483.
* Reikdæla S. (see Liosvetninge S.)
* Reikdæla S. (see Viga Skutus S.)

Sigmund Brestesens S. (see Færejinga S.)
Sigurd Fofnersbanes S. (see Volsunga S.)
Sigurd Jorsalafars Saga. (Heimskringla 3 D.)
Sigurd Inges og Eisteins S. (Heimskringla 3 D.)
* Slisa Hroes Th. (see Hroe den Tosfedes S.)
Snegle Halls Th. c. 337-351.
Spesses Th. (see Gretters S.)
Stufs Th. c. 377-380.
Sturlaug Starfsames S. b. 639-646.
Sturlunga S. a. 243-249.
Styrbiorns Th. c. 140-147.
Sunneves og Albans Th. c. 217-222.
* Svarfdæla S. a. 300-307.
Svends og Finns Th. c. 222-227.
Sverre S. c. 413-426.
Søgubrot S. b. 484-492.
Sørle Stærkes S. b. 618-623.

Thetleif Danskes S. (see Vilkina S. b. 199-201).
Thidrek af Berns S. (se Vilkina S.)
Thord Hredes S. a. 270-274.
* Thorfin Karlsefnes S. (see Erik Rødes S.)
* Thordgeir Havardsens og Thormod Kolbrunar Skalds S. (see Fostbrødre S.)
Thorgils Orrabeens Søns S. (see Floamanna S.)
Thorgrim Prudes og Viglund Vænes S. a. 349-351.
Thorhall Aulkofras Th. a. 316-317.
* Thorlak Biskops S. a. 335-338.
Thorleif Jarlaskalds Th. c. 211-217.
* Thormod Kolbrunarskalds og Thordgeirs S. (see Fostbrødre S.)
Thorneſingernes S. (see Eyrbyggia S.)
* Thorstein Sidu Halls Søns Th. c. 474-477.
* Thorstein Stanghugs Th. a. 342-343.

Thorstein Oxefods Th. c. 232-237.
Thorstein den Nysgierriges Th. c. 477-479.
Thorstein Hvides Th. a. 344-345.
Thorstein Frodes Th. a. 347-348.
Thorstein Austfyrdskas Th. a. 348.
Thorstein Bæarmagns Th. c. 240-251.
Thorstein Vikingsens S. b. 589-696.
Thorvald Vidförles S. a. 319-320.
Thorvald Tasalds Th. c. 257-261.
* Thorvard Krakunefs Th. c. 368-371.
Thrands Th. c. 320-321.
Thrands S. (see Færeiinge S).
* Toke Tokesens Th. b. 116-117.
* Torskfirdinga S. a. 101-103.

Uprune Noregs Konnunga S. (see Fendin Noreg).

* Valnaliots S. a. 94-97.
Vatnsdæla S. a. 146-152.
Velents S. b. 154-175.
* Viga Skutus a. 264-267.
* Viga Styrs S. a. 47-43.
Viga Glums a. 70-77.
Vilkina S. b. 146-316.
Volsunga S. b. 36-108.
* Vopnfirdinga S. (see Broddhelges S.)

Ynglinga S. (see Heimskringla 1 D.)

Ölvers og Hialmters S. b. 624-627.
Orkneyinga S. a. 229-231.

Sagregiſter over Bibliothekets trende Bind.

Agerdyrkning a. 54, 79.
Alfer b. 513, 649.
Almindelige Bemærkninger om de islandſke Sagaers Vigtighed a. 1=14; om deres Ægtheb 15=33; om de mythiſke og romantiſke Sagaer b. 1=32; om Sagaer fra den hiſtoriſke Tidsalder c. 1=37.
Arv a. 109, 115, 120, 202, 281.
Arvesl a. 203 (ſee Gravøl).
Aſer a. 75. b. 55, 486, 570. c. 244.
Aslaug b. 93=97, 465=466, 476=78. 480=481.
Asmund Gnode b. 616=618.
Aſtrologie a. 322=323.
Aſtronomie a. 133. c. 294.
Atle b. 344=348.

Balder b. 458=459, 486.
Begravelſesſkikke a. 171, 172. b. 71=72, 114, 611. c. 287, 288.
Berſærker a. 58, 71, 149=150. b. 501, 504, 508, 533, 557, 597, 612.
Biarkemaal a. 157. b. 124, 358, 377.
Biarmeland a. 112, 142. b. 603, 629=630, 636, 641. c. 154, 180.
Billeder a. 124, 203. c. 276, 286=89, 328.
Biørne a. 281=283, 345.
Blaamænd a. 283, 352. b. 619. c. 154.

Blokumændenes Land b. 611. c. 180.
Blodhevn a. 38, 41, 42, 55, 57=58, 66, 80, 96, 98, 136=137, 139, 156, 172, 173, 268=269, 271=272, 279. b. 77. c. 53=54, 252, 256, 262=263, 322. 335, 387=388, 465.
Brenner a. 199.
Buekydning Egils b. 156, Ans 542. Palnatokes c. 54=55. Endrids 229=230. Hemings 359.
Bygninger a. 203. b. 109. c. 252, 293, 296.
Bøder a. 76, 99, 104, 142, 155, 163, 165, 180, 242, 268. c. 345.

Dands a. 150. b. 422.
Danmark. Reiser derhen a. 52, 111, 154, 162, 176, 305, 321=522, 329, 345, 348, 353, 358. c. 223, 347.
Danmark. Mythiske Sagn derom b. 44, 33, 74, 110, 111, 154=156, 199, 464=468, 483, 525, 572, 636, 656, 660.
Danmark. Islændernes Samqvem dermed c. 8=15. Sagaer derom c. 38=139. Historiske Sagn derom c. 381, 383.
Disarblot a. 112. b. 459.
Disarsal b. 560.
Domme a. 57, 83, 101, 241, 323.
Domstole a. 55, 83, 115 (see Thing).
Drømme a. 62, 80, 101, 138, 205. b. 64, 74. c. 39, 48, 214, 234, 258, 287, 289, 297, 324.

Eed a. 75, 153, 191, 260.
Elephant til Skioldmærke b. 219.
Engelland a. 58, 65, 114, 117, 143, 154, 161, 209, 238, 346, 533, 618, 637. c. 18, 129, 309, 364=366. Saga derom c. 380=385.

Faste a. 213.
Finland a. 602.
Finnehandel a. 109=110. c. 238, 344, 351=355.
Fiskeri a. 101, 110.
Forligelsesformeler a. 47=48, 102. 256.
Forkiøbsret a. 270. c. 212, 215.
Forniotr b. 435=436.
Forsonlighed a. 264, 285=286, 344.
Fortællere a. 156, 347.
Forvandlinger b. 42, 45, 46, 506, 547.

Fostbrødre a. 153, 168, 217, 353. b. 533, 572, 581, 591, 602=606, 610, 611, 624, 640, 656.
Frakland b. 48, 60, 534.
Freia a. 92, 102. b. 448, 571, 641.
Freir a. 72, 103=104, 108, 172, 295, 561, 571. c. 264, 265, 267, 268, 272.
Frigga a. 92, 147. b. 641.
Frieri a. 81, 83, 94, 182, 212. b. 597. c. 271, 304 306.
Frisland a. 121.
Fuglenes Sprog b. 56, 465.
Færdigheder c. 229=230, 295, 359=362 (see Bueskydning og Svømmen).
Færøerne a. 176=185. b. 459.
Færøiske Qvæder b. 420=430.
Fæstemøer a. 63, 141, 160, 270.

Giestvenskab a. 145, 149, 164, 272.
Giftermaal a. 94, 274.
Gode Raad b. 559. c. 128=129, 468.
Godord a. 55, 88.
Godordsmand a. 270, 315. c. 63.
Gothland a. 65, 114, 146, 275. b. 37. 506, 519, 591, 601, 612. c. 16, 101, 277.
Grave a. 84, 150, 192, 196, 199.
Gravøl b. 77. c. 51. (s. Arvøl)
Grottesangen b. 496=498.
Grækerland a. 283=284.
Grønland a. 156, 288=290, 291=293, 310=311, 338=342, 345, 356, 357, 360. b. 629.
Gudehuus a. 54, 103, 179, 190, 264, 354. c. 101, 222.
Gudmund fra Glæsisvold b. 108. c. 603, 247=251.
Gunnar Konge b. 351=354.

Hamder og Saukle b. 82=92, 236=242, 245=248.
Handel a. 37, 78, 110=111, 176, 199, 203, 311. c. 8=9, 147=148, 153, 238, 241, 277, 308=312, 347.
Hedinsø b. 43, 50.
Heimdal b. 486.
Heimskringla c. 396=413.
Helsingør a. 176. c. 277.
Hestekamp a. 73, 286, 342.
Herarkie a. 289, 324=325, 327=330, 331=336. c. 131, 472.
Hilde b. 572, 574.
Hildebrands Sang b. 270=276.
Høflig b. 508 under Harald Haarfager c. 191=193 under Olaf Tryggvesen 273=

275, under Oluf den Hellige 293, 296, 300, under Magnus den Gode 325-327, under Harald Haardraade 331-333, 338-349.
Holmgang a. 67, 71, 115, 119, 135, 141, 309. b. 589, 640. c. 272.
Hrimner b. 37, 40.
Hulda a. 366-370.
Hunaland b. 43, 564.
Hveensk Krønike b. 408-416.
Hæner b. 54, 486.
Høibrud a. 251, 275. b. 532, 546, 649. c. 289.
Høimodighed a. 343. b. 43, 451, 460, 574, 610. c. 88-89, 396.
Høisædes Piller a. 190, 226, 291, 306.

Jernbyrd a. 253. c. 306.
Jerusalem a. 135, 319.
Jomsborg c. 66-70.
Jotunheim b. 558, 614.
Jomala b. 603, 609.
Irungs Væg b. 265.
Irland a. 58, 65, 154, 200-202. b. 533, 582.
Islands Bebyggelse a. 103, 107, 112, 147, 148, 189, 199, 225, 249.
Islands borgerlige Tilstand a. 131, 150, 267, 270, 277, 301.
Islandske Sagaers Vigtighed a. 1-14. Regler for at bestemme deres Ægthed 15-33. Deres Affattelsestid 246.
Islændernes Samqvem med Danmark c. 8-15; med Sverrig 15-18; med Gardarige og Engelland 18; deres historiske Sandbruhed og Paalidelighed 18-25.
Juul a. 347. c. 223, 332, 475.
Jylland b. 611.

Kargang a. 309.
Kierlighed a. 69, 141-143, 201, 220. b. 62, 459.
Kierlighedsviser a. 150, 155.
Kiøbmænd a. 70.
Klædedragt a. 81, 95, 119, 121, 130, 201, 211, 212. c. 148, 228, 370.
Koners Adfærd a. 53, 56, 138, 200, 204, 219, 254, 279, 309, 312. b. 43.
Kornlade a. 110.
Kristendommens Indflydelse a. 39, 95-96, 165. b. 390, 391, 394-395. Udbredelse a. 181, 205-210, 317, 319. c. 223-224, 228-230, 254-255, 260, 273, 302.
Kunstværker a. 124. b. 384-396.
Kurland a. 113.

Kæmpeviſer b. 402=408.
Kirker deres Opbyggelſe 39, 219.

Landvætter a. 116.
Lege a. 73. c. 294=295
Linned a. 81, 217, 271. b. 466. c. 372.
Litur b. 590 (ſee Lytr).
Loke b. 54, 55, 571.
London b. 467.
Longobarder b. 74.
Love for Halfs Kæmper b. 450. Jomsvikingerne c. 63=64, 70=72, 88. Af Oluf den Hellige c. 357, 367.
Lund a. 113.
Lytr c. 154=155, 157=158 (ſee Litur).
Lægekoner a. 89.
Lægekunſt a. 237=239.
Læger a. 99, 157.
Løfter a. 82, 150, 264, 302. c. 74, 142, 144, 223.

Menneſkoffer a. 264. b. 560. c. 84=85, 93=94.
Miklegaard b. 637, 660. (ſee Væringer).
Mord a. 117, 171.
Mythiſke Sagaer. Regler for at beſtemme deres Paalidelighed b. 1=32.
Mythiſkt b. 23=24. c. 2=3.

Nidſtang a. 116, 149, 289.
Nidviſe a. 142, 163, 164, 250, 344. c. 213, 346.
Niord b. 571.

Odin a. 209. b. 36, 37, 39, 40, 44, 48, 54=56, 60, 84, 88, 118, 449, 491, 511, 514, 527, 535, 556, 560, 561, 571, 579, 580, 601, 613, 627, 639. c. 142, 222, 244, 272.
Offerhuſe a. 87, 114, 148, 279.
Offergobs a. 191, 264.
Offringer a. 72.
Opfoſtre Andres Børn a. 203.
Ottos Angreb paa Danmark. c. 107=112.

Poppos Jernbyrd c. 106.
Proces a. 57, 59, 74, 75, 80, 88, 95=96, 106, 115, 119, 120, 130, 154, 256, 257, 315, 316. c. 148=151.

Qvindeheyn a. 44, 52=53, 216, 218. b. 71, 77.

Ran (Havgudinden) b. 54, 459.
Rangſtrid a. 52, 132=133, 214. b. 69=70.
Rom b. 471.
Romantiſke Sagaer. Regler

til at bestemme deres Paalideelighed b. 1:32.
Romantisst b. 24.
Romerreiser a. 58, 238, 322, 345, 346, 353, 358. c. 12, 364.
Runer a. 113, 123. b. 54, 60. 74.75. c. 232.
Rusland a. 160, 319. b. 485, 536, 545, 582, 610, 627=628, 643, 646=653. c. 18, 159, 161=168. Saga derom 177=186.
Russiske Varer a. 130.

Samson, Konge i Salern b. 148.
Saxrle og Hamder b. 82=92, 236=242, 245=248.
Saxland a. 319. b. 74, 560. c. 309.
Sigurd Fofnersbane, som historisk Person b. 358=363. Oprindelsen til Sagnkredsen om ham 362=373. Dens Forplantelse 373=430.
Skaktavl a. 355. b. 54, 458, 558.
Skilsmisse a. 49, 51, 169=170, 205=208, 265. b. 448.
Skalde hos Harald Haarfager c. 194=195.
Skalde, deres Belønninger a. 65, 118, 124, 156, 160, 162. c. 10, 11, 142, 212, 272, 279, 341, 342, 347=348, 378. Deres Tvistigheder a. 66, 141, 143, 160=165. c. 342=344.
Skaldekunstens Historie i Norge fra Harald Haarfager til Hagen Hagensen c. 25=37.
Skofnung Hrolfs Sværd a. 141. b. 520=521.
Skotland a. 54, 143, 199.
Skytsaander b. 516. c. 233.
Slavinder a. 200, 305. b. 53.
Slesvig b. 465.
Snorres Kilder c. 400=403. Fortieneſter 403=404.
Sold c. 179, 180, 332.
Sorg a. 69, 121=122, 217. c. 281.
Spaae Veirligt a. 226 c. 297.
Spaaqvinde a. 138, 147.
Spanien a. 238.
Spøgelser a. 182, 196, 251, 252, 275, 303. b. 47. c. 245.
Stærkodder b. 584=587.
Svend Alfivæ Søn c. 436.
Svend Tveskiæg c. 56=62, 75 79.
Sverre, hans Karakteer. c. 424=425.
Sverrig a. 66* b. 466, 533, 581, 590, 596, 612, 615, 618, 644, 646. c. 193=194, 278. Islændernes Sam=

qvem dermed c. 15 18. Sagaer derom c. 140=176.
Svømmen a. 207. c. 229, 360.
Symbolske Handlinger a. 45, 55, 105, 304, 344. b. 83. c. 41=42, 98, 101=102, 145, 373.
Sæmunds Edda dens Alder b. 98=101, 121=145.
Sønners Forhold til Fædrene a. 84, 112, 131, 138, 146.

Tapeter a. 70, 170, 203.
Tempel (see Gudehuus, Offerhuus).
Tempelforstander (see Offergode).
Tempelforstanderinder a. 99. b. 603. c. 264, 268.
Tempelskat a. 100, 197.
Tidlig Modenhed a. 87, 112. b. 450, 525. c. 65, 140, 234.
Tilegnelse af øde Steder a. 80=81, 301.
Thidrek af Bern b. 291=294, 348=351, 398=400.
Thing a. 83, 106, 115, 191, 199, 251. c. 319, 347, 392=394.
Thor a. 93, 189, 190, 209, 310. b. 580, 613. c. 142, 222, 224=226, 244, 253, 255, 272, 276, 340.
Thorgerda Horgabrud a. 179, 276. c. 84=86.
Told a. 239. c. 213, 474.
Tryllekrik b. 64, 74.
Trælle a. 115, 125=126, 131, 170, 177, 200, 303. b. 36, 39, 72, 76. c. 38, 262, 322.
Thyre Dannebod c. 45.
Tydske Sagn om Volsunger og Giukunger b. 316=343.

Udsættelse af nyfødte Børn a. 63, 150, 264, 281. c. 37, 232, 236.

Valfart til Jorsal b. 535.
Valhalla b. 514.
Valland b. 534, 592, 637, 656.
Valter af Vaskasteen b. 190=199.
Vanddaab b. 49.
Varsler a. 192, 274, 307.
Velent b. 154=175.
Venskab a. 52, 116=118, 120, 149, 178, 271=272. b. 591. c. 462.
Vetter a. 143.
Viborg a. 169.
Vilkinasaga, Bemærkninger over samme b. 294=316.
Vidga Velents Søn b. 176=177, 249=250.
Vilkinus b. 182=185.
Vinland a. 193=195, 291=293.

Biser a. 74.
Volsungasagas Alder b. 97, 108.
Væringer a. 41, 105, 107, 220, 258-260. b. 61, 147-149-150, 152, 156. c. 271.
Væler b. 112, 494, 531, 610.
Yrpo c. 86, 213.
Ædelmodighed a. 343, b. 460, c. 281, 312, 391.
Ælden af de nordiske Sagn angaaende Volsungernes Skiebne b. 121-145.
Ørkenerne a. 54, 57, 199, 229-234, 320. b. 592.